

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ

Β' ΕΠΑ.Λ.

Βιβλίο μαθητή

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφέας:

Νικόλαος Θωμόπουλος, Οικονομολόγος - Γραμματέας Οικονομικών
και Εμπορικών Υποθέσεων

Μιλτιάδης Καναβός, Εκπαιδευτικός ΠΕ9 - Οικονομολόγος

Ομάδα κρίσης:

Βασίλειος Φίλιος, Δρ. Οικονομολόγος

Ελένη Τσαχάκη, Εκπαιδευτικός ΠΕ9 - Οικονομολόγος

Σταματίνα Ξύγκου του Χρήστου, Εκπαιδευτικός ΠΕ9 - Οικονομολόγος

Γλωσσική επιμέλεια:

Αναστασία Πόγκα, Εκπαιδευτικός ΠΕ2 - Φιλολόγος

Συντονιστής:

Νικόλαος Θωμόπουλος, Οικονομολόγος - Γραμματέας Οικονομικών
και Εμπορικών Υποθέσεων

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-Διαχωρισμοί:

Γιώργος Παπανικολάου Α.Β.Ε.Ε., Ασκληπιού 80

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο
Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Νικόλαος Θωμόπουλος
Οικονομολόγος - Γραμματέας Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων
Μιλτιάδης Καναβός
Εκπαιδευτικός ΠΕ9 - Οικονομολόγος

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε
υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Β΄ ΕΠΑ.Λ.

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
«ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	13
1. Αντικείμενο και χρησιμότητα της τεχνικής των συναλλαγών	16
2. Η οικονομική δράση των ανθρώπων και τα αίτια δημιουργίας της...	17
3. Οι δυσχέρειες της άμεσης (φυσικής) ανταλλαγής και η εμφάνιση του χρήματος και του νομίσματος	19
3.1. Φυσική ανταλλαγή	19
3.2. Οι δυσχέρειες της φυσικής ανταλλαγής και η εμφάνιση του χρήματος	20
4. Ο ρόλος του χρήματος ως μέσου ανταλλαγής, ως μονάδας μέτρησης της αξίας και ως μέσου διατήρησης της αγοραστικής δύναμης	21
4.1. Το Χρήμα ως μέσο ανταλλαγής.....	21
4.2. Το χρήμα ως μέσο μέτρησης αξιών	22
4.3. Το χρήμα ως μέσο διατήρησης αγοραστικής δύναμης.....	23
Ανακεφαλαίωση	27
Ερωτήσεις	28
ΕΜΠΟΡΙΟ - ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ - ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ - ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	29
1. Εμπόριο	32
1.1. Έννοια και φύση του εμπορίου	32
1.2. Αντικείμενο του εμπορίου	32
1.3. Διακρίσεις του εμπορίου	33
1.4. Σημασία του εμπορίου	37
1.5. Περιορισμοί του εμπορίου	39
2. Εμπόρευμα	41
2.1. Έννοια και χαρακτηριστικά του εμπορεύματος	41
2.2. Εμπορική αγοραπωλησία	42
2.3. Υποχρεώσεις και δικαιώματα των συμβαλλομένων	43
3. Συμπληρωματικοί όροι αγοραπωλησίας	45
3.1. Προσδιορισμός της ποσότητας και της ποιότητας των εμπορευμάτων.....	45
3.2. Προσδιορισμός της τιμής πώλησης - Παράγοντες που επηρεάζουν τις τιμές των εμπορευμάτων.....	47
3.3. Χρόνος και τρόπος πληρωμής των εμπορευμάτων	49
3.4. Συσκευασία.....	50
3.5. Χρόνος και τόπος παράδοσης των εμπορευμάτων	52
3.6. Διάκριση αγοραπωλησιών	55

4. Έγγραφα αγοραπωλησίας.....	58
4.1. Σημασία και διάκριση των εγγράφων αγοραπωλησίας.....	58
4.2. Έγγραφα που αποδεικνύουν τη σύναψη της αγοραπωλησίας.....	59
4.3. Έγγραφα που εκδίδονται κατά την εκτέλεση της αγοραπωλησίας....	62
4.4. Έγγραφα που εκδίδονται κατά το διακανονισμό της αγοραπωλησίας.....	76
5. Εμπορικά επαγγέλματα.....	80
5.1. Γενικά.....	80
5.2. Κύρια πρόσωπα του εμπορίου.....	80
5.3. Τα βοηθητικά πρόσωπα του εμπορίου.....	81
Ανακεφαλαίωση.....	92
Ερωτήσεις.....	94
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ.....	97
1. Έννοια και αποτελέσματα του ανταγωνισμού.....	100
2. Θεμιτός και αθέμιτος ανταγωνισμός.....	102
3. Νομοθετικά μέτρα.....	104
4. Πίστη.....	105
5. Πίστωση - Διακρίσεις Πιστώσεων.....	107
6. Πιστωτικοί τίτλοι.....	110
6.1. Έννοια και διακρίσεις.....	110
6.2. Συναλλαγματική.....	110
6.3. Γραμμάτιο σε διαταγή.....	114
6.4. Επιταγή.....	116
6.5. Πιστωτικές κάρτες.....	119
Ανακεφαλαίωση.....	121
Ερωτήσεις.....	123
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ – ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ – ΤΕΛΩΝΕΙΑ.....	125
1. Γενικά για τις μεταφορές και τις συγκοινωνίες.....	128
2. Σημασία των μεταφορικών μέσων.....	129
3. Μεταφορά εμπορευμάτων με διάφορα μεταφορικά μέσα.....	130
3.1. Μεταφορά με φορτηγά αυτοκίνητα.....	130
3.2. Μεταφορά με σιδηροδρόμους.....	132
3.3. Μεταφορά εμπορευμάτων με πλοία.....	135
3.4. Μεταφορά με αεροπλάνο.....	137
3.5. Μεταφορά με αγωγούς.....	138
4. Αποθήκευση εμπορευμάτων.....	139
4.1. Διατυπώσεις αποθήκευσης.....	140
4.2. Τίτλοι αποθήκευσης.....	141
5. Λαθρεμπόριο.....	144

6. Σκοπός και σημασία των τελωνείων	145
7. Εκτελωνισμοί και διασάφηση	146
8. Δικαιώματα υπερημερίας - αζήτητα εμπορεύματα	148
Ανακεφαλαίωση	148
Ερωτήσεις	150
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ	153
1. Έννοια και διακρίσεις	155
2. Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων	155
3. Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ)	157
3.1. Σημασία των Χρηματιστηρίων Αξιών	159
3.2. Προσφορά και ζήτηση τίτλων στα ΧΑ	160
3.3. Χρηματιστηριακές πράξεις	161
3.4. Διοίκηση του ΧΑΑ	162
3.5. Τα μέλη του ΧΑΑ	163
3.5.1. Ανώνυμη Χρηματιστηριακή Εταιρεία (ΑΧΕ)	163
3.5.2. Χρηματιστές	163
3.5.3. Αντικριστές	164
3.6. Παράλληλη αγορά του ΧΑΑ	164
3.7. Αποθετήρια τίτλων	164
3.8. Δελτίο Τιμών Αξιών του ΧΑΑ	165
3.9. Εισαγωγή των μετοχών κι ομολογιών στο ΧΑΑ	165
Ανακεφαλαίωση	167
Ερωτήσεις	168
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	169
1. Έννοια, σημασία και διάκριση	171
2. Οι Τράπεζες στην Ελλάδα	172
2.1. Ένωση Ελληνικών Τραπεζών	172
2.2. Τράπεζα της Ελλάδος	173
2.3. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ)	173
2.4. Άλλες Τράπεζες και Πιστωτικοί Οργανισμοί	174
3. Τραπεζικές εργασίες	174
3.1. Παθητικές τραπεζικές εργασίες ή καταθέσεις	175
3.2. Ενεργητικές τραπεζικές εργασίες ή χορηγήσεις	176
3.3. Βοηθητικές εργασίες	178
3.4. Πιστωτικές και πλαστικές κάρτες	180
3.5. Συνάλλαγμα	181
3.6. Έντοκα Γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου	183
3.7. Συμφωνία επαναγοράς τίτλων (Repos)	184
3.8. Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου	185

3.9. Ομολογίες	186
3.10. Χρηματοδοτική Μίσθωση.....	187
3.11. Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων	188
3.12. Εταιρείες Επενδύσεων	188
3.12.1. Αμοιβαία Κεφάλαια	189
3.12.2. Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου	190
Ανακεφαλαίωση	190
Ερωτήσεις	191
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	193
1. Ιστορική αναδρομή	195
2. Τα συστατικά του Ηλεκτρονικού Εμπορίου	197
2.1. Εμπλεκόμενοι εταίροι	197
2.2. Τύποι προϊόντων	198
2.3. Επιχειρηματικές διαδικασίες	200
3. Πεδία εφαρμογής του Ηλεκτρονικού Εμπορίου	201
3.1. Ανταλλαγή πληροφοριών (Δίκτυο Πληροφοριών).....	201
3.2. Υποστήριξη πελατών (Δίκτυο Επικοινωνιών).....	203
3.3. Εικονικές ή Διαδικτυακές εταιρείες	203
3.4. Ηλεκτρονική διανομή (Δίκτυο Διανομής).....	205
3.5. Κοινές επιχειρηματικές διαδικασίες (Δίκτυο Πωλήσεων).....	205
3.6. Τραπεζικές εργασίες μέσω του δικτύου (Δίκτυο Συναλλαγών)	206
4. Επιπτώσεις του Ηλεκτρονικού Εμπορίου	206
4.1. Ωφέλειες για τους πελάτες και προμηθευτές	206
4.2. Νέες επιχειρηματικές κι οργανωσιακές μορφές	208
4.3. Επιπτώσεις στην εργασία και την απασχόληση.....	209
4.4. Φορολογία κι ασφάλεια των πληρωμών	210
Ανακεφαλαίωση	212
Ερωτήσεις	213
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	214

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός του μαθήματος είναι να εφοδιάσει τους αποφοίτους του Α΄ κύκλου των ΤΕΕ του τομέα «Οικονομίας και Διοίκησης» και ιδιαίτερα των ειδικοτήτων «Υπαλλήλων Οικονομικών Υπηρεσιών και Υπαλλήλων Διοίκησης» με τις βασικές γνώσεις διεξαγωγής του εμπορίου και να τους βοηθήσει να κατανοήσουν τη σπουδαιότητα των συναλλαγών για την οικονομική ζωή και ανάπτυξη του ανθρώπου.

Ειδικότερα οι μαθητές με τις γνώσεις που θα αποκτήσουν πρέπει να είναι σε θέση:

- Να διατυπώνουν τις οικονομικές έννοιες και να κατανοήσουν το ρόλο του χρήματος ως μέσου συναλλαγής.
- Να γνωρίζουν τις βασικές αρχές διεξαγωγής του εμπορίου.
- Να κατανοήσουν τη σκοπιμότητα και τη σημασία των εμπορικών εγγράφων.
- Να αναλύουν το σύνολο των εργασιών του τραπεζικού συστήματος και το ρόλο του χρηματιστηρίου στην ανάπτυξη της οικονομίας.
- Να γνωρίζουν τις αρχές και τον τρόπο διεξαγωγής του ηλεκτρονικού εμπορίου στις οικονομικο - εμπορικές συναλλαγές.

Για την πλήρη κατανόηση και αφομοίωση των επιμέρους θεμάτων, εκτός από τη μέθοδο της διάλεξης απαιτείται να χρησιμοποιηθούν:

- Πολλά παραδείγματα, διαγράμματα και εικόνες.
- Ατομικές και ομαδικές ασκήσεις.
- Εφαρμογές με χρησιμοποίηση εντύπων και παραστατικών.
- Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε τράπεζες, στο χρηματιστήριο, σε τελωνεία και επιχειρήσεις.
- Στοιχεία από οικονομικές εφημερίδες και περιοδικά.

Σημείωση1: Ορισμένες επαναλήψεις στην ανάπτυξη των θεμάτων κρίνονται αναγκαίες για την ενότητα του κειμένου και την αποφυγή παραπομπών.

Σημείωση2: Τα κεφάλαια «Εισαγωγή στην τεχνική των συναλλαγών», «Εμπόριο - Εμπόρευμα - Εμπορικές Αγοραπωλησίες - Εμπορικά Επαγγέλματα», «Ανταγωνισμός» και «Συγκοινωνίες - Μεταφορές - Τελωνεία» συνέγραψε ο κ. Καναβός Μιλτιάδης. Τα κεφάλαια «Χρηματιστήρια», «Τράπεζες» και «Ηλεκτρονικό Εμπόριο» συνέγραψε ο κ. Θωμόπουλος Νικόλαος.

Οι συγγραφείς.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

- 1.1.** Αντικείμενο και χρησιμότητα της τεχνικής των συναλλαγών
- 1.2.** Η οικονομική δράση των ανθρώπων και τα αίτια δημιουργίας της
- 1.3.** Οι δυσχέρειες της άμεσης (φυσικής) ανταλλαγής και η εμφάνιση του χρήματος και του νομίσματος
- 1.4.** Ο ρόλος του χρήματος ως μέσου συναλλαγής, ως μονάδας μέτρησης αξίας και ως μέσου διατήρησης αγοραστικής δύναμης

Οι σύγχρονες συναλλαγές απαιτούν μια σειρά από επιστημονικές γνώσεις σε συνδυασμό με την πρακτική εφαρμογή των γνώσεων αυτών.

Συναλλαγή είναι ο τρόπος με τον οποίο διενεργούνται οι διάφορες πράξεις για την απόκτηση αγαθών ή υπηρεσιών από δύο ή περισσότερα πρόσωπα στο εμπόριο.

Τα αγαθά είναι τα μέσα με τα οποία ο άνθρωπος ικανοποιεί τις ανάγκες του. Όλα τα αγαθά δεν έχουν την ίδια αξία. Για τη μέτρηση της αξίας των αγαθών καθορίστηκε το χρήμα, αγαθό το οποίο έγινε αποδεκτό από όλους στις συναλλαγές.

Το χρήμα, στο οποίο προσδίδεται νόμιμος χαρακτήρας και το οποίο αναγνωρίζεται από το Κράτος σαν υποχρεωτικό μέσο των συναλλαγών, καλείται **νόμισμα**.

Τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθιέρωσαν ενιαίο νόμισμα το ΕΥΡΩ-EURO, το οποίο κυκλοφορεί σε κέρματα και χαρτονομίσματα.

Η χώρα μας το Μάρτιο του 2000 θα υποβάλλει αίτηση ένταξης της στην ΟΝΕ. Η ένταξη της στην ΟΝΕ θεωρείται εξασφαλισμένη δεδομένου ότι πληροί όλα τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την είσοδό της. Μέχρι την 1/7/2002 θα κυκλοφορούν συγχρόνως τα εθνικά νομίσματα και το ΕΥΡΩ. Μετά τη μεταβατική αυτή περίοδο θα κυκλοφορούν μόνο ΕΥΡΩ.

Για να αντιμετωπίσουν στην πράξη τα προβλήματα που δημιουργούνται στις συναλλαγές τα διοικητικά και οικονομικά στελέχη των επιχειρήσεων πρέπει να είναι κατάλληλα προετοιμασμένα.

Για να πετύχουν στην επαγγελματική τους ζωή θα πρέπει από τώρα να καλλιεργήσουν τις ικανότητες για:

- Σωστή συνεργασία
- Κατανόηση και χρήση της τεχνολογίας
- Εκτίμηση και χρήση των πληροφοριών
- Κατανομή του χρόνου και του χρήματος

1. Εισαγωγή στην τεχνική των συναλλαγών

1.1. Αντικείμενο και χρησιμότητα της τεχνικής των συναλλαγών

Οι Σύγχρονες Συναλλαγές δεν αποτελούν αυτοτελή επιστημονικό κλάδο. Περιέχουν στοιχεία από διάφορους κλάδους της οικονομικής επιστήμης (Πολιτική Οικονομία, Οικονομική των Επιχειρήσεων), αλλά και της Νομικής Επιστήμης (κυρίως του Εμπορικού Δικαίου) και εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο γίνονται στην πράξη οι συναλλαγές. Οι Σύγχρονες Συναλλαγές και η Τεχνική των Συναλλαγών είναι το σύνολο των επιστημονικών και πρακτικών γνώσεων και ορισμένων εμπορικών κανόνων που αναφέρονται στον τρόπο διεξαγωγής των εμπορικών γενικά συναλλαγών.

Από τον ορισμό προκύπτει ότι το αντικείμενο των σύγχρονων συναλλαγών καλύπτει τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται ένα αποτέλεσμα σε κάθε είδους δραστηριότητα της πρακτικής οικονομικής ζωής. Επομένως το αντικείμενο μελέτης των σύγχρονων συναλλαγών είναι ευρύ. Ασχολείται με την ιστορική εξέλιξη του εμπορίου και γενικά των συναλλαγών. Συγκεκριμενοποιεί τα αντικείμενα της συναλλαγής και εξετάζει τις αγοραπωλησίες, μελετά και ταξινομεί τα εμπορικά έγγραφα μιας αγοραπωλησίας, αναφέρεται στα διάφορα εμπορικά επαγγέλματα και τονίζει τη σημασία τους. Εξετάζει επίσης τα «Πρόσωπα» του εμπορίου, ορίζει την έννοια της πίστης και των πιστωτικών τίτλων, μελετά τα μέσα μεταφοράς, τη λειτουργία των τελωνείων, των χρηματιστηρίων, του τραπεζικού συστήματος και τέλος αναφέρεται στη δημιουργία και τα πεδία εφαρμογής του Ηλεκτρονικού εμπορίου.

Η χρησιμότητα και η σημασία του τρόπου διεξαγωγής των συναλλαγών είναι τόσο μεγάλη, όσο και η χρησιμότητα και σημασία του εμπορίου για τον άνθρωπο σήμερα.

Το εμπόριο είναι εκείνο, με το οποίο ικανοποιούνται όλες σχεδόν οι ανάγκες του ανθρώπου. Μέσω του εμπορίου επιτυγχάνεται η μεταφορά των εμπορευμάτων από τον τόπο της παραγωγής στον τόπο της κατανάλωσης και αυξάνεται η παραγωγή.

Η γνώση της τεχνικής με την οποία διεξάγονται οι συναλλαγές είναι απαραίτητη σε κάθε άνθρωπο γιατί στη σημερινή κοινωνία «όλοι συναλλάσσονται». Περισσότερο αναγκαία είναι στους εμπόρους, τους τραπεζίτες, τους βιομηχάνους, στα οικονομικά και διοικητικά στελέχη των εμπορικών επιχειρήσεων, σε όλους εκείνους που απασχολούνται με το εμπόριο, τη βιομηχανία, τις τραπεζικές εργασίες, τις διαφημίσεις, τις μεταφορές κ.λπ.

Προκειμένου να ανταποκριθεί κάποιος στις σημερινές απαιτήσεις των συναλλαγών, οι οποίες είναι πλέον θέμα παγκοσμίου ενδιαφέροντος, απαιτούνται ειδικές γνώσεις, πείρα, προσαρμοστικότητα, σύνεση, σοβαρότητα και υπευθυνότητα.

1.2. Η οικονομική δράση των ανθρώπων και τα αίτια δημιουργίας της

Η οικονομική δράση του ανθρώπου κάνει την εμφάνισή της ταυτόχρονα με τις προσπάθειες που αυτός άρχισε να καταβάλλει για να εξασφαλίσει τα μέσα εκείνα με τα οποία θα ικανοποιούσε τις ανάγκες του.

Με την εμφάνιση του ανθρώπου στη γη παρουσιάστηκαν και οι πρώτες του ανάγκες, ανάγκες για διατροφή, για ένδυση, για συντήρηση, για άμυνα. Χρειάστηκε να καταβάλλει προσπάθειες για να αποκτήσει τα αγαθά εκείνα που απαιτούνται για να ικανοποιήσει αυτές τις ανάγκες. Χωρίς την ικανοποίηση αυτών των αναγκών είναι αδύνατο να ζήσει και να εκτελέσει τον προορισμό του.

Η οργανωμένη κοινωνική ζωή και η βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου των ανθρώπων δημιούργησε νέες ανάγκες, διαφορετικές από τις αρχικές και επομένως χρειάστηκαν καινούργια μέσα για την ικανοποίησή τους.

Ο άνθρωπος είναι υποχρεωμένος να εξασφαλίσει τα μέσα, για να μορφωθεί, να ψυχαγωγηθεί, να μετακινηθεί από περιοχή σε περιοχή, να δημιουργήσει συνθήκες άνετης διαβίωσης κ.λπ.

Η ικανοποίηση όμως μιας ανάγκης δημιουργεί την επιθυμία να ικανοποιηθεί μια άλλη, η οποία μόλις ικανοποιηθεί δίνει τη θέση της σε νέες ανάγκες κ.ο.κ.

Έτσι διαφοροποιήθηκε και η οικονομική δράση του ανθρώπου.

Οι βασικές έννοιες που προσδιορίζουν την οικονομική δράση του ανθρώπου είναι δύο:

- α. Η ανάγκη και
- β. Τα αγαθά

A. Ανάγκη

Ως ανθρώπινη ανάγκη εννοούμε κάθε φυσικό ή νοητικό αίσθημα στέρησης που μπορεί να αγνοηθεί, να εξιδανικευτεί ή να ικανοποιηθεί.

Υπάρχουν δηλαδή ελλείψεις για τις οποίες εκδηλώνεται η επιθυμία ικανοποίησής τους, που μπορεί να αγνοήσει ο άνθρωπος και ελλείψεις τις οποίες πρέπει οπωσδήποτε να ικανοποιήσει.

Οι ανάγκες λοιπόν δεν έχουν όλες την ίδια σημασία γι' αυτόν. Ανάλογα με την εποχή, τον τόπο κατοικίας του, την κοινωνική θέση, την ιδιότητά του κ.λπ. οι ανάγκες διαφέρουν. Άλλες είναι οι ανάγκες των περασμένων αιώνων και άλλες είναι σήμερα. Άλλες οι ανάγκες του νέου ατόμου κι άλλες του ηλικιωμένου. Άλλες οι ανάγκες των κατοίκων του χωριού κι άλλες των κατοίκων μιας πόλης.

Οι ανάγκες διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

1. Ανάλογα με τη **σημασία** που έχουν για τον άνθρωπο οι ανάγκες διαιρούνται σε:

α. Ανάγκες ύπαρξης ή φυσικές ανάγκες

Είναι οι ανάγκες εκείνες που απαραίτητα πρέπει να ικανοποιηθεί ο άνθρωπος για να διατηρηθεί στη ζωή. Είναι ανάγκες που επιβάλλονται από την ίδια του

τη φύση. Αυτές περιλαμβάνουν τις ανάγκες για διατροφή, ενδυμασία, κατοικία κ.λπ.

Οι επιθυμίες για την ικανοποίηση των αναγκών αυτών καταλαμβάνουν όλους τους ανθρώπους ανεξάρτητα από φύλο, ηλικία, τόπο διαμονής, χρόνο κ.λπ. Όλοι για να ζήσουν πρέπει να έχουν στέγη, τροφή, ρούχα κ.λπ. αλλιώς μπαίνει σε κίνδυνο η ζωή και η υγεία τους.

β. Ανάγκες πολιτισμικές ή κοινωνικές ανάγκες

Είναι οι ανάγκες εκείνες του ανθρώπου, οι οποίες δεν είναι απαραίτητο να ικανοποιηθούν για την ύπαρξή του, επιβάλλονται όμως από την κοινωνική διαβίωση και τη βελτίωση του πολιτισμικού του επιπέδου. Τέτοιες ανάγκες είναι η ψυχαγωγία, η πνευματική καλλιέργεια, η αγορά συσκευών video, τηλεοράσεων κ.λπ. Αν επιχειρούσαμε να κατατάξουμε ιεραρχικά τις ανάγκες των παραπάνω κατηγοριών θα είχαμε κατά σειρά:

Ανάγκες διατροφής, στέγασης, ένδυσης, μόρφωσης, ψυχαγωγίας και ανέσεων κ.λπ.

Η ιεράρχηση των αναγκών διαφέρει από τόπο σε τόπο και εξαρτάται από το επίπεδο ανάπτυξης ενός λαού. Οι φτωχοί λαοί έχουν έντονες τις ανάγκες ύπαρξης και επιδιώκουν την ικανοποίησή τους ενώ οι πλούσιοι δίνουν προτεραιότητα στις ανάγκες μόρφωσης, ψυχαγωγίας και ανέσεων δηλαδή στις πολιτισμικές ανάγκες.

2. Ανάλογα με τον **αριθμό των ατόμων** στα οποία παρουσιάζονται οι ανάγκες διακρίνονται σε:

α) Ατομικές ανάγκες

Είναι εκείνες οι ανάγκες που παρουσιάζονται σε ένα μόνο άτομο και δεν εξαρτώνται από τις ανάγκες των άλλων ατόμων π.χ. ανάγκη ένδυσης, τροφής κ.λπ.

β) Συλλογικές ανάγκες

Είναι εκείνες που προκύπτουν εξαιτίας της κοινωνικής συμβίωσης των ατόμων και ικανοποιούνται με συλλογική προσπάθεια και κοινά μέσα π.χ. δημόσια εκπαίδευση, δημόσια υγεία, ασφάλεια, πρόνοια κ.λπ.

Εκτός από τις πιο πάνω κατηγορίες οι ανάγκες μπορεί να διακριθούν σε **υλικές** και **πνευματικές**, ανάγκες **διαρκείς** και **περιοδικές**, ανάγκες του **παρόντος** και του **μέλλοντος** κ.ο.κ. διακρίσεις που δεν έχουν άμεσα πρακτική σημασία.

B. Αγαθά

Αγαθά είναι τα μέσα με τα οποία ο άνθρωπος ικανοποιεί τις ανάγκες του.

Τα αγαθά βασικά διακρίνονται σε ελεύθερα και οικονομικά αγαθά:

- **Ελεύθερα** είναι τα αγαθά που πλεονάζουν σε σχέση με τις ανθρώπινες ανάγκες και ως εκ τούτου δεν έχουν οικονομική αξία (π.χ. αέρας, ηλιακό φως κ.λπ.),

δηλαδή ο άνθρωπος δεν καταβάλλει γι' αυτά καμία προσπάθεια ή θυσία να τα αποκτήσει.

- **Οικονομικά** είναι τα αγαθά εκείνα που δεν περισσεύουν σε σχέση με τις ανθρώπινες ανάγκες, έχουν οικονομική αξία και αποτελούν αντικείμενο των συναλλαγών (κρέας, λάδι, ρούχα κ.λπ.).

Τα οικονομικά αγαθά υποδιαιρούνται στις εξής κατηγορίες:

α. Ανάλογα με τη φύση τους σε:

- υλικά ή ενσώματα αγαθά που έχουν υλική υπόσταση (βιβλία, ρούχα).
- άυλα ή ασώματα αγαθά, χωρίς υλική υπόσταση (Υπηρεσίες, νομικές συμβουλές κ.λπ.).
- Μικτά αγαθά με υλική υπόσταση και παροχή υπηρεσίας (λ.χ. σφράγισμα ενός δοντιού).

β. Με κριτήριο την αμεσότητα που ικανοποιούν τις ανάγκες σε:

- άμεσα αγαθά, δηλαδή αυτά που παρέχουν άμεση ικανοποίηση, χωρίς μεταβολή στη μορφή τους (φρούτα, έπιπλα κ.λπ.).
- έμμεσα αγαθά, αυτά που συμβάλλουν στην παραγωγή άλλων αγαθών (πρώτες ύλες, μηχανήματα κ.λπ.).

γ. Με βάση το βαθμό επεξεργασίας τους σε:

- Ακατέργαστα αγαθά (μαλλί, βωξίτης κ.ά.)
- Ημικατεργασμένα αγαθά (ύφασμα)
- Τελικά αγαθά (ένδυμα)

δ. Με βάση πόσες φορές μπορούν να ικανοποιούν ανάγκες σε:

- Αναλώσιμα αγαθά, αυτά που εξαφανίζονται με την πρώτη τους χρήση (τρόφιμα, απορρυπαντικά κ.ά.).
- Διάρκη αγαθά με διάρκεια χρησιμοποίησής τους π.χ. σπίτια, αυτοκίνητα, ψυγεία κ.λπ.).

1.3. Οι δυσχέρειες της άμεσης (φυσικής) ανταλλαγής και η εμφάνιση του χρήματος και του νομίσματος

1.3.1. Φυσική ανταλλαγή

Η πρώτη μορφή συναλλαγής ήταν η φυσική ανταλλαγή πράγματος με πράγμα. Η φυσική ανταλλαγή γινόταν με βάση τη χρησιμότητα που είχε το αγαθό για τον αγοραστή και τον πωλητή. Ανταλλάσσονταν λ.χ. σιτάρι με λάδι, λάδι με κρασί, κρασί με κρέας κ.ο.κ.

Πρόκειται για ανταλλαγή σε είδος ή φυσική ανταλλαγή ή αντιπραγματισμό.

Το μεγάλο πρόβλημα των ανταλλαγών σε είδος ήταν οι ποσότητες, ποιες δηλαδή έπρεπε να είναι οι ποσότητες που θα ανταλλάξουν, ποια ποσότητα σιταριού λ.χ. έπρεπε να ανταλλαγεί με ορισμένη ποσότητα λαδιού.

Τα αγαθά που ανταλλάσσονται μεταξύ τους είναι μόνο τα οικονομικά αγαθά, γιατί αυτά έχουν αξία.

Η αξία ενός αγαθού διακρίνεται σε δύο κατηγορίες: την **αξία χρήσης** ή **υποκειμενική αξία** και στην **ανταλλακτική αξία** ή **αντικειμενική αξία**.

Αξία χρήσης είναι η ικανότητα που έχει το αγαθό για να καλύψει την ανάγκη ενός ανθρώπου που το χρησιμοποιεί, π.χ. το τετράδιο για το μαθητή, το φάρμακο για τον ασθενή, η βενζίνη για το αυτοκίνητο κ.ο.κ. Η αξία χρήσης διαφέρει από χρήστη σε χρήστη.

Ανταλλακτική αξία είναι η δυνατότητα ενός αγαθού να ανταλλάσσεται με άλλα αγαθά π.χ. το ξενόγλωσσο βιβλίο για εκείνον ο οποίος δεν γνωρίζει ξένη γλώσσα ή το βιβλίο γενικά για τον αγράμματο έχει ανταλλακτική αξία.

1.3.2. Οι δυσχέρειες της φυσικής ανταλλαγής και η εμφάνιση του χρήματος

Η φυσική ανταλλαγή ή η ανταλλαγή σε είδος παρουσίασε βασικές δυσχέρειες. Αυτές ήταν:

1. Εκείνος που είχε πλεόνασμα π.χ. λαδιού και ήθελε να αγοράσει κρέας έπρεπε να βρει κάποιον με έλλειψη λαδιού και περίσσια ποσότητα κρέατος. Πράγμα δύσκολο να υπάρχει σύμπτωση στις επιθυμίες των ανθρώπων που συναλλάσσονται.
2. Υπήρχε δυσκολία στο μέτρο σύγκρισης. Π.χ. πόσα αρνιά με πόσες καρέκλες, πόσα κιλά σιταριού με ένα κιλό λάδι κ.λπ. Ήταν δηλαδή δύσκολη η συμφωνία για την οικονομική ισοδυναμία των αγαθών που ανταλλάσσονται.
3. Υπήρχε πληθώρα αγαθών που δημιουργούσαν αδυναμίες στις αγοραστικές απαιτήσεις των ανθρώπων. Δεν ήταν εύκολη δηλαδή η αποτίμηση όλων των αγαθών της αγοράς γιατί δεν υπήρχε ένα ενδιάμεσο αγαθό, το οποίο να χρησίμευε σαν μέτρο εκτίμησης της αξίας των υπόλοιπων αγαθών.

Από τις δυσχέρειες αυτές κατάφερε να απαλλαχθεί ο άνθρωπος με τη χρησιμοποίηση ενός μόνο αγαθού, με το οποίο αντάλλαζε όλα τα άλλα και με το οποίο προσδιόριζε την αξία τους.

Το αγαθό αυτό έγινε αποδεκτό από όλους στις συναλλαγές σαν μέτρο μέτρησης της αξίας όλων των άλλων αγαθών και ονομάστηκε «ΧΡΗΜΑ».

1.4. Ο ρόλος του χρήματος ως μέσου ανταλλαγής, ως μονάδας μέτρησης αξίας και ως μέσου διατήρησης της αγοραστικής δύναμης

1.4.1. Το Χρήμα ως μέσο ανταλλαγής

Χρήμα καλείται κάθε αγαθό το οποίο χρησιμεύει για την ανταλλαγή όλων των άλλων αγαθών και τη μέτρηση της αξίας τους. Χρήμα δηλαδή είναι οτιδήποτε η κοινωνία αποδέχεται ως γενικό μέσο ανταλλαγής και κοινό μέτρο σύγκρισης της ανταλλακτικής αξίας των αγαθών.

Με τη χρησιμοποίηση του χρήματος η ανταλλαγή χωρίζεται σε δύο πράξεις:

Σε μια αγορά και μια πώληση και έτσι διευκολύνεται σε μεγάλο βαθμό η ανταλλαγή.

Στην αρχή ως χρήμα οι λαοί χρησιμοποίησαν διάφορα είδη, ζώα, δέρματα, σιτάρι, σίδηρο, λάδι κ.ά. Ορίζονταν δηλαδή ότι το ζώο Α μπορούσε να ανταλλαγεί με Χ ποσότητα λαδιού ή Ψ ποσότητα σιταριού. Αυτή δηλαδή ήταν η ανταλλακτική αξία δύο αγαθών: Χ ποσότητα λαδιού ή Ψ ποσότητα σιταριού με το ζώο Α.

Αργότερα χρησιμοποιήθηκαν τα μέταλλα, κυρίως ο χρυσός και το ασήμι. Οι λόγοι της χρησιμοποίησής τους ήταν:

1. Η μεγάλη αξία τους σε μικρό όγκο με αποτέλεσμα να μεταφέρονται και να φυλάσσονται εύκολα.
2. Η περιορισμένη ποσότητα στη φύση.
3. Η δυσκολία αλλοίωσης (δηλαδή νόθευσής τους).
4. Η αντοχή και η διατήρηση στο χρόνο.
5. Η διαίρεσή τους σε μικρά κομμάτια, χωρίς να χάνουν την αξία τους.

Στην αρχή ο χρυσός χρησιμοποιήθηκε με μορφή ράβδων ή πλακών και ήταν αναμειγμένος με άλλα μέταλλα για να μη φθείρεται επειδή ο χρυσός είναι μαλακό μέταλλο.

Αυτό παρουσίαζε δυσκολίες στις συναλλαγές και οδηγούσε σε παρεξηγήσεις τους συναλλασσόμενους γιατί σε κάθε αγορά ή πώληση έπρεπε να προσδιοριστεί η περιεκτικότητα του κράματος σε χρυσό.

Τα κράτη προκειμένου να αντιμετωπίσουν αυτές τις δυσκολίες, επενέβησαν και κατασκεύασαν μικρούς και ομοιόμορφους δίσκους ορισμένου βάρους και σχήματος, από χρυσό και άργυρο ορισμένης περιεκτικότητας.

Τους δίσκους αυτούς ονόμασαν νομίσματα γιατί το χρήμα λαμβάνει πλέον νόμιμο και επίσημο χαρακτήρα, ενώ το κράτος εγγυάται τη γνησιότητά του.

Νόμισμα καλείται το χρήμα, το οποίο αναγνωρίζεται σαν υποχρεωτικό μέσο διενέργειας των συναλλαγών και στο οποίο δίνεται νόμιμος χαρακτήρας από το κράτος.

Τα νομίσματα διακρίνονται σε **μεταλλικά** και **χάρτινα**.

Σε κάθε μεταλλικό νόμισμα διακρίνουμε την **ονομαστική αξία**, η οποία αναγράφεται στο νόμισμα και την **πραγματική** του αξία η οποία προκύπτει από την περιεκτικότητα του κράματος σε χρυσό ή άργυρο.

Η ονομαστική αξία πρέπει να είναι πάντοτε μεγαλύτερη από την πραγματική, γιατί διαφορετικά οι άνθρωποι δεν θα χρησιμοποιούσαν τα νομίσματα στις συναλλαγές τους αλλά θα τα απέκρυπταν ώστε να λάβουν μεγαλύτερη αξία και να τα χρησιμοποιήσουν ως μέταλλα.

Τα χάρτινα νομίσματα αποτελούνται από τα τραπεζογραμμάτια αρχικά και τα χαρτονομίσματα αργότερα. Τα τραπεζογραμμάτια εκδίδονται από την κεντρική τράπεζα και παλαιά ήταν υποχρεωτικά μετατρέψιμα στις μεταλλικές μονάδες χρυσού ή αργύρου, που γραφόταν στο σώμα τους.

Μετά την επιβολή της **αναγκαστικής κυκλοφορίας** τα κράτη επέβαλαν την αποδοχή των χαρτονομισμάτων σαν μέσου πληρωμής, χωρίς η Κεντρική Τράπεζα να υποχρεούται να ανταλλάσσει το χαρτονόμισμα με μεταλλικές μονάδες. Το χαρτονόμισμα, το οποίο εκδίδεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, έγινε υποχρεωτικό μέσο διενέργειας των συναλλαγών, με απεριόριστη εξοφλητική δύναμη.

Εκτός από τα παραπάνω μέσα συναλλαγής, άλλο μέσο πληρωμής είναι το λογιστικό χρήμα, το οποίο διακινείται με λογιστική εγγραφή, το τραπεζικό χρήμα που δημιουργείται μέσω των καταθέσεων όψεως και μεταβιβάζεται με επιταγές και τέλος το ηλεκτρονικό χρήμα που δημιουργείται από τις συναλλαγές μέσω Η/Υ. Η πιο μεγάλη εξέλιξη στη μορφή του μέσου για την απόκτηση αγαθών και την παροχή υπηρεσιών είναι το **πλαστικό χρήμα** (πιστωτικές κάρτες).

1.4.2. Το χρήμα ως μέσο μέτρησης αξιών

Όπως για τη μέτρηση του βάρους ενός σώματος έχουμε για μονάδα βάρους το κιλό, για τη μέτρηση του μήκους ως μονάδα μήκους το μέτρο, έτσι και για τις μετρήσεις της αξίας των αγαθών έχουμε ως μονάδα μέτρησης τη νομισματική μονάδα.

Νομισματική μονάδα καλείται το κοινό μέτρο μέτρησης της αξίας των αγαθών.

Όλα τα κράτη με νόμο έχουν καθορίσει τη νομισματική τους μονάδα. Η Ελλάδα ως νομισματική μονάδα έχει τη δραχμή. Με βάση τη δραχμή προσδιορίζεται η αξία όλων των αγαθών. Η Αγγλία έχει τη λίρα, η Γαλλία το φράνκο, η Γερμανία το μάρκο, η Ιταλία τη λιρέττα, οι ΗΠΑ το δολάριο κ.ο.κ.

Η αξία ενός αγαθού η οποία εκφράζεται σε νομισματικές μονάδες καλείται τιμή του αγαθού. Όταν π.χ. ζητάμε να μάθουμε την αξία του λαδιού εννοούμε το ένα κιλό λάδι πόσες νομισματικές μονάδες αξίζει.

Η σχέση της τιμής των ξένων νομισμάτων προς τις εγχώριες νομισματικές μονάδες, δηλαδή πόσες ελληνικές νομισματικές μονάδες απαιτούνται για την αγορά μιας νομισματικής μονάδας ξένης χώρας, καλείται τιμή συναλλάγματος.

1.4.3. Το χρήμα ως μέσο διατήρησης αγοραστικής δύναμης

Το χρήμα επειδή είναι αποδεκτό σαν μέσο των συναλλαγών μπορεί να αποταμιευθεί και να χρησιμοποιηθεί σε οποιαδήποτε μελλοντική στιγμή για αγορά υλικών αγαθών ή υπηρεσιών. Έχει δηλαδή το χρήμα το πλεονέκτημα της ρευστότητας και για το λόγο αυτό αποτελεί εύκολο τρόπο διατήρησης της αγοραστικής δύναμης.

Πριν αναπτυχθεί η γενική χρησιμοποίηση του χρήματος, ο παραγωγός π.χ. λαδιού θα ήταν υποχρεωμένος να διατηρεί την παραγωγή λαδιού στις αποθήκες του για όλη τη διάρκεια του έτους και να το διαθέτει σταδιακά για τις συναλλαγές του. Με τη χρησιμοποίηση όμως του χρήματος του δίνεται η δυνατότητα να πουλήσει το λάδι του, να εισπράξει το αντίστοιχο χρηματικό ποσό και να το ξοδεύει τμηματικά ανάλογα με τις ελλείψεις του. Έτσι, η διατήρηση του χρήματος στη διάθεση του ελαιοπαραγωγού ισοδυναμεί με διατήρηση αγοραστικής δύναμης.

Εκτός από το χρήμα, υπάρχουν και άλλα πράγματα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσο διατήρησης αγοραστικής δύναμης π.χ. οι ομολογίες και οι μετοχές. Οι μετοχές και οι ομολογίες μπορούν εύκολα να ρευστοποιηθούν, να πουληθούν δηλαδή αντί χρήματος αλλά ο βαθμός ρευστότητας είναι μικρότερος και επιπλέον επειδή η τιμή της μεταβάλλεται μπορεί ο κάτοχός της να χάσει ένα μέρος των χρημάτων που έδωσε για να τις αγοράσει.

Γι' αυτό το λόγο, πολλοί άνθρωποι προτιμούν να κρατούν χρήμα αντί για άλλα μέσα διατήρησης αγοραστικής δύναμης.

Το νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΥΡΩ-EURO)

Οι διεθνείς συναλλαγές, εκτός από τις δυσχέρειες που έχει κάθε εσωτερική συναλλαγή, παρουσιάζουν και τη δυσκολία του καθορισμού του είδους του νομίσματος, με το οποίο θα γίνει η πληρωμή και ο υπολογισμός της αξίας του.

Ακόμη και σήμερα για να διεκπεραιωθεί μια διεθνής συναλλαγή απαιτείται αρκετό χρονικό διάστημα και επιβαρύνεται με ασφάλιστρα, προμήθειες, έξοδα τραπεζών κ.λπ.

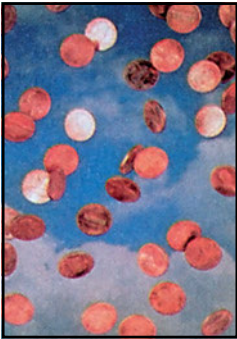
Για την αντιμετώπιση των δυσχερειών αυτών τα 15 Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Αγγλία, Ισπανία, Βέλγιο, Ελλάδα, Ολλανδία, Πορτογαλία, Αυστρία, Σουηδία, Δανία, Ιρλανδία, Φιλανδία και Λουξεμβούργο, καθιέρωσαν ενιαίο νόμισμα, το ΕΥΡΩ-EURO.

Με βάση τη συνθήκη του Μάαστριχτ, άρχισε να κυκλοφορεί το ΕΥΡΩ σε χαρτονομίσματα και κέρματα. Κυκλοφορούν χαρτονομίσματα των 5, 10, 20, 50, 100, 200 και 500 ΕΥΡΩ. Τα χαρτονομίσματα όλων των χωρών της Ε.Ε. έχουν το ίδιο περίπου μέγεθος και την ίδια εικονογράφηση με μικρές διαφορές, για να διακρίνεται η χώρα έκδοσής τους. Κάθε χαρτονομίσμα αναγράφει τα αρχικά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) σε πέντε γλώσσες, μεταξύ των οποίων και στην Ελληνική.

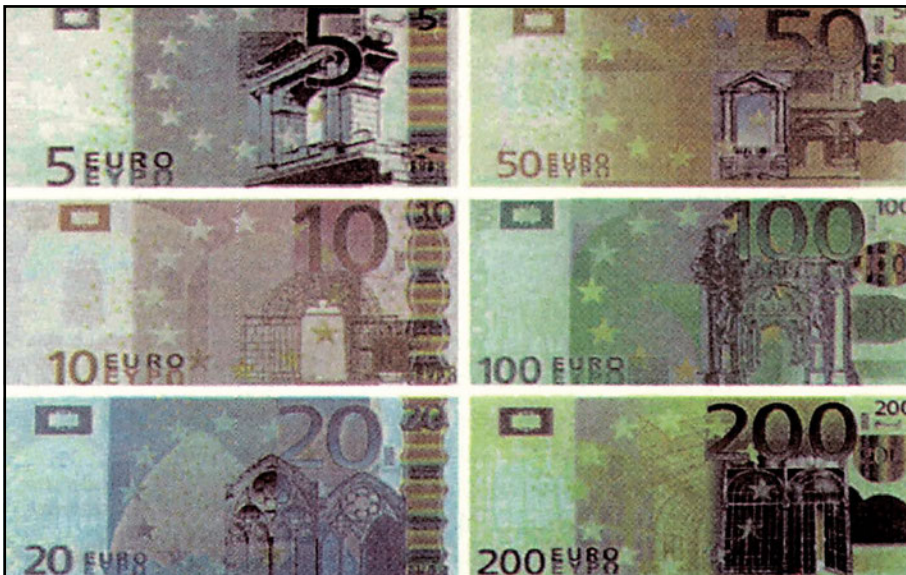
Όλα τα χαρτονομίσματα αναγράφουν το όνομα του ενιαίου νομίσματος μόνο στην ελληνική γλώσσα ΕΥΡΩ και στη Λατινική EURO.

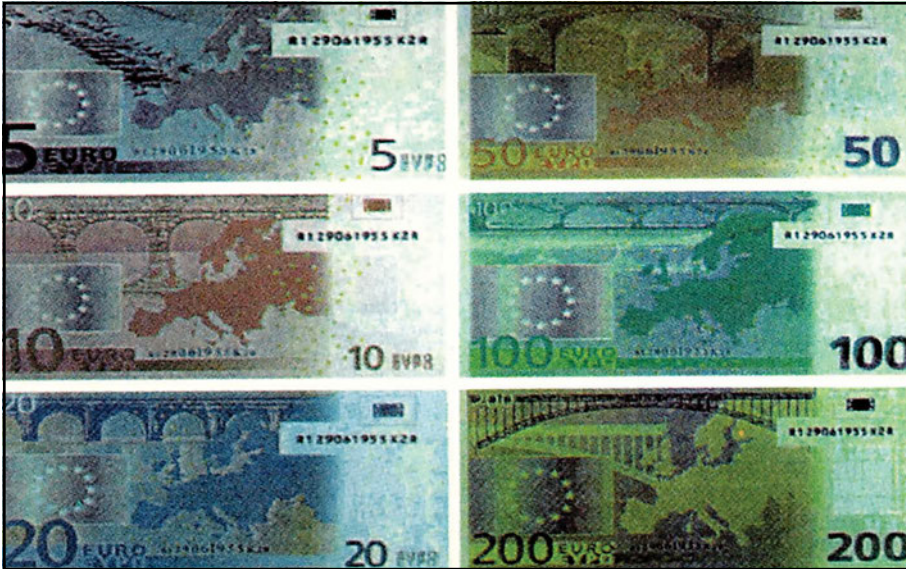
Τα κέρματα κυκλοφορούν σε οκτώ είδη ανάλογα με την αξία, που φέρει το καθένα και είναι του ενός και των δύο ευρώ με τις υποδιαιρέσεις αυτών, που εκφράζονται σε σεντ του 1, 2, 5, 10, 20 και 50 σεντς.

Για την καλύτερη προσαρμογή στις νέες τιμές του ευρώ και τα εθνικά νομίσματα αποφασίστηκε για το διάστημα από 1/1/99 μέχρι 1/7/2002 να αναγράφονται σε κάθε εμπόρευμα δύο τιμές, η μία σε ευρώ και η άλλη σε εθνικό νόμισμα.

Η μεταβατική αυτή περίοδος των δυόμισι ετών κρίθηκε αναγκαία για τη διευκόλυνση των πολιτών της Ευρώπης, μετά τη λήξη της οποίας τα εθνικά νομίσματα θα παύσουν πλέον να αποτελούν νόμιμο χρήμα και να κυκλοφορούν.

Εικόνα 1: Χαρτονομίσματα ΕΥΡΩ

Η μετατροπή του εθνικού νομίσματος σε Ευρώ και αντιστρόφως, αλλά και η μετατροπή των Εθνικών νομισμάτων μεταξύ τους γίνεται με συντελεστές μετατροπής, οι οποίοι ισχύουν από 1/1/1999 και είναι οριστικοί.

Για να μετατρέψουμε το εθνικό νόμισμα σε Ευρώ, διαιρούμε το εθνικό νόμισμα δια του συντελεστή μετατροπής.

Παράδειγμα. Για να μετατρέψουμε 500 Γαλλικά φράγκα σε ευρώ διαιρούμε τα 500 F-F με το συντελεστή μετατροπής (1 ευρώ = 6.63186 Γαλλικά φράγκα) οπότε έχουμε $500 : 6.63186 = 75,39363$ Ευρώ.

Αντίστροφα, έστω ότι θέλουμε να μετατρέψουμε 500 Ευρώ σε Γαλλικά φράγκα Συντελεστής μετατροπής είναι 1 Ευρώ = 6.63186 Γαλλικά φράγκα.

Πολλαπλασιάζουμε $500 \times 6,63186 = 3315,93$ Γαλλικά φράγκα.

Για να μετατρέψουμε ένα εθνικό νόμισμα μιας Α χώρας σε εθνικό νόμισμα μιας άλλης Β χώρας, θα μετατρέψουμε στην αρχή το Εθνικό νόμισμα της Α χώρας σε Ευρώ και στη συνέχεια θα μετατρέψουμε τα ευρώ σε Εθνικό νόμισμα της Β χώρας.

Όλα αυτά θα συμβαίνουν εφ' όσον διαρκεί η μεταβατική περίοδος των δυόμισι ετών κατά την οποία θα κυκλοφορούν συγχρόνως εθνικά νομίσματα και ευρώ. Μετά την 1/7/2002 θα κυκλοφορούν μόνο ευρώ.

Η Ελλάδα μέχρι την 1/1/2001, ημερομηνία ένταξης της στην ΟΝΕ, θα μετατρέπεται τη δραχμή σε Ευρώ και αντιστρόφως με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΧΩΡΩΝ

1	Αγγλία	Λίρα στερλίνα (Σ)
2	Αυστραλία	Δολάριο Αυστραλίας
3	Αυστρία	Σελλίνι (SH)
4	Βέλγιο	Φράγκο Βελγίου (BGA)
5	Βραζιλία	Κρουζέιρο
6	Γαλλία	Φράγκο Γαλλίας (FR.FR.)
7	Γερμανία	Μάρκο (D.M.)
8	Δανία	Κορόνα (D.KR)
9	Ελλάδα	Δραχμή (ΔΡΧ.)
10	Ελβετία	Φράγκο Ελβετίας (F.S.)
11	Η.Π.Α.	Δολάριο ΗΠΑ (\$)
12	Ιταλία	Λιρέτα (LIT)
13	Ισπανία	Πεσέτα (PTA)
14	Ιαπωνία	Γιεν (YEN)
15	Καναδάς	Δολάριο Καναδ. (\$ CAN.)
16	Κίνα	Γιεν
17	Κύπρος	Λίρα Κύπρου (FC)
18	Νορβηγία	Κορόνα Νορβηγίας
19	Ολλανδία	Φλορίνι (Γκούλυτεν) FD
20	Πορτογαλία	Σκούδο
21	Ρωσία	Ρούβλι (RBL)
22	Σουηδία	Κορόνα Σουηδίας
23	Φιλανδία	Μάρκο Φιλανδίας

Στον πιο πάνω πίνακα παρατηρούμε ότι αρκετές χώρες έχουν κοινή ονομασία νομισματικής μονάδας π.χ. η ονομασία «Φράγκο» ισχύει για περισσότερες από μία χώρες. Για να αποφεύγουμε τη σύγχυση προστίθεται και το όνομα της Χώρας στην οποία ανήκει η νομισματική μονάδα. Έτσι έχουμε Ελβετικό Φράγκο, Γαλλικό Φράγκο, τη λίρα Αγγλίας, λίρα Κύπρου κ.λπ., νομίσματα με τελείως διαφορετική τιμή.

Ανακεφαλαίωση

Τα βασικά οικονομικά προβλήματα πηγάζουν από το γεγονός ότι, ενώ οι ανάγκες των ανθρώπων είναι απεριόριστες, τα μέσα που διατίθενται για την κάλυψή τους είναι περιορισμένα. Έτσι ο άνθρωπος τις ανάγκες του επιδιώκει να τις ικανοποιήσει με διάφορα μέσα τα οποία ονομάζουμε αγαθά.

Η διαδικασία για απόκτηση αγαθών ή υπηρεσιών από δύο ή περισσότερα πρόσωπα στο εμπόριο καλείται συναλλαγή. Λέγοντας δε διαδικασία εννοούμε τον τρόπο με τον οποίο διενεργούνται οι διάφορες εμπορικές πράξεις. Η πρώτη μορφή συναλλαγής ήταν η φυσική ανταλλαγή πράγματος με πράγμα. Πρόκειται για το λεγόμενο αντιπραγματισμό.

Τα αγαθά τα οποία ανταλλάσσονται μεταξύ τους είναι τα οικονομικά αγαθά δηλαδή αυτά που έχουν αξία και βρίσκονται σε περιορισμένη ποσότητα.

Η φυσική ή σε είδη ανταλλαγή παρουσίαζε πολλές δυσκολίες. Έπρεπε δηλαδή να συμπέσουν οι επιθυμίες των ανθρώπων που συναλλάσσονταν, να υπάρξει συμφωνία για την αξία των αγαθών που ανταλλάσσονταν κ.λπ. Για να αντιμετωπισθούν αυτές οι δυσκολίες ήταν ανάγκη να βρεθεί ένα κοινό μέτρο για τον προσδιορισμό της αντικειμενικής αξίας των αγαθών.

Έτσι επινοήθηκε το χρήμα. Το χρήμα ήταν μέσο ανταλλαγής και κοινό μέτρο σύγκρισης της ανταλλακτικής αξίας των αγαθών.

Το χρήμα στο οποίο δίνεται από το κράτος νόμιμος χαρακτήρας και το οποίο αναγνωρίζεται σαν υποχρεωτικό μέσο διενέργειας των συναλλαγών καλείται νόμισμα.

Όλα τα κράτη έχουν καθορίσει τη νομισματική τους μονάδα.

Η σχέση μεταξύ των νομισμάτων των χωρών αποτελεί τη συναλλαγματική ισοτιμία.

Για να περιορίσουν τις δυσκολίες στις διεθνείς συναλλαγές τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθιέρωσαν ενιαίο νόμισμα το ΕΥΡΩ-EURO.

Όλα τα Εθνικά νομίσματα μετατρέπονται σε ευρώ και αντιστρόφως με βάση τους συντελεστές μετατροπής, οι οποίοι ισχύουν από 1/1/99 και είναι αμετάγκλητοι.

Η χώρα μας προβλέπεται πολύ σύντομα να ενταχθεί στην ΟΝΕ. Μέχρι τότε η μετατροπή της δραχμής σε Ευρώ και αντιστρόφως θα γίνεται με βάση τη συναλλαγματική ισοτιμία.

Ερωτήσεις

- Τι είναι οι σύγχρονες συναλλαγές και τεχνική των συναλλαγών;
- Ποιο είναι το αντικείμενο μελέτης των σύγχρονων συναλλαγών;
- Σε ποιους είναι απαραίτητες οι γνώσεις της τεχνικής των συναλλαγών;
- Πώς εμφανίσθηκε η οικονομική δράση του ανθρώπου;
- Ποια η έννοια της ανάγκης;
- Ποιες καλούνται ανάγκες ύπαρξης ή φυσικές ανάγκες και ποιες πολιτισμικές ή κοινωνικές ανάγκες; Αναφέρατε παραδείγματα.
- Ποιες ανάγκες καλούνται ατομικές και ποιες συλλογικές; Αναφέρατε παραδείγματα.
- Τι καλούνται αγαθά και πώς διακρίνονται με βάση την ποσότητα που υπάρχουν;
- Πώς διακρίνονται τα αγαθά ανάλογα με τη φύση τους;
- Ποια είναι η έννοια της ανταλλαγής;
- Όταν λέμε αξία ενός αγαθού τι εννοούμε;
- Τι καλείται αξία χρήσης και τι ανταλλακτική αξία ενός αγαθού;
- Ποιες δυσχέρειες παρουσίαζε η φυσική ανταλλαγή;
- Τι καλείται χρήμα;
- Ποιοι λόγοι επέβαλαν τη χρησιμοποίηση του χρυσού ως χρήμα;
- Τι καλείται νόμισμα;
- Σε τι διακρίνουμε τα νομίσματα;
- Τι είναι το λογιστικό χρήμα;
- Τι καλείται νομισματική μονάδα;
- Τι καλείται τιμή ενός αγαθού;
- Τι καλείται τιμή συναλλάγματος;
- Τι γνωρίζετε για το νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΥΡΩ);
- Πώς γίνεται η μετατροπή του εθνικού νομίσματος σε ευρώ;
- Πώς γίνεται η μετατροπή του ευρώ σε εθνικό νόμισμα;

ΕΜΠΟΡΙΟ - ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ - ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ - ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

2.1. Εμπόριο

2.2. Εμπόρευμα

2.3. Συμπληρωματικοί όροι αγοραπωλησίας

2.4. Έγγραφα αγοραπωλησίας

2.5. Εμπορικά επαγγέλματα

Το εμπόριο, για να διαμορφωθεί σε ιδιαίτερους κλάδους και να λάβει την τεράστια ανάπτυξη που έχει σήμερα, πέρασε από διάφορα στάδια εξέλιξης.

Στην πρωτόγονη περίοδο, οι άνθρωποι είχαν ως κύριο έργο, για να μπορούν να ανταποκριθούν στις βασικές ανάγκες της διατροφής, ένδυσης και κατοικίας, τη συλλογή καρπών, το κυνήγι και το ψάρεμα. Στη συνέχεια χρησιμοποίησαν διάφορα ζώα και ασχολήθηκαν αποκλειστικά με την εκτροφή τους χρησιμοποιώντας τη νομαδική ζωή.

Αργότερα εγκαταστάθηκαν μόνιμα σε ορισμένο τόπο και ασχολήθηκαν με την παραγωγή αγαθών. Τα παραγόμενα αγαθά ήταν ανάλογα με τις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου που εγκαταστάθηκαν αλλά και των προτιμήσεών τους. Ήταν ταυτόχρονα παραγωγοί και καταναλωτές των προϊόντων τους.

Η παραγωγή μεταξύ των διάφορων λαών ήταν διαφορετική. Ήταν αποτέλεσμα των φυσικών προϋποθέσεων αλλά και της διαφορετικής πνευματικής και τεχνικής τους εξέλιξης, π.χ. η παραγωγή καφέ στην Ελλάδα δεν μπορεί να γίνει γιατί δεν υπάρχουν οι ίδιες κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν στη Βραζιλία, για τους ίδιους λόγους η σταφίδα που παράγεται στην Ελλάδα δεν καλλιεργείται στη Βραζιλία κ.ο.κ.

Έτσι από πολύ νωρίς δημιουργήθηκε μια τάση από τους μεν, λόγω της διαφοροποίησης της παραγωγής, να αποκτήσουν τα παραγόμενα προϊόντα από τους δε, τα οποία θεωρούσαν απαραίτητα για την ικανοποίηση των αναγκών τους.

Αρχικά, η απόκτηση των αγαθών πραγματοποιήθηκε με τη ληστεία, την αρπαγή και την πειρατεία, οι οποίες έγιναν αιτία για το πρώτο βήμα των συναλλαγών του εμπορίου που δημιουργήθηκε αργότερα.

2.1. Εμπόριο

2.1.1. Έννοια και φύση του εμπορίου

Η εξέλιξη της ανθρώπινης κοινωνίας και η συνεχιζόμενη απαίτηση για την ικανοποίηση των αναγκών του ανθρώπου ήταν οι κύριες αιτίες για τη δημιουργία του εμπορίου.

Το εμπόριο ορίζεται ως κερδοσκοπική διαμεσολάβηση στην κυκλοφορία των αγαθών και των υπηρεσιών. Παλαιότερα εμπόριο θεωρούσαμε τη μεσολάβηση μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή για τη μεταπώληση των αγαθών, χωρίς ουσιαστική μεταβολή στη μορφή τους με σκοπό το κέρδος.

Σήμερα με το εμπόριο εννοούμε κάθε μεταπώληση υλικών αγαθών ή υπηρεσιών με ή χωρίς επεξεργασία, με σταθερή και μόνιμη επιδίωξη το κέρδος.

Σύμφωνα με τα παραπάνω εμπόριο αποτελούν και η βιομηχανία και η βιοτεχνία και κάθε άλλη εργασία που συμβάλλει στη διεξαγωγή του εμπορίου. Άμεσα ή έμμεσα υποβοηθούν το εμπόριο οι τράπεζες, οι ασφαλιστές, οι συγκοινωνιακές επιχειρήσεις, οι εμπορικοί αντιπρόσωποι, οι μεσίτες κ.λπ.

Διαπιστώνουμε, επομένως, ότι για να φθάσει ένα αγαθό από τον παραγωγό στον καταναλωτή είναι απαραίτητη μια ολόκληρη σειρά από εμπορικές πράξεις. Αυτές οι πράξεις είναι π.χ. η συσκευασία των αγαθών. Δε φθάνει μόνο να παραλάβει ο έμπορος το αγαθό από τον παραγωγό αλλά πρέπει να το συσκευάσει κατάλληλα ώστε η μεταφορά του να είναι ασφαλής. Αφού το συσκευάσει θα πρέπει να το μεταφέρει στον τόπο της κατανάλωσης, προκειμένου να το διαθέσει. Στον τόπο της κατανάλωσης δεν είναι δυνατό να το διαθέσει αμέσως. Πρέπει να το διαφυλάξει, χρειάζεται δηλαδή αποθήκευση.

Κατά την αποθήκευση πρέπει να φροντίσει για τη συντήρησή του, όταν μάλιστα πρόκειται για αγαθό το οποίο αλλοιώνεται και επηρεάζεται από το χρόνο.

Για το ενδεχόμενο κινδύνου ο έμπορος προβαίνει και στην ασφάλιση του αγαθού. Τελικά διαθέτει το αγαθό στον αγοραστή, ο οποίος είναι και ο καταναλωτής.

Όλες αυτές οι ενέργειες δεν είναι δυνατό να γίνουν από ένα και μόνο πρόσωπο. Παρεμβάλλονται μια σειρά προσώπων που το καθένα αναλαμβάνει μια συγκεκριμένη πράξη. Κατ' αυτόν τον τρόπο άλλος είναι ο παραγωγός του αγαθού, άλλος ο συσκευαστής, άλλος ο μεταφορέας, άλλος ο ασφαλιστής κ.ο.κ.

Ο εμπορικός νόμος δίνει ευρύτερη έννοια στο εμπόριο γιατί ακριβώς θέλει να συμπεριλάβει όλα τα πρόσωπα που συντελούν για να φτάσει ένα αγαθό από τον τόπο της παραγωγής στον τόπο της κατανάλωσης.

2.1.2. Αντικείμενο του εμπορίου

Αντικείμενο του εμπορίου αποτελούν: α) **οι αγοραπωλησίες αγαθών**. Οι αγοραπωλησίες αυτές περιλαμβάνουν όλα τα υλικά αγαθά (εμπορεύματα) καθώς και τα άυλα αγαθά (υπηρεσίες και δικαιώματα. β) **οι αγοραπωλησίες κινητών αξιών**.

Είναι το λεγόμενο χρηματιστικό εμπόριο. Πρόκειται δηλαδή για εμπόριο χρεογράφων που περιλαμβάνουν τις μετοχές, τα ομόλογα, τις ομολογίες, το συνάλλαγμα κ.λπ. γ) **οι αγοραπωλησίες ακινήτων** που αγοράζονται με σκοπό τη μεταπώλησή τους. Π.χ. αγορά οικοπέδων, κατοικιών που γίνεται επαγγελματικά με σκοπό τη μεταπώλησή τους και στόχο το κέρδος.

Τα εμπορεύματα προσφέρονται από το εμπόριο κατά κανόνα αυτούσια.

Δεν αποκλείεται όμως κατά τη διακίνησή τους από την παραγωγή στην κατανάλωση να μεσολαβήσει κάποιας μορφή επεξεργασία τους χωρίς όμως να μεταβάλλουμε τη φύση τους. Τέτοιου είδους επεξεργασία είναι ο τεμαχισμός των κρεάτων, η ταξινόμηση των εμπορευμάτων σε κιβώτια, η ψύξη των ψαριών κ.λπ.

2.1.3. Διακρίσεις του εμπορίου

Το εμπόριο με βάση διάφορα κριτήρια διακρίνεται στις παρακάτω κατηγορίες:

Με κριτήριο την ποσότητα:

- 1. Χονδρικό εμπόριο:** Είναι το εμπόριο εκείνο το οποίο απαιτεί μεγάλα κεφάλαια και οι αγορές και πωλήσεις γίνονται σε μεγάλες ποσότητες. Σύμφωνα με τον ΚΒΣ χονδρική πώληση ονομάζεται η πώληση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών από επιτηδευματία σε επιτηδευματία για την άσκηση του επαγγέλματός του. Επίσης χονδρική θεωρείται και η πώληση αγαθών και προσφορά υπηρεσιών από επιτηδευματία προς το Δημόσιο, Νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, Σωματεία, ιδρύματα, Ι. Ναούς, Μητροπόλεις, Διεθνείς Οργανισμούς κ.λπ., νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
- 2. Λιανικό εμπόριο:** είναι εκείνο το οποίο γίνεται από το λιανέμπορο, ο οποίος αγοράζει το εμπόρευσμά του από τον χονδρέμπορο και το πουλάει στον καταναλωτή δηλαδή σε άτομο το οποίο θέλει να καλύψει τις ανάγκες του. Σύμφωνα με το ΚΒΣ λιανική πώληση είναι η πώληση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών από επιτηδευματία σε φυσικό πρόσωπο (καταναλωτή) για την ικανοποίηση ατομικών ή οικογενειακών αναγκών του.
- 3. Ημιχονδρικό εμπόριο:** ημιχονδρικό ή μικτό εμπόριο είναι το εμπόριο εκείνο το οποίο γίνεται από τον έμπορο χονδρικός και λιανικός. Στην περίπτωση αυτή, ο έμπορος που έχει μεγάλα κεφάλαια αγοράζει μεγάλες ποσότητες εμπορευμάτων και ο ίδιος τις πουλάει λιανικός σε μικρές ποσότητες σε άλλους μικρέμπορους ή κατευθείαν στο καταναλωτικό κοινό.

Με κριτήριο την εγκατάστασή του:

- 1. Μόνιμο εμπόριο:** είναι εκείνο το οποίο πραγματοποιείται από τον έμπορο σε μόνιμο τόπο. Ο έμπορος δηλαδή έχει σταθερή εγκατάσταση του καταστήματός του στο οποίο εκθέτει τα εμπορεύματά του, οι δε καταναλωτές προσέρχονται στο γνωστό και μόνιμο τόπο για να αγοράσουν τα αγαθά που χρειάζονται.

2. **Πλανόδιο εμπόριο ή πεζεμπόριο:** είναι το εμπόριο εκείνο, το οποίο γίνεται από εμπόρους, χωρίς μόνιμη εγκατάσταση (κατάστημα) αλλά μετακινούνται από περιοχή σε περιοχή, από πόλη σε πόλη, από χωριό σε χωριό μεταφέροντας τα εμπορεύματα τους και ανεξάρτητα από το μέσο μεταφοράς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα πλανόδιου εμπορίου είναι εκείνο που πραγματοποιείται κατά τις εμποροπανηγυρεις.

Με κριτήριο τη γεωγραφική του έκταση:

1. **Εσωτερικό εμπόριο** είναι εκείνο που διεξάγεται μέσα στα όρια του Κράτους, και αν το εμπόριο περιορίζεται στα όρια μιας πόλης, ενός τόπου, λέγεται επιτόπιο εμπόριο, π.χ. κάθε μορφής εμπόριο που γίνεται μέσα στην Αθήνα ή τη Θεσσαλονίκη, Λάρισα κ.λπ. είναι επιτόπιο εμπόριο.
2. **Εξωτερικό εμπόριο** είναι εκείνο που πραγματοποιείται μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών. Αυτό είναι πάντοτε χονδρικό και διακρίνεται σε:
 - i) **Εισαγωγικό εμπόριο** είναι εκείνο με το οποίο γίνεται εισαγωγή εμπορευμάτων ξένης χώρας στην ημεδαπή (στη χώρα μας) με σκοπό να διατεθούν στην εσωτερική αγορά. Ο έμπορος που ασχολείται με το εισαγωγικό εμπόριο λέγεται εισαγωγέας.
 - ii) **Εξαγωγικό εμπόριο** είναι εκείνο με το οποίο γίνεται εξαγωγή εγχώριων εμπορευμάτων στην αλλοδαπή. Ο έμπορος που ασχολείται με το εξαγωγικό εμπόριο λέγεται εξαγωγέας.
 - iii) **Διαμετακομιστικό εμπόριο.** Αφορά την εισαγωγή εμπορευμάτων σε μια χώρα όχι για να καταναλωθούν σε αυτή αλλά για να προωθηθούν σ' άλλες χώρες. Η χώρα δηλαδή της εισαγωγής χρησιμεύει σαν ενδιάμεσος σταθμός για να προωθήσει τα εμπορεύματα που εισάγονται σε άλλη χώρα. Η Ελλάδα φροντίζει για την ανάπτυξη του διαμετακομιστικού εμπορίου μέσω των βελτιώσεων των εθνικών οδικών δικτύων, την κατασκευή της εγνατίας οδού, την κατασκευή του αεροδρομίου των Σπάτων, τη σύζευξη Ρίου-Αντιρρίου κ.λπ.
Το διαμετακομιστικό εμπόριο έχει μεγάλη σημασία για την οικονομία της χώρας μας, γιατί με αυτό εισέρχεται συνάλλαγμα. Το λιμάνι της Θεσσαλονίκης αποτελεί το κυριώτερο κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου της χώρας.
3. **Διεθνές ή παγκόσμιο εμπόριο** είναι εκείνο το οποίο γίνεται μεταξύ όλων ή των περισσότερων χωρών του κόσμου (παγκοσμιοποίηση εμπορίου).

Με κριτήριο τη φύση του αντικειμένου του:

1. **Εμπόριο κινητών πραγμάτων.** Στο εμπόριο αυτό υπάγονται όλα τα κινητά πράγματα, εμπορεύματα. Είναι το κυρίως εμπόριο που ασχολείται με συγκεκριμένα εμπορεύματα, τα οποία εμπεριέχουν αξία και προσδιορίζεται ανάλογα με το είδος της επιχείρησης. Έτσι έχουμε π.χ. εμπόριο λαδιού, εμπόριο σιταριού, εμπόριο σιδήρου, εμπόριο ξυλείας κ.λπ.

- 2. Εμπόριο ακινήτων.** Σ' αυτό υπάγονται όλα τα ακίνητα που αγοράζονται με σκοπό τη μεταπώλησή τους με κέρδος π.χ. οικόπεδα, κατοικίες, κτίρια κ.λπ.
- 3. Εμπόριο κινητών αξιών ή χρηματιστικό εμπόριο.** Σ' αυτό ανήκουν όλα τα πιστωτικά όργανα και τα χρεόγραφα. Το εμπόριο κινητών αξιών γίνεται από την τράπεζα και περιλαμβάνει τις επιταγές, τις συναλλαγματικές, τις μετοχές, το συνάλλαγμα κ.λπ.
- 4. Εμπόριο μεταφορών.** Στο εμπόριο αυτό ανήκουν οι κάθε είδους μεταφορές εμπορευμάτων από τόπο σε τόπο. Σήμερα το εμπόριο αυτό γίνεται κυρίως μέσω μεγάλων Διεθνών γραφείων και χρησιμοποιούνται όλα τα σύγχρονα μέσα μεταφοράς.

Με κριτήριο το φορέα:

- 1. Ιδιωτικό εμπόριο.** Είναι εκείνο που το πραγματοποιούν ιδιώτες, άτομα ή εταιρείες και
- 2. Κρατικό εμπόριο.** Είναι εκείνο που άμεσα ή έμμεσα ασκείται μέσω κρατικών οργανισμών.

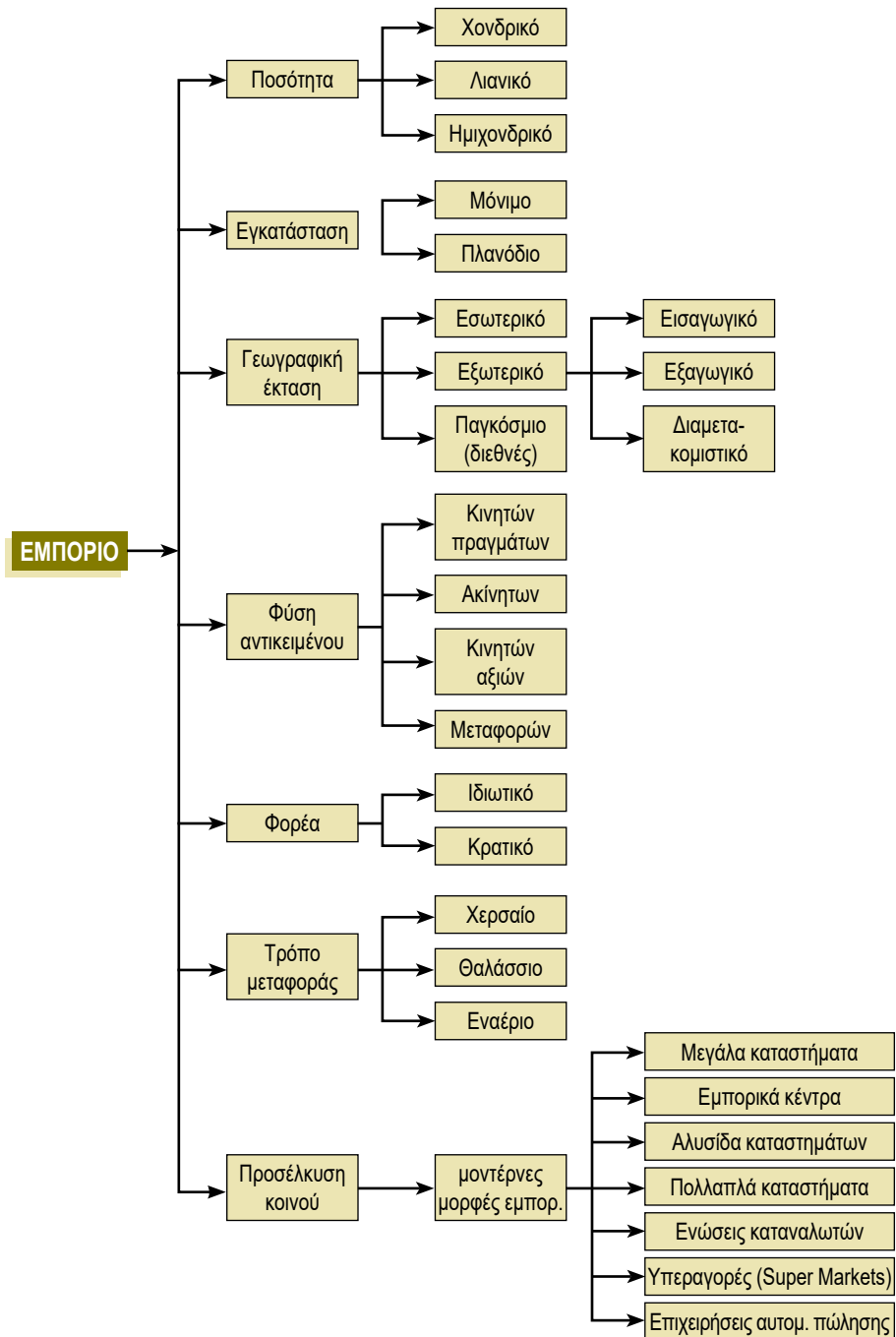
Με κριτήριο τα μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται:

- 1. Χερσαίο εμπόριο.** Είναι το εμπόριο εκείνο που η μεταφορά του γίνεται με αυτοκίνητα και το σιδηρόδρομο.
- 2. Θαλάσσιο εμπόριο.** Είναι το εμπόριο που η μεταφορά του γίνεται με πλοία, ατμόπλοια ή δεξαμενόπλοια και
- 3. Αεροπορικό Εμπόριο.** Είναι το εμπόριο που η μεταφορά του πραγματοποιείται με αεροσκάφη.

Με κριτήριο την προσέλκυση του κοινού (marketing):

Αποτελούν τις μοντέρνες μορφές εμπορίου που είναι:

- 1. Τα «μεγάλα καταστήματα»** που αγοράζουν πολλά είδη σε μεγάλες ποσότητες και χαμηλές τιμές και τα πουλούν με μικρό περιθώριο κέρδους, γιατί στηρίζονται στο μεγάλο όγκο πωλήσεων (μεγάλο τζίρο).
- 2. Τα «εμπορικά κέντρα».** Σε ένα οικοδομικό συγκρότημα συγκεντρώνονται πολλά καταστήματα διαφορετικών ειδών. Ο αγοραστής μπορεί να ικανοποιήσει τις ανάγκες του από τα καταστήματα αυτά του συγκροτήματος.
- 3. Οι «Αλυσίδες Καταστημάτων».** Πρόκειται για μια οριζόντια συγκέντρωση ομοειδών καταστημάτων με διπλό σκοπό. Αφ' ενός μεν να αγοράζουν σε χαμηλές τιμές, αφ' ετέρου δε να καθορίζουν κοινές τιμές πώλησης.
- 4. Τα «πολλαπλά καταστήματα».** Όταν υπάρχει τάση του καταναλωτικού κοινού για αγορά προϊόντων μιας βιομηχανίας που παράγει ποικιλία προϊόντων,

Σχήμα 1: Σχηματική διάκριση του εμπορίου

αυτή ιδρύει καταστήματα σε διάφορα σημεία μιας πόλης ή μιας χώρας για τη διευκόλυνση των πελατών της χωρίς παρέμβαση μεσαζόντων.

5. **Οι «ενώσεις καταναλωτών».** Είναι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί και αποτελούν εφαρμογή των αστικών συνεταιρισμών στο χώρο της κατανάλωσης. Οι συνεταιρισμοί αυτοί κάνουν μαζικές αγορές σε καλές τιμές και πουλούν τα είδη στα μέλη τους με μικρό περιθώριο κέρδους, ώστε να αντιμετωπίζουν τα λειτουργικά τους έξοδα.
6. **Οι «Υπεραγορές» (Super Markets).** Στηρίζονται στο ότι ο καταναλωτής εξυπηρετείται να κάνει όλες τις αγορές του σ' ένα κατάστημα σε ευνοϊκές τιμές. Τα χαρακτηριστικά τους είναι:
 - α) Σύστημα αυτοεξυπηρέτησης (self-service).
 - β) Μεγάλη έκταση χώρων.
 - γ) Κατανομή των χώρων κατά κατηγορία εμπορευμάτων, ώστε ο καταναλωτής να διευκολύνεται στις αγορές των ειδών που επιθυμεί.
 - δ) Έκθεση των διαφόρων ειδών με τρόπο που να προσελκύει τον πελάτη και να τον προδιαθέτει για αγορές.
 - ε) Μεγάλος χώρος για parking των αυτοκινήτων και
 - στ) Αποστολή και παράδοση στα σπίτια των πελατών των ειδών που αγοράζουν.
7. **Επιχειρήσεις «Αυτόματης Πώλησης».** Οι επιχειρήσεις αυτές αγοράζουν αυτόματες μηχανές πώλησης τις οποίες εγκαθιστούν σε διάφορα σημεία που συχνάζουν πολλοί άνθρωποι π.χ. μεγάλες βιομηχανίες, παιδικές χαρές, κέντρα αναψυχής κ.λπ. Στις μηχανές αυτές τοποθετούν ορισμένα είδη ευρείας κατανάλωσης όπως σοκολάτες, αναψυκτικά, καφέδες, τσιγάρα, γάλα κ.λπ. Ο αγοραστής ρίχνει το οριζόμενο για κάθε είδος ποσό (συνήθως κέρματα) σε ειδική θυρίδα εισόδου και πατώντας ένα πλήκτρο βγάζει το είδος που έχει επιλέξει. Τα μηχανήματα αυτόματων πωλήσεων παρουσιάζουν σοβαρά μειονεκτήματα όπως βλάβες, μπλοκαρίσματα, κινδύνους κλοπών και ζημιών, προβλήματα εφοδιασμού και αναπροσαρμογής τιμών και άλλα.

2.1.4. Σημασία του εμπορίου

Παλαιότερα, επικρατούσε η αντίληψη ότι το εμπόριο αποτελεί μια «παρασιτική» δραστηριότητα που επιδιώκει με κάθε τρόπο το μεγαλύτερο δυνατό κέρδος, ότι είναι αντικοινωνικό, ανελέητο κ.λπ.

Σήμερα αναγνωρίζεται η τεράστια σημασία του εμπορίου για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας, γιατί με το εμπόριο επιτυγχάνεται:

1. **Η ικανοποίηση των αναγκών του ανθρώπου.** Το εμπόριο μεσολαβεί μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή μεταφέροντας τα αγαθά από τον τόπο της παραγωγής στον τόπο της κατανάλωσης και τους απαλλάσσει από την ανάγκη της άμεσης επαφής, η οποία πολλές φορές είναι αδύνατο να γίνει. Έτσι ικανοποιούνται οι

ανάγκες όλων των ανθρώπων γιατί το εμπόριο διακινεί και διατηρεί τα αγαθά, τα αποθηκεύει και τα προσφέρει στην κατανάλωση τη στιγμή κατά την οποία τα χρειάζεται. Εάν δεν υπήρχε εμπόριο δεν θα υπήρχε καφές στην Ελλάδα, το λάδι δεν θα ήταν γνωστό στη Βόρεια Ευρώπη κ.λπ.

- 2. Η αύξηση της παραγωγής όλων των παραγωγικών κλάδων.** Οι παραγωγοί (γεωργοί, κτηνοτρόφοι, βιοτέχνες, βιομήχανοι) θέλουν να αυξήσουν όσο μπορούν την παραγωγή τους και να διαθέσουν τα προϊόντα που παράγουν. Οι καταναλωτές θέλουν να αγοράσουν τα αγαθά που επιθυμούν. Το εμπόριο συνδέει τους πρώτους με τους δεύτερους.
- 3. Η ενίσχυση όλων των παραγωγικών κλάδων μιας χώρας.** Με το εμπόριο ενισχύονται όλοι οι παραγωγικοί κλάδοι που συνδέονται με τη διεξαγωγή του και ιδιαίτερα:
 - α) Ανοίγονται νέοι δρόμοι μεταφοράς αγαθών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.
 - β) Ιδρύονται νέες τράπεζες και ενισχύονται αυτές που υπάρχουν ώστε να διευκολυνθεί το εμπόριο και οι άλλοι παραγωγικοί κλάδοι.
 - γ) Δημιουργούνται ασφαλιστικές επιχειρήσεις για την ασφάλιση των μέσων μεταφοράς και των εμπορευμάτων.
 - δ) Η εμπορική δραστηριότητα γενικά απασχολεί ένα σημαντικό αριθμό εργαζομένων. Δεν είναι μόνοι οι έμποροι, τραπεζίτες, ασφαλιστές και μεταφορείς που απασχολούνται αλλά και οι εμπορικοί αντιπρόσωποι, οι παραγγελιοδόχοι, οι μεσίτες, οι πράκτορες, οι διαφημιστές, οι περιοδεύοντες υπάλληλοι, οι πωλητές, τα στελέχη και το προσωπικό που απασχολείται στις επιχειρήσεις που ασκούν εμπορικές δραστηριότητες.
 - ε) Όπου αναπτύσσεται το εμπόριο, εκεί επικρατεί ευημερία γιατί δεν ενισχύονται μόνο οι έμποροι και τα πρόσωπα που εξαρτώνται από αυτούς, αλλά και όλοι ανεξάρτητα οι επαγγελματίες, υπάλληλοι και εργαζόμενοι. Τέλος το Κράτος ενισχύεται γιατί οι φορολογούμενοι αποκτούν μεγαλύτερη φοροδοτική ικανότητα (ικανότητα να πληρώσουν φόρους).
 - στ) Με το εξαγωγικό και το διαμετακομιστικό εμπόριο επιτυγχάνεται εισαγωγή συναλλάγματος που είναι τόσο απαραίτητο για μια χώρα.
- 4. Η εξίσωση των τιμών.** Το εμπόριο ρυθμίζει την κίνηση της αγοράς ανάλογα με την προσφορά και τη ζήτηση. Με τη μεταφορά των εμπορευμάτων από τον τόπο της παραγωγής στον τόπο της κατανάλωσης ο έμπορος ελαττώνει την ποσότητά τους στον τόπο της παραγωγής και συνεπώς αυξάνεται η τιμή τους, ενώ αυξάνει την ποσότητα στον τόπο της κατανάλωσης και έτσι ελαττώνεται η τιμή. Με αυτόν τον τρόπο επέρχεται σχεδόν εξίσωση των τιμών στον τόπο της κατανάλωσης και στον τόπο παραγωγής, τυχόν μικρή διαφορά οφείλεται στα έξοδα μεταφοράς και στο κέρδος που αναλογεί στον έμπορο. Χωρίς εμπόριο

ο καφές στην Ελλάδα θα ήταν πανάκριβος γιατί θα ήταν πολύ σπάνιος, ενώ θα ήταν πάμφθηνος στη Βραζιλία, γιατί στη Βραζιλία η ποσότητα θα ήταν πιο μεγάλη από τις ανάγκες των καταναλωτών.

5. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και του πολιτισμού. Οι έμποροι και όσοι εμπλέκονται στις εμπορικές συναλλαγές πληροφορούνται νέες μεθόδους και νέους τρόπους παραγωγής, επεξεργασίας, συσκευασίας, συντήρησης κ.λπ. των εμπορευμάτων, τις οποίες εφαρμόζουν και στον τόπο τους με συνέπεια την ανάπτυξη της τεχνολογίας. Δημιουργούνται σχέσεις φιλίας και συνεργασίας ανάμεσα στους λαούς του κόσμου, εξασφαλίζεται η επικοινωνία των λαών και γενικά συμβάλλει στην πρόοδο και τον πολιτισμό. Παρά ταύτα όμως τα τελευταία χρόνια υπάρχει μεγάλος οικονομικός ανταγωνισμός στους κόλπους των ομοειδών επιχειρήσεων τόσο εντός της χώρας όσο και σε διεθνές επίπεδο εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης της αγοράς με απρόβλεπτες συνέπειες.

2.1.5. Περιορισμοί του εμπορίου

Η Γαλλική επανάσταση κατήργησε την τάξη των εμπόρων ως ένα κλειστό επάγγελμα και έδωσε απόλυτη ελευθερία σε όλους τους ανθρώπους να ασκούν το επάγγελμα του εμπόρου.

Η αρχή αυτή ισχύει και σήμερα με ορισμένες απαγορεύσεις, περιορισμούς και ασυμβίβαστα για λόγους γενικότερα κοινωνικού συμφέροντος.

Οι περιορισμοί αυτοί είναι **αντικειμενικοί** (αφορούν το σύνολο των απασχολουμένων στο εμπόριο) και **υποκειμενικοί** (αφορά ειδικά ορισμένα πρόσωπα).

A. Αντικειμενικοί περιορισμοί

Αυτοί διακρίνονται στις **γενικές απαγορεύσεις** γιατί οι πράξεις είναι ποινικά κολάσιμες (αδικήματα του ποινικού κώδικα) και σε εμπορικές δραστηριότητες που δεν μπορούν να ασκηθούν από οποιονδήποτε, αλλά ασκούνται υπό **ορισμένες προϋποθέσεις**.

1. Γενικές απαγορεύσεις

Σύμφωνα με αυτές απαγορεύεται:

- Το δουλεμπόριο
- Η σωματεμπορία
- Η εμπορία ναρκωτικών ουσιών
- Η λαθρεμπορία
- Η εμπορία άσεμνων δημοσιευμάτων
- Το εμπόριο νοθευμένων τροφίμων
- Το εμπόριο εκρηκτικών υλών
- Το εμπόριο προϊόντων εγκλήματος
- Το εμπόριο δηλητηριωδών ουσιών
- Το εμπόριο πραγμάτων αρχαιολογικής σημασίας.

2. Εμπόριο που επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις

- α. Για την άσκηση τραπεζικής δραστηριότητας.
- β. Για τη σύσταση και λειτουργία ασφαλιστικής επιχείρησης.
- γ. Για τη σύσταση και λειτουργία χρηματιστηριακών επιχειρήσεων.
- δ. Για την άσκηση του επαγγέλματος του φαρμακοποιοού.
- ε. Για την άσκηση του επαγγέλματος του εμπορικού αντιπροσώπου.
- στ. Για την άσκηση του επαγγέλματος του μεσίτη αστικών συμβάσεων.
- ζ. Για τη λειτουργία τουριστικών γραφείων ή για τη λειτουργία γραφείου εμπορικών πληροφοριών.
- θ. Για την άσκηση του επαγγέλματος του εξαγωγέα.
- ι. Για την ίδρυση και λειτουργία βιομηχανικών επιχειρήσεων κ.λπ.

Για όλες τις παραπάνω δραστηριότητες απαιτείται άδεια λειτουργίας από τις αντίστοιχες υπηρεσίες.

Β. Υποκειμενικοί περιορισμοί

Αυτοί αφορούν: α) την ικανότητα για την άσκηση εμπορίας και β) τα επαγγέλματα που είναι ασυμβίβαστα με την εμπορική ιδιότητα.

α) Ικανότητα για την άσκηση της εμπορίας. Ο έμπορος πρέπει να έχει δικαιοπρακτική ικανότητα για την άσκηση της εμπορίας, ειδικότερα ο έμπορος πρέπει:

- Να έχει νόμιμη ηλικία. Απόλυτα ικανός είναι αυτός που έχει συμπληρώσει το 18ο έτος. Στις ηλικίες 10-14 ο ανήλικος κάνει πράξεις εφόσον από αυτές αποκτά οφέλη. Αν συμπληρώσει το 14ο έτος μπορεί να διαθέτει ελεύθερα ό,τι κερδίζει από την προσωπική του εργασία ή ό,τι του δόθηκε για να το χρησιμοποιεί ελεύθερα.
- Να μη βρίσκεται σε νόμιμη απαγόρευση, μετά από καταδίκη σε βαθμό κακουργήματος.
- Να μη βρίσκεται σε δικαστική απαγόρευση λόγω σωματικής, πνευματικής ή διανοητικής ασθένειας (εκ γενετής τυφλοί, κουφοί, παράφρονες, πάσχοντες από μανία, οι τοξικομανείς, οι αλκοολικοί κ.λπ.).
- Οι πτωχεύσαντες έμποροι. Οι έμποροι που έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης είναι ανίκανοι να εμπορεύονται διότι έχουν χάσει την εμπορική ιδιότητα την οποία μπορούν να αποκτήσουν ξανά αν αποκατασταθούν.

β) Επαγγέλματα ασυμβίβαστα με την εμπορική ιδιότητα. Δεν εμπορεύονται για λόγους κοινωνικού συμφέροντος και σαν ασυμβίβαστα με το λειτουργήμα τους τα πρόσωπα.

- Οι κληρικοί βάσει των εκκλησιαστικών κανόνων.
- Οι Δημόσιοι υπάλληλοι και υπάλληλοι ΝΠΔΔ από το δημοσιούπαλληλικό κώδικα.
- Οι δικαστικοί λειτουργοί βάσει του οργανισμού των Δικαστηρίων.

- Οι μόνιμοι αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και οπλίτες των ενόπλων δυνάμεων Σωμάτων Ασφαλείας και του Λιμενικού Σώματος από τη σχετική νομοθεσία.
- Οι δικηγόροι βάσει του κώδικα δικηγόρων.
- Οι συμβολαιογράφοι, από το νόμο.
- Οι ορκωτοί λογιστές, από τον ιδρυτικό νόμο του Σώματος Ορκωτών Λογιστών.

Σήμερα οι περιορισμοί αυτοί δεν ισχύουν στην πράξη με την ανάπτυξη του μάρκετινγκ πολλών επιπέδων (Multi Level Marketing).

Σύμφωνα με το Μ.Λ.Μ. εταιρείες αναλαμβάνουν να διακινούν τα προϊόντα τους μέσω των μελών τους και για τη διακίνηση αυτή αμείβονται. Μέλος των εταιρειών αυτών μπορεί να γίνει οποιοσδήποτε χωρίς κανένα περιορισμό.

2.2. Εμπόρευμα

2.2.1. Έννοια και χαρακτηριστικά του εμπορεύματος

A. Ορισμός

Εμπόρευμα καλείται κάθε κινητό πράγμα, υλικό ή άυλο, που προορίζεται για μεταπώληση και όχι για χρησιμοποίηση από τον ίδιο που το «κατέχει». Τα εμπορεύματα είναι κινητά πράγματα με την έννοια ότι μπορούν εύκολα ή δύσκολα να μετακινηθούν.

Εμπορεύματα π.χ. είναι το σιτάρι, το κρασί, το λάδι και έπιπλα, τα ρούχα, η φήμη και πελατεία, η εκμετάλλευση ενός σήματος, η εκμετάλλευση διπλώματος ευρεσιτεχνίας κ.λπ. εφόσον προορίζονται για μεταπώληση από αυτόν που τα κατέχει και όχι για την ικανοποίηση των προσωπικών του αναγκών ή της οικογένειάς του. Σύμφωνα με τον ορισμό εμπορεύματα δεν μπορεί να είναι τα ακίνητα.

Για να χαρακτηριστεί ένα αντικείμενο ως εμπόρευμα απαιτείται:

1. Να είναι κινητό πράγμα και
2. Να είναι αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής (αγοραπωλησίας)

B. Χαρακτηριστικά εμπορεύματος

1. Να προορίζεται για πώληση
2. Να είναι κατάλληλο για την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών
3. Να είναι διατηρήσιμο
4. Να δημοσιοποιείται ως προς τις ιδιότητές του.

Τα χαρακτηριστικά αυτά τα έχουν τόσο τα είδη για άμεση κατανάλωση (τρόφιμα, ρούχα), όσο και είδη που ικανοποιούν κοινωνικές ανάγκες ή ανάγκες πολιτισμού (π.χ. ένας πίνακας ζωγραφικής).

Κατ' επέκταση εμπορεύματα είναι και τα αξιόγραφα (πιστωτικοί τίτλοι και χρεόγραφα) που σήμερα λέγονται περισσότερο κινητές αξίες (έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, ομόλογα και ομολογίες του δημοσίου και τραπεζών, μετοχές ανωνύμων εταιρειών κ.ά.).

Οι αγοραπωλησίες με αντικείμενο τα παραπάνω έγγραφα είναι συνηθισμένες και ασφαλώς εμπορικές.

2.2.2. Εμπορική αγοραπωλησία

A. Ορισμός

Αγοραπωλησία καλείται η σύμβαση, στην οποία ο ένας συμβαλλόμενος (πωλητής) αναλαμβάνει την υποχρέωση να παραδώσει στον άλλο συμβαλλόμενο (αγοραστή) την κυριότητα ενός πράγματος ή δικαιώματος και να εισπράξει το τίμημα με βάση τους συμφωνημένους όρους.

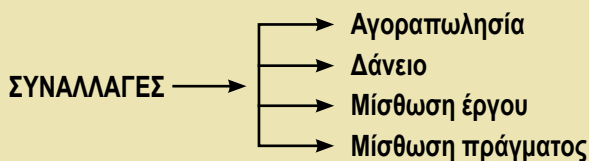
Ο Α π.χ. συμφωνεί να αγοράσει από τον Β 20 κιλά λάδι προς 800 δρχ. το κιλό. Ο Α καλείται αγοραστής, ο Β πωλητής, η σύμβαση αγοραπωλησία, το λάδι είναι το αντικείμενο της αγοραπωλησίας και το χρηματικό ποσό των 16000 δρχ. το τίμημα.

Αναλύοντας τον ορισμό της Αγοραπωλησίας διακρίνουμε τα παρακάτω στοιχεία:

1. Η αγοραπωλησία είναι διμερής σύμβαση δηλαδή συμφωνία ανάμεσα σε δύο πρόσωπα. Ο ένας είναι ο πωλητής και ο άλλος αγοραστής.
2. Το αντικείμενο της αγοραπωλησίας, η από μέρους του πωλητή μεταβίβαση και παράδοση του πράγματος στον αγοραστή.
3. Η αγοραπωλησία διέπεται από τους όρους που συμφωνήθηκαν και αφορούν είτε τον πωλητή (ως προς την ποσότητα, την ποιότητα του πράγματος), είτε τον αγοραστή (ως προς τον τόπο, τον χρόνο και τρόπο πληρωμής) είτε και τους δύο (ως προς την τιμή και το τίμημα).

Επειδή συναλλαγή είναι κάθε πράξη στην οποία λαμβάνει μέρος το χρήμα, η αγοραπωλησία είναι συναλλαγή. Αλλά συναλλαγή είναι και το δάνειο και η μίσθωση ενός έργου και η μίσθωση ενός πράγματος κ.λπ. Συνεπώς κάθε αγοραπωλησία είναι και συναλλαγή, κάθε συναλλαγή όμως δεν είναι και αγοραπωλησία.

Από αυτά προκύπτει ότι η συναλλαγή είναι έννοια με μεγαλύτερο πλάτος σε σχέση με την έννοια της αγοραπωλησίας γιατί περιλαμβάνει εκτός από την αγοραπωλησία και το δάνειο, τη μίσθωση ενός έργου, πράγματος κ.λπ. όπως δείχνει το σχήμα 2.

Σχήμα 2: Σχηματική παράσταση του πλάτους των εννοιών

B. Απαραίτητα στοιχεία για την εγκυρότητα της Αγοραπωλησίας

Αυτά είναι:

1. Η δικαιοπρακτική ικανότητα των συμβαλλομένων. Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα ικανός για κάθε δικαιοπραξία είναι ο ενήλικος, εκείνος δηλαδή που συμπλήρωσε το 18ο έτος της ηλικίας του.
2. Η σύμπτωση της δήλωσης βούλησης των συμβαλλομένων για τη σύναψη της αγοραπωλησίας ειδικά ως προς το αντικείμενο και το τίμημα. Η συμφωνία μπορεί να είναι **έγγραφη** ή και **προφορική**.

Σήμερα με την ταχύτητα των συναλλαγών οι συμφωνίες μεταξύ γνωστών συναλλασσομένων κλείνονται τηλεφωνικά και αν ακόμη είναι άγνωστοι, με Η/Υ ή με fax στο οποίο σημειώνονται τα στοιχεία των τηλεφώνων αυτών που επικοινωνούν, η ημερομηνία και η ώρα διαβίβασης του κειμένου κ.λπ.

2.2.3. Υποχρεώσεις και δικαιώματα των συμβαλλομένων

A. Υποχρεώσεις του πωλητή

Αυτές είναι:

1. Να μεταβιβάσει την κυριότητα του εμπορεύματος ή το δικαίωμα και να παραδώσει το πράγμα. Η μεταβίβαση πρέπει να γίνει με τους όρους που συμφωνήθηκαν ως προς:
 - I. την ποσότητα,
 - II. την ποιότητα,
 - III. τον χρόνο,
 - IV. τον τόπο.
2. Ο πωλητής έχει υποχρέωση να μεταβιβάσει το αντικείμενο της αγοραπωλησίας απαλλαγμένο (ελεύθερο) από κάθε δικαίωμα τρίτων, που αποτελεί νομικό ελάττωμα. Νομικό ελάττωμα υπάρχει, όταν το πράγμα είναι κατασχεμένο ή ενέχυρο.
3. Ο πωλητής φέρει το βάρος των εξόδων για την παράδοση του πράγματος, όπως το ζύγισμα, η μέτρηση ή η αρίθμηση.
4. Ο πωλητής ευθύνεται, αν κατά τη χρονική στιγμή που ο κίνδυνος περνά στον αγοραστή το εμπόρευμα που πουλήθηκε έχει πραγματικά ελαττώματα που αναιρούν ή μειώνουν την αξία του ή τη χρησιμότητά του. Πραγματικό ελάττωμα υπάρχει όταν το πράγμα δεν έχει ορισμένη ιδιότητα π.χ. στυλιπνότητα, περιέχει ξένες ουσίες, δεν είναι διατηρήσιμο κ.λπ.
5. Ο πωλητής ευθύνεται, αν κατά το χρονικό σημείο που πούλησε το πράγμα δεν έχει τις συμφωνημένες ιδιότητες.

B. Υποχρεώσεις του αγοραστή

1. Η καταβολή του τιμήματος -μετρητοίς ή επί πιστώσει- με βάση τη συμφωνία.
2. Η πληρωμή στον πωλητή των δαπανών για τη διατήρηση του πράγματος, από το χρόνο κατάρτισης της συμφωνίας μέχρι το χρόνο εκτέλεσής της.
3. Εφ' όσον παραδοθεί το πράγμα, τον κίνδυνο για τυχαία καταστροφή έχει ο αγοραστής.
4. Αν ο πωλητής μετά από αίτηση του αγοραστή στέλνει το εμπόρευμα σε τόπο διαφορετικό από αυτόν της συμφωνίας, ο αγοραστής έχει τον κίνδυνο από τη στιγμή της παράδοσης και βαρύνεται με τα έξοδα της αποστολής και της παραλαβής.
5. Αν δεν καταβληθεί το τίμημα, ο αγοραστής οφείλει γι' αυτό τόκους.
6. Αν στη συμφωνία περιλαμβάνεται ο όρος ότι ο πωλητής διατηρεί την κυριότητα έως ότου αποπληρωθεί το τίμημα, σε περίπτωση αμφιβολίας, η μεταβίβαση της κυριότητας γίνεται με την εξόφληση. Σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης πληρωμής ο πωλητής έχει δικαίωμα να απαιτήσει το τίμημα ή να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση ασκώντας τα νόμιμα δικαιώματα που απορρέουν από την κυριότητα.
7. Αν ο αγοραστής παρέλαβε το πράγμα χωρίς επιφύλαξη και γνωρίζοντας το ελάττωμα, θεωρείται ότι το αποδέχθηκε.

Γ. Δικαιώματα του πωλητή

1. Η είσπραξη του τιμήματος με βάση το τιμολόγιο που εξέδωσε στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.).
2. Αν γίνει συμφωνία «εξώνησης» βάσει του Αστικού κώδικα, ο πωλητής έχει δικαίωμα μέσα σε ορισμένη προθεσμία να πάρει πίσω το πράγμα αντί τιμήματος που έχει συμφωνηθεί και, αν δεν συμφωνήθηκε, υπολογίζεται το τίμημα της πώλησης. Η «εξώνηση» γίνεται με δήλωση του πωλητή προς τον αγοραστή ότι ασκεί αυτό το δικαίωμα.

Δ. Δικαιώματα του αγοραστή

1. Τα δικαιώματα του αγοραστή αντιστοιχούν προς τις υποχρεώσεις του πωλητή.
2. Αν ο πωλητής δεν εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις του, ο αγοραστής του δίνει προθεσμία για την εκπλήρωσή τους δηλώνοντας ότι μετά την πάροδο της προθεσμίας αυτής δεν δέχεται την παροχή. Αν περάσει άπρακτη η προθεσμία, ο αγοραστής έχει δικαίωμα ή να απαιτήσει αποζημίωση ή να ακυρώσει τη σύμβαση.
3. Σε περιπτώσεις ευθύνης του πωλητή για πραγματικό ελάττωμα ο αγοραστής έχει δικαίωμα να απαιτήσει την ανάκληση της πώλησης ή τη μείωση του τιμήματος.

4. Αν στη σύναψη της πώλησης λείπει η συμφωνημένη ιδιότητα του πράγματος, έχει δικαίωμα ο αγοραστής να απαιτήσει αποζημίωση για τη μη εκτέλεση της σύμβασης.
5. Το ίδιο ισχύει, και αν κατά τη σύναψη της πώλησης ο πωλητής γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει το ελάττωμα του πράγματος. Επίσης αν το ελάττωμα του πράγματος παρουσιαστεί από υπαιτιότητα του πωλητή μετά την πώληση.
6. Σε περίπτωση πώλησης με δοκιμή ο αγοραστής είναι ελεύθερος να εγκρίνει ή να αρνηθεί το εμπόρευμα.

Οι όροι μιας αγοραπωλησίας διακρίνονται σε κύριους και συμπληρωματικούς. Οι κύριοι όροι της αγοραπωλησίας, όπως αναφέρθηκε, είναι: α) Το αντικείμενο (υλικό ή άυλο) και β) το τίμημα.

Οι συμπληρωματικοί όροι μιας αγοραπωλησίας είναι: Η ποσότητα, η ποιότητα, η συσκευασία, ο χρόνος και ο τόπος παράδοσης και ο τρόπος πληρωμής.

2.3. Συμπληρωματικοί όροι αγοραπωλησίας

2.3.1. Προσδιορισμός της ποσότητας και της ποιότητας εμπορευμάτων

Σε περίπτωση που η αγοραπωλησία γίνεται αμέσως, δηλαδή παράδοση του εμπορεύματος και καταβολή του τιμήματος με την αγορά, δεν προκύπτει κανένα πρόβλημα. Ο αγοραστής θα αποκτήσει το εμπόρευμα της αρεσκείας του, αφού το δει και το ελέγξει εξυπακούεται ότι το αποδέχεται πλήρως.

Σε περιπτώσεις όμως που δεν έχουμε άμεση παράδοση του πράγματος ο αγοραστής πρέπει να εξασφαλιστεί μέσω της σύμβασης και ως προς την ποσότητα και ως προς την ποιότητα του εμπορεύματος που θα παραλάβει.

Προσδιορισμός της ποσότητας

Η ποσότητα του εμπορεύματος προσδιορίζεται ανάλογα με το είδος του:

- α) Με βάση τη μονάδα μήκους (μέτρο, χιλιόμετρο, γιάρδα κ.λπ.).
- β) Με βάση την αριθμητική μονάδα (τεμάχιο, κομμάτι, ζεύγος, δωδεκάδα).
- γ) Με βάση τη μονάδα όγκου (κυβικό μέτρο, κυβικός τόνος, κόρος κ.λπ.), και
- δ) Με βάση τη μονάδα βάρους (κιλό, τόνος, λίτρο κ.λπ.).

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις η ποσότητα προσδιορίζεται κατ' αποκοπή. Όταν ο προσδιορισμός της ποσότητας γίνεται με βάση τη μονάδα βάρους προκύπτουν ορισμένα θέματα ως προς τον προσδιορισμό του βάρους.

Στη συμφωνία της αγοραπωλησίας πρέπει να ορίζεται αν το εμπόρευμα θα υπολογιστεί σε καθαρό ή μικτό βάρος.

Καθαρό βάρος είναι το βάρος χωρίς συσκευασία (περικάλυμμα), ενώ μικτό βάρος είναι το βάρος με το περικάλυμμα. Απόβαρο είναι το βάρος του περικαλύμματος του εμπορεύματος.

Είδη απόβαρου

Στο εμπόριο διακρίνουμε τέσσερα είδη απόβαρου:

1. Το πραγματικό απόβαρο (βρίσκεται με τη ζύγιση του περικαλύμματος).
2. Το νόμιμο ή τελωνειακό απόβαρο είναι αυτό, που χρησιμοποιείται κυρίως κατά την εισαγωγή ή εξαγωγή του εμπορεύματος για την καταβολή των τελωνειακών δασμών και την αποφυγή της αποσυσκευασίας και την εκ νέου συσκευασία.
3. Απόβαρο κατά μέσο όρο είναι το απόβαρο, που εφαρμόζεται όταν τα περικάλυμματα είναι ομοιόμορφα και έχουν το ίδιο βάρος.
4. Το συμβατικό απόβαρο είναι αυτό, που προσδιορίζεται από τη σύμβαση ή από εμπορική συνήθεια.

Φύρα ή απομείωση είναι κάποια ποσότητα η οποία χάνεται από ορισμένα αγαθά λόγω της φύσης τους ή από την επίδραση άλλων εξωτερικών παραγόντων (υγρασία, μικροοργανισμοί ή άλλες βιομηχανικές αιτίες). Π.χ. το σαπούνι ή το αλάτι λόγω υγρασίας, το αλεύρι, τα δημητριακά ή τα όσπρια επειδή επέδρασαν μικροοργανισμοί κ.λπ.

Το χρηματιστήριο εμπορευμάτων έχει καθορίσει διάφορα ποσοστά φύρας επί τοις % για τα κυριότερα είδη εμπορευμάτων ώστε να αποφεύγονται διαφωνίες μεταξύ των συναλλασσομένων.

Κατά την παραλαβή μιας συμφωνημένης ποσότητας εμπορεύματος γίνεται η εξακρίβωση του βάρους με τη ζύγισή του και της ποσότητας με τη μέτρησή του.

Προσδιορισμός της ποιότητας

Η ποιότητα κάθε εμπορεύματος μπορεί να προσδιοριστεί με τους παρακάτω τρόπους:

- α) **Με βάση το δείγμα.** Δείγμα είναι πολύ μικρή ποσότητα από ένα εμπόρευμα, που αντιπροσωπεύει την ποιότητά του ή την κατάστασή του. Η λήψη δείγματος καλείται δειγματοληψία και γίνεται από ειδικό πρόσωπο και με ειδικό όργανο για κάθε εμπόρευμα, ώστε το δείγμα να είναι αντιπροσωπευτικό του εμπορεύματος. Το δείγμα σφραγίζεται από τους συμβαλλόμενους και παραδίδεται ή στον αγοραστή ή στο εμπορικό επιμελητήριο ή σε τρίτο πρόσωπο και φυλάσσεται μέχρι να παραδοθεί και η τελευταία ποσότητα του εμπορεύματος. Για ορισμένα είδη (λ.χ. υφάσματα, δέρματα, χρώματα) κυκλοφορούν έντυπα και συρραμμένα δειγματολογία, τα οποία είναι ταξιθετημένα και αριθμημένα κατάλληλα, ώστε ο αγοραστής να επιλέγει το δείγμα που θέλει και να δίνει την παραγγελία του χρησιμοποιώντας τον ενδεικτικό αριθμό του δείγματος.

- β) Με βάση το σήμα.** Εμπορικό και βιομηχανικό σήμα είναι το διακριτικό γνώρισμα, το οποίο φέρουν τα προϊόντα για να διακρίνονται από τα άλλα ομοειδή ως προς την προέλευσή τους (βιομηχανική παραγωγή) ή ως προς την κυκλοφορία (εμπορική διανομή). Το σήμα μπορεί να παριστάνει απεικονίσεις έγχρωμες ή άχρωμες, λέξεις, αριθμούς, γράμματα κ.λπ., ανάλογα με την ικανότητα ή τη φαντασία που διαθέτει ο επιχειρηματίας. Σήμα είναι π.χ. η λέξη «Παπαστράτος» πάνω στα τσιγάρα ή οι κύκλοι της Ολυμπιακής αεροπορίας, ο παπαγάλος στον καφέ Λουμίδη κ.λπ. Τα σήματα προστατεύονται από τις διεθνείς συμβάσεις και από την ελληνική νομοθεσία. Για να προστατευθεί ένα σήμα πρέπει να καταχωρηθεί στο τμήμα σημάτων του Υπουργείου Εμπορίου. Δεν γίνονται δεκτά τα παραπλανητικά σήματα, τα ασαφή, τα σύμβολα του κράτους, τα χρησιμοποιούμενα ήδη από άλλες επιχειρήσεις, τα αντιβαίνοντα στα χρηστά ήθη και τη δημόσια τάξη κ.λπ. Όποιος χρησιμοποιεί παράνομα ξένο σήμα τιμωρείται και υποχρεούται σε αποζημίωση προς εκείνο στον οποίο ανήκει το σήμα.
- γ) Με βάση τον τύπο.** Τύπος είναι η ονομασία, η οποία προσδιορίζει τον τόπο προέλευσης ενός συγκεκριμένου εμπορεύματος. Τα προϊόντα γίνονται γνωστά από τον τόπο της παραγωγής τους και διαφέρουν από άλλα όμοιά τους ως προς την ποιότητα π.χ. Κορινθιακή σταφίδα, λάδι Καλαμάτας, λουκούμια Σύρου, χαλβάς Φαρσάλων κ.λπ. Με μόνη δηλαδή την ονομασία του τόπου προέλευσης (ΤΥΠΟΥ) του εμπορεύματος γίνεται απόλυτα σαφές και γνωρίζουμε επακριβώς ποια είναι η ποιότητα την οποία αγοράζουμε.
- δ) Με βάση τη χημική ανάλυση.** Πολλές φορές ο προσδιορισμός της ποιότητας ενός εμπορεύματος δεν είναι δυνατόν να γίνει μόνο από τα εξωτερικά του χαρακτηριστικά, αλλά απαιτείται χημική ανάλυση, προκειμένου να διαπιστωθούν τα συστατικά του και επομένως η ποιότητά του. Για το λάδι π.χ. καθορίζεται ο βαθμός οξύτητας, για τα κράματα η περιεκτικότητά τους σε κάθε είδους μέταλλο κ.λπ. Στην περίπτωση αυτή κατά τη σύμβαση καθορίζονται: 1) Πώς και πού θα γίνει η δειγματοληψία, 2) Τα σημεία ανοχής, δηλαδή τα λεγόμενα ποσοστά υπέρβασης. Το πολύ 5% ή 7% πάνω κάτω από την περιεκτικότητα που συμφωνήθηκε, και 3) Το χημικό εργαστήριο στο οποίο θα γίνει η ανάλυση (Χημείο ή Πανεπιστήμιο, Κρατικό ή ιδιωτικό). Στο λιανικό εμπόριο η διαπίστωση της ποιότητας γίνεται κατόπιν εξέτασης ή δοκιμής.

2.3.2. Προσδιορισμός της τιμής πώλησης - Παράγοντες που επηρεάζουν τις τιμές των εμπορευμάτων

Τιμή πώλησης είναι το χρηματικό ποσό που εισπράττει ο πωλητής και πληρώνει ο αγοραστής για κάθε μονάδα ενός αγαθού (υλικού αγαθού ή υπηρεσίας).

Ο πολλαπλασιασμός των μονάδων του αγαθού που αποτελεί το αντικείμενο της αγοραπωλησίας επί την τιμή πώλησης αποτελεί το τίμημα.

Για τον προσδιορισμό της τιμής πώλησης πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τους διάφορους παράγοντες, που επιδρούν σ' αυτή.

Αυτοί οι παράγοντες είναι:

Α) Η τιμή αγοράς	}	τιμή κτήσεως	}	τιμή κόστους	}	τιμή πώλησης
Β) Τα ειδικά έξοδα						
Γ) Τα γενικά έξοδα						
Δ) Το κέρδος						

Τιμή αγοράς είναι το ποσό που καταβάλλεται στον πωλητή από τον αγοραστή για την απόκτηση του εμπορεύματος.

Ειδικά έξοδα είναι εκείνα τα έξοδα που καταβάλλονται ειδικά για την απόκτηση και διάθεση του κάθε εμπορεύματος (έξοδα συσκευασίας, φόρτωσης, μεταφοράς, ναύλος, ασφάλιστρα κ.λπ.). Η τιμή αγοράς προσαυξημένη με τα ειδικά έξοδα μας δίνουν την τιμή κτήσεως. Γενικά έξοδα ονομάζονται εκείνα τα έξοδα που καταβάλλονται για τη λειτουργία γενικά της επιχείρησης (ενοίκια, μισθοί προσωπικού, ο φωτισμός, τηλεφωνικά και τηλεγραφικά, θέρμανση, καθαριότητα, γραφική ύλη κ.λπ.).

Η τιμή κτήσης προσαυξημένη με την αναλογία των γενικών εξόδων μάς δίνουν την τιμή κόστους.

Η τιμή κόστους προσαυξημένη με το επιθυμητό κέρδος μάς δίνουν την τιμή πώλησης.

Αίτια που επηρεάζουν τις τιμές των εμπορευμάτων

Όλοι οι παράγοντες που αναφέρθηκαν παραπάνω επιδρούν στον προσδιορισμό της τιμής και αποτελούν αίτια που επηρεάζουν τη διαμόρφωσή της. Υπάρχουν όμως και άλλα αίτια τα οποία επηρεάζουν τις τιμές των εμπορευμάτων. Έτσι οι τιμές μπορούν να επηρεαστούν:

1. **Από την αυξομείωση του κόστους παραγωγής και του συνολικού κόστους**, αν δηλαδή για κάποιο λόγο μεταβληθεί ένα στοιχείο του κόστους (π.χ. η τιμή των πρώτων υλών, ή της εργασίας κ.λπ.).
2. **Από τη στάση των καταναλωτών απέναντι στο συγκεκριμένο προϊόν**. Αν η επιχείρηση διαπιστώσει ύστερα από έρευνα της αγοράς ότι οι καταναλωτές είναι ικανοποιημένοι από το προϊόν της και δεν θα αντιδράσουν σε τυχόν αύξηση της τιμής του, προχωρεί στην αύξηση αυτή. Αντίθετα, αν διαπιστωθεί ότι οι καταναλωτές είναι δυσαρεστημένοι από την τιμή και ότι κατευθύνονται για αγορά ομοειδών προϊόντων, είναι υποχρεωμένη να μειώσει την τιμή του προϊόντος που παράγει.
3. **Από την πολιτική της επιχείρησης ως προς τις τιμές**. Η επιχείρηση αναγκάζεται στη διαδρομή του χρόνου να αλλάξει πολιτική, είτε για να προσεγγίσει

περισσότερο τους καταναλωτές, είτε για να εξοντώσει τους ανταγωνιστές της και να μειώσει τις τιμές των εμπορευμάτων (επίθεση τιμών).

- 4. Από τη μεταβολή της μορφής και των συνθηκών αγοράς.** Είναι σημαντικός ο ρόλος της προσφοράς και της ζήτησης στη διαμόρφωση των τιμών. Η αύξηση της προσφοράς, όταν δεν αυξάνει η ζήτηση, έχει ως συνέπεια τη μείωση της τιμής και η αύξηση της ζήτησης, όταν η προσφορά παραμένει σταθερή, έχει ως συνέπεια την αύξηση της τιμής.

Αντίθετα, η μείωση της προσφοράς έχει ως συνέπεια την αύξηση της τιμής, όταν βέβαια η ζήτηση παραμένει σταθερή.

- 5. Από τις παρεμβάσεις του κράτους.** Αυτές μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τη διαμόρφωση των τιμών με τα διάφορα μέτρα που μπορεί να λάβει όπως π.χ. η επιβολή νέων φόρων, η αλλαγή στα ποσοστά του Φ.Π.Α., η αλλαγή στο ποσοστό κέρδους, οι περιορισμοί ή ελευθερία στις συναλλαγές κ.ο.κ.

Εκτός από τους παραπάνω παράγοντες τις τιμές μπορεί να επηρεάζουν:

- α) Η μεταβολή της συμπεριφοράς των ανταγωνιστών ως προς τις τιμές.
- β) Ο πληθωρισμός, ο οποίος προκαλεί αύξηση του κόστους παραγωγής.
- γ) Ο καθορισμός της τιμής ανάλογα με την αγοραζόμενη ποσότητα (δηλαδή μικρότερες τιμές για μεγάλες ποσότητες).
- δ) Ο καθορισμός της τιμής ανάλογα με το χρόνο και τον τρόπο πληρωμής (χαμηλότερες τιμές σε πληρωμή τοις μετρητοίς και υψηλότερες σε πληρωμή με πίστωση).
- ε) Ο καθορισμός της τιμής ανάλογα με τον τόπο παράδοσης του εμπορεύματος (στο εργοστάσιο ή στο κατάστημα).
- στ) Ο καθορισμός της τιμής ανάλογα με την εποχή του έτους (χαμηλές τιμές στο τέλος εποχής).
- ζ) Η εμφάνιση υποκατάστατων αγαθών σε ευνοϊκότερες τιμές (δηλαδή αγαθά που μπορούν να αντικαταστήσουν άλλα).
- η) Οι προβλέψεις και οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για το μέλλον.

2.3.3. Χρόνος και τρόπος πληρωμής των εμπορευμάτων

Κατά τη σύμβαση πρέπει να καθορίζεται και ο χρόνος και ο τρόπος πληρωμής των εμπορευμάτων.

Ο χρόνος πληρωμής είναι ή **άμεσος** ή **προθεσμιακός**.

Στην πρώτη περίπτωση έχουμε πληρωμή τοις μετρητοίς και στη δεύτερη πληρωμή με πίστωση ή με δόσεις που είναι στην ουσία πληρωμή με πίστωση.

Η περίπτωση της πληρωμής με μετρητά περιλαμβάνει τους εξής τρόπους (μπορεί να γίνει μέσα σ' ένα οκταήμερο):

1. Καταβολή των μετρητών από τον αγοραστή στα χέρια του πωλητή.

2. Κατάθεση της αξίας του τιμολογίου από τον αγοραστή στο λογαριασμό Τραπέζης του πωλητή, ώστε να μπορεί να εισπράξει άμεσα το ποσό.
3. Πληρωμή με έμβασμα μέσω τραπέζης.
4. Πληρωμή με παράδοση στον αγοραστή των φορτωτικών εγγράφων.
5. Άνοιγμα πίστωσης από τον αγοραστή υπέρ του πωλητή σε μια τράπεζα βάσει «προτιμολογίου».
6. Αποστολή στον πωλητή επιταγής από τον αγοραστή αξίας ίσης με την αξία των εμπορευμάτων που αγόρασε.

Η περίπτωση της πληρωμής με πίστωση περιλαμβάνει τους εξής τρόπους, με τη σημείωση ότι στη συμφωνία της αγοραπωλησίας έχει ρητά καθοριστεί ο μελλοντικός χρόνος της πληρωμής:

1. Στους συναλλασσόμενους με εμπιστοσύνη και γνωριμία ορίζεται ο χρόνος πληρωμής και το χρόνο εκείνο ο αγοραστής πληρώνει με καταβολή μετρητών ή με κατάθεση στο λογαριασμό του πωλητή.
2. Με υπογραφή γραμματίου ή συναλλαγματικής λήξης στο χρόνο που συμφωνήθηκε για την πληρωμή.
3. Με έκδοση μεταχρονολογημένων επιταγών που στις μέρες μας (νομιμοποιούμενη) έχει γενικευθεί.

Ο αγοραστής με την παραλαβή του εμπορεύματος παραδίδει στον πωλητή ισόπωση με την αξία του εμπορεύματος επιταγή, με ημερομηνία λήξης εκείνη η οποία συμφωνήθηκε για την πληρωμή. Ο πωλητής συνήθως κυκλοφορεί την επιταγή (τζιράρει) για εξυπηρέτησή του.

Μια μορφή πώλησης με πίστωση αποτελεί η πώληση με δόσεις.

Το τίμημα καταβάλλεται στο μέλλον τμηματικά (σε δόσεις) και καθορίζεται ο χρόνος των δόσεων. Σε περιπτώσεις που το πωλούμενο είδος είναι μεγάλης αξίας, συμφωνείται να διατηρηθεί η κυριότητα από τον πωλητή, μέχρις ότου εξοφληθεί και η τελευταία δόση.

Σε περίπτωση καθυστέρησης ή άρνησης καταβολής μίας ή περισσότερων δόσεων, ο πωλητής μπορεί να παρακρατήσει ή να πάρει πίσω το εμπόρευμα. Η πώληση αυτή λέγεται πώληση υπό αναβλητική αίρεση.

2.3.4. Συσσκευασία

Λέγοντας συσκευασία ευνοούμε τις δραστηριότητες που αποβλέπουν στο περιτύλιγμα που σκοπό έχει την προστασία του προϊόντος και την ελκυστικότητά του.

Η συσκευασία δεν αποτελεί μέρος του προϊόντος, αλλά χρησιμοποιείται ως περικάλυμμα για να προστατεύεται κατά τη μεταφορά από τόπο σε τόπο ή κατά τη διάθεσή του στον καταναλωτή.

Ανάλογα με το είδος και τη φύση του προϊόντος χρησιμοποιούνται και διάφοροι τρόποι συσκευασίας όπως:

1. Συσκευασία κατά μεγάλες ποσότητες (βαρέλια, σάκκοι, κιβώτια κ.λπ.) ή κατά μικρή ποσότητα (πακέτα, σακκούλες, χαρτοκιβώτια κ.λπ.).
2. Συσκευασία σε εμπορευματοκιβώτια (containers), ενοποιημένα δηλαδή φορτία για μεταφορά με πλοία, αυτοκίνητα, σιδηρόδρομο.
4. Συσκευασία κατά μονάδα (τεμάχιο). Γίνεται για ορισμένα είδη που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή και μεταχείριση (φάρμακα, καλλυντικά κ.λπ.) ή για ορισμένα εξατομικευμένα είδη όπως σοκολάτες, τσιγάρα, σαπούνια κ.ο.κ.

Λειτουργίες συσκευασίας

Με τη συσκευασία επιδιώκεται:

1. Η προστασία του προϊόντος,
2. Η προώθηση του προϊόντος,
3. Η διευκόλυνση του πελάτη,
4. Η τροποποίηση του προϊόντος,
5. Η αποθάρρυνση της κλοπής,
6. Η επίδειξη του προϊόντος,
7. Η προστασία των παιδιών και
8. Η μείωση του κόστους διανομής.

Είδη συσκευασίας

Τα είδη της συσκευασίας είναι:

- A) Η τεχνολογική συσκευασία, η οποία έχει ως στόχο την προστασία του προϊόντος, την καλύτερη αποθήκευση, την προώθηση και την πώλησή του. Στηρίζεται σε υλικά ανθεκτικά στις καιρικές συνθήκες και στην πίεση βάρους. Αυτή η συσκευασία είναι χημικά ουδέτερη, τόσο στη θερμότητα όσο και στην οξειδωση.
- B) Καταναλωτική συσκευασία. Αποτελεί τη διαφήμιση των προϊόντων, μέσα από συνδυασμούς χρωμάτων, σχήματος, μεγέθους και εικόνων.
Η καταναλωτική συσκευασία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στις ατομικές και οικογενειακές ανάγκες και να αποβλέπει στην τόνωση της ζήτησης (αύξηση των πωλήσεων).

Μορφές καταναλωτικής συσκευασίας:

1. Ανάλογα με τη χρήση διακρίνεται σε:
 - α. Συσκευασία απλής χρήσης
 - β. Επαναχρησιμοποίησης για τον ίδιο ή διαφορετικό σκοπό.
2. Ανάλογα με τον αριθμό των προϊόντων που περιλαμβάνονται στη συσκευασία διακρίνεται σε:
 - α. Απλή συσκευασία, που αφορά ένα προϊόν

- β. Πολλαπλή συσκευασία που επιδιώκει τη μείωση του κόστους και την αύξηση των πωλήσεων
- γ. Οικογενειακή συσκευασία.

2.3.5. Χρόνος και τόπος παράδοσης των εμπορευμάτων

I. Χρόνος παράδοσης

Από άποψη χρόνου παράδοσης του εμπορεύματος οι συναλλακτικές συνήθειες έχουν καθιερώσει μερικούς όρους τόσο στις αγοραπωλησίες του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού.

1. Αγοραπωλησίες εσωτερικού

- α) Άμεση παράδοση του εμπορεύματος. Σημαίνει εμπόρευμα έτοιμο προς παράδοση στον αγοραστή σε μικρό διάστημα, το πολύ εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την ημέρα της σύναψης της αγοραπωλησίας.
- β) Μελλοντική παράδοση του εμπορεύματος, δηλαδή το εμπόρευμα παραδίνεται στον αγοραστή σε χρόνο μεταγενέστερο από την ημερομηνία που έγινε η συμφωνία της αγοραπωλησίας.
- γ) Τμηματική παράδοση του εμπορεύματος, δηλαδή το εμπόρευμα δεν παραδίνεται όλο μια φορά στον αγοραστή, αλλά σε διαφορετικά διαστήματα και τμηματικά (λίγο-λίγο).
- δ) Εμπόρευμα στη διάθεση του αγοραστή, δηλαδή ο πωλητής έχει το εμπόρευμα στη διάθεση του αγοραστή, ο οποίος καθορίζει την ποσότητα και το χρόνο παραλαβής σύμφωνα με την επιθυμία του.

2. Αγοραπωλησίες εξωτερικού

- α) Άμεση φόρτωση, δηλαδή φόρτωση μέσα σε λίγες μέρες.
- β) Φόρτωση σε καθορισμένη ημερομηνία, δηλαδή φόρτωση σε ορισμένη ημέρα, π.χ. την 25η Απριλίου 1999.
- γ) Φόρτωση μέσα σε ορισμένη προθεσμία, δηλαδή ορίζεται η προθεσμία (ένας μήνας) και η φόρτωση γίνεται μέσα σ' αυτή την προθεσμία.
- δ) Ταχεία φόρτωση, δηλαδή φόρτωση που θα γίνει μέσα σε καθορισμένα χρονικά πλαίσια (π.χ. σε 20 μέρες από τη συμφωνία).
- ε) Φορτίο εν πλω, δηλαδή συμφωνείται η αγοραπωλησία όταν το εμπόρευμα ταξιδεύει, η δε παράδοση θα πραγματοποιηθεί αμέσως με την άφιξη του πλοίου στο λιμάνι εκφόρτωσης.
- στ) Φορτίο για φόρτωση, δηλαδή το εμπόρευμα βρίσκεται στο λιμάνι φόρτωσης και είναι έτοιμο να φορτωθεί.
- ζ) Φόρτωση στο πρώτο πλοίο, δηλαδή η φόρτωση του εμπορεύματος θα πραγματοποιηθεί από τον πωλητή με την άφιξη ή διέλευση στο λιμάνι φόρτωσης του πρώτου πλοίου που θα περάσει από το λιμάνι που βρίσκεται το εμπόρευμα.

η) Φόρτωση σε ορισμένο πλοίο, δηλαδή προσδιορίζουμε το πλοίο, το δρομολόγιο του οποίου γνωρίζουμε και επιθυμούμε να φορτώσουμε το εμπόρευμα, και ορίζουμε φόρτωση π.χ. με το πλοίο «ΠΟΣΕΙΔΩΝ».

II. Τόπος παράδοσης

Ο τόπος παράδοσης των εμπορευμάτων αναφέρεται στη συμφωνία της αγοραπωλησίας.

Ο προσδιορισμός του τόπου παράδοσης έχει τεράστια σημασία τόσο για τον αγοραστή, όσο και για τον πωλητή. Γιατί απ' αυτόν εξαρτάται ποιος θα επιβαρυνθεί με τα έξοδα αποστολής, τα ασφάλιστρα των εμπορευμάτων και μέχρι ποιο σημείο θα ισχύει η επιβάρυνση του ενός ή του άλλου.

Θα εξετάσουμε τον τόπο παράδοσης των εμπορευμάτων σε τρεις ξεχωριστές περιπτώσεις: α) Στην περίπτωση της χερσαίας μεταφοράς και β) στην περίπτωση της θαλάσσιας μεταφοράς και γ) στην περίπτωση της εναέριας μεταφοράς.

A) ΧΕΡΣΑΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

Οι συνηθέστεροι όροι, οι οποίοι αναφέρονται στον τόπο παράδοσης των εμπορευμάτων κατά τη χερσαία μεταφορά, είναι οι εξής:

1. Μεταφορά με αυτοκίνητο

- **Στο εργοστάσιο (ex works) ex:w.** Τα εμπορεύματα παραδίνονται έξω από το εργοστάσιο ή την αποθήκη. Όλα τα έξοδα (μεταφορικά, ασφάλιση) βαρύνουν τον αγοραστή (εισαγωγέα).
- **Στην αποθήκη ή το κατάστημα του αγοραστή.** Εδώ τα έξοδα και την ευθύνη αναλαμβάνει ο πωλητής.
- **Στο πρακτορείο μεταφορικής εταιρείας.** Ο πωλητής αναλαμβάνει τα έξοδα μεταφοράς από το κατάστημά του μέχρι το πρακτορείο στο οποίο παραδίνει το εμπόρευμα στον αγοραστή.

2. Μεταφορά με σιδηρόδρομο

- **Παράδοση στην αποθήκη του σταθμού φόρτωσης.** Ο πωλητής ευθύνεται μέχρι την παράδοση στο σταθμό.
- **Παράδοση στην αποθήκη του σταθμού εκφόρτωσης.** Ο πωλητής ευθύνεται και για τη μεταφορά στον σταθμό εκφόρτωσης.
- **Παράδοση σε βαγόνι στο σταθμό φόρτωσης.** Ο πωλητής ευθύνεται και για τη φόρτωση και την τοποθέτηση του εμπορεύματος στο σιδηρόδρομο.
- **Παράδοση σε βαγόνι στο σταθμό εκφόρτωσης,** δηλαδή ο πωλητής με ευθύνη και έξοδά του αναλαμβάνει τη μεταφορά, φόρτωση και εκφόρτωση του εμπορεύματος μέχρι το σταθμό εκφόρτωσης.

B) ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

- **Εμπορεύματα παραδοτέα στην προκυμαία (na quai).** Ο πωλητής οφείλει να παραδώσει τα εμπορεύματα στην προκυμαία του λιμένα φόρτωσης, οπότε

ο αγοραστής αναλαμβάνει τα έξοδα για τη φόρτωση στο πλοίο και την ευθύνη μεταφοράς, καθώς και την ευθύνη εκφόρτωσης και αποθήκευσης των εμπορευμάτων. Εάν όμως συμφωνηθεί ότι η παράδοση των εμπορευμάτων θα γίνει στην προκυμαία του λιμένα εκφόρτωσης, ο πωλητής αναλαμβάνει τα έξοδα και τους κινδύνους μεταφοράς μέχρι την προκυμαία της εκφόρτωσης.

- **Εμπορεύματα ελεύθερα δίπλα στο πλοίο. (Free - A long side ship -)** Η παράδοση των εμπορευμάτων γίνεται στο λιμάνι φόρτωσης. Διεθνής κωδικός F.A.S. Η φόρτωση των εμπορευμάτων στο πλοίο και όλες οι σχετικές διαδικασίες (τελωνείο κ.λπ.) βαρύνουν τον εισαγωγέα (αγοραστή).
- **Εμπορεύματα παραδοτέα πάνω στο πλοίο (Free on Board).** Διεθνής κωδικός F.O.B. Ο όρος αυτός σημαίνει ότι ο πωλητής υποχρεούται να παραδώσει το εμπόρευμα στο κατάστρωμα του πλοίου, συσκευασμένο και ελεύθερο από κάθε εξαγωγικό δασμό και εφόσον το πλοίο βρίσκεται στο λιμάνι της φόρτωσης. Συνήθως προστίθεται και το όνομα του λιμένα φόρτωσης F.O.B. Πειραιά, F.O.B. Βόλου κ.λπ.
- **Εμπορεύματα παραδοτέα στον τόπο προορισμού και ασφαλισμένα (Cost, Insurance, Freight).** Διεθνής κωδικός C.I.F. Ο πωλητής υποχρεούται να παραδώσει τα εμπορεύματα στο κατάστρωμα του πλοίου και εφ' όσον το πλοίο βρίσκεται στο λιμένα προορισμού (εκφόρτωσης). Ο πωλητής επιπλέον υποχρεούται να καταβάλλει τα ναύλα και τα ασφάλιστρα των εμπορευμάτων μέχρι να φτάσει το πλοίο στο λιμένα προορισμού. Συνήθως και εδώ προστίθεται και το όνομα του λιμένα CIF Πειραιά, CIF Βόλου κ.λπ.
- **Εμπορεύματα παραδοτέα στον τόπο προορισμού (cost and freight).** Διεθνής κωδικός CFR. Ο πωλητής υποχρεούται να καταβάλλει τα έξοδα και το ναύλο για τη μεταφορά των εμπορευμάτων μέχρι το λιμένα του προορισμού, όχι όμως και τα ασφάλιστρα τα οποία αναλαμβάνει ο εισαγωγέας αγοραστής.
- **Εμπορεύματα παραδοτέα πάνω στο πλοίο στο λιμάνι προορισμού (ex ship).** Διεθνής κωδικός exs. Ο αγοραστής σύμφωνα με την άποψη που επικρατεί πρέπει να παραλάβει τα εμπορεύματα μόλις λάβει τα φορτωτικά έγγραφα. Αν παραλείψει να τα παραλάβει, θεωρείται υπεύθυνος για την πληρωμή ασφαλειών. Εκτός από τους πιο πάνω συνηθισμένους όρους είναι δυνατόν οι συμβαλλόμενοι να καθορίσουν και άλλους όρους οι οποίοι εφαρμόζονται όχι μόνο στη θαλάσσια αλλά και στη χερσαία μεταφορά όπως:
- **Τράνζιτο (Transit).** Ο αγοραστής θα παραλάβει τα εμπορεύματα από τις αποθήκες του τελωνείου του τόπου προορισμού καταβάλλοντας μόνο τους τελωνειακούς δασμούς. Όλα τα άλλα έξοδα βαρύνουν τον πωλητή.
- **Εμπορεύματα παραδοτέα στα σύνορα (Delivered at frontier).** Διεθνής όρος D.A.F. Οι υποχρεώσεις του πωλητή (εξαγωγέα) εκπληρώνονται όταν τα εμπορεύματα φθάσουν στα σύνορα και συγκεκριμένα στο συνοριακό τελωνείο της χώρας που έχει καθοριστεί στη σύμβαση πώλησης. Τα έξοδα φόρτωσης βαρύνουν τον εξαγωγέα.

- **Εμπορεύματα παραδοτέα ελεύθερα στον μεταφορέα (Free Carrier).** Διεθνής κώδικας FRC. Ο πωλητής (εξαγωγέας) εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του όταν παραδώσει τα εμπορεύματα στον μεταφορέα, σε προκαθορισμένο, από τη σύμβαση, σημείο.

Γ) ΕΝΑΕΡΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

- Εάν τα εμπορεύματα μεταφέρονται με αεροπλάνο, οι συνηθέστερες συμφωνίες μεταφοράς είναι: «Στις αποθήκες του αερολιμένα της φόρτωσης ή εκφόρτωσης», «στο αεροπλάνο και στον αερολιμένα της φόρτωσης», «στο αεροπλάνο και στον αερολιμένα της εκφόρτωσης» κ.λπ.

2.3.6. Διάκριση αγοραπωλησιών

Οι αγοραπωλησίες ανάλογα με τον τρόπο που γίνονται διακρίνονται σε:

1. Άμεσες
2. Έμμεσες
3. Με διαγωνισμό - Δημοπρασία

1. Άμεση αγοραπωλησία

Καλείται εκείνη, η οποία γίνεται απευθείας μεταξύ του αγοραστή και του πωλητή, ή του αγοραστή και προσώπου το οποίο βρίσκεται σε υπαλληλική σχέση με τον πωλητή (εξάρτηση εργασίας) π.χ. με τον διευθυντή της επιχείρησης, το λογιστή, τον πωλητή, τον αποθηκάριο, τον περιοδεύοντα υπάλληλο κ.λπ. όχι όμως με τον αντιπρόσωπο, τον παραγγελιοδόχο και το μεσίτη.

Όταν αγοραστής και πωλητής βρίσκονται στον ίδιο τόπο (ίδια αγορά) η αγοραπωλησία γίνεται μεταξύ τους προφορικά ή τηλεφωνικά ή με fax. Όταν όμως βρίσκονται σε διαφορετική τοποθεσία (αγοράς) τότε η αγοραπωλησία μπορεί να γίνει μεταξύ τους με αλληλογραφία ή με μεσολάβηση τρίτων προσώπων (πωλητές, πλασιέ, περιοδεύοντες υπάλληλοι). Συνήθως οι πωλητές χρησιμοποιούν υπαλλήλους τους που ονομάζονται πλασιέ ή περιοδεύοντες υπάλληλοι, οι οποίοι με δείγματα και τιμοκαταλόγους έρχονται σε άμεση επαφή με τους πελάτες της επιχείρησης και συνάπτουν αγοραπωλησίες.

Όλες οι αγοραπωλησίες που συνάπτονται με τους πιο πάνω τρόπους ονομάζονται άμεσες.

2. Έμμεση αγοραπωλησία

Καλείται εκείνη, η οποία γίνεται όχι απευθείας μεταξύ αγοραστή και πωλητή αλλά από τρίτα πρόσωπα που δεν προσφέρουν εξαρτημένη εργασία στην επιχείρηση, που έχει τα εμπορεύματα, αλλά ενεργούν κατά εντολή και για λογαριασμό τους. Τα πρόσωπα αυτά είναι οι εμπορικοί αντιπρόσωποι, οι παραγγελιοδόχοι και οι μεσίτες.

Ο έμπορος ή ο βιομήχανος ο οποίος επιθυμεί να αυξήσει τις πωλήσεις του χρησιμοποιεί και τρίτα πρόσωπα, όπως τους αντιπροσώπους, τους παραγγελιοδόχους

και τους μεσίτες στους οποίους παρέχει το δικαίωμα να ενεργούν για λογαριασμό του πωλήσεις με αμοιβή κάποιας προμήθειας. Οι αγοραπωλησίες αυτές καλούνται έμμεσες.

3. Αγοραπωλησία με διαγωνισμό - Δημοπρασία

Πολλές φορές η αγορά ή πώληση αγαθών σε μεγάλες ποσότητες γίνεται δημόσια δηλαδή μπροστά σε πολλούς πωλητές ή αγοραστές, ώστε μέσω του συναγωνισμού να επιτευχθούν καλύτερες τιμές.

Έτσι το Υπουργείο Παιδείας ή η Νομαρχία ή ο Δήμος προκειμένου να προμηθευτούν γραφική ύλη ή φωτοτυπικά μηχανήματα καλεί πολλούς πωλητές να προσφέρουν τιμές, για τα είδη που θέλει με τις προδιαγραφές και τους όρους τους οποίους θέτει το Υπουργείο.

Οι κάτοχοι των ειδών αυτών, προκειμένου να αποκτήσουν πελάτη, το υπουργείο, τη Νομαρχία ή το Δήμο, προσφέρουν την καλύτερη τιμή και τους καλύτερους δυνατούς όρους.

Παλαιότερα χρησιμοποιούνταν συχνά ο όρος «δημοπρασία» αλλά σήμερα στην ιδιωτική οικονομία χρησιμοποιείται ο όρος διαγωνισμός, ενώ ο όρος δημοπρασία χρησιμοποιείται από ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες.

Αγοραπωλησία με διαγωνισμό ενεργούν οι Κρατικές υπηρεσίες, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, οι Δήμοι και οι Κοινότητες, τα ευαγή ιδρύματα, οι τράπεζες και οι μεγάλες εταιρείες.

Για να επιτευχθεί η ευνοϊκότερη τιμή, ο διαγωνισμός επιβάλλεται να διακρίνεται από:

- α) Αμεροληψία και αντικειμενικότητα.
- β) Ελεύθερη και απρόσκοπτη συμμετοχή όλων όσων έχουν τις προϋποθέσεις.
- γ) Απόλυτη δημοσιότητα.

Διακρίσεις του διαγωνισμού

Οι διαγωνισμοί διακρίνονται σε:

- i) Μειοδοτικούς διαγωνισμούς και
- ii) Πλειοδοτικούς διαγωνισμούς

Μειοδοτικοί καλούνται οι διαγωνισμοί κατά τους οποίους ο αγοραστής για να προμηθεύει τα εμπορεύματα που θέλει καλεί τους πωλητές να δώσουν τιμές και εκλέγει εκείνον ο οποίος θα προσφέρει αυτά στην καλύτερη τιμή με τους ευνοϊκότερους όρους. Π.χ. Το Νοσοκομείο Ευαγγελισμού προκειμένου να προμηθευτεί καρδιογράφους προκηρύσσει μειοδοτικό διαγωνισμό.

Πλειοδοτικοί διαγωνισμοί ονομάζονται εκείνοι κατά τους οποίους ο πωλητής έχοντας το εμπόρευμα καλεί πολλούς αγοραστές να προσφέρουν τιμές και όρους και εκλέγει εκείνον ο οποίος θα του δώσει τη δυνατότητα να πουλήσει στην καλύτερη δυνατή τιμή.

Οι πλειοδοτικοί διαγωνισμοί ή δημοπρασίες διακρίνονται σε εκούσιες, οι οποίες δηλαδή γίνονται με τη θέληση των πωλητών και σε αναγκαστικές, οι οποίες γίνονται χωρίς τη θέληση αυτών που κατέχουν τα εμπορεύματα ή άλλα πράγματα.

Διαδικασία και προϋποθέσεις συμμετοχής στο διαγωνισμό

Η όλη διαδικασία διεξαγωγής ενός διαγωνισμού περιλαμβάνει τα παρακάτω στάδια.

Πρώτο στάδιο: Δημοσίευση της διακήρυξης του διαγωνισμού. Η δημοσίευση πρέπει να γίνει σε διάφορες, μεγάλης κυκλοφορίας πολιτικές και οικονομικές εφημερίδες, ώστε να λάβουν γνώση όσο το δυνατόν περισσότεροι ενδιαφερόμενοι.

Η διακήρυξη πρέπει να είναι σαφής και να αναφέρει όλα τα στοιχεία της αγοράς ή πώλησης (ποσότητα, ποιότητα, τεχνικά χαρακτηριστικά κ.λπ.) καθώς και τα στοιχεία διενέργειας του διαγωνισμού (ημερομηνία και ώρας διεξαγωγής, τόπο διεξαγωγής, μορφή του διαγωνισμού - μυστικός ή φανερός κ.ά.).

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν από την αρμόδια υπηρεσία ή τον οργανισμό να ζητήσουν περισσότερες πληροφορίες και να μελετήσουν και ολόκληρη τη διακήρυξη.

Πιθανόν μεταξύ των όρων συμμετοχής στο διαγωνισμό να περιλαμβάνεται και η κατάθεση εγγυητικής επιστολής τράπεζας.

Δεύτερο στάδιο: Καθορισμός των προσώπων παρουσία των οποίων θα γίνει ο διαγωνισμός.

Τρίτο στάδιο: Διενέργεια του διαγωνισμού. Οι αρμόδιοι για τη διαδικασία αυτή ελέγχουν τα τυπικά στοιχεία και προχωρούν α) στη μεν περίπτωση μυστικού διαγωνισμού στο άνοιγμα των ενσφράγιστων προσφορών με την παρουσία των ενδιαφερομένων, β) στο δε φανερό (προφορικό) διαγωνισμό στην παρακολούθηση των προσφορών.

Πολλές φορές προβλέπεται από τη διακήρυξη η συνέχιση του μυστικού διαγωνισμού και προφορικά, ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη τιμή.

Τέταρτο στάδιο: Είναι η κατακύρωση του διαγωνισμού και η ανακήρυξη του μειοδότη ή του πλειοδότη (ανάλογα με τη μορφή του διαγωνισμού).

Αυτός που έκανε την καλύτερη προσφορά καλείται για υπογραφή της σύμβασης, μέσα σε ορισμένη προθεσμία όπου επαναλαμβάνονται οι όροι της αγοραπωλησίας.

Πέμπτο στάδιο: Εκτέλεση της σύμβασης.

Σε περίπτωση όπου η αξία του αγοραζόμενου αγαθού είναι μικρή ο νόμος επιτρέπει στις Δημόσιες Υπηρεσίες και τα Ν.Π.Δ.Δ. να το προμηθεύονται με πρόχειρο μειοδοτικό διαγωνισμό. Κατά τον πρόχειρο μειοδοτικό διαγωνισμό ο οικονομικός προϊστάμενος της Υπηρεσίας ή των Ν.Π.Δ.Δ. καλεί τους ενδιαφερομένους, οι οποίοι με ανοικτή επιστολή ή και προφορικά δίνουν τις προσφορές τους και στη συνέχεια συντάσσεται πρακτικό, με το οποίο κατακυρώνονται η προμήθεια στον τελευταίο μειοδότη. Δεν απαιτείται ούτε δημοσίευση, ούτε καταβολή εγγυήσεως από τους διαγωνιζομένους, ούτε συγκρότηση επιτροπής προμηθευτή, ούτε άλλη διαδικασία.

Όταν το αγαθό ή υλικό που πρόκειται να αγοραστεί δεν παράγεται στην Ελλάδα ή είναι μεγάλης αξίας όπως π.χ. η προμήθεια ενός αντιδραστήρα από τη ΔΕΗ, ενός τηλεοπτικού σταθμού από την ελληνική τηλεόραση κ.λπ. στο διαγωνισμό μπορούν να λάβουν μέρος και ξένα κράτη. Οι διαγωνισμοί αυτοί καλούνται διεθνείς.

Διεθνείς διαγωνισμοί προκηρύσσονται και για την εκτέλεση μεγάλων έργων, όπως γεφυρών, αεροδρομίων, μετρό ή για διακοσμήσεις εκκλησιών, ή φιλοτέχνηση καλλιτεχνικών έργων μεγάλης αξίας κ.λπ.

Σήμερα στα πλαίσια της ευρωπαϊκής ένωσης έχουν δικαίωμα να παίρνουν μέρος στους διαγωνισμούς και των κρατικών υπηρεσιών, με ίσους όρους, επιχειρήσεις και των 15 κρατών-μελών.

2.4. Έγγραφα αγοραπωλησίας

2.4.1. Σημασία και διάκριση των εγγράφων αγοραπωλησίας

Έγγραφα αγοραπωλησίας λέγονται τα έγγραφα εκείνα τα οποία συντάσσονται και εκδίδονται κατά τη συμφωνία, την εκτέλεση και το διακανονισμό κάθε αγοραπωλησίας.

Τα έγγραφα αγοραπωλησίας καλούνται και εμπορικά έγγραφα.

Η έκδοση των εγγράφων αυτών έχει τεράστια σημασία γιατί χρησιμεύουν τόσο σαν αποδεικτικά στοιχεία των όρων της σύμβασης της αγοραπωλησίας, όσο και σαν δικαιολογητικά για την εγγραφή των μεταβολών, που γίνονται από τις συναλλαγές, στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης.

Βασικά, τα έγγραφα αγοραπωλησίας διακρίνονται σε:

- A) Εσωτερικά, αυτά που εκδίδει η επιχείρηση και
- B) Εξωτερικά, αυτά που εκδίδουν τα πρόσωπα που συναλλάσσονται με την επιχείρηση.

Τα περισσότερα από τα έγγραφα αγοραπωλησίας προβλέπονται να εκδίδονται με βάση τον ΚΒΣ ή άλλους νόμους και γι' αυτό καλούνται **υποχρεωτικά έγγραφα**. Τέτοια έγγραφα είναι το τιμολόγιο, το δελτίο αποστολής, το προτιμολόγιο, το πιστωτικό τιμολόγιο, το δελτίο λιανικής πώλησης, το δελτίο παροχής υπηρεσιών, οι αποδείξεις είσπραξης και πληρωμής, η φορτωτική, η απόδειξη παραλαβής κ.λπ.

Υπάρχουν και έγγραφα που δεν προβλέπονται από το νόμο, αλλά εκδίδονται από τους συμβαλλόμενους για την καλύτερη εκτέλεση της αγοραπωλησίας.

Αυτά τα έγγραφα καλούνται **προαιρετικά**.

Τα βασικότερα προαιρετικά έγγραφα είναι:

Η εμπορική επιστολή, η σημείωση παραγγελίας, το ζυγολόγιο, το μετρολόγιο, τα δελτία εισαγωγής και εξαγωγής από την αποθήκη, εντάλματα πληρωμής, τα γραμμάτια είσπραξης κ.λπ.

Ανάλογα με τη σκοπιμότητα στην οποία αποβλέπουν, τα έγγραφα της αγοραπωλησίας διακρίνονται σε έγγραφα που αναφέρονται:

- 1. Στη σύναψη της αγοραπωλησίας**
- 2. Στην εκτέλεση της αγοραπωλησίας**
- 3. Στον διακανονισμό της αγοραπωλησίας.**

Επίσης μια σειρά εγγράφων εκδίδονται κατά την εσωτερική διακίνηση των εμπορευμάτων όπως είναι τα δελτία εισαγωγής και εξαγωγής από την αποθήκη, τα δελτία εξαγωγής πρώτων υλών για βιομηχανοποίηση κ.λπ.

Σύμφωνα με τον ΚΒΣ τα εμπορικά έγγραφα πρέπει απαραίτητα να φέρουν τις εξής ενδείξεις:

- α) Τα στοιχεία του εκδότη: Ονοματεπώνυμο, επάγγελμα, διεύθυνση και Α.Φ.Μ. Αναγράφονται συνήθως με τον τύπο ή με σφραγίδα.
- β) Τα στοιχεία του αντισυμβαλλόμενου: ονοματεπώνυμο, επάγγελμα, διεύθυνση, Α.Φ.Μ.
- γ) Το είδος, την ποσότητα, την τιμή μονάδος και την αξία του αγαθού ή της υπηρεσίας.
- δ) Την ημερομηνία έκδοσης του εγγράφου.

Όλα τα έγγραφα υποχρεωτικά και μη εκδίδονται σε περισσότερα από ένα αντίτυπο. Υποχρεωτικά από ένα αντίτυπο παραδίδεται στους αντισυμβαλλόμενους.

2.4.2. Έγγραφα που αποδεικνύουν τη σύναψη της αγοραπωλησίας

Τα εμπορικά έγγραφα που χρησιμεύουν για τη σύναψη της αγοραπωλησίας και αποδεικνύουν τους όρους της σύμβασης είναι:

- 1. Η εμπορική επιστολή**
- 2. Το συμφωνητικό αγοραπωλησίας και**
- 3. Η σημείωση ή το Δελτίο παραγγελίας**

1. Εμπορική επιστολή

Οι καλά οργανωμένες επιχειρήσεις, και αν ακόμη συνάψουν αγοραπωλησία προφορικά ή με το τηλέφωνο ή τηλεγράφημα ή fax, στέλνουν και επιστολή στην οποία καταγράφονται όσα συμφωνήθηκαν προφορικά ή με άλλο τρόπο.

Η σύναψη της αγοραπωλησίας με εμπορική επιστολή είναι ασφαλέστερη, γιατί τα γραπτά μένουν και διασφαλίζεται η συμφωνία από τους δύστροπους αγοραστές ή πωλητές.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Κων/νος Φωτόπουλος
 Έμπορος Τροφίμων
 Λαρίσης 50, Τρίκαλα
 fax 0431-70612

Τρίκαλα, 10 Μαΐου 1999
 Αρ. Πρωτ: 155

ΠΡΟΣ

κ. Γούλα Κων/νο
 Κασταμονής 65 Ν. ΙΩΝΙΑ
 142 35, Αθήνα

Κύριε,

Μετά από τη σημερινή μας τηλεφωνική συνδιάλεξη παρακαλώ να μου αποστείλετε το συντομότερο το παρακάτω:

ο) Ρύζι γλασσέ κιλά 100 προς 200 δρχ.	= 20.000
β) Φακές φολόης κιλά 200 προς 400 δρχ.	= 80.000
γ) Κρασί 1L DIONYSOS τεμ. 50 προς 2.000 δρχ.	= 100.000
Σύνολο δραχμές	200.000

Η αποστολή θα γίνει με τα φορτηγά αυτοκίνητα Τρικάλων, Κηφισού 50, μέχρι την 16η τρέχοντος και η παραλαβή στο κατάστημά μου, η δε πληρωμή 1/2 με μετρητά και 1/2 με δίμηνη συναλλαγματική.

Περιμένουμε ειδήσεις σας για τη φόρτωση, ώστε να φροντίσουμε για την παραλαβή.

Με εκτίμηση
 Κων/νος Φωτόπουλος

2. Συμφωνητικό αγοραπωλησίας

Το συμφωνητικό αγοραπωλησίας περιέχει τα ίδια στοιχεία που περιέχει η εμπορική επιστολή και συντάσσεται σε δύο αντίτυπα, ένα για κάθε συμβαλλόμενο.

Το συμφωνητικό αγοραπωλησίας συντάσσεται στις παρακάτω περιπτώσεις:

- Στις αγοραπωλησίες ακινήτων ή αγοράς πλοίων κ.λπ. όπου απαιτείται συμβολαιογραφικό (δημόσιο) συμφωνητικό (αμφιμερώς αστικές αγοραπωλησίες).
- Στις αγοραπωλησίες γεωργικών, κτηνοτροφικών, αλιευτικών και μεταλλευτικών προϊόντων όπου απαιτείται ιδιωτικό συμφωνητικό (μονομερώς αστικές πράξεις).
- Στις αγοραπωλησίες που συνάπτονται στο χρηματιστήριο εμπορευμάτων. Σήμερα ιδιωτικά συμφωνητικά συντάσσονται σε μεγάλη έκταση στις ενοικιάσεις κινητών ή ακινήτων (αυτοκινήτων, διαμερισμάτων κ.λπ.) και στις εργολαβίες, όπως ελαιοχρωματισμοί, υδραυλικές και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις και στην κατασκευή οποιουδήποτε έργου.

Τα στοιχεία που περιέχει το συμφωνητικό αγοραπωλησίας είναι εκείνα που προβλέπονται από τον Κ.Β.Σ όπως φαίνονται και στο σχετικό υπόδειγμα.

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΑΣ

Στην Αθήνα και στο κατάστημα του κ. Γούλα Κων/νου, οδός Κασταμονής 65 Ν. ΙΩΝΙΑ σήμερα τη 10 Μαΐου 1999 ημέρα Τρίτη και ώρα 13.00, οι υπογεγραμμένοι, κ. Γούλας Κων/νος έμπορος τροφίμων οδός Κασταμονής 65 αφενός και αφ' ετέρου ο κ. Κων/νος Φωτόπουλος έμπορος ειδών διατροφής Τρίκαλα, οδός Λαρίσης 65 συμφώνησαν και συναποδέχτηκαν τα εξής:

1°. Ο πρώτος συμβαλλόμενος κ. Γούλας Κων/νος καλούμενος στο εξής πωλητής, πωλεί στο δεύτερο συμβαλλόμενο κ. Κων/νο Φωτόπουλο, καλούμενο στο εξής αγοραστή 100 κιλά ρύζι γλασσέ προς 200 δρχ. το κιλό, 200 κιλά φακές Φολόης προς 400 δρχ. το κιλό και 50 φιάλες κρασί 1L DIONYSOS προς 2000 δρχ. τη φιάλη.

2°. Ο πωλητής έχει υποχρέωση να αποστείλει τα εμπορεύματα στο κατάστημα του αγοραστή μέχρι τις 28 Μαΐου 1999 με φορτηγό αυτοκίνητο.

3°. Ο αγοραστής έχει υποχρέωση αφού παραλάβει τα εμπορεύματα να καταβάλει το 1/2 της αξίας τους με μετρητά για δε το υπόλοιπο 1/2 να υπογράψει συναλλαγματική λήξης δύο μηνών σε διαταγή του πωλητή.

Το συμφωνητικό αυτό γράφτηκε σε δύο αντίτυπα και αφού ο κάθε συμβαλλόμενος έλαβε από ένα υπογράφεται ως ακολούθως:

Ο πωλητής
Γούλας Κων/νος

Ο αγοραστής
Κων/νος Φωτόπουλος

3. Σημείωση ή Δελτίο παραγγελίας

Οι περισσότερες παραγγελίες σήμερα δίνονται στις βιομηχανίες ή τους μεγαλεμπόρους μέσω των υπαλλήλων που περιοδεύουν ή με τους εμπορικούς αντιπροσώπους με την παρακάτω διαδικασία:

Κάθε περιοδεύων υπάλληλος έχοντας μαζί του βιβλίο «Παραγγελιών» περνά από τα καταστήματα μιας περιοχής σημειώνοντας τις παραγγελίες που παίρνει από τους πελάτες.

Κάθε παραγγελία εκδίδεται σε τρία αντίτυπα. Το πρώτο δίνεται στον έμπορο που κάνει την παραγγελία. Έτσι γνωρίζει τα είδη, την τιμή, την ποσότητα και το χρόνο της παραγγελίας του.

Το δεύτερο αποστέλλεται στη βιομηχανία ή το εργοστάσιο ή το μεγαλέμπορο για να εκτελεστεί η παραγγελία.

Το τρίτο παραμένει στο στέλεχος του περιοδεύοντος υπαλλήλου για τον υπολογισμό και την είσπραξη της προμήθειάς του.

Τα στοιχεία που περιέχει το δελτίο παραγγελίας είναι εκείνα που προβλέπονται από τον ΚΒΣ και που φαίνονται στο υπόδειγμα που ακολουθεί.

Σημείωση ή Δελτίο παραγγελίας

Έστω ότι στο προηγούμενο παράδειγμά μας, της εμπορικής επιστολής, η παραγγελία δόθηκε στον κ. Γούλα με τον αντιπρόσωπό του κ. Γιώργο Τσακνή. Η σημείωση παραγγελίας θα έχει ως εξής:

ΓΟΥΛΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ
ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΚΑΣΤΑΜΟΝΗΣ 65
ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ

Αθήνα 10 Μαΐου 1999

Του κ. Κων/νου Φωτόπουλου
Λαρίσης 50 Τρίκαλα
ΠΡΟΣ

Κ. ΓΟΥΛΑ ΚΩΝ/ΝΟ,
Αθήνα

Με τον αντιπρόσωπο κ. Γεώργιο Τσακνή

Χρόνος παράδοσης : Αρχές επόμενης εβδομάδας

Τόπος παράδοσης : Κατάστημα αγοραστή

Τρόπος αποστολής : Με αυτοκίνητο

Τρόπος πληρωμής : 1/2 μετρητοίς και 1/2 με συναλλαγματική λήξης 2 μηνών.

Α/Α	ΕΙΔΟΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΟΣ	ΑΞΙΑ
1	Ρύζι γλασσέ	100 κιλά	200	20.000
2	Φακές Φολόης	200 κιλά	400	80.000
3	Κρασί IL DIONYSOS	50 τεμ.	2000	100.000

Ο ΠΕΡΙΟΔΕΥΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
Τσακνής Γεώργιος

Ο ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ
Φωτόπουλος Κων/νος

Σημείωση: Οι ανωτέρω τιμές επιβαρύνονται και με ΦΠΑ 8% τα τρόφιμα και 18% τα ποτά.

2.4.3. Έγγραφα που εκδίδονται κατά την εκτέλεση της αγοραπωλησίας

Τα έγγραφα, που εκδίδονται κατά την εκτέλεση της αγοραπωλησίας, είναι τα εξής: α) Το τιμολόγιο, β) το ζυγολόγιο - μετρολόγιο, γ) το πιστοποιητικό προέλευσης ή παραγωγής, δ) το πιστοποιητικό ποιότητας, ε) η απόδειξη παραλαβής, στ) το δελτίο αποστολής, ζ) το δελτίο λιανικής πώλησης, η) το δελτίο επιστροφής και θ) το πιστωτικό τιμολόγιο.

A) Το τιμολόγιο

Τιμολόγιο είναι το έγγραφο, το οποίο συντάσσει ο πωλητής κατά την εκτέλεση της αγοραπωλησίας και μάλιστα κατά την παράδοση, τη φόρτωση και τη μεταφορά των εμπορευμάτων από την επιχείρηση.

Το τιμολόγιο υποχρεωτικά εκδίδεται από οποιοδήποτε επιτηδευματία σε άλλο επιτηδευματία για την άσκηση του επαγγέλματός του.

Σύμφωνα με το ΠΔ 186/92 του ΚΒΣ στο τιμολόγιο αναγράφονται η ημερομηνία έκδοσής του, τα πλήρη στοιχεία των συμβαλλομένων (πωλητή και αγοραστή), τα στοιχεία της συναλλαγής καθώς και ο αριθμός ή οι αριθμοί του Δελτίου αποστολής που εκδόθηκαν κατά τη διακίνηση των εμπορευμάτων που αφορούν το τιμολόγιο.

Επιχειρήσεις που πωλούν αγαθά, τα οποία υπάγονται σε διαφορετικό συντελεστή ΦΠΑ (4%, 8%, 18%), οφείλουν τα τιμολόγια τα οποία εκδίδουν να διαθέτουν τόσες στήλες ΦΠΑ, όσοι είναι και οι συντελεστές στους οποίους υπάγονται τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που προσφέρουν.

Κατηγορίες τιμολογίων

Από φορολογική άποψη τα τιμολόγια διακρίνονται σε: α) Τιμολόγια αγορών και β) Τιμολόγια Πωλήσεων.

Τιμολόγια αγορών λέγονται τα τιμολόγια, τα οποία είναι υποχρεωμένος να ζητήσει ο αγοραστής από τον πωλητή, όταν αγοράζει εμπορεύματα χονδρικώς.

Τιμολόγια πώλησης λέγονται τα τιμολόγια τα οποία είναι υποχρεωμένος να εκδώσει ο πωλητής, όταν πουλάει εμπορεύματα χονδρικώς.

Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. τα τιμολόγια εκδίδονται σε (2) δύο αντίτυπα από τα οποία το ένα δίνεται στον αγοραστή και το άλλο φυλάσσεται από τον πωλητή.

Εκτός από τις παραπάνω κατηγορίες τα τιμολόγια διακρίνονται και στα εξής είδη, ανάλογα με το σκοπό για τον οποίο εκδίδονται.

- 1. Προτιμολόγιο.** Λέγεται το τιμολόγιο, το οποίο εκδίδεται από τον πωλητή πριν από την εκτέλεση της παραγγελίας και στέλνεται στον αγοραστή για να γνωρίζει την αξία των εμπορευμάτων που περιλαμβάνονται στην παραγγελία του.
- 2. Προσωρινό τιμολόγιο.** Είναι εκείνο, το οποίο εκδίδει ο πωλητής, όταν δεν έχει καθοριστεί ακόμη η ποιότητα και η ποσότητα των εμπορευμάτων και ακυρώνεται, όταν εκδοθεί το οριστικό τιμολόγιο.
- 3. Τιμολόγιο αγοράς αγροτικών προϊόντων.** Είναι εκείνο, το οποίο εκδίδει η επιχείρηση που αγοράζει χονδρικώς γεωργικά, κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά κ.λπ. προϊόντα. Το τιμολόγιο αγοράς αγροτικών προϊόντων υπογράφεται από τον αγοραστή και τον παραγωγό.
- 4. Τιμολόγιο αγοράς με προμήθεια.** Είναι εκείνο το οποίο εκδίδει ο παραγγελιοδόχος αγοράς και περιλαμβάνει την αξία των εμπορευμάτων που αγόρασε

για λογαριασμό του παραγγελιοδότη καθώς και τα έξοδα που πραγματοποίησε για την αγορά αυτή και την προμήθειά του.

- 5. Τιμολόγιο παροχής υπηρεσιών.** Είναι εκείνο το οποίο εκδίδει αυτός που παρέχει υπηρεσίες σε τρίτα πρόσωπα.

β) Ζυγολόγιο - Μετρολόγιο

Το ζυγολόγιο είναι ειδικό έγγραφο που συντάσσεται για τον προσδιορισμό του μικτού βάρους των εμπορευμάτων που πουλήθηκαν.

Εάν η ποσότητα των εμπορευμάτων υπολογίζεται με αριθμό τεμαχίων, μέτρων, δωδεκάδων κ.λπ., αντί για ζυγολόγιο εκδίδεται μετρολόγιο.

Το ζυγολόγιο εκδίδεται από τον πωλητή και περιέχει το μικτό και καθαρό βάρος για κάθε δέμα καθώς και για το σύνολο των εμπορευμάτων που πουλήθηκαν.

Το μετρολόγιο επίσης εκδίδεται από τον πωλητή και περιέχει τον αριθμό των πωληθέντων εμπορευμάτων σε μέτρα, τεμάχια, ζεύγη κ.λπ.

γ) Πιστοποιητικό προέλευσης ή παραγωγής

Είναι το έγγραφο εκείνο με το οποίο αποδεικνύεται η προέλευση ή η καταγωγή του εμπορεύματος και χρησιμεύει για τον καθορισμό των δασμών στις περιπτώσεις εισαγωγής ή εξαγωγής των εμπορευμάτων.

Με την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι τελωνειακοί δασμοί έχουν καταργηθεί για εμπορεύματα που προέρχονται από χώρες της Ε.Ε. ή κατευθύνονται από την Ελλάδα προς τις Χώρες της Ε.Ε.

Το πιστοποιητικό προέλευσης εκδίδεται σε μια διεθνή γλώσσα και περιέχει:

- α) Τον τόπο από τον οποίο προέρχονται τα εμπορεύματα
- β) Τα στοιχεία του αποστολέα και του παραλήπτη
- γ) Το είδος, την ποσότητα και την αξία του εμπορεύματος
- δ) Τον αριθμό των δεμάτων
- ε) Το μέσο μεταφοράς του εμπορεύματος

δ) Πιστοποιητικό Ποιότητας

Είναι το έγγραφο με το οποίο πιστοποιείται η ποιότητα των εμπορευμάτων που πουλήθηκαν.

Ο πωλητής είναι υποχρεωμένος να στείλει πιστοποιητικό ποιότητας για εμπορεύματα που η ποιότητά τους καθορίζεται με χημική ανάλυση (π.χ. Ελαιόλαδο, λιπάσματα κ.λπ.).

ε) Απόδειξη παραλαβής

Είναι το έγγραφο που εκδίδεται από τον πωλητή και με το οποίο αποδεικνύεται η παραλαβή από τον αγοραστή των εμπορευμάτων που πουλήθηκαν.

στ) Δελτίο Αποστολής

Όταν τα εμπορεύματα δεν παραλαμβάνονται από τον αγοραστή αλλά αποστέλλονται, εκδίδεται δελτίο αποστολής από τον πωλητή που συνοδεύει τα εμπορεύματα κατά τη διακίνησή τους.

Στο δελτίο αποστολής αναγράφονται τα στοιχεία πωλητή και αγοραστή, η ώρα αποστολής, ο αριθμός φορολογικού μητρώου του πωλητή, η υπογραφή του πωλητή και ο αριθμός του τιμολογίου στο οποίο αναφέρεται.

Ο πωλητής αντί να εκδίδει χωριστά τιμολόγιο πώλησης και χωριστά δελτίο αποστολής για κάθε πώληση μπορεί να εκδίδει ενιαίο δελτίο «ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΠΩΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΕΛΤΙΟ Αποστολής» στο οποίο αναγράφονται όλα τα στοιχεία του τιμολογίου πώλησης και του δελτίου αποστολής.

Αντίτυπο του τιμολογίου πώλησης - δελτίου αποστολής συνοδεύει τα εμπορεύματα κατά τη διακίνησή τους με οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο Δημόσιας ή ιδιωτικής χρήσης και παραδίδεται στον αγοραστή.

ζ) Απόδειξη ή Δελτίο λιανικής πώλησης (Α.Λ.Π.)

Εκδίδεται από τον επιτηδευματία για κάθε λιανική πώληση ή παροχή υπηρεσίας προς το κοινό για την ικανοποίηση των αναγκών του και όχι με σκοπό τη μεταπώληση.

Το Δελτίο λιανικής πώλησης περιέχει όλα τα στοιχεία του πωλητή, τον αύξοντα αριθμό και την αξία του αγαθού ή της υπηρεσίας που προσφέρθηκε. Εάν ο πωλητής τηρεί και βιβλίο αποθήκης, στο Δ.Λ.Π. αναγράφει και το είδος και την ποσότητα του εμπορεύματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν 1809/1988, οι επιτηδευματίες που πωλούν αγαθά λιανικής πώλησης ή κυρίως λιανικής ή παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό και τηρούν βιβλία Β' και Γ' κατηγορίας υποχρεούνται να χρησιμοποιούν φορολογικές ταμειακές μηχανές (Φ.Τ.Μ.) για την έκδοση των αποδείξεων λιανικής πώλησης αγαθών και παροχής υπηρεσιών.

Οι επιτηδευματίες αυτοί, αντί να χρησιμοποιούν ΦΤΜ, μπορούν να εκδίδουν θεωρημένες διπλότυπες αποδείξεις λιανικής πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών με μηχανογραφικό τρόπο (Η/Υ) στις οποίες, όμως, πρέπει να αναγράφονται τα στοιχεία που πρέπει να περιέχονται στις αποδείξεις των Φ.Τ.Μ.

Βεβαίως επιτρέπεται και η παράλληλη χρησιμοποίηση ΦΤΜ και Η/Υ όταν ο επιτηδευματίας κρίνει σκόπιμο το διαφορετικό είδος απόδειξης, στα διαφορετικά τμήματα της επιχείρησής του.

Στο περιεχόμενο των αποδείξεων ΦΤΜ πρέπει τουλάχιστον να αποτυπώνονται:

- α) Τα ατομικά στοιχεία του εκδότη (επωνυμία, διεύθυνση, επάγγελμα, ΑΦΜ, ΔΟΥ).
- β) Η ημερομηνία και η ώρα έκδοσης.
- γ) Ο αύξων αριθμός της απόδειξης.

- δ) Το μητρώο της ταμειακής απόδειξης.
- ε) Το μητρώο της ταμειακής μηχανής.
- στ) Ο αριθμός της ΦΤΜ (ταμείο 1, 2, 3 κ.λπ.).
- ζ) Η ένδειξη «Νόμιμη απόδειξη».
- η) Ο χαρακτηριστικός κωδικός ΦΠΑ και η αξία του αγαθού ή της υπηρεσίας αριθμητικά.

η) Δελτίο επιστροφής

Εκδίδεται σε περιπτώσεις επιστροφής πωληθέντων εμπορευμάτων λιανικώς και περιέχει το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνση του πελάτη, την αξία του αγαθού, το είδος και την ποσότητα που επιστρέφεται ώστε να προσδιοριστεί ο ΦΠΑ που αναλογεί.

θ) Πιστωτικό τιμολόγιο

Εκδίδεται από τον αγοραστή ή τον πωλητή σε περίπτωση επιστροφής εμπορευμάτων που πωλήθηκαν χονδρικώς ή στην περίπτωση έκπτωσης. Περιέχει τα στοιχεία αγοραστή και πωλητή, την ημερομηνία, τον αριθμό τιμολογίου με το οποίο έγινε πώληση και την αξία του εμπορεύματος που επιστρέφεται ή το ποσό της έκπτωσης που χορηγείται από τον πωλητή προς τον αγοραστή για τα εμπορεύματα που είχαν αγοραστεί παλαιότερα.

Ακολουθούν συμπληρωμένα υποδείγματα στοιχείων σύμφωνα με τον ΚΒΣ.

ΔΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
 ΟΠΟΡΟΠΕΛΗΣ
 ΚΑΣΤΑΝΟΝΗΣ 44 ΚΑΛΟΓΡΕΖΑ
 ΑΦΜ 03412830
 ΔΟΥ : Ν ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
 ΤΗΛ : 2526336

Ημερομηνία 12-6-99 № 63
Τιμολόγιο
 ΑΓΟΡΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ: ΒΛΑΧΟΥΔΗΣ ΗΡΑΚΛΗΣ Δ.ΟΥ.: Α' ΚΟΡΙΝΘΟΥ
 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: ΑΓΡΟΤΗΣ Α.Φ.Μ.: 00125591
 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΕΡΒΕΝΙ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΠΟΛΗ: ΚΟΡΙΝΘΟΥ

ΕΙΔΟΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ	ΑΞΙΑ
ΠΟΥΡΤΟΚΑΛΙΑ	1000	80	80000
ΛΕΜΟΝΙΑ	500	120	60000
ΜΑΝΤΑΡΙΝΙΑ	400	100	40.000

ΑΞΙΑ ΟΛΟΓΡΑΦΩΣ Εκατοί οχτώστη Χιλιάδης
 δεχ.

ΣΥΝΟΛΟ 180.000
 ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ 180.000

Ο ΑΓΡΟΤΗΣ ΠΟΛΗΤΗΣ
 ΒΛΑΧΟΥΔΗΣ ΗΡ.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ
 ΑΘΗΝΑΪΣΜΑΝΣ ΧΡ.

180.000

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ			
			NO 444444
ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΑΡΙΣΤΟΥ		ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	10/5/1999
ΓΕΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ 50 ΤΡΙΚΑΛΑ Α.Φ.Μ. 040.??? ??? Δ.Ο.Υ. ΤΡΙΚΑΛΩΝ			
ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΜΕ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ			
Αγοράστηκαν τα παρακάτω εμπορεύματα για λογαριασμό:			
Η. ΚΑΝΝΑΒΟΣ- Τ.ΚΛΑΡΑΣ Ο.Ε.			
επάγγελμα ΦΑΡΜΑΚΑΠΟΘΗΚΗ			
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Πεταλά 50 Ν.Χαλκηδώνα			
Α.φ.μ.092.??? ??? Δ.Ο.Υ.ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ			
ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΕΙΔΟΣ	ΤΙΜΗ	ΑΞΙΑ
5000 κιλά	Βαμβάκι αποστειρωμένο	2000	10.000.000
	Μεταφορικά		200.000
	Φορτωτικά		300.000
	Προμήθεια 5%Χ10.000.000		500.000
	ΣΥΝΟΛΟ		11.000.000
	Φ.Π.Α. 18%		1.980.000
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		12.980.000
ΑΞΙΑ ΟΛΟΓΡΑΦΩΣ: Δώδεκα εκατομμύρια εννιακόσες ογδόντα χιλιάδες δρχ. Τα εμπορεύματα εστάλησαν με το υπ' αρ.250/02-05-1999 Δελτίο Αποστολής για την έκδοση			

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΖΑΡΟΥ
ΕΜΠΟΡΙΟ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ
Μ. ΑΣΙΑΣ 15 Ν. ΞΕΝΙΑ
ΑΦΜ. 052.???,???

Ημερομηνία: 22/6/99 Νο: 36

ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ

(ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΑΘΩΝ)

ΠΕΛΑΤΗΣ: ΣΕΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΝΗΤΡΙΟΣ ΔΟΥ.: Ν. ΗΡΑΚΛΗΙΟΥ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: ΕΜΠΟΡΟΣ ΗΛΕΚΤΡ. ΕΙΔΩΝ Α.Φ.Μ.: 095.???,???

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΕΥΚΩΝ 33 Α. ΞΕΝΙΑ ΠΟΛΗ: Ν. ΗΡΑΚΛΗΙΟΥ

ΕΙΔΟΣ	Μ/Μ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ	ΑΞΙΑ κατά Φ.Π.Α.	
				8 %	18 %
ΣΤΕΡΕΟΦΩΝΙΚΑ ΣΑΝΤΟ	ΤΗΜ	4	120000		480000
ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΨΥΓΓΙΑ ΠΙΣΤΩΣ	-11-	2	215000		430000
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΚΟΥΖΙΝΕΣ	-10	8	110000		880000

ΛΕΥΚΟ: ΠΕΛΑΤΗΣ - ΚΙΤΡΙΝΟ: ΣΤΕΛΕΧΟΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΟΥ (ΟΛΟΓΡΑΦΟΣ) Δύο εκατομμύρια εννιακόσια δύοκαιστά χιλιάδες διηκόσιες δεχ.		ΣΥΝΟΛΑ ΑΞΙΩΝ	1790000
ΑΡΙΘΜΟΙ ΔΕΛΤΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ		ΣΥΝΟΛΑ Φ.Π.Α.	322200
ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ ✓ ΕΠΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙ		ΓΕΝΙΚΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ Φ.Π.Α.	1790000 322200
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ	ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗ	ΠΛΗΡΩΤΕΟ ΠΟΣΟ	2112.200
Χ. ΛΑΖΑΡΟΥ ΣΕΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ Α.			

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΖΑΡΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΒΙΒΛΩΝ Μ. ΑΣΙΑΣ 15 Ν. ΙΩΝΙΑ ΑΦΜ : 092.???, 222 ΔΟΥ : Ν. ΙΩΝΙΑΣ ΤΗΛ : 2750630		Ημερομηνία: 22/6/99 No: 28 Ωρα έναρξης: 10 ⁰⁰ Ωρα παράδοσης: 12 ⁰⁰	
ΔΕΛΤΙΟ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ - ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ (ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΩΛΗΣΗ ΑΓΑΘΩΝ) ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ			
ΠΕΛΑΤΗΣ: ΣΟΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ		Δ.Ο.Υ.: Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: ΕΜΠΟΡΙΟΣ ΗΛΕΚΤΡ. ΒΙΒΛΩΝ		Α.Φ.Μ.: 092.???, 222	
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΕΥΚΩΝ 33		ΠΟΛΗ: Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟ	
ΤΟΠΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ: Ν. ΙΩΝΙΑ		ΤΟΠΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ: Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟ	

Ε Ι Δ Ο Σ	Μ/Μ	ΠΟΣΟΤΗΤ	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ	ΑΞΙΑ κατά Φ.Π.Α.	
				8%	18%
ΣΤΕΡΕΟΦΩΝΙΚΑ SANYO	Τη	4	12000		48000
ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΨΥΓΓΙΑ ΠΙΤΣΩ	-H	2	21500		43000
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΚΟΥΖΙΝΕΣ	-I	8	11000		88000

ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΟΤΗΤΑΣ (ΟΛΟΓΡΑΦΩΣ) Δέκα τέσσερα Τη. ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΟΥ (ΟΛΟΓΡΑΦΩΣ) Δύο εκατομμύρια εκατόν εβδομήντα χίλια δύο διακόσια δραχ. ΜΕΤΡΗΣΙΣ ☒ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ☐ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗ	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px;">ΣΥΝΟΛΑ ΑΞΙΩΝ</td> <td style="padding: 2px;">1790000</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">ΣΥΝΟΛΑ Φ.Π.Α.</td> <td style="padding: 2px;">322200</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ</td> <td style="padding: 2px;">1790000 322200</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">ΠΑΡΩΤΕΟ ΠΟΣΟ</td> <td style="padding: 2px;">2112.200</td> </tr> </table>	ΣΥΝΟΛΑ ΑΞΙΩΝ	1790000	ΣΥΝΟΛΑ Φ.Π.Α.	322200	ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ	1790000 322200	ΠΑΡΩΤΕΟ ΠΟΣΟ	2112.200
ΣΥΝΟΛΑ ΑΞΙΩΝ	1790000								
ΣΥΝΟΛΑ Φ.Π.Α.	322200								
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΝΟΛΑ	1790000 322200								
ΠΑΡΩΤΕΟ ΠΟΣΟ	2112.200								
☒ ΕΠΙ ΠΙΣΤΩΣΗΙ Χ. ΛΑΖΑΡΟΥ & ΣΟΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ									

ΛΕΥΚΟ: ΠΕΛΑΤΗΣ - ΚΙΤΡΙΝΟ: ΣΤΕΛΕΧΟΣ

ΑΦΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ "ΕΡΚ" ΣΥΝΘΡΑΞΙΟ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΑΥΤΟΚ. ΒΕΪΚΟΥ 155 ΓΑΛΑΤΣΙ Α.Φ.Μ 095 ??? ??? ΔΟΥ : ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ ΤΗΛ : 2524640		No 86 ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ 10/7/99
ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ (ΓΙΑ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ)		ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΛΑΤΗ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ
Επωνυμία <u>ΗΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ</u> Διεύθυνση <u>ΚΡΗΝΟΥ ΣΑΒΑ 2</u> Πόλη <u>ΠΑΤΗΣΙΑ</u> Επάγγελμα <u>ΚΟΜΜΕΤΗΡΙΟ Α.Φ.Μ.010508985 Δ.Ο.Υ. Κ' ΑΘΗΝΩΝ</u>		
ΕΙΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		ΑΜΟΙΒΗ
ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ		140000
ΔΡΑΣΕΙΣ ΟΛΟΓΡΑΦΩΣ Έξατον εξήντα πέντε χιλιάδες διακόσια δέχ.		ΣΥΝΟΛΟ 140000 Φ.Π.Α. 18 % 25200 ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΡΩΤΕΟ 165200
Ο ΕΚΔΟΣΑΣ		ΤΥΠΟΓΡ.ΙΧ
ΑΦΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ "ΕΡΚ"		

ΣΟΦΙΑ ΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ 14 12050 ΑΘΗΝΑ ΑΦΜ : 010.?????? ΔΟΥ: Δ'ΑΘΗΝΩΝ		No 35 ΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟ			
ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΛΑΤΗ ΔΕΝ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ					
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ 14/4/99		ΤΙΜΟΛ. ΧΡΕΩΣΗΣ No 65			
Επωνυμία ΚΟΥΤΣΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ					
Επάγγελμα ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΙΔΗ Α.Φ.Μ.ΟΙΔ.???? ΔΟΥ ΔΑΦΝΗΣ					
Διεύθυνση ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ 15		Πόλη ΔΑΦΝΗ			
ΠΟΣΟΤΗΣ	ΜΟΝ. ΜΕΤΡ.	ΕΙΔΟΣ	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΟΣ	ΛΕΙΑ ΓΙΑ Φ.Π.Α.	
				4% 8%	18%
20	ΤΗΜ	ΜΠΛΟΥΖΕΣ ΣΤΑΜΠΑ	2000		40000
50	ΑΝΤΙ	ΒΙΒΛΙΑ "ΤΟ ΠΑΘΟΣ"	3000	150000	
70		ΣΥΝΟΛΑ		150000	40000
ΠΟΣΟΤΗΤΑ (ΟΛΟΓΡΑΦΟΣ) (βιβλιοθήκη)			Φ.Π.Α.	6000	7200
			ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	203200	
ΔΡΑΧΜΕΣ (ΟΛΟΓΡΑΦΟΣ) διαμέριση τμήσης χειριστή διαμερίση			ΣΚΟΠΟΣ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ: επιβίωση		
Ο ΕΚΔΟΣΑΣ ΣΟΦΙΑ ΚΟΠΟΥΛΟΣ Γ.					

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΚΡΗΣ ΜΙΝΙ ΜΑΡΚΕΤ ΡΟΔΩΝ 50 ΧΑΛΑΝΔΡΙ ΑΦΜ 010.???.??		ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΛΙΑΝΙΚΗΣ ΠΩΛΗΣΗΣ ΝΟ: 255 ΟΝΟΜ/ΝΥΜΟ ΠΕΤΡΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΗΜ/ΜΙΑ: 10/9/99 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΙΡΗΝΗΣ 40 ΜΑΡΟΥΣΙ				
ΕΙΔΟΣ	ΠΟΣΟΤ.	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔ.	ΤΕΛΗ ΚΑΤΑ ΣΥΝΤΕΛ. Φ.Π.Α.			ΣΥΝΟΛΟ
			8%	18%	36%	
		20000				20000
				40000		40000
ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΙΜΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ Ο Φ.Π.Α.					ΣΥΝΟΛΟ	60000
ΔΕΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ Η ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΣΟΤΗΤΑΣ, ΕΚΤΟΣ ΕΑΝ ΤΗΡΗ ΒΙΒΛΙΟ ΑΠΩΘΗΚΗΣ						

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ ΜΙΝΙ ΜΑΡΚΕΤ -ΦΑΙΣΤΟΥ 5 ΧΑΝΙΑ ΑΦΜ 020.???.?? Δ.Ο.Υ. ΧΑΝΙΩΝ		ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ 20/05/99		255		
		ΠΕΛΑΤΗΣ	ΚΑΚΛΑΜΑΝΑΚΗΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ			
		ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ				
ΔΕΛΤΙΟ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ						
ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ Τεμάχια, κιλά, κλπ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΠΟΣΟ - ΤΗΤΑ	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ	ΑΞΙΑ ΚΑΤΑ ΣΥΝΤΕΛ.Φ.Π.Α		
				18%	8%	4%
	ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΛΠ ΝΟ					
ΕΝΗΜΕΙΩΣΗ : ΣΤΗΝ ΑΞΙΑ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ Ο ΦΟΡΟΣ ΠΡΟΣΘΙΒΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ						

Αγορ ΓΛΟΥ Α.Ε.Ε.
ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ - ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ & ΑΣΑΗΤΙΚΗΣ ΕΝΔΥΣΗΣ
ΕΔΡΑ: ΠΕΡΑΙΑΣ 4 • Τ.Κ. 181 46 ΜΟΣΧΑΤΟ
ΤΗΛ: 48.33.306 - 9
Α.Φ.Μ.: 94381326 • Δ.Ο.Υ.: Φ.Α.Ε. ΠΕΡΑΙΑΣ
ΑΡ.Μ.Α.Ε.: 2804101ΝΤ.Β.92/1496

ΣΕΙΡΑ - ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΕΩΡΗΣΗΣ

Γ 024374

ΕΙΔΟΣ ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΩΡΑ
ΑΠΟΘΕΤΗ ΔΙΑΝΙΚΗΣ	003018	26/06/99	12:41

ΕΠΩΝΥΜΙΑ :

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ :

ΔΙΕΥΝ. - ΠΟΛΗ :

Α.Φ.Μ.:

Δ.Ο.Υ.:

ΤΗΛ.:

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Μ.Μ.	ΠΟΣΟΤΗΤΑ	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ	ΕΚΠ. %	ΚΑΘΑΡΗ ΑΞΙΑ	Φ.Π.Α %
690209000500	ΕΠΙΚ/ΘΕΣ PUMA VELCRO YOUTH 3 ΖΕΥ		1500			1500	18
601319020011	T/S PUMA 505170 CLASSIC COUR TEM		7900			7900	18

Φ.Π.Α %	ΚΑΘ. ΑΞΙΑ	ΑΞΙΑ Φ.Π.Α.	ΣΥΝΟΛΟ
18	9.400		9.400
		9.400	9.400

ΣΥΝΟΛ ΑΞΙΑ	9.400
ΕΚΠΟΣΗ	
ΚΑΘΑΡΗ ΑΞΙΑ	9.400
Φ.Π.Α.	
ΠΛΗΡΟΤΗΤΟ ΠΟΣΟ	9.400

ΧΡΗΣΗ ΕΝΤΥΠΟΥ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΛΗΣ

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΕΝΤΥΠΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΛΗΣ Α.Υ.Ο. ΠΟΛ. 1105/1999 Νέο ΑΜΗ : 094381326

ΠΡΟΣΟΣΤΑΤΙΣΜΟΣ:

ΧΩΡΟΣ ΘΕΩΡΗΣΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΕΛΙΜΟΣ
 -ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΣΜΑΣ
 ΟΕ ΚΑΘΑΡΙΣΤΗΡΙΟ
 ΚΑΙΤΑΜΩΝΗΣ 115
 ΚΑΛΟΓΡΕΖΑ
 Α.Φ.Μ. : 91756878
 ΔΟΥ Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

08/02/99 0001

ΚΑΘΑΡΙΣ. 3700 Γ

 ΜΕΤΡΗΤ 3700

0001 001 10:46
 ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

ΝΟΜΙΜΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ
 ΟΜ 92 023150

ΑΙΚΑΤ. ΒΑΒΟΥΛΑ-
 -& ΣΙΑ Ο.Ε.
 ΥΠΟ/ΤΑ ΔΕΡ. ΕΙΔΗ
 ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 14
 Δ.Ο.Υ ΚΗΦΙΣΙΑΣ
 Α.Φ.Μ.082602554

24/07/99 0019

ΤΗΧΝΑ..1 15500 Γ

ΜΕΤΡΗΤ 15500

0019 001 12:16
 ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

ΝΟΜΙΜΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ
 ΟΜ 91 015007

Υποδείγματα Α.Π.Α. αγαθών και παροχής υπηρεσιών μέσω Η/Υ και Φ.Τ.Μ.

2.4.4. Έγγραφα που εκδίδονται κατά το διακανονισμό της αγοραπωλησίας

Μετά την εκτέλεση της αγοραπωλησίας ακολουθεί ο διακανονισμός της αξίας των εμπορευμάτων. Πρόκειται για τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η εξόφληση και εκδίδονται διάφορα έγγραφα με τα οποία αποδεικνύεται η εξόφλησή τους.

Αυτά είναι:

α) Η απόδειξη εισπραξης

Είναι το έγγραφο που εκδίδεται από αυτόν που εισπράττει τα χρήματα από αριθμημένο στέλεχος. Με αυτό αποδεικνύεται η εισπραξη των συγκεκριμένων ποσών που αναγράφονται σ' αυτή.

Εκδίδεται σε δύο (2) αντίτυπα, το πρώτο παίρνει αυτός που πλήρωσε το χρηματικό ποσό και το δεύτερο παραμένει στο στέλεχος.

ΔΑΝΑΗ ΔΕΛΑΤΟΛΑ ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΑ ΛΕΥΚΑΔΙΤΗΣ 30 Ν.ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ ΑΦΜ: 020 222 222 ΔΟΥ: Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ		ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΔΡΧ.	No 69 "500000"
Έλαβα από 2 κ.δ.σ.σ.ν.σ. Ιωάννα Διεύθυνση Τροίας 19 Βριλάνοικ Δραχμές Πεντακόσια Χιλιάδες			
Αιτιολογία Εξόφληση των 100' αριθμ. 35/10-6-99 τιμολ.			
 Ημερομηνία 18/6/99	Ο ΕΙΣΠΡΑΞΑΣ ΔΕΛΑΤΟΛΑ Α.		

β) Απόδειξη πληρωμής

ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΙΟΣ
ΕΜΠΟΡΟΣ ΑΝΑΡΙΚΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ
ΑΙΟΛΟΥ 4 ΑΘΗΝΑ
ΑΦΜ : 020 ??? ???
ΔΟΥ : Ε' ΑΘΗΝΩΝ

ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ No 2001
ΔΡΧ. "400000"

Ο κ. ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
Επάγγελμα ΕΜΠΟΡΟΣ Δ/ση ΕΡΜΟΥ Σ ΜΑΡΟΥΣΙ
Έλαβε από ΒΑΣΙΛΙΟ ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟ
Δραχμές ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΩΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ
Απολογία ΕΝΑΝΤΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ

Ημερομηνία 15/2/99

Ο ΠΛΗΡΩΣΑΣ Ο ΕΙΣΠΡΑΞΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Β. ΚΟΥΦΟΠΟΥΛΟΣ

Είναι το έγγραφο που εκδίδεται από αυτόν που πλήρωσε το ποσό και έχει σκοπό να αποδείξει την πληρωμή του ποσού, εφόσον δεν προβλέπεται η έκδοση άλλου φορολογικού στοιχείου για τη δαπάνη αυτή. Εκδίδεται εις διπλούν, το πρώτο παίρνει αυτός που εισέπραξε το ποσό και το δεύτερο παραμένει στο στέλεχος.

Μεταξύ των δύο πιο πάνω εγγράφων δεν υπάρχει καμία ουσιαστική διαφορά, διαφέρουν μόνο ως προς το πρόσωπο που τα εκδίδει και ως προς την επικεφαλίδα. Το ένα αναγράφει «ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ» και εκδίδεται από αυτόν που εισπράττει και το άλλο «ΑΠΟΔΕΙΞΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ» και εκδίδεται από αυτόν που πληρώνει. Και τα δύο έγγραφα για να είναι έγκυρα πρέπει η έκδοσή τους να γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Β.Σ.

γ) Γραμμάτιο εισπραξης

Εκδίδεται από τις μεγάλες επιχειρήσεις αντί της απόδειξης εισπραξης. Είναι δε το έγγραφο με το οποίο δίδεται εντολή στον ταμία να εισπράξει ορισμένο ποσό από ορισμένο πρόσωπο για συγκεκριμένη αιτία.

Εκδίδεται από διπλότυπο ή τριπλότυπο αριθμημένο στέλεχος και περιέχει όλα τα στοιχεία της εισπραξης, καθώς και τον πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο λογαριασμό που θα πιστωθεί.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ
ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ
Χ. ΠΑΠΑΓΙΑ ΣΟ Ν. ΙΩΝΙΑ
ΑΦΜ 00441355 - ΔΟΥ Ν. ΙΩΝΙΑΣ

№ 811

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ

ΧΡΕΩΣΕΙ ΤΑΜΕΙΟΥ

ΠΙΣΤΩΣΕΙ | Γεν. Λογ/σμος ΤΙΕΛΑΤ 2
Ειδ. Λογ/σμος ΛΕΚΚΑ ΑΘ.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΠΟΣΟΝ
ΕΝΑΝΤΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	100000
ΔΡΧ.	100000
ΕΚΑΤΟ ΦΙΛΙΑΔΩ	

Έν. Ν. ΙΩΝΙΑ τθ 10/7 1999

Ο ΛΟΓΙΣΤΗΣ Ο ΤΑΜΙΑΣ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ

δ) Ένταλμα πληρωμής

Εκδίδεται από τις μεγάλες επιχειρήσεις αντί της απόδειξης πληρωμής.

Με το έγγραφο αυτό δίδεται εντολή στον ταμία να πληρώσει ορισμένο χρηματικό ποσό σε συγκεκριμένο πρόσωπο για ορισμένη αιτία.

Εκδίδεται για κάθε πληρωμή από διπλότυπο ή τριπλότυπο αριθμημένο στέλεχος και περιέχει όλα τα στοιχεία της πληρωμής καθώς και τον πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο λογαριασμό που θα χρεωθεί.

ΚΛΑΡΑΣ ΤΙΜΟΚΑΝ
 ΕΙΔΗ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ
 ΣΙΤΤΑΚΗΣ 94-ΛΑΜΠΡΗΝΗ
 ΑΦΜ 072368490
 ΔΟΥ ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ

No. **810**

ΕΝΤΑΛΜΑ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

ΠΙΣΤΩΣΕΙ ΤΑΜΕΙΟΥ

ΧΡΕΩΣΕΙ | Γεν. Λογ/σμοσ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ

 | Ειδ. Λογ/σμοσ ΗΛΙΑΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ	ΠΟΣΟΝ
ΓΙΑ ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΧΡΕΟΥΣ	2.000.000
<div style="position: absolute; top: 50%; left: 50%; transform: translate(-50%, -50%); border-left: 1px solid black; border-bottom: 1px solid black; width: 60%; height: 60%;"></div>	
ΑΡΧ.	2.000.000
ΔΙΑΚΟΣΙΕΣ ΧΙΛΙΑΔΕΣ	

Έν. ΑΘΗΝΑ ημ. 15/2/ 1999
 ΛΟΓΙΣΤΗΣ ΛΑΒΟΝ ΤΑΜΙΑΣ
 ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ

2.5. Εμπορικά επαγγέλματα

2.5.1. Γενικά

Έμπορος, σύμφωνα με τον εμπορικό νόμο, είναι το πρόσωπο που διενεργεί εμπορικές πράξεις και έχει ως σύνηθες επάγγελμα την εμπορία.

Προκειμένου ο νόμος να προσδώσει την εμπορική ιδιότητα σ' ένα πρόσωπο χρησιμοποιεί ως κριτήριο το περιεχόμενο της δραστηριότητάς του. Υπάρχει όμως και το τυπικό κριτήριο σύμφωνα με το οποίο έμποροι είναι ορισμένα πρόσωπα που ορίζονται απ' ευθείας από το νόμο χωρίς να ενδιαφέρει αν ασκούν πράγματι κατά σύνηθες επάγγελμα εμπορικές πράξεις.

Έμποροι κατά το τυπικό κριτήριο είναι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που χαρακτηρίζονται απευθείας από το νόμο όπως:

- α) Η ανώνυμη εταιρεία
- β) Η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης
- γ) Ο συνεταιρισμός
- δ) Ο χρηματιστής του χρηματιστηρίου αξιών
- ε) Οι ελεγχόμενες από το κράτος ανώνυμες εταιρείες (π.χ. ΟΤΕ ΑΕ, ΟΣΕ ΑΕ κ.λπ.).

2.5.2. Κύρια πρόσωπα του εμπορίου

Κύρια πρόσωπα του εμπορίου καλούνται εκείνα που ασχολούνται με την αγορά και την πώληση ετοιμών προϊόντων χωρίς επεξεργασία και για δικό τους λογαριασμό. Επίσης τα πρόσωπα που ασχολούνται με την αγορά πρώτων υλών και την πώληση ημικατεργασμένων ή έτοιμων προϊόντων ή με την παροχή υπηρεσιών.

Γενικά τα κύρια πρόσωπα του εμπορίου μεσολαβούν μεταξύ του παραγωγού και του καταναλωτή και μεταφέρουν τα εμπορεύματα από τον τόπο της παραγωγής στον τόπο της κατανάλωσης με σκοπό το κέρδος.

Τέτοια πρόσωπα είναι:

- α. Ο κυρίως έμπορος**, δηλαδή αυτός που αγοράζει αγαθά και τα μεταπωλεί με σκοπό το κέρδος χωρίς μεταποίηση ή μεταβολή στην ποιότητα και την ποσότητα των εμπορευμάτων που αγοράζει. Τέτοιοι έμποροι είναι: οι έμποροι ειδών νεωτερισμού, οι υφασματέμποροι, οι έμποροι οπτικών κ.λπ. Αυτοί διακρίνονται στους μεγαλεμπόρους, μικροεμπόρους, λιανοπωλητές, γυρολόγους ή πλανόδιους κ.λπ.
- β. Ο Βιομήχανος και ο βιοτέχνης**, ο οποίος αγοράζει πρώτες ύλες και υλικά και τα μετατρέπει με μηχανικά μέσα σ' έτοιμα προϊόντα, όπως ο σαπουνοποιός, υφαντουργός κ.λπ.

- γ. **Ο Τραπεζίτης είναι ο έμπορος του χρήματος**, που δανείζεται με μικρό τόκο και δανείζει με μεγαλύτερο τόκο οπότε κερδίζει τη διαφορά των τόκων. Επί πλέον ο Τραπεζίτης εξοφλεί επιταγές, προεξοφλεί ή δέχεται για είσπραξη συναλλαγματικές, αγοράζει χρεόγραφα και διάφορες άλλες αξίες, ανοίγει πιστώσεις υπέρ τρίτων για αγορά εμπορευμάτων κ.λπ.
- δ. **Ο πλοιοκτήτης**, ο οποίος έχει την κυριότητα και τη διαχείριση του πλοίου και ο εφοπλιστής που εκμεταλλεύεται για δικό του λογαριασμό ένα ή περισσότερα φορτηγά ή επιβατικά πλοία.
- ε. **Ο μεταφορέας**, ο οποίος αναλαμβάνει τη μεταφορά προσώπων και πραγμάτων από τόπο σε τόπο με δικό του μέσο εισπράττοντας κόμιστρο. Μεταφορέας είναι ο αυτοκινητιστής δηλαδή ο ιδιοκτήτης φορτηγού αυτοκινήτου, ο ιδιοκτήτης επιχειρήσεων μεταφοράς, με πλοία, αεροπλάνα, τρένα κ.λπ.
- στ. **Ο ασφαλιστής**, είναι αυτός ο οποίος αναλαμβάνει έναντι ασφαλιστρού να αποζημιώσει κάποιον, για μια ζημιά που μπορεί να συμβεί στον ίδιο ή στα περιουσιακά του στοιχεία από ένα τυχαίο ή απρόοπτο γεγονός.

Ο έμπορος π.χ. Α ασφαρίζει τα εμπορεύματά του για 50.000.000 δρχ. από κλοπή και πυρκαγιά και καταβάλλει 120.000 δρχ. ως ετήσιο ασφάλιστρο. Ο ασφαλιστής είναι υποχρεωμένος να αποζημιώσει τον έμπορο, αν η πυρκαγιά προέλθει από ένα τυχαίο γεγονός. Εάν όμως προέλθει από τον ίδιο τον ασφαλιζόμενο με σκοπό να εισπράξει την αποζημίωση, όχι μόνο δεν θα δοθεί αποζημίωση, αλλά θα ασκηθεί εναντίον του και ποινική δίωξη για εμπρησμό.

Πρέπει δηλαδή η ζημιά ή η κλοπή να προέλθει από ένα τυχαίο και απρόοπτο γεγονός και όχι από προμελέτη ώστε ο ασφαλιζόμενος να καλυφθεί από τον ασφαλιστή του.

Σύμφωνα με το νόμο, ασφαλιστικές εργασίες μπορούν να κάνουν μόνον Ανώνυμες Εταιρείες και ονομάζονται ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ. Η σύμβαση της ασφάλειας αποδεικνύεται με έγγραφο που συντάσσεται και ονομάζεται ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ, ισχύει δε συνήθως για ένα χρόνο, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά.

2.5.3. Τα βοηθητικά πρόσωπα του εμπορίου

Ο έμπορος, για την ανάπτυξη και την ευημερία της επιχείρησής του, δεν στηρίζεται μόνο στις δικές του προσπάθειες. Υποβοηθείται και από άλλα πρόσωπα με ειδικές γνώσεις τα οποία καλούνται βοηθητικά πρόσωπα του εμπορίου.

Τα βοηθητικά πρόσωπα του εμπορίου διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες.

1. Σε εξαρτημένα βοηθητικά πρόσωπα και

2. Σε ανεξάρτητα βοηθητικά πρόσωπα

Εξαρτημένα βοηθητικά πρόσωπα του εμπορίου καλούνται εκείνα τα φυσικά πρόσωπα που ανήκουν στο προσωπικό της επιχείρησης (συνδέονται δηλαδή με

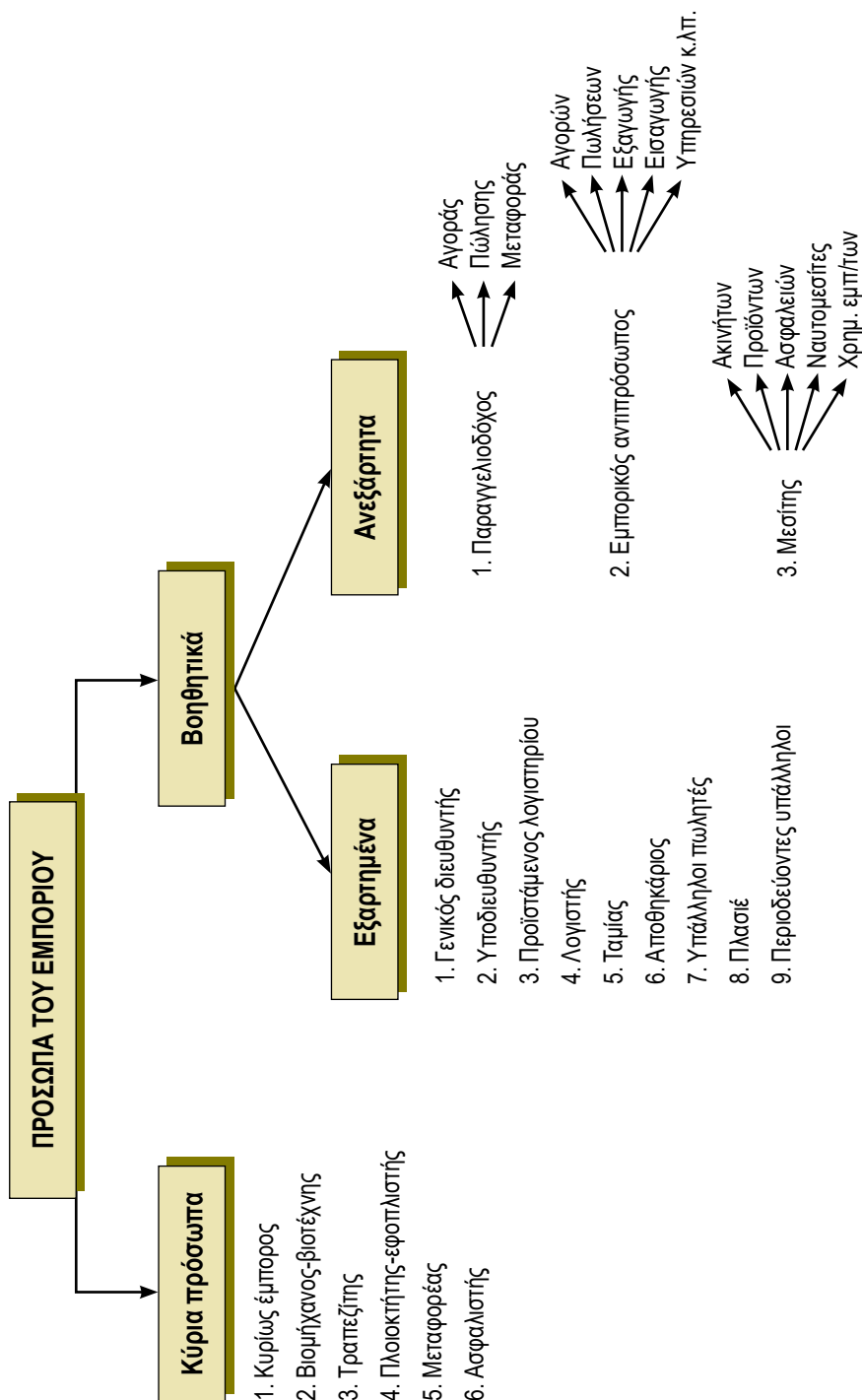
τα κύρια πρόσωπα με υπαλληλική σχέση) και παρέχουν τις υπηρεσίες τους έναντι αμοιβής που καλείται μισθός.

Τα πρόσωπα αυτά ονομάζονται ιδιωτικοί υπάλληλοι του εμπορίου και εργάζονται υπό την επίβλεψη και την εποπτεία των κυρίων προσώπων του εμπορίου. Ο αριθμός των υπαλλήλων εξαρτάται από το μέγεθος και το αντικείμενο δραστηριότητας της επιχείρησης.

Τα κυριότερα εξαρτημένα πρόσωπα του εμπορίου είναι:

1) Ο Γενικός Διευθυντής 2) Ο υποδιευθυντής 3) Ο προϊστάμενος λογιστηρίου 4) Ο λογιστής 5) Ο ταμίας 6) Ο αποθηκάριος 7) Οι υπάλληλοι πωλητές 8) Ο πλασιέ και 9) Οι περιοδεύοντες υπάλληλοι.

1. **Γενικός διευθυντής.** Είναι εκείνος ο οποίος διευθύνει και εποπτεύει την επιχείρηση. Στις ατομικές επιχειρήσεις γενικός διευθυντής συνήθως είναι ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης. Δεν αποκλείεται όμως τη διεύθυνση της επιχείρησης να αναλάβει ο ικανότερος από τους υπαλλήλους. Στις εταιρικές επιχειρήσεις (Ανώνυμες εταιρείες) την ανώτατη διοίκηση ασκούν επιλεγμένα πρόσωπα λόγω μόρφωσης και εμπειρίας και παίρνουν αποφάσεις σαν να είναι δικές τους οι επιχειρήσεις. Αυτά τα πρόσωπα ελέγχονται και λογοδοτούν στους μετόχους στις Γενικές Συνελεύσεις, παραμένουν δε στη θέση τους με ευρύτατες εξουσίες εφόσον κρίνονται επιτυχημένοι στη θέση αυτή.
2. **Ο υποδιευθυντής.** Είναι εκείνος ο οποίος αναπληρώνει το γενικό διευθυντή κατά την απουσία του, αλλά και συμβάλλει, υποβοηθώντας αυτόν, στην ολοκλήρωση του έργου του.
3. **Ο προϊστάμενος λογιστηρίου.** Είναι εκείνος ο οποίος διευθύνει το λογιστικό τμήμα της επιχείρησης. Βρίσκεται ψηλά στην ιεραρχία της επιχείρησης και εκτός από την εμπορική και λογιστική του μόρφωση θα πρέπει να διακρίνεται για την τιμιότητα και την εχεμύθεια, διότι κατ' ανάγκη γνωρίζει όλα τα μυστικά της επιχείρησης, τα οποία δεν πρέπει να γίνονται γνωστά στους ανταγωνιστές της.
4. **Ο λογιστής.** Είναι αυτός που αναλαμβάνει τη λογιστική εργασία της επιχείρησης και βρίσκεται πολύ ψηλά στην ιεραρχία των υπαλλήλων. Είναι το πρόσωπο το οποίο καταγράφει την περιουσία της επιχείρησης, παρακολουθεί τις μεταβολές των περιουσιακών στοιχείων, τις αναλύει και τις παρουσιάζει στα λογιστικά βιβλία.
5. **Ο ταμίας.** Είναι εκείνος ο οποίος αναλαμβάνει τις εισπράξεις και τις πληρωμές για λογαριασμό της επιχείρησης. Είναι πρόσωπο το οποίο πρέπει να διακρίνεται για την τιμιότητά του.
6. **Ο αποθηκάριος.** Είναι εκείνος που ευθύνεται για την παραλαβή, παράδοση και διαφύλαξη των εμπορευμάτων στο κατάστημα ή την αποθήκη της επιχείρησης. Είναι έμπιστο άτομο της επιχείρησης που γνωρίζει τα είδη που συνήθως διαχειρίζεται και πρέπει να διακρίνεται από ηθικές αξίες και υπευθυνότητα, ώστε και

Σχήμα 3: Σχηματική διάκριση των προσώπων του εμπορίου

η παρακολούθηση των αγαθών να είναι σωστή και να μειώνονται στο ελάχιστο οι ζημιές κατά την εισαγωγή και εξαγωγή των προϊόντων από την αποθήκη.

7. **Υπάλληλοι πωλητές.** Υπάλληλοι πωλητές είναι εκείνοι οι οποίοι διαπραγματεύονται την πώληση των εμπορευμάτων και υποδέχονται τους πελάτες αγοραστές. Για το λόγο αυτό οι πωλητές πρέπει να είναι πρόσωπα με μόρφωση και γνώσεις πάνω στην τεχνική των πωλήσεων. Να γνωρίζουν τα είδη, τις τιμές, τις ποιότητες και την προέλευση των εμπορευμάτων. Να είναι άτομα σοβαρά, ευγενικά και εργατικά με προσωπικότητα, η οποία εμπνέει εμπιστοσύνη, ευέλικτα και με ικανότητα διαπραγμάτευσης. Να διακρίνονται από ετοιμότητα και να υποστηρίζουν τις απόψεις τους με επιχειρήματα.
8. **Ο πλασιέ.** Είναι εκείνος ο οποίος αναλαμβάνει να διαθέσει στην αγορά ένα νέο προϊόν της επιχείρησης με βάση τα δείγματα τα οποία φέρει μαζί του. Βρίσκεται σε υπαλληλική σχέση με την εμπορική ή βιομηχανική επιχείρηση που αντιπροσωπεύει και λαμβάνει μισθό αλλά και ποσοστό επί των πωλήσεων.
9. **Οι περιοδεύοντες υπάλληλοι.** Περιοδεύοντες υπάλληλοι είναι εκείνα τα πρόσωπα, τα οποία αναλαμβάνουν να επισκέπτονται για λογαριασμό της επιχείρησης, σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα, τα διάφορα καταστήματα με τα οποία συνεργάζεται η επιχείρηση με σκοπό την πώληση των προϊόντων της. Εκτός από τις πωλήσεις, οι περιοδεύοντες υπάλληλοι, οι οποίοι βρίσκονται σε υπαλληλική σχέση με την επιχείρηση, αναλαμβάνουν και άλλα έργα. Είναι εξουσιοδοτημένοι να επιλύουν διαφορές με τους πελάτες, να δίνουν τις κατάλληλες εξηγήσεις και να διακανονίζουν τους λογαριασμούς των πελατών.

Στους περιοδεύοντες υπαλλήλους ανατίθεται η παρακολούθηση των πελατών, η συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με την οικονομική τους κατάσταση και του τρόπου που εμπορεύονται, η εξακρίβωση των αναγκών και των προτιμήσεων των καταναλωτών, η παρακολούθηση του συναγωνισμού κ.λπ.

Ο ανταγωνισμός και η τεχνολογική εξέλιξη στις μεγάλες επιχειρήσεις οδήγησαν στην ανάγκη υποβοήθησης των κυρίων προσώπων του εμπορίου και από τα παρακάτω πρόσωπα:

- A. **Προϊστάμενος προγραμματισμού,** εκείνος ο οποίος με το επιτελείο του καταρτίζει τα μηνιαία και ετήσια προγράμματα που αναφέρονται στην αγορά πρώτων υλών και στις πωλήσεις ετοιμωμν προϊόντων.
- B. **Οι χειριστές Η/Υ** που τηρούν στοιχεία αγορών, πωλήσεων, επιταγών, συναλλαγματικών, κίνησης των αποθηκών κ.λπ.
- Γ. **Χειριστές τηλεπικοινωνιακών μέσων** που παρακολουθούν τηλεφωνήματα, στέλνουν fax και telex για το κλείσιμο αγοραπωλησιών κ.λπ.
- Δ. **Οι εμπορικοί σύμβουλοι** που υποδεικνύουν τις προσφορότερες αγορές και πωλήσεις της επιχείρησης.

Ε. Οι ειδικοί της έρευνας αγοράς του τομέα marketing, που με τα στοιχεία τους πληροφορούν την επιχείρηση για τη συμπεριφορά των καταναλωτών και των ανταγωνιστών, καθώς και για τις τάσεις και προτιμήσεις τους ως προς τα προϊόντα της επιχείρησης ή τα ομοειδή προϊόντα.

Ανεξάρτητα βοηθητικά πρόσωπα του εμπορίου

Ανεξάρτητα βοηθητικά πρόσωπα καλούνται εκείνα, τα οποία ασκούν αυτοτελές και ανεξάρτητο επάγγελμα, το έργο τους όμως είναι παράλληλο και υποβοηθητικό με το έργο των κυρίων προσώπων του εμπορίου.

Τα πρόσωπα αυτά διευκολύνουν πολύ τον έμπορο, ώστε να διευρύνει τον κύκλο των εργασιών του. Δεν εξαρτώνται, όπως οι υπάλληλοι, από τα κύρια πρόσωπα του εμπορίου, αλλά διατηρούν την ανεξαρτησία τους, ιδρύουν ιδιαίτερα γραφεία και ασκούν ιδιαίτερο επάγγελμα. Η εργασία τους όμως αυτή δεν γίνεται για δικό τους λογαριασμό, αλλά για λογαριασμό τρίτων (των κυρίων προσώπων του εμπορίου).

Ανεξάρτητα πρόσωπα του εμπορίου είναι:

- α) Ο παραγγελιοδόχος
- β) Ο εμπορικός αντιπρόσωπος
- γ) Ο μεσίτης

Α. Ο ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΟΔΟΧΟΣ

Παραγγελιοδόχος είναι εκείνος που αναλαμβάνει κατά επάγγελμα να πραγματοποιεί εμπορικές πράξεις με το όνομά του, αλλά για λογαριασμό άλλων προσώπων αντί μιας αμοιβής που καλείται προμήθεια. Για να πραγματοποιηθεί μια πράξη εκ μέρους του παραγγελιοδόχου απαιτείται ειδική συμφωνία μεταξύ του παραγγελιοδόχου και του τρίτου προσώπου, ο οποίος ονομάζεται **Παραγγελέας**.

Η προμήθεια που λαμβάνει ο παραγγελιοδόχος υπολογίζεται σε ποσοστό επί τοις εκατό % πάνω στην πράξη που έκανε.

Με βάση τα παραπάνω συμπεραίνουμε τα εξής:

1. Ο παραγγελιοδόχος ενεργεί με το δικό του όνομα.
2. Αναλαμβάνει εμπορικές πράξεις (αγορές ή πωλήσεις) για λογαριασμό τρίτου που του δίνει παραγγελία (παραγγελέα).
3. Ο παραγγελιοδόχος πρέπει να κρατάει μυστικό το όνομα του παραγγελέα, εκτός αν έχει συμφωνηθεί αλλιώς.
4. Η παραγγελία μπορεί να αφορά μία ή περισσότερες πράξεις.
5. Η αμοιβή του παραγγελιοδόχου είναι η προμήθεια, η οποία υπολογίζεται σε ποσοστό επί τοις % πάνω στην τιμή αγοράς ή πώλησης.
6. Ανάμεσα στον παραγγελέα και παραγγελιοδόχο υπάρχει σχέση «εντολής» με εντολέα τον πρώτο και εντολοδόχο το δεύτερο.

Διακρίσεις των παραγγελιοδόχων

Αυτοί διακρίνονται σε:

1. Παραγγελιοδόχους αγοράς
2. Παραγγελιοδόχους πώλησης και
3. Παραγγελιοδόχους μεταφοράς

- 1. Παραγγελιοδόχος αγοράς** είναι εκείνος ο οποίος κατά επάγγελμα αγοράζει εμπορεύματα για λογαριασμό άλλων στο όνομά του με αμοιβή που ονομάζεται προμήθεια.

Ο Βιομήχανος π.χ. Θεσσαλονίκης κ. Χυτήρογλου έδωσε εντολή στον παραγγελιοδόχο Καρδίτσας κ. Θώδη να του αγοράσει 2000 κιλά βαμβάκι με ανώτατη τιμή 250 δρχ. το κιλό και προμήθεια δική του 3% στην τιμή αγοράς. Ο παραγγελιοδόχος κ. Θώδης υποχρεούται να αγοράσει το βαμβάκι στην τιμή μέχρι 250 δρχ. το κιλό, εάν όχι πρέπει να ζητήσει από το βιομήχανο νέα εντολή. Με την αγορά ο παραγγελιοδόχος οφείλει να φροντίσει για τη συσκευασία και την αποστολή του εμπορεύματος στον εντολέα.

Όλα τα έξοδα βαρύνουν τον εντολέα κ. Χυτήρογλου.

Μετά την αποστολή των εμπορευμάτων ο παραγγελιοδόχος υποχρεούται να εκδώσει διπλότυπο «τιμολόγιο αγοράς με προμήθεια» που περιέχει τα στοιχεία του, το είδος του εμπορεύματος, την ποσότητα, την τιμή, τη συνολική αξία, τα καταβληθέντα έξοδα, την προμήθειά του και φυσικά το ΦΠΑ.

- 2. Παραγγελιοδόχος πώλησης.** Οι παραγγελίες προς αυτόν αφορούν πωλήσεις εμπορευμάτων σε ορισμένη τιμή. Ο παραγωγός Εδέσσης π.χ. Καρασάβας αναθέτει στον παραγγελιοδόχο κ. Μήνου να πουλήσει για λογαριασμό του 4000 κιλά κεράσια, με κατώτερη τιμή 300 δρχ. το κιλό και με προμήθεια 4% στην τιμή πώλησης. Ο παραγγελιοδόχος πώλησης αναλαμβάνει την πώληση στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό τρίτου σε ορισμένη τιμή, κάτω από την οποία δεν μπορεί να πωλήσει. Ο παραγωγός εντολέας στην προκειμένη περίπτωση καθορίζει την κατώτατη τιμή πώλησης.

Μετά την πώληση των εμπορευμάτων, ο παραγγελιοδόχος πώλησης υποχρεούται να αποστείλει στον εντολέα το «τιμολόγιο πώλησης με προμήθεια» το οποίο περιέχει τα στοιχεία του, το είδος του εμπορεύματος, την ποσότητα, την τιμή μονάδας, τη συνολική αξία του πωληθέντος εμπορεύματος, τα έξοδα, την προμήθεια και το ΦΠΑ.

- 3. Παραγγελιοδόχος μεταφοράς.** Είναι εκείνος που αναλαμβάνει τη μεταφορά εμπορευμάτων από τόπο σε τόπο με το όνομά του για λογαριασμό άλλων αντί αμοιβής που καλείται προμήθεια.

Ο παραγγελιοδόχος μεταφοράς παραλαμβάνοντας το εμπόρευμα οφείλει να φροντίσει για τη γρήγορη μεταφορά προβαίνοντας σ' όλες τις διατυπώσεις που χρειάζονται. Το έργο του είναι αρκετά δύσκολο και απαιτούνται γνώσεις και πείρα. Οφείλει να γνωρίζει όλα τα τιμολόγια τρίτων, αυτοκινήτων, αεροπλάνων και

πλοίων, να συνάπτει συμφωνίες με τις ασφαλιστικές εταιρείες, ώστε να πετυχαίνει καλύτερες τιμές ασφάλισης και γενικά να γνωρίζει τους οικονομικότερους «δρόμους» για την παραγγελία.

Διευκολύνει πάρα πολύ τον έμπορο εντολέα γιατί τον απαλλάσσει από πολλές φροντίδες και οι μεταφορές γίνονται γρήγορα και με τους ευνοϊκότερους όρους για αυτόν.

Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ. ο παραγγελιοδόχος είναι υποχρεωμένος να τηρεί θεωρημένο από την Οικονομική Εφορία Βιβλίο «ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΩΝ» στο οποίο πρέπει να καταχωρούνται:

- α. Ο αύξων αριθμός και η χρονολογία της παραγγελίας,
- β. Τα στοιχεία του εντολέα (παραγγελέα),
- γ. Το είδος, η ποσότητα και η ποιότητα του εμπορεύματος,
- δ. Οι όροι παράδοσης,
- ε. Οι όροι πληρωμής, και
- στ. Ο αριθμός και η αξία του τιμολογίου που εκδόθηκε.

B. ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

Εμπορικός αντιπρόσωπος είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο πραγματοποιεί εμπορικές πράξεις (αγορές-πωλήσεις) με τη δική του επωνυμία για λογαριασμό ελληνικών ή ξένων επιχειρήσεων, μετά από έγγραφη συμφωνία που κάνει μ' αυτές, έναντι ορισμένης αμοιβής.

Τα κύρια στοιχεία του ορισμού αυτού είναι:

1. Ο αντιπρόσωπος χρησιμοποιεί δική του επωνυμία.
2. Αγοράζει ή πουλάει προϊόντα για λογαριασμό ελληνικών ή ξένων εμπορικών ή βιομηχανικών επιχειρήσεων, που έχουν τα δικά τους χαρακτηριστικά και το δικό τους σήμα.
3. Αναλαμβάνει τη δραστηριότητα μετά από έγγραφη συμφωνία με την επιχείρηση την οποία αντιπροσωπεύει.
4. Η αμοιβή του είναι προμήθεια που υπολογίζεται σε ποσοστό επί τοις %.

Οι υπηρεσίες που προσφέρει ο εμπορικός αντιπρόσωπος είναι ανεκτίμητες τόσο στην οικονομία της περιφέρειάς του όσο και στην εθνική οικονομία.

Ο νόμος 307/1976 ορίζει τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα που πρέπει να έχει κάποιος για την απόκτηση της άδειας άσκησης του επαγγέλματος του εμπορικού αντιπροσώπου.

Αφού εξασφαλίσει άδεια άσκησης επαγγέλματος ο αντιπρόσωπος αναλαμβάνει την αντιπροσωπεία, με γραπτή συμφωνία που ονομάζεται «**Σύμβαση αντιπροσωπείας**».

Στη Σύμβαση αυτή περιλαμβάνονται:

1. Το αντικείμενο (προϊόντα) της αντιπροσωπείας
2. Η διάρκεια της σύμβασης
3. Η περιφέρεια που θα αντιπροσωπεύει
4. Κάθε άλλο στοιχείο που κρίνεται απαραίτητο για την κατοχύρωση του αντιπροσώπου και της επιχείρησης που αντιπροσωπεύει (παροχή αποκλειστικότητας ή μη, διαφήμιση, εισπράξεις, πληρωμές, καταβολή προμήθειας κ.λπ.).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο εμπορικός αντιπρόσωπος διαφέρει από τον παραγγελιοδόχο διότι η σύμβαση παραγγελίας σταματά μετά από μια ή λίγες πράξεις, ενώ η σύμβαση αντιπροσωπείας έχει μονιμότερο χαρακτήρα.

Επίσης ο παραγγελιοδόχος κρατάει μυστικό το όνομα του εντολέα, ενώ ο εμπορικός αντιπρόσωπος κάνει γνωστό και προβάλλει το όνομα αυτού που αντιπροσωπεύει.

Διακρίσεις εμπορικών αντιπροσώπων

- Αντιπρόσωπος αγορών,
- Αντιπρόσωπος πωλήσεων,
- Αντιπρόσωπος εισαγωγής,
- Αντιπρόσωπος εξαγωγής,
- Αντιπρόσωπος για προϊόντα,
- Αντιπρόσωπος για υπηρεσίες,
- Αποκλειστικός αντιπρόσωπος (ένας μόνο για μια χώρα ή περιφέρεια),
- Γενικός Αντιπρόσωπος (για ολόκληρη τη χώρα),
- Περιφερειακός Αντιπρόσωπος (Θεσσαλίας, Μακεδονίας Θράκης κ.λπ.),
- Τοπικός Αντιπρόσωπος (Καρδίτσας, Τρίπολης, Πάτρας κ.λπ.).

Η πώληση των εμπορευμάτων από τον αντιπρόσωπο μπορεί να γίνει με δύο τρόπους:

- A) Χωρίς παρακαταθήκη και
- B) Με παρακαταθήκη

Η πώληση εμπορευμάτων χωρίς παρακαταθήκη γίνεται ως εξής:

Ο αντιπρόσωπος δεν έχει εμπορεύματα στα χέρια του. Έρχεται σε διαπραγματεύσεις με τον πελάτη και, αν κλείσει συμφωνία με βάση τις εντολές και υποδείξεις της επιχείρησης που αντιπροσωπεύει, εκδίδει δελτίο παραγγελίας εις τριπλούν.

Το ένα αποστέλλεται στην επιχείρηση που αντιπροσωπεύει, το δεύτερο δίνεται στον αγοραστή και το τρίτο παραμένει στο στέλεχος, για να υπολογίσει ο αντιπρόσωπος την προμήθειά του. Σήμερα αυτός ο τρόπος πώλησης εμπορευμάτων σπανίζει και αποφεύγεται, χρησιμοποιείται όμως η πώληση με παρακαταθήκη.

Η πώληση με παρακαταθήκη γίνεται ως εξής. Η αντιπροσωπευόμενη επιχείρηση στέλνει ορισμένη ποσότητα εμπορευμάτων στην αντιπρόσωπο, ως παρακαταθήκη.

Τα εμπορεύματα αυτά εκθέτει ο αντιπρόσωπος σε κατάσταση (έκθεση) ή αποθήκη. Τα έξοδα (ενοίκιο, θέρμανση, φωτισμός, καθαριότητα) αναλαμβάνει η εταιρεία που αντιπροσωπεύεται ή από κοινού κατόπιν συμφωνίας με τον αντιπρόσωπο.

Η κυριότητα όμως των εμπορευμάτων ανήκει στην αντιπροσωπευόμενη επιχείρηση και ο αντιπρόσωπος τα χρησιμοποιεί για επίδειξη στους αγοραστές, οι οποίοι μπορεί να αγοράσουν τα ίδια, ή με βάση αυτά, να παραγγείλουν άλλα από την επιχείρηση.

Ο εμπορικός αντιπρόσωπος υποχρεούται σύμφωνα με το ΚΒΣ στην τήρηση βιβλίου «Παραγγελιών» το οποίο έχει τις ίδιες στήλες με το βιβλίο του παραγγελιοδόχου.

Ο εμπορικός αντιπρόσωπος είναι το πρόσωπο που επιτυγχάνει τη διάθεση των πάσης φύσεως προϊόντων και ιδίως των βιομηχανικών, ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες της κατανάλωσης με τον ταχύτερο τρόπο.

Οι αντιπρόσωποι γνωρίζουν τις συνθήκες της αγοράς κάθε περιοχής και με το σύστημα των υποαντιπροσώπων επιτυγχάνουν τη διάθεση των προϊόντων ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες πόλεις και κωμοπόλεις της χώρας.

Επειδή οι εμπορικοί αντιπρόσωποι παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στο πρόβλημα της διάθεσης των προϊόντων και συμβάλλουν πολύ στην επίλυσή του, θεωρείται το επάγγελμα του μέλλοντος.

Γ. ΜΕΣΙΤΗΣ

Μεσίτης είναι το πρόσωπο το οποίο φέρει σε επαφή δύο ή περισσότερα πρόσωπα με σκοπό τη σύναψη από αυτά κάποιας συμφωνίας χωρίς αυτός να παίρνει μέρος σε αυτή και χωρίς να αναλαμβάνει ευθύνη για την πραγματοποίησή της.

Π.χ. Ο έμπορος Α αναθέτει στον μεσίτη Β να τον φέρει σε επαφή με παραγωγό που διαθέτει λάδι. Το έργο του μεσίτη είναι να φέρει σε επαφή τον πωλητή με τον αγοραστή, να βρίσκει αυτόν που έχει ανάγκη και θέλει να πουλήσει εφόσον έχει εντολή αγοράς, ή να βρίσκει αυτόν που θέλει να αγοράσει εφόσον έχει εντολή πώλησης. Καμία άλλη υποχρέωση δεν έχει και δεν παίρνει μέρος στην αγοραπωλησία. Αυτοί θα συμφωνήσουν τους όρους της αγοραπωλησίας και μετά το κλείσιμό της θα ζητήσει την αμοιβή από αυτόν που του ανέθεσε την εντολή.

Η αμοιβή του καλείται ΜΕΣΙΤΕΙΑ και εξαρτάται από το ύψος και τη μορφή της συναλλαγής.

Διάκριση μεσιτών

Αυτοί διακρίνονται σε:

- Α) Μεσίτες ακινήτων (αστικών συμβάσεων)
- Β) Μεσίτες προϊόντων
- Γ) Ασφαλειών
- Δ) Ναυλώσεων και
- Ε) Χρηματιστηρίου εμπορευμάτων

Οι μεσίτες ακινήτων καλούνται και μεσίτες αστικών συμβάσεων. Τέτοιες αστικές συμβάσεις είναι η αγοραπωλησία ακινήτων, η μίσθωση ακινήτων, δηλαδή οικοπέδων, κατοικιών, καταστημάτων, αποθηκών κ.λπ.

Για να γίνει ένας μεσίτης αστικών συμβάσεων πρέπει:

1. Να έχει συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας του
2. Να είναι Έλληνας υπήκοος
3. Να μπορεί να ασκεί τα πολιτικά του δικαιώματα
4. Να μην έχει καταδικαστεί για κλοπή, πλαστογραφία, υπεξαίρεση κ.λπ.
5. Να έχει επαρκείς γραμματικές γνώσεις.

Διορίζονται με πράξη του Υπουργείου Εμπορίου που δημοσιεύεται στο φύλλο εφημερίδας της κυβερνήσεως.

Η μεσιτεία συμφωνείται συνήθως προφορικά, σε περιπτώσεις όμως που η αμοιβή είναι μεγάλη η συμφωνία γίνεται εγγράφως.

Οι μεσίτες για καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών τους διατηρούν ιδιαίτερα γραφεία, τα λεγόμενα μεσιτικά γραφεία.

Οι ιδιοκτήτες γραφείου συνοικεσίων είναι και αυτοί μεσίτες αστικών συμβάσεων και δικαιούνται να λάβουν μεσιτεία ανάλογα με τις συνθήκες ή τη συμφωνία.

Σύμφωνα με τον ΚΒΣ οι μεσίτες υποχρεούνται, για την προμήθεια που εισπράττουν, να εκδίδουν διπλότυπη απόδειξη είσπραξης, στην οποία θα αναφέρονται τα στοιχεία του πελάτη, η αιτία είσπραξης και το ποσό της είσπραξης. Το ένα αντίτυπο παίρνει ο πληρωτής και το άλλο παραμένει στο στέλεχος.

2. Μεσίτης προϊόντων. Είναι εκείνος που μεσολαβεί μεταξύ παραγωγού και εμπόρου για τη διάθεση των προϊόντων του παραγωγού. Τα εγχώρια προϊόντα που μπορούν να πωλούνται με τη μεσολάβηση του μεσίτη είναι καπνός, η σταφίδα, το λάδι, οι ελιές κ.λπ.

Ο Διορισμός του μεσίτη προϊόντων γίνεται από το Εμπορικό και Βιομηχανικό επιμελητήριο κάθε περιφέρειας, το οποίο καθορίζει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για το διορισμό τους. Επίσης το ΕΒΕ καθορίζει και το ύψος της αμοιβής τους.

3. Μεσίτης ασφαλειών. Μεσίτες ασφαλειών είναι εκείνα τα πρόσωπα, τα οποία μετά από συμφωνία με διάφορες ασφαλιστικές επιχειρήσεις, έχουν ως αποκλειστικό έργο να αναζητούν πρόσωπα που επιθυμούν να ασφαλίσουν τη ζωή τους ή την περιουσία τους κατά διάφορους κινδύνους, να φέρουν τα πρόσωπα αυτά σε επαφή με τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και να συμβάλλουν στην κατάρτιση ασφαλιστικών συμβάσεων.

Για κάθε ασφαλιστική σύμβαση που καταρτίζεται ο μεσίτης ασφαλειών αμείβεται με προμήθεια που καταβάλλεται από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις.

Σύμφωνα με το νόμο 2170/1993 «περί ιδιωτικής ασφαλίσεως» ο μεσίτης ασφαλειών για την άσκηση του επαγγέλματός του πρέπει να είναι γραμμένος στο επαγγελματικό επιμελητήριο της περιοχής του.

Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εγγραφή του είναι:

- A) Απολυτήριο λυκείου ή ισότιμου σχολείου της ημεδαπής ή αλλοδαπής.
 - B) Πιστοποιητικό Ποινικού Μητρώου.
 - Γ) Πιστοποιητικό από το οποίο θα προκύπτει ότι δεν βρίσκεται υπό δικαστική απαγόρευση ή αντίληψη.
 - Δ) Πιστοποιητικό από το οποίο θα προκύπτει ότι δεν έχει κηρυχθεί σε πτώχευση.
 - Ε) Έγγραφα που αποδεικνύουν ότι δεν χρωστάει σε ασφαλιστική επιχείρηση ή σε ασφαλισμένο που με τελεσίδικη απόφαση έχουν βεβαιωθεί εις βάρος του.
- ΣΤ) Πιστοποιητικά από τα οποία θα προκύπτουν: ότι έχει εργαστεί στο παρελθόν ως πράκτορας ή ως συντονιστής ασφαλιστικών συμβούλων και για χρονικό διάστημα:
- 1) τέσσερα χρόνια ή
 - 2) τρία χρόνια και ένα χρόνο ειδική εκπαίδευση σε ασφαλιστικά θέματα ή
 - 3) 2 χρόνια και είναι κάτοχος πτυχίου ΑΕΙ ή
 - 4) 1 χρόνο και είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου.

Τα παραπάνω δικαιολογητικά υποχρεούται ο μεσίτης ασφαλειών να ανανεώνει στο 1ο τρίμηνο του τρίτου έτους (εκτός από απολυτήριο Λυκείου).

Οι ίδιες προϋποθέσεις ισχύουν και για τους υπηκόους των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

4. Μεσίτης Ναυλώσεων. Μεσίτης ναυλώσεων ή ναυλομεσίτες καλούνται εκείνοι οι οποίοι μεσολαβούν μεταξύ πλοιοκτήτη ή εφοπλιστή που διαθέτει πλοίο για ναύλωση και του φορτωτή που επιθυμεί να μεταφέρει εμπορεύματα, ρυθμίζοντας τις λεπτομέρειες της σύμβασης ναύλωσης.

Στα ναυλοσύμφωνα μπαίνει και «ρήτρα μεσιτών» που καθορίζει ποια είναι η προμήθεια και ποιος ή ποιοι την πληρώνουν.

5. Μεσίτες χρηματιστηρίου εμπορευμάτων. Μεσίτες χρηματιστηρίου εμπορευμάτων είναι εκείνοι που μεσολαβούν για την πώληση εμπορευμάτων στα χρηματιστήρια εμπορευμάτων. Στην Ελλάδα υπάρχουν δύο χρηματιστήρια εμπορευμάτων, το ένα στον Πειραιά και το άλλο στη Θεσσαλονίκη.

Στα χρηματιστήρια εμπορευμάτων δεν εισάγονται όλα τα εμπορεύματα, αλλά ορισμένα κυρίως τυποποιημένα, τα οποία εύκολα μπορούμε να διακρίνουμε για την ποιότητά τους και τα οποία ονομάζονται «χρηματιστηριακά πράγματα».

Για να διοριστεί κάποιος μεσίτης του Χρηματιστηρίου απαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις που ορίζει η Διοίκηση του Χρηματιστηρίου και απόφαση του Υπουργείου Εμπορίου μετά από πρόταση της Διοίκησης του Χρηματιστηρίου.

Οι μεσίτες για κάθε μεσολάβησή τους, η οποία όμως δεν είναι υποχρεωτική, έχουν δικαίωμα να εισπράξουν μεσιτικά, το ύψος όμως και ο τρόπος καταβολής τους καθορίζονται από τον κανονισμό του Χρηματιστηρίου εμπορευμάτων.

Ανακεφαλαίωση

Κάθε άτομο το οποίο αγοράζει ορισμένα αγαθά, κατά σύνηθες επάγγελμα και έχει ως σκοπό τη μεταπώλησή τους, λέγεται ΕΜΠΟΡΟΣ και οι ενέργειές του αυτές -της αγοράς και μεταπώλησης των αγαθών με σκοπό το κέρδος- χαρακτηρίζονται ως εμπόριο.

Αντικείμενο του εμπορίου αποτελούν οι αγοραπωλησίες υλικών και άυλων αγαθών, οι κινητές αξίες (μετοχή, ομολογία, συνάλλαγμα κ.λπ.), καθώς και η αγορά ακινήτων που γίνεται επαγγελματικά με σκοπό τη μεταπώλησή τους με κέρδος.

Η σημασία του εμπορίου στην ανάπτυξη ολόκληρης της οικονομίας είναι τεράστια.

Μέσω του εμπορίου επιτυγχάνεται:

- α) Ο καταμερισμός των έργων, ώστε ο κάθε άνθρωπος να μπορεί να ασχολείται με την παραγωγή των αγαθών σε συγκεκριμένο έργο και να διαμορφώνει τη διαφοροποίηση της παραγωγής και να αναπτύσσει τα διάφορα επαγγέλματα.
- β) Η ανάπτυξη της γεωργίας, της βιομηχανίας και της συγκοινωνίας με την αύξηση της παραγωγής και τη μεταφορά της από τόπο σε τόπο.
- γ) Η κάλυψη όσο το δυνατό περισσότερων αναγκών με αγαθά και η ρύθμιση της κίνησης των αγορών με βάση την προσφορά και τη ζήτησή τους.
- δ) Η σύσφιξη των σχέσεων και η επικοινωνία των λαών.

Για την άσκηση του εμπορίου έχουν τεθεί ορισμένοι περιορισμοί, οι οποίοι αφορούν το σύνολο των απασχολουμένων στο εμπόριο (αντικειμενικοί περιορισμοί) και περιορισμοί που αφορούν ορισμένα πρόσωπα (υποκειμενικοί περιορισμοί).

Αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής είναι κάθε πράγμα υλικό ή άυλο που προορίζεται για μεταπώληση. Εφόσον το πράγμα γίνει αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής χαρακτηρίζεται σαν «ΕΜΠΟΡΕΥΜΑ».

Η πράξη ανταλλαγής πράγματος αντί χρήματος και χρήματος αντί πράγματος μεταξύ αγοραστή και πωλητή ονομάζεται αγοραπωλησία.

Οι σύγχρονες συναλλαγές ασχολούνται με τις εμπορικές αγοραπωλησίες (συμβάσεις μεταξύ πωλητών αγοραστών) και όχι με τις αστικές αγοραπωλησίες.

Οι όροι της αγοραπωλησίας διακρίνονται σε κύριοι και συμπληρωματικοί.

Οι κύριοι όροι είναι α) το **αντικείμενο της αγοραπωλησίας** (υλικό ή άυλο) και β) **το τίμημα**.

Οι συμπληρωματικοί όροι μιας αγοραπωλησίας είναι:

- α) Η **ποσότητα του εμπορεύματος** που προσδιορίζεται ανάλογα με το είδος του.
- β) Η **ποιότητα** που μπορεί να προσδιοριστεί βάσει του δείγματος, βάσει του σήματος, βάσει του τύπου και βάσει της χημικής ανάλυσης.

- γ) Ο χρόνος παράδοσης του εμπορεύματος.
- δ) Ο τόπος παράδοσης του εμπορεύματος.
- ε) Ο τρόπος πληρωμής που μπορεί να γίνει τοις μετρητοίς ή επί πιστώσει και
- στ) Η συσκευασία που είναι ο τρόπος και το είδος περιτυλίγματος ενός αγαθού.

Στα εμπορεύματα με συσκευασία, για την αναγνώρισή τους είναι απαραίτητα να αναγράφονται ορισμένα στοιχεία όπως το ονοματεπώνυμο και η διεύθυνση του αγοραστή, ο αριθμός του συσκευασμένου εμπορεύματος κ.λπ. Τα χαρακτηριστικά αυτά γνωρίσματα ονομάζονται ΑΡΙΘΜΟΙ ή ΣΗΜΕΙΑ.

Οι αγοραπωλησίες ανάλογα με τον τρόπο που γίνονται διακρίνονται σε άμεσες και έμμεσες και αγοραπωλησίες με διαγωνισμό ή Δημοπρασία.

Κάθε αγοραπωλησία με διαγωνισμό επιβάλλεται να διακρίνεται από:

- α) Αμεροληψία και αντικειμενικότητα
- β) Απόλυτη δημοσιότητα και
- γ) Ελεύθερη και απρόσκοπτη συμμετοχή όλων, που επιθυμούν να λάβουν μέρος και έχουν τις προϋποθέσεις.

Κατά τη σύναψη, την εκτέλεση και το διακανονισμό μιας αγοραπωλησίας εκδίδεται μια σειρά εμπορικών εγγράφων. Από αυτά άλλα είναι υποχρεωτικά και επιβάλλονται από τον ΚΒΣ και άλλα είναι προαιρετικά και συμβάλλουν στην καλύτερη εκτέλεση της αγοραπωλησίας.

Τα εμπορικά έγγραφα που εκδίδονται κατά τη σύναψη της αγοραπωλησίας είναι:

1. Η εμπορική επιστολή
2. Το συμφωνητικό αγοραπωλησίας και
3. Το Δελτίο παραγγελίας.

Τα έγγραφα που εκδίδονται κατά την εκτέλεση της αγοραπωλησίας είναι:

Το τιμολόγιο, το ζυγολόγιο-μετρολόγιο, το πιστοποιητικό προέλευσης, το πιστοποιητικό ποιότητας, η απόδειξη παραλαβής, το δελτίο αποστολής, το δελτίο λιανικής πώλησης κ.λπ.

Τα έγγραφα που εκδίδονται κατά το διακανονισμό της αξίας των εμπορευμάτων είναι:

Η απόδειξη είσπραξης, ή απόδειξη πληρωμής, το γραμματίο είσπραξης και το ένταλμα πληρωμής.

Οι έμποροι επειδή μεσολαβούν μεταξύ του παραγωγού και του καταναλωτή και μεταφέρουν τα εμπορεύματα από τον τόπο της παραγωγής στον τόπο της κατανάλωσης με σκοπό το κέρδος καλούνται και κύρια πρόσωπα του εμπορίου.

Τα κύρια πρόσωπα του εμπορίου είναι:

- α) Οι κυρίως έμποροι, β) Οι βιομήχανοι και οι βιοτέχνες, γ) Οι τραπεζίτες, δ) Οι πλοιοκτήτες-εφοπλιστές, ε) Οι μεταφορείς και στ) Οι ασφαλιστές.

Εκτός από τα κύρια πρόσωπα έχουμε και τα βοηθητικά πρόσωπα του εμπορίου. Αυτά διακρίνονται σε:

Ανεξάρτητα βοηθητικά πρόσωπα: παραγγελιοδόχος - εμπορικός αντιπρόσωπος - μεσίτης και **εξαρτημένα βοηθητικά πρόσωπα:** γενικός διευθυντής, υποδιευθυντής, προϊστάμενος λογιστηρίου, λογιστής, ταμίας, αποθηκάριος, υπάλληλος πωλητής, πλασιέ, περιοδεύοντες υπάλληλοι.

Τα εξαρτημένα βοηθητικά πρόσωπα ανήκουν στο προσωπικό των επιχειρήσεων και συνδέονται με τα κύρια πρόσωπα με υπαλληλική σχέση. Προσφέρουν τις υπηρεσίες τους έναντι αμοιβής που καλείται μισθός.

Τα κύρια πρόσωπα του εμπορίου συνεργάζονται και με άλλα πρόσωπα που ασκούν αυτοτελές και ανεξάρτητο επάγγελμα, που το έργο τους είναι παράλληλο και υποβοηθητικό του έργου των κυρίων προσώπων.

Τα ανεξάρτητα βοηθητικά πρόσωπα παίζουν πρωτεύοντα ρόλο στο πρόβλημα της διάθεσης των προϊόντων, συμβάλλουν πολύ στην επίλυσή του και θεωρούνται τα επαγγέλματα του μέλλοντος.

Ερωτήσεις

- Ποια η έννοια του εμπορίου σήμερα;
- Ποιες πράξεις αποτελούν αντικείμενο του εμπορίου;
- Ποιες οι διακρίσεις του εμπορίου;
- Ποιες είναι οι μοντέρνες μορφές εμπορίου;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των υπεραγορών (Super Markets);
- Τι επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη του εμπορίου;
- Ποιοι είναι οι περιορισμοί του εμπορίου;
- Τι γνωρίζετε για τους αντικειμενικούς περιορισμούς του εμπορίου;
- Ποια πρόσωπα είναι ικανά για άσκηση εμπορίας;
- Ποια επαγγέλματα είναι ασυμβίβαστα με την άσκηση του εμπορικού επαγγέλματος;
- Τι καλείται εμπόρευμα και ποια τα χαρακτηριστικά του εμπορεύματος;
- Τι καλείται αγοραπωλησία;
- Τι καλείται συναλλαγή;
- Ποια τα απαραίτητα στοιχεία για την εγκυρότητα της αγοραπωλησίας;
- Ποιες οι υποχρεώσεις του πωλητή και ποιες του αγοραστή;

- Ποια τα δικαιώματα του πωλητή και ποια του αγοραστή;
- Πώς προσδιορίζεται η ποσότητα ενός εμπορεύματος;
- Τι καλείται απόβαρο και ποια τα είδη απόβαρου;
- Τι καλείται φύρα και τι προβλέπει το χρηματιστήριο εμπορευμάτων γι' αυτήν;
- Ποιοι είναι οι κυριότεροι τρόποι προσδιορισμού της ποιότητας ενός εμπορεύματος (απλή αναφορά);
- Τι καλείται δείγμα;
- Τι καλείται σήμα;
- Όταν η ποιότητα ενός εμπορεύματος καθορίζεται βάσει χημικής ανάλυσης τι πρέπει να προσδιοριστεί κατά τη σύμβαση;
- Ποιοι παράγοντες επιδρούν στη διαμόρφωση της τιμής πώλησης ενός εμπορεύματος;
- Τι καλείται τιμή αγοράς και ποια έξοδα καλούνται ειδικά;
- Πού αποβλέπει με τη χάραξη της πολιτικής της ως προς τις τιμές μια επιχείρηση;
- Από πού επηρεάζεται η πολιτική τιμών μιας επιχείρησης;
- Σε τι διακρίνουμε τις πωλήσεις όσον αφορά το χρόνο πληρωμής;
- Ποιους τρόπους περιλαμβάνει η πληρωμή τοις μετρητοίς;
- Ποιους τρόπους πληρωμής περιλαμβάνει η πώληση με πίστωση;
- Τι καλείται συσκευασία και ποια τα είδη συσκευασίας;
- Τι επιδιώκεται μέσω της συσκευασίας;
- Ποιες οι μορφές της καταναλωτικής συσκευασίας;
- Όταν το εμπόρευμα πρόκειται να μεταφερθεί από τόπο σε τόπο ποιοι είναι συνηθέστεροι όροι για τις αγοραπωλησίες εσωτερικού;
- Γιατί έχει μεγάλη σημασία ο προσδιορισμός του τόπου παράδοσης του εμπορεύματος;
- Ποιοι είναι οι συνηθέστεροι όροι, οι οποίοι αναφέρονται στον τόπο παράδοσης του εμπορεύματος κατά τη θαλάσσια μεταφορά; (απλή αναφορά).
- Τι σημαίνει ο όρος «εμπορεύματα παραδοτέα στην προκυμαία»;
- Τι σημαίνει ο όρος F.O.B. και τι ο όρος C.I.F.;
- Τι σημαίνει ο όρος τράνζιτο;
- Πώς διακρίνουμε τις αγοραπωλησίες ανάλογα με τον τρόπο εκτέλεσής τους;

- Ποιες αγοραπωλησίες καλούνται άμεσες και ποιες έμμεσες;
- Σε τι διακρίνουμε τους διαγωνισμούς;
- Ποιοι διαγωνισμοί καλούνται μειοδοτικοί και ποιοι πλειοδοτικοί; Αναφέρατε παραδείγματα.
- Ποια η διαδικασία διεξαγωγής ενός διαγωνισμού;
- Ποιοι διαγωνισμοί καλούνται διεθνείς; Αναφέρατε παραδείγματα.
- Ποια λέγονται έγγραφα αγοραπωλησίας και ποια η σημασία των εγγράφων αυτών;
- Ποια είναι τα έγγραφα που αποδεικνύουν τη σύναψη της αγοραπωλησίας;
- Ποια είναι τα έγγραφα που εκδίδονται κατά την εκτέλεση της αγοραπωλησίας;
- Ποια έγγραφα εκδίδονται κατά τον διακανονισμό της αγοραπωλησίας;
- Ποια πρόσωπα του εμπορίου καλούνται κύρια;
- Ποια πρόσωπα καλούνται βοηθητικά πρόσωπα του εμπορίου και σε ποιες κατηγορίες διακρίνονται;
- Ποια πρόσωπα του εμπορίου καλούνται εξαρτημένα και ποια ανεξάρτητα;
- Ποιος καλείται παραγγελιοδόχος;
- Ποιος καλείται εμπορικός αντιπρόσωπος;
- Ποιος καλείται μεσίτης;
- Σε ποιες κατηγορίες διακρίνουμε τους μεσίτες;

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

- 3.1. Έννοια και αποτελέσματα του ανταγωνισμού
- 3.2. Θεμιτός και αθέμιτος ανταγωνισμός
- 3.3. Νομοθετικά μέτρα
- 3.4. Πίστη
- 3.5. Πίστωση - Διακρίσεις πιστώσεων
- 3.6. Πιστωτικοί τίτλοι

Ανταγωνισμός ονομάζεται η άμιλλα, η οποία αναπτύσσεται μεταξύ των ατόμων και κυρίως μεταξύ των εμπόρων με την ίδια δραστηριότητα.

Γενικά στην οικονομία ανταγωνισμός σημαίνει ύπαρξη «αγοράς», μέσα στην οποία λειτουργεί ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης και οι τιμές διαμορφώνονται με βάση το νόμο αυτό.

Ο ανταγωνισμός σε μια «Οικονομία της αγοράς» βρίσκεται σε όλους τους κλάδους της παραγωγής και εμφανίζεται σε όλες τις πράξεις του εμπορίου.

Ο ανταγωνισμός σήμερα στηρίζεται στην ελευθερία των συναλλαγών και επιδρά θετικά κυρίως στην Οικονομία της χώρας.

Επιβάλλεται όμως για τη λειτουργία του ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού να τηρούνται οι κανόνες που έχουν θεσπιστεί τόσο από την Ελληνική πολιτεία, όσο και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα μέτρα αυτά προβλέπουν μεγάλες κυρώσεις για εκείνους που ανταγωνίζονται με αθέμιτα μέσα και προστατεύουν εκείνους που ζημιώνονται από τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

Η προσωπική ικανότητα των ατόμων να εμπορεύονται ενισχύεται με την πίστη, την εμπιστοσύνη δηλαδή που εμπνέει το άτομο με την όλη του συμπεριφορά και στάση απέναντι στις υποχρεώσεις που πρόκειται να αναλάβει.

Με την πίστη εξασφαλίζεται η κυκλοφορία των πιστωτικών οργάνων (επιταγών, συναλλαγματικών, γραμματίων κτλ.) με αποτέλεσμα να περιορίζεται η χρήση νομισμάτων και να διευκολύνονται έτσι οι συναλλαγές σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Τα πιστωτικά όργανα χρησιμοποιούνται για τη συγκέντρωση και διακίνηση των αγαθών. Το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικών αγαθών κινείται με την κυκλοφορία αυτών των τίτλων. Όλα τα πιστωτικά έγγραφα έχουν το χαρακτηριστικό γνώρισμα ότι εκπροσωπούν χρηματική αξία.

3.1. Έννοια και αποτελέσματα του ανταγωνισμού

Ανταγωνισμός είναι η προσπάθεια που γίνεται μεταξύ προσώπων (εμπόρων κτλ.), για να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, όσον αφορά συγκεκριμένο σκοπό, τον οποίο επιδιώκουν ταυτόχρονα και άλλοι.

Επομένως ανταγωνισμός είναι η άμιλλα, η οποία αναπτύσσεται μεταξύ ατόμων του ίδιου επαγγέλματος και προπαντός των εμπόρων με την ίδια δραστηριότητα. Ο αγρότης π.χ. προσπαθεί η παραγωγή του να είναι μεγαλύτερη και καλύτερη, ο βιομήχανος να παρουσιάσει τελειότερα και φθηνότερα προϊόντα, ο μεταφορέας ταχύτερα και καλύτερα μέσα μεταφοράς, ο τραπεζίτης ευνοϊκότερη και γρηγορότερη εξυπηρέτηση των πελατών του κ.ο.κ.

Βέβαια ανταγωνισμός σημαίνει ύπαρξη αγοράς, μέσα στην οποία λειτουργεί ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης και οι τιμές διαμορφώνονται με βάση αυτό το νόμο. Γι' αυτό, όταν λέμε «ανταγωνιστική οικονομία», εννοούμε «οικονομία Αγοράς».

Ο ανταγωνισμός βρίσκεται σε όλους τους κλάδους παραγωγής και σε όλα τα επαγγέλματα. Παρουσιάζεται όμως ισχυρότερος και με μεγαλύτερη ένταση μεταξύ των εμπόρων και σε όλες τις μορφές της εμπορικής δραστηριότητας. Π.χ. ο ένας έμπορος νοικιάζει κεντρικότερο κατάστημα, ο άλλος αποκτά καλό και ειδικευμένο προσωπικό, ο τρίτος πουλάει τα προϊόντα του με ευνοϊκότερους όρους κ.ο.κ.

Για όλα αυτά σημαντικό ρόλο παίζουν η ικανότητα του εμπόρου, η πείρα, οι τεχνικές και επιστημονικές γνώσεις που διαθέτει.

Ο ανταγωνισμός όμως αναφέρεται κυρίως στην επιτυχή διάθεση των εμπορευμάτων, διότι η επιτυχία της εμπορικής δραστηριότητας εξαρτάται από την ικανότητα να διαθέτουν οι έμποροι όσο το δυνατόν περισσότερα εμπορεύματα στην αγορά με τους ευνοϊκότερους όρους.

Σήμερα οι έμποροι διαθέτουν πολλά μέσα για να κατακτήσουν την αγορά. Τα πιο συνηθισμένα είναι: η διαφήμιση, η καλή συσκευασία, οι ευκολίες πληρωμής, η βελτίωση της ποιότητας, η μείωση της τιμής, η καλή εξυπηρέτηση κτλ.

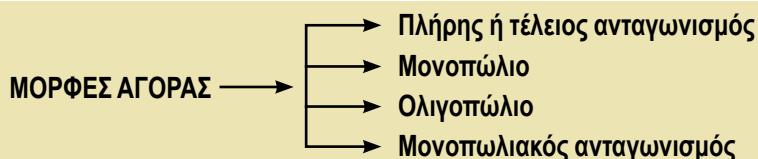
Ο ανταγωνισμός στηρίζεται στην ελευθερία των συναλλαγών και παρουσιάζεται όχι μόνο μεταξύ των ατόμων του ίδιου επαγγέλματος αλλά και μεταξύ των κρατών που παράγουν τα ίδια προϊόντα.

Ο βαθμός ανταγωνισμού εξαρτάται από τη «μορφή αγοράς» που επικρατεί, δηλαδή από το μηχανισμό επικοινωνίας αγοραστών και πωλητών για την πραγματοποίηση των συναλλαγών και την ανταλλαγή πληροφοριών.

Με βάση τον ανταγωνισμό που επικρατεί μεταξύ των επιχειρήσεων (πωλητών) με δεδομένο φυσικά και τον ανταγωνισμό μεταξύ των αγοραστών, οι μορφές αγοράς που μπορούμε να συναντήσουμε είναι:

α) Ο πλήρης ή τέλειος ανταγωνισμός, όταν σε έναν κλάδο παραγωγής υπάρχουν πάρα πολλές επιχειρήσεις που παράγουν και προσφέρουν ομοιογενή προϊόντα σε πολλούς αγοραστές. Παράδειγμα οι γεωργικές επιχειρήσεις.

- β) Το **μονοπώλιο**, όταν σε έναν κλάδο παραγωγής υπάρχει μόνο μια επιχείρηση που παράγει και προσφέρει ένα προϊόν σε πολλούς αγοραστής. Παράδειγμα οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας.
- γ) Το **ολιγοπώλιο**, όταν σε έναν κλάδο υπάρχουν λίγες επιχειρήσεις που παράγουν και προσφέρουν ομοιογενή ή ελάχιστα διαφοροποιημένα προϊόντα σε πολλούς αγοραστής. Παράδειγμα οι βιομηχανίες αυτοκινήτων.
- δ) Ο **μονοπωλιακός ανταγωνισμός**, όταν σε έναν κλάδο υπάρχουν πολλές επιχειρήσεις που παράγουν και προσφέρουν ελαφρά διαφοροποιημένα προϊόντα σε πολλούς αγοραστής. Παράδειγμα οι εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις.

Αποτελέσματα του ανταγωνισμού

Τα αποτελέσματα του ανταγωνισμού είναι κατά βάση θετικά (ευμενή), υπάρχουν όμως και μερικά αρνητικά (δυσμενή) αποτελέσματα.

Τα θετικά αποτελέσματα του ανταγωνισμού είναι:

1. **Η βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων αγαθών.** Οι επιχειρήσεις προκειμένου να αυξήσουν την κατανάλωση των προϊόντων τους χρησιμοποιούν νέους τρόπους και νέες μεθόδους στην παραγωγή. Έτσι με τον ανταγωνισμό προκύπτουν νέες εφευρέσεις και τελειοποιούνται τα προϊόντα σε όφελος τελικά των καταναλωτών.
2. **Η μείωση της τιμής πώλησης των εμπορευμάτων** σε βάρος του κέρδους των εμπόρων.
3. **Η επικράτηση των πιο ικανών**, οι οποίοι αποκτούν μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά.
4. **Η καλύτερη εξυπηρέτηση του καταναλωτικού κοινού**, γιατί καθιερώνονται ευνοϊκότεροι όροι πώλησης, όπως π.χ. πρόθυμη εξυπηρέτηση, παραδόσεις στο σπίτι, πωλήσεις με πίστωση κ.ο.κ.
5. **Η τεχνολογική πρόοδος.** Οι επιχειρήσεις επιδιώκουν το συνεχή εκσυγχρονισμό τους και εφαρμόζουν ό,τι προσφέρει ο αυτοματισμός, η πληροφορική και η ηλεκτρονική για την παραγωγή.
6. **Η αύξηση των εξαγωγών και η μείωση των εισαγωγών** με συνέπεια την αύξηση της εισροής συναλλάγματος και τη μείωση των εκροών συναλλάγματος.

- 7. Η αναβάθμιση του επιπέδου των επιχειρήσεων.** Χρησιμοποιούνται νεότερες επιστημονικές τεχνικές πολιτικής κατάκτησης των αγορών (Marketing) και απασχολούνται για το σκοπό αυτό αρκετά πρόσωπα, με ειδικές επιστημονικές γνώσεις.
- 8. Η ταχύτατη διάδοση των εμπορευμάτων** σ' όλα τα σημεία της οικουμένης, ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες των ανθρώπων.
- 9. Η επίτευξη ισορροπίας προσφοράς και ζήτησης,** με αποτέλεσμα την εξισορρόπηση των τιμών.

Τα αρνητικά αποτελέσματα του ανταγωνισμού είναι:

- 1. Η εξόντωση των μικρών και ασθενέστερων επιχειρήσεων,** οι οποίες δεν μπορούν να παρακολουθήσουν την πρόοδο και τις εξελίξεις.
- 2. Η δημιουργία κινδύνων για εμφάνιση μονοπωλίων και ολιγοπωλίων** με την επικράτηση του ενός ή των ολίγων. Λέγεται χαρακτηριστικά ότι ο ανταγωνισμός σκοτώνει τον εαυτό του.
- 3. Οι τάσεις για παράνομες πράξεις.** Οι μικρές επιχειρήσεις, προκειμένου να επιβιώσουν, καταφεύγουν πολλές φορές στη νοθεία, τη φοροδιαφυγή κτλ. με αρνητικές συνέπειες για την εθνική οικονομία και την υγεία των καταναλωτών.
- 4. Η αύξηση της ανεργίας.** Με τον ανταγωνισμό αχρηστεύονται παραγωγικά μηχανήματα και εγκαταστάσεις με αποτέλεσμα να κλείνουν επιχειρήσεις, να απολύονται εργαζόμενοι και να αυξάνεται η ανεργία.

3.2. Θεμιτός και αθέμιτος ανταγωνισμός

Θεμιτός ανταγωνισμός καλείται ο ανταγωνισμός που γίνεται μέσα σε πλαίσια που καθορίζουν:

- α) οι νόμοι,**
- β) τα χρηστά ήθη και**
- γ) οι εμπορικές συνήθειες.**

Οι νόμοι διαγράφουν τα πλαίσια του θεμιτού ανταγωνισμού και θεσπίζουν διατάξεις για τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

Τα χρηστά ήθη διαγράφουν τη γενική αντίληψη για το τι πρέπει να αποφεύγεται (απάτη, συκοφαντία, ψέμα κτλ.).

Οι εμπορικές συνήθειες ορίζουν τα πλαίσια μιας δεοντολογίας σε σχέση με τη συμπεριφορά απέναντι στους ανταγωνιστές, όπως ο σεβασμός της προσωπικότητάς τους, τα δικαιώματα της εργασίας τους, η αναγνώριση των δικαιωμάτων τους στις συναλλαγές κ.ά.

Τα μέσα που χρησιμοποιεί ο θεμιτός ανταγωνισμός είναι πολλά. Τα κυριότερα είναι:

- α. Οι χαμηλές τιμές που προσελκύουν το καταναλωτικό κοινό.
- β. Η καλή ποιότητα που προσελκύει και διατηρεί την πελατεία.
- γ. Οι διευκολύνσεις στους πελάτες (επιστροφές εμπορευμάτων, ευκολίες στην πληρωμή κτλ.).
- δ. Η καλή εμφάνιση του εμπορεύματος. Ο τρόπος συσκευασίας, η κομψή εμφάνιση του περικαλύμματος επιδρούν θετικά στον καταναλωτή.
- ε. Η εμφάνιση του καταστήματος: Ο επιπλέον φωτισμός, η διάταξη των εμπορευμάτων επιδρούν ψυχολογικά στον πελάτη.
- στ. Η διαφήμιση του καταστήματος και των εμπορευμάτων.
- ζ. Η φήμη και η καλή συμπεριφορά του εμπόρου προς τους πελάτες του.

Αθέμιτος ανταγωνισμός

Αθέμιτος ανταγωνισμός καλείται ο ανταγωνισμός που γίνεται με παράνομα και δόλια μέσα και χρησιμοποιεί μεθόδους, με τις οποίες επιδιώκει να παραπλανήσει το κοινό.

Οι πιο συνηθισμένες πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού είναι οι εξής:

- α. *Η δόλια και ψευδής διαφήμιση.* Καταρχήν η διαφήμιση είναι ελεύθερη. Ακόμη και υπερβολές και κάποια ανακρίβεια είναι ανεκτή μέσα σε ορισμένα όρια. Ο νόμος όμως απαγορεύει την ψευδή διαφήμιση. Συγκεκριμένα ο νόμος απαγορεύει τις ανακριβείς δηλώσεις για την ποιότητα (βούτυρο αγνό για βούτυρο που είναι αναμιγμένο με φυτίνη), για την προέλευση (κουστούμι Αγγλίας για κουστούμι ελληνικό), για τον τρόπο παραγωγής (χειροποίητο για βιομηχανικό προϊόν), για την αιτία πώλησης (λόγω μετακόμισης, λόγω κατεδάφισης χωρίς να συμβαίνει) κτλ.
- β. *Η νοθεία.* Η προσπάθεια να προσθέσει ο έμπορος στο εμπόρευμα κάτι που δεν έχει λέγεται νοθεία. Αναμειγνύει π.χ. ελαιόλαδο με σπορέλαιο και το πωλεί στην τιμή του ελαιολάδου, νοθεύει το γάλα με νερό κ.ο.κ.
- γ. *Η παραποίηση ξένου σήματος ή επωνυμίας.* Π.χ. η εταιρεία που παράγει το μπλουζάκι Βήτα χρησιμοποιεί το σήμα της μάρκας Ζήτα, που είναι ανώτερο ποιοτικά από το μπλουζάκι Βήτα. Αυτό παραπλανά το καταναλωτικό κοινό, το ζημιώνει, γιατί δεν προμηθεύεται την ποιότητα που επιθυμεί και το μπλουζάκι Ζήτα στη συγκεκριμένη περίπτωση δυσφημίζεται.
- δ. *Η μείωση της ποσότητας του εμπορεύματος.* Πολλές φορές με ψεύτικη ζύγιση προσφέρεται εμπόρευμα συσκευασμένο με μειωμένο βάρος.

- ε. *Η δυσφήμιση άλλων εμπόρων.* Η δυσφήμιση των προϊόντων του αντιπάλου, ειδήσεις που μπορούν να βλάψουν τις εργασίες της επιχείρησής του ή την πίστη του εμπόρου απαγορεύονται.
- στ. *Η Δημόσια αγγελία* για εκποίηση εμπορευμάτων λόγω κατεδάφισης ή πτώχευσης. Στην περίπτωση της κατεδάφισης, εάν αληθεύει ο ισχυρισμός, ο έμπορος πουλάει φθηνότερα, πολλές φορές κάτω του κόστους, για να αποφύγει τα έξοδα μεταφοράς. Εάν αυτό δεν αληθεύει και με το πρόσχημα της κατεδάφισης συγκεντρώνει μεγάλη πελατεία και πουλάει τα προϊόντα του όπως πρώτα, στις ίδιες τιμές, αυτό είναι αθέμιτος ανταγωνισμός.
Στην περίπτωση της πτώχευσης, εάν είναι αληθινή η πτώχευση, η πώληση των εμπορευμάτων με πλειστηριασμό γίνεται και κάτω του κόστους, εάν όμως η πτώχευση είναι εικονική, η πώληση γίνεται στην τιμή που γινόταν και προηγουμένως και αυτό δεν απαγορεύεται.
- ζ. *Η κοινοποίηση επαγγελματικών μυστικών.* Μυστικά που αφορούν τον τρόπο επεξεργασίας ή συσκευασίας ενός προϊόντος ή τον τρόπο με τον οποίο συναλλάσσεται ο έμπορος απαγορεύεται να κοινοποιούνται.

Οι συνέπειες του αθέμιτου ανταγωνισμού είναι πολλές. Οι κυριότερες από αυτές είναι:

1. Ζημιώνεται το κοινό από πλευράς υγείας με την κυκλοφορία αγαθών κακής ποιότητας και υψηλής τιμής.
2. Θίγονται τα συμφέροντα τρίτων προσώπων και
3. Περιορίζεται η κυκλοφορία των καλών εμπορευμάτων και πωλούνται τα υποκατάστατά τους.

3.3. Νομοθετικά μέτρα

Το κράτος, προκειμένου να προστατευτούν από τον αθέμιτο ανταγωνισμό τόσο οι παραγωγοί όσο και οι καταναλωτές, αλλά και οι έμποροι που ανταγωνίζονται με νόμιμα (θεμιτά) μέσα, έλαβε μια σειρά από νομοθετικά μέτρα.

Έτσι με το νόμο 146/1914 «περί αθέμιτου ανταγωνισμού» προβλέπεται η προστασία όλων όσων ζημιώνονται από τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

Με βάση το νόμο αυτό ο αθέμιτος ανταγωνισμός αποτελεί αστικό και ποινικό αδίκημα. Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το ΝΔ 4181/1961, που προβλέπει κυρώσεις για τις συγκεκριμένες πράξεις αθέμιτου ανταγωνισμού που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

Σήμερα εφαρμόζονται και άλλοι νόμοι, όπως ο εμπορικός νόμος, προκειμένου να προστατευθούν οι εμπορικές επωνυμίες, το σήμα, η πνευματική ιδιοκτησία κτλ.

Επίσης πάρθηκαν μια σειρά από αγορανομικά μέτρα για την προστασία του καταναλωτικού κοινού από κινδύνους κατά της υγείας του από νοθευμένα ή παραποιημένα είδη διατροφής.

Με αγορανομικές διατάξεις απαγορεύεται η παρασκευή και διατήρηση ορισμένων εμπορευμάτων καθώς και η χρησιμοποίηση ορισμένων υλών και χρωμάτων.

Έχει αναφερθεί ότι με τη διαφήμιση πολλές φορές προβάλλονται ανακρίβειες (ψέματα) που μπορούν να δημιουργήσουν την εντύπωση μιας ευνοϊκής προσφοράς από κάποια επιχείρηση.

Με απόφαση του Υπουργείου Εμπορίου το 1999, που εκδόθηκε μετά από σχετική οδηγία του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρωπαϊκής κοινότητας, αριθμ. 450 του 1984, απαγορεύτηκε η παραπλανητική διαφήμιση, η οποία μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά των καταναλωτών υπέρ των προϊόντων μιας επιχείρησης και εναντίον των ανταγωνιστών.

Με το Ν.Δ. 76/1973, όπως τροποποιήθηκε, συμπληρώθηκε και ισχύει, απαγορεύεται τελείως η διαφήμιση φαρμάκων, που πωλούνται μόνο κατόπιν ιατρικής συνταγής.

Το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο κατέβαλε προσπάθειες για να σταματήσουν οι παραπλανητικές διαφημίσεις και το 1955 σε συνέδριο στο Τόκιο διατυπώθηκαν ορισμένοι κανόνες διαφημιστικής συμπεριφοράς.

Οι κανόνες αυτοί προβλέπουν ότι η διαφήμιση πρέπει:

1. Να εκπληρώνει ορισμένες αισθητικές και ηθικές προϋποθέσεις.
2. Να μη χρησιμοποιεί ψεύτικες και απατηλές διαβεβαιώσεις.
3. Να μην είναι παραπαισιστική.
4. Να μην περιέχει υπερβολικούς και εξωπραγματικούς ισχυρισμούς.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση από τη σύστασή της (25-3-57) είχε θέσει ως στόχο τη λειτουργία του ελεύθερου και ανόθευτου ανταγωνισμού. Τόσο η ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης, όσο και οι κανόνες που θεσπίστηκαν αργότερα, αναφέρουν ότι η δράση της Κοινότητας θα απέβλεπε σ' ένα καθεστώς που να εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά. Η Ελλάδα πριν την ένταξή της στην κοινότητα με το Ν. 703/1977 είχε πάρει μέτρα για την προστασία του ανταγωνισμού και τον έλεγχο των μονοπωλίων.

3.4. Πίστη

Πίστη είναι η **εμπιστοσύνη**, την οποία εμπνέει ένα πρόσωπο και δημιουργεί τη βεβαιότητα με τη συμπεριφορά του ότι θα είναι συνεπές στις υποχρεώσεις, τις οποίες πρόκειται να αναλάβει.

Στις συναλλαγές, πίστη σημαίνει την εμπιστοσύνη που δημιουργεί την πεποίθηση ότι κάποιος, ο οποίος παίρνει από άλλον εμπορεύματα ή χρήματα (αντικαταστατά

πράγματα), θα έχει τη δυνατότητα και τη βούληση να τα επιστρέψει στο μέλλον σ' αυτόν από τον οποίο τα δανείζεται και με τους όρους της συμφωνίας τους.

Επομένως τα στοιχεία της έννοιας της πίστης είναι:

1. Η εμπιστοσύνη προς κάποιον.
2. Η πολύ ισχυρή εμπιστοσύνη, ώστε να δημιουργεί πεποίθηση.
3. Ο δανεισμός εμπορευμάτων ή χρημάτων (αντικαταστατά πράγματα).
4. Η πεποίθηση που συνίσταται στο ότι εκείνος που τα παίρνει θα έχει τη θέληση αλλά και τη δυνατότητα να τα επιστρέψει.
5. Η επιστροφή θα γίνει στο χρόνο που συμφωνήθηκε.
6. Η τήρηση των όρων της μεταξύ τους συμφωνίας (λ.χ. επιστροφή των χρημάτων με τους τόκους).

Εκείνος που λαμβάνει τα χρήματα ή τα εμπορεύματα καλείται **οφειλέτης** ή **χρεώστης** ή **πιστολήπτης** ή **δανειζόμενος**.

Εκείνος που δίνει τα χρήματα ή τα εμπορεύματα καλείται **προμηθευτής** ή **πιστωτής** ή **πιστοδότης** ή **δανειστής**.

Ο χρεώστης, για να λάβει χρήματα ή εμπορεύματα με την υπόσχεση ότι θα τα επιστρέψει στο μέλλον, πρέπει να έχει προσωπική ή εμπράγματη φερεγγυότητα.

Η προσωπική φερεγγυότητα στηρίζεται στις αρετές του προσώπου, στο ότι δηλαδή ο χρεώστης είναι τίμιος, ειλικρινής και σωστός στις συναλλαγές του, εργατικός, οικονόμος, όχι σπάταλος, όχι χαρτοπαίκτης κτλ.

Η εμπράγματη φερεγγυότητα δε στηρίζεται στις προσωπικές αρετές του οφειλέτη αλλά στην κινητή ή ακίνητη περιουσία του.

Εάν δηλαδή ο δανειστής δεν έχει εμπιστοσύνη στο δανειζόμενο ότι θα εξοφλήσει εμπρόθεσμα το χρέος του, τον υποχρεώνει να εγγράψει **υποθήκη** σ' ένα ακίνητο ή να του δώσει για **ενέχυρο** ένα κινητό πράγμα.

Η υποθήκη αποδεικνύεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, ενώ το ενέχυρο με την παράδοση του κινητού πράγματος από τον οφειλέτη στο δανειστή.

Εκτός από τα φυσικά πρόσωπα, φερεγγυότητα και αξιοπιστία χαρακτηρίζει και τις επιχειρήσεις. Η φερεγγυότητα όμως μιας επιχείρησης καθορίζεται από ορισμένους παράγοντες:

Αυτοί είναι:

- I. Η περιουσιακή κατάσταση και η καθαρή περιουσία, όπως προκύπτουν από τον ισολογισμό της.
- II. Τα πρόσωπα που τη διοικούν.
- III. Η φήμη που έχει δημιουργήσει στην αγορά.
- IV. Η σταθερότητα στην παραγωγή και τη διάθεση των προϊόντων της.

3.5. Πίστωση - Διακρίσεις Πιστώσεων

Πίστωση είναι η **μεταβίβαση κινητών πραγμάτων** (εμπορευμάτων ή χρημάτων) από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο σε κάποιον άλλο, με τη βεβαιότητα (που στηρίζεται στην πίστη) ότι θα υπάρξει η θέληση και η δυνατότητα για την επιστροφή τους, με τους όρους που συμφωνήθηκαν.

Τα χαρακτηριστικά στοιχεία της πίστωσης είναι:

1. Αποτελεί μια διμερή συμφωνία. Αυτό σημαίνει ότι γίνεται προφορικά ή με έγγραφο.
2. Συμβαλλόμενοι είναι αυτός που δίνει την πίστωση (πιστοδότης) και αυτός που τη λαμβάνει (πιστολήπτης).
3. Αντικείμενο της σύμβασης είναι κινητά πράγματα (χρήματα ή εμπορεύματα).
4. Η σύμβαση στηρίζεται στην εμπιστοσύνη από τον πρώτο στο δεύτερο.
5. Η εμπιστοσύνη αφορά τη θέληση και τη δυνατότητα επιστροφής των χρημάτων ή των εμπορευμάτων.
6. Η επιστροφή θα γίνει στο χρόνο που ορίστηκε και με τους όρους που συμφωνήθηκαν εκ των προτέρων.
7. Υπάρχει ωφέλεια του πιστοδότη, που συνήθως είναι ο τόκος.

Πιστώσεις δίνουν οι χονδρέμποροι στους μικρέμπορους και οι μικρέμποροι στους πελάτες. Επίσης οι τράπεζες στους εμπόρους, βιοτέχνες, βιομήχανους και επαγγελματίες γεωργούς, κτηνοτρόφους κτλ.

Το ύψος της πίστωσης που λαμβάνει ένα άτομο εξαρτάται από το μέγεθος της προσωπικής ή εμπράγματης φερεγγυότητάς του.

Οι πιστώσεις διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

1. Ανάλογα με το σκοπό τους σε:

α. Παραγωγικές πιστώσεις, αυτές δηλαδή που προορίζονται για παραγωγικούς σκοπούς, όπως είναι η λήψη δανείων από γεωργό για αγορά γεωργικών μηχανημάτων, το δάνειο από βιομήχανο για ίδρυση, επέκταση ή εκσυγχρονισμό της βιομηχανικής μονάδας κτλ.

β. Καταναλωτικές πιστώσεις, αυτές που προορίζονται για καταναλωτικούς σκοπούς, δηλαδή για να καλύψουν προσωπικές ή οικογενειακές ανάγκες (αγορά ειδών ένδυσης, αγορά τροφίμων, θεραπεία μέλους της οικογένειας κτλ.).

2. Ανάλογα με τη διάρκειά τους σε:

α. Βραχυπρόθεσμες πιστώσεις, οι οποίες εξοφλούνται σε μικρό διάστημα, συνήθως μέχρι έξι (6) μήνες.

β. Μεσοπρόθεσμες πιστώσεις, οι οποίες εξοφλούνται σε χρονικό διάστημα που κυμαίνεται από έξι (6) μήνες έως ένα χρόνο.

γ. **Μακροπρόθεσμες πιστώσεις**, οι οποίες εξοφλούνται μετά από ένα χρόνο και για μεγάλα ποσά.

δ. **Πάγιες πιστώσεις**, οι οποίες είναι οι πιστώσεις που παρέχονται για αόριστο διάστημα εξόφλησης. Συχνά πρόκειται για πιστώσεις μεταξύ των κρατών, τα οποία δεν ορίζουν χρόνο λήξεως του δανείου. Το κράτος όμως που δανείζεται οφείλει κάθε χρόνο να πληρώνει τόκους και έχει το δικαίωμα να εξοφλήσει το δάνειο οποτεδήποτε θέλει και χωρίς την πίεση του χρόνου. Η πάγια πίστωση είναι μακροχρόνια πίστωση.

3. Ανάλογα με την ασφάλεια επιστροφής σε:

α. **Πιστώσεις με προσωπική ασφάλεια**, στις οποίες αποκλειστικό ρόλο παίζει η φερεγγυότητα και η αξιοπιστία αυτού που δανείζεται (εντιμότητα, συνέπεια, ειλικρίνεια κτλ.).

β. **Πιστώσεις με εμπράγματα ασφάλεια**, στις οποίες ρόλο παίζει η κινητή και ακίνητη περιουσία και η ασφάλεια παρέχεται με εγγραφή υποθήκης σε ένα ακίνητο ή παράδοση ενός κινητού πράγματος (ενέχυρο).

Το δάνειο στην περίπτωση υποθήκης ονομάζεται ενυπόθηκο δάνειο και για το ακίνητο γίνεται εγγραφή υποθήκης. Για τη σύσταση υποθήκης, χρειάζεται να συνταχθεί συμβολαιογραφικό έγγραφο και να γίνει μεταγραφή του στα βιβλία υποθηκών του υποθηκοφυλακείου της περιφέρειας, στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο.

Το δάνειο στην περίπτωση παράδοσης κινητού πράγματος ονομάζεται δάνειο με ενέχυρο.

Για τη σύσταση ενέχυρου αρκεί απλή παράδοση του πράγματος από το δανειζόμενο και μπορεί να αποδεικνύεται με απλό ιδιωτικό συμφωνητικό.

4. Ανάλογα με τον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας διακρίνουμε τις πιστώσεις σε:

- Αγροτικές
- Βιομηχανικές
- Βιοτεχνικές
- Ξενοδοχειακές
- Ναυτιλιακές κτλ.

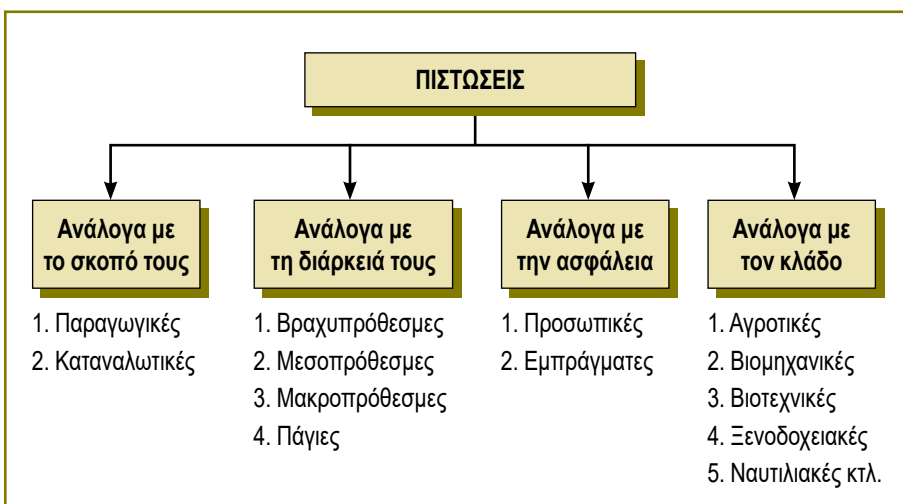
Η πίστη στο εμπόριο έχει τεράστια σημασία, γιατί αποτελεί το κυριότερο κίνητρο της ανάπτυξης του. Με τις πιστώσεις που παρέχονται, κάθε επιχείρηση επιδιώκει να αυξήσει τις πωλήσεις και να διευρύνει την πελατεία της.

Εάν δεν υπήρχε η πίστη, ούτε το εμπόριο θα είχε αναπτυχθεί, ούτε οι υπόλοιποι παραγωγικοί κλάδοι (βιομηχανία, γεωργία, συγκοινωνία κτλ.), και συνεπώς ο άνθρωπος δε θα βρισκόταν στο επίπεδο πολιτισμού στο οποίο βρίσκεται σήμερα. Με περιορισμό των πιστώσεων επέρχεται απραξία και μαρασμός σ' όλους τους παραγωγικούς κλάδους, οι περισσότερες ανάγκες δεν ικανοποιούνται και διακόπτεται η ανάπτυξη του πολιτισμού.

Με την πίστη επιτυγχάνονται τα εξής:

1. Ιδρύονται νέες επιχειρήσεις ή επεκτείνονται και εκσυγχρονίζονται οι παλιές. Έτσι έχουμε αύξηση της παραγωγής, μείωση της ανεργίας, αύξηση της αγοραστικής δύναμης του κοινού, διανομή του εισοδήματος σε πολλά πρόσωπα κτλ.
2. Ιδρύονται μεγάλες εταιρείες, συγκεντρώνονται τεράστια κεφάλαια και πραγματοποιούνται έργα μεγάλης πνοής και υψίστης οικονομικής σπουδαιότητας για την ανάπτυξη της χώρας, όπως η κατασκευή αεροδρομίων, γεφυρών, σιδηροδρόμων, αποξηράνσεις ελών, αρδευτικών έργων κτλ.
3. Το χρήμα, που συγκεντρώνεται από όσους έχουν περίσσειμα, αξιοποιείται από τα πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες, ταχυδρομικά ταμειυτήρια, ταμείο παρακαταθηκών και δανείων κτλ.).
4. Οι τράπεζες κερδίζουν σημαντικά, γιατί στηρίζονται στο δίπτυχο καταθέσεις - χορηγήσεις, δανείζονται δηλαδή με μικρό τόκο και δανείζουν με μεγαλύτερο τόκο.
5. Προωθείται η περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας που είναι τόσο επιθυμητή. Αυτή επιτυγχάνεται αφενός με τις αγροτικές πιστώσεις που χορηγεί η Αγροτική Τράπεζα (Α.Τ.Ε.) και αφετέρου με τις προνομιακές χρηματοδοτήσεις (επιδότηση ενοικίου) που γίνονται σε νέες επιχειρήσεις και περιφέρειες, με βάση τους αναπτυξιακούς νόμους.

Απαραίτητη προϋπόθεση για να πραγματοποιηθούν τα παραπάνω είναι οι πιστώσεις που χορηγούνται να χρησιμοποιούνται σωστά, να αξιοποιούνται για το σκοπό που χορηγήθηκαν και να μη στρέφονται σε άλλες δραστηριότητες, δηλαδή καταθέσεις στο εξωτερικό, ανέγερση πολυτελών κατοικιών ή σε παράνομες δραστηριότητες.

Σχήμα 4: Σχηματική παράσταση της διάκρισης των πιστώσεων

3.6. Πιστωτικοί τίτλοι

3.6.1. Έννοια και διακρίσεις

Οι τίτλοι, γενικά, είναι έγγραφα που αποδεικνύουν ένα δικαίωμα (π.χ. τίτλος σπουδών, τίτλοι κυριότητας).

Πιστωτικοί τίτλοι ή πιστωτικά όργανα καλούνται τα έγγραφα εκείνα τα οποία ενσωματώνουν ένα περιουσιακό δικαίωμα, για την άσκηση του οποίου (δικαιώματος) απαιτείται οπωσδήποτε η κατοχή του εγγράφου.

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο έγγραφο καθορίζουν τη φύση και την έκταση του δικαιώματος, από την πλευρά του δικαιούχου και της υποχρέωσης, (χρέους) από την πλευρά του οφειλέτη.

Σύμφωνα με τον ορισμό τα χαρακτηριστικά του πιστωτικού τίτλου είναι:

1. Είναι έγγραφο.
2. Ενσωματώνει ένα περιουσιακό δικαίωμα (συνήθως χρήματα).
3. Για την άσκηση του δικαιώματος, προϋπόθεση αποτελεί η κατοχή του εγγράφου.
4. Τα στοιχεία που περιλαμβάνει αποδεικνύουν τόσο την απαίτηση του δανειστή έναντι του δανειζόμενου όσο και το ποσό της απαίτησης.

Οι πιστωτικοί τίτλοι καλούνται και αξιόγραφα, επειδή ενσωματώνουν (περικλείουν) κάποια χρηματική αξία.

Οι κυριότεροι πιστωτικοί τίτλοι είναι:

Η συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή, η επιταγή, η πιστωτική κάρτα, η φορτωτική, το αποθετήριο (τίτλος που ενσωματώνει δικαίωμα σε εμπορεύματα που είναι αποθηκευμένα στις Γενικές αποθήκες), το ενεχυρόγραφο (τίτλος που ενσωματώνει δικαίωμα ενέχυρου σε εμπορεύματα), η μετοχή, η ομολογία κτλ. Από τους τίτλους αυτούς, οι συναλλαγματικές, τα γραμμάτια σε διαταγή, οι επιταγές και οι πιστωτικές κάρτες είναι «ΧΡΗΜΑΤΟΓΡΑΦΑ», δηλαδή πιστωτικοί τίτλοι που αποβλέπουν στην καταβολή χρημάτων, ενώ η φορτωτική και το αποθετήριο αποβλέπουν στην παράδοση εμπορευμάτων.

Τέλος, η μετοχή και η ομολογία καλούνται με μια λέξη **χρεόγραφα**.

Από όλα τα πιστωτικά έγγραφα (αξιόγραφα) θα εξετάσουμε τα χρηματούγραφα, δηλαδή τη συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή, την επιταγή και τις πιστωτικές κάρτες (πλαστικό χρήμα).

3.6.2. Συναλλαγματική

Ορισμός και τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής

Συναλλαγματική είναι το έγγραφο που εκδίδεται με ορισμένο τύπο και με το οποίο αυτός που το εκδίδει -υπογράφει ως εκδότης- «διατάσσει» ένα άλλο πρόσωπο που

υπογράφει ως αποδέκτης -και είναι ο οφειλέτης- να πληρώσει σ' αυτόν τον ίδιο ή σε άλλο πρόσωπο ορισμένο χρηματικό ποσό σε ορισμένο τόπο και χρόνο.

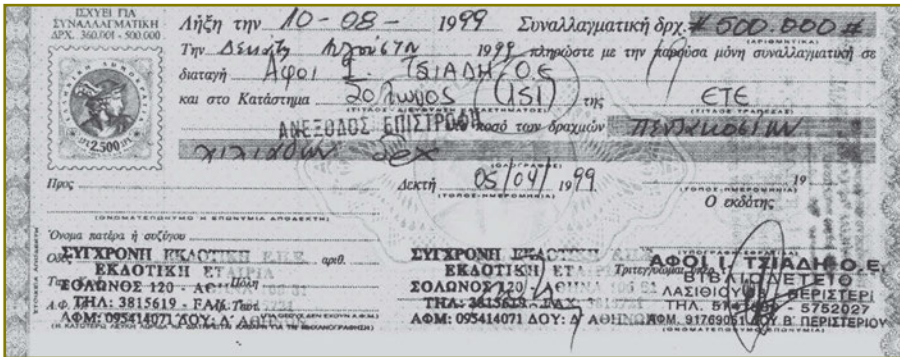
Σύμφωνα με το νόμο 5325 του 1932, για να είναι έγκυρη μία συναλλαγματική, πρέπει να περιέχει τα εξής στοιχεία:

- 1. Τη λέξη «συναλλαγματική» ολογράφως.** Αυτή πρέπει να υπάρχει τόσο στην κορυφή όσο και στο κείμενο.
- 2. Την «εντολή για πληρωμή» ορισμένου χρηματικού ποσού.**

Αυτή βγαίνει από τη χρησιμοποίηση του όρου «πληρώσατε» και πρέπει να είναι απλή και καθαρή. Να μην αναγράφει π.χ. «πληρώσατε, όταν φτάσουν τα εμπορεύματα ή όταν βρέξει κτλ.». Να αναφέρεται στην πληρωμή ορισμένου ποσού και να μην αναγράφει π.χ. «πληρώσατε το ποσό που μου οφείλετε».

Το χρηματικό ποσό να γράφεται αριθμητικώς και ολογράφως (σε περίπτωση διαφοράς μεταξύ τους επικρατεί αυτό που αναφέρεται ολογράφως).
- 3. Το όνομα ή η επωνυμία του πληρωτή,** εκείνου δηλαδή που οφείλει να πληρώσει τη συναλλαγματική (φυσικό ή νομικό πρόσωπο). Αν τη συναλλαγματική την αποδέχθηκαν περισσότερα πρόσωπα, ευθύνονται όλα για ολόκληρο το ποσό.
- 4. Την ημερομηνία της λήξης.** Η συναλλαγματική μπορεί να λήγει:
 - α) Σε ορισμένη ημερομηνία (λ.χ. 10 Δεκεμβρίου 1999).
 - β) Με προθεσμία από την έκδοσή της (λ.χ. 35 μέρες από σήμερα).
 - γ) Μετά πάροδο ορισμένου χρόνου από την εμφάνισή της. Η εμφάνιση πρέπει να γίνει το πολύ σε ένα έτος από την έκδοσή της και αφορά την αποδοχή και όχι την πληρωμή. Από τη μέρα της αποδοχής τρέχει η προθεσμία που έβαλε ο εκδότης για την πληρωμή της.
 - δ) Εν όψει, δηλαδή, μόλις εμφανιστεί για πληρωμή ο τίτλος, πρέπει να πληρωθεί.
- 5. Το χρόνο και τον τόπο έκδοσης.** Αν δεν αναγράφεται η χρονολογία έκδοσης, η συναλλαγματική είναι άκυρη.
- 6. Τον τόπο πληρωμής.** Συνήθως αναφέρεται ένα υποκατάστημα τράπεζας.
- 7. Το όνομα του κομιστή,** δηλαδή εκείνου σε διαταγή του οποίου θα γίνει η πληρωμή.
- 8. Την υπογραφή του εκδότη,** που πρέπει να είναι χειρόγραφη.

Στο σώμα της συναλλαγματικής μπορεί να περιληφθούν ορισμένες ρήτρες (όπως «ανέξοδος επιστροφή», δηλαδή επιστροφή χωρίς σύνταξη διαμαρτυρικών), ώστε να μπορεί ο κομιστής να ασκήσει το δικαίωμα είσπραξής της σε περίπτωση μη πληρωμής εναντίον των υπευθύνων, που εκτός από τον αποδέκτη είναι οι οπισθογράφοι ή οι τριτεγγυητές.

Χαρτοσήμανση της συναλλαγματικής

Σύμφωνα με τον κώδικα περί τελών χαρτοσήμων (ΠΔ 28/7/1931), οι συναλλαγματικές που εκδίδονται στο εσωτερικό υποβάλλονται σε τέλος χαρτοσήμου.

Από την 1η Μαΐου 1975 χρησιμοποιούνται ειδικά έντυπα συναλλαγματικών, στα οποία είναι ενσωματωμένο το χαρτόσημο (σε σφραγισμένο χαρτί).

Το χαρτόσημο των συναλλαγματικών καθορίστηκε σε 5% με επιπλέον ΟΓΑ 1%, ανεξάρτητα από το χρόνο λήξης της συναλλαγματικής.

Σήμερα ισχύει ο παρακάτω πίνακας που ορίζει τα ποσά τελών χαρτοσήμου των συναλλαγματικών.

Ονομαστική αξία	1 - 10.000	χαρτ. 50 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 60
Ονομαστική αξία	10.001 - 20.000	χαρτ. 100 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 120
Ονομαστική αξία	20.001 - 40.000	χαρτ. 200 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 240
Ονομαστική αξία	40.001 - 80.000	χαρτ. 400 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 480
Ονομαστική αξία	80.001 - 120.000	χαρτ. 600 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 720
Ονομαστική αξία	120.001 - 160.000	χαρτ. 800 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 960
Ονομαστική αξία	160.001 - 200.000	χαρτ. 1000 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 1200
Ονομαστική αξία	200.001 - 240.000	χαρτ. 1200 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 1440
Ονομαστική αξία	240.001 - 280.000	χαρτ. 1400 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 1680
Ονομαστική αξία	280.001 - 320.000	χαρτ. 1600 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 1920
Ονομαστική αξία	320.001 - 360.000	χαρτ. 1800 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 2160
Ονομαστική αξία	360.001 - 500.000	χαρτ. 2500 δρχ.	επιπλέον ΟΓΑ 1 % συν. Δρχ. 3000

Για συναλλαγματικές και γραμμάτια σε διαταγή ονομαστικής αξίας μεγαλύτερης των 500.000 δρχ. χρησιμοποιείται συναλλαγματική με ενσωματωμένο χαρτόσημο 2.500 δρχ. και για την υπόλοιπη ονομαστική αξία πέρα των 500.000 υπολογίζεται χαρτόσημο προς 5%, το οποίο επικολλάται στο πίσω μέρος της συναλλαγματικής ως κινητό ένσημο και το οποίο ακυρώνεται νομότυπα.

Εάν η αξία της συναλλαγματικής υπερβαίνει τα 3.000.000 δρχ., χρησιμοποιείται πάλι το έντυπο της συναλλαγματικής των 500.000 δρχ. και το υπόλοιπο χαρτόσημο προς 5‰ πλέον ΟΓΑ 1‰ καταβάλλεται στο δημόσιο Ταμείο, που εκδίδει διπλότυπη απόδειξη, η οποία καλείται «παράβολο» και η οποία επισυνάπτεται στη συναλλαγματική μέχρι να εξοφληθεί.

Τριτεγγύηση

Είναι αντικειμενικά εμπορική πράξη που γράφεται στο σώμα της συναλλαγματικής, με την οποία ένα τρίτο πρόσωπο (τριτεγγυητής) δηλώνει ότι αναλαμβάνει την ευθύνη της πληρωμής της συναλλαγματικής, σε περίπτωση κατά την οποία το πρόσωπο υπέρ του οποίου εγγυάται δεν πληρώσει την ονομαστική αξία της συναλλαγματικής ή μέρος αυτής. Ο τριτεγγυητής υπογράφει στο μπροστινό μέρος της συναλλαγματικής και κάτω από τη διατύπωση «ΤΡΙΤΕΓΓΥΩΜΑΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ» κάτω από την οποία υπογράφει. Το όνομα εκείνου υπέρ του οποίου δίνεται η τριτεγγύηση πρέπει να αναφέρεται.

Αν η συναλλαγματική δεν πληρωθεί από τον αποδέκτη, οφείλει να την πληρώσει αυτός και στην περίπτωση αυτή αποκτά τα δικαιώματα εκείνου αντί του οποίου έκανε την πληρωμή. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να στραφεί δικαστικά εναντίον όλων των άλλων προσώπων που υπέγραψαν τη συναλλαγματική, δηλαδή του αποδέκτη, εκδότη και των οπισθογράφων.

Μεταβίβαση της συναλλαγματικής

Η συναλλαγματική μπορεί να μεταβιβαστεί από πρόσωπο σε πρόσωπο με οπισθογράφιση, με πράξη δηλαδή που γίνεται στο πίσω μέρος του εγγράφου. Η οπισθογράφιση πρέπει να γίνεται για το συνολικό ποσό (όχι μέρος του) και οι υπογραφές πρέπει να είναι ιδιόχειρες.

Η οπισθογράφιση διακρίνεται:

1. Σε λευκή, κατά την οποία μπαίνει μόνο η υπογραφή του οπισθογράφου και κάνει τη μεταβίβαση χωρίς άλλη προσθήκη και
2. Σε πλήρη ή τακτική, όταν αναγράφεται η φράση «αντί εμού πληρώσατε στη διαταγή του κ.», με ημερομηνία και υπογραφή του οπισθογράφου.

Με την οπισθογράφιση μεταβιβάζεται όχι μόνο ο τίτλος της συναλλαγματικής ως χαρτί, αλλά και όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από τον τίτλο. Ο οπισθογράφος ευθύνεται απέναντι σ' εκείνον στον οποίο μεταβίβασε τη συναλλαγματική.

Διαμαρτύρηση συναλλαγματικής

Ο νόμιμος κομιστής της συναλλαγματικής έχει την υποχρέωση να ζητήσει να πληρωθεί αυτή στην ημερομηνία λήξης, στον ορισμένο τόπο. Ο πληρωτής έχει

δικαίωμα από το νόμο να πληρώσει τη συναλλαγματική, μέσα σε δύο εργάσιμες μέρες από την ημερομηνία λήξης. Εάν παρέλθει το χρονικό αυτό διάστημα και δεν εξοφληθεί η συναλλαγματική, ο δικαιούχος, για να κατοχυρώσει τα δικαιώματά του έναντι των άλλων που έχουν υπογράψει (εκδότης - τριτεγγυητής οπισθογράφος), έχει το δικαίωμα να τη διαμαρτυρήσει.

Το διαμαρτυρικό συντάσσεται από συμβολαιογράφο (χωρίς μάρτυρες) και περιέχει όλα τα στοιχεία της συναλλαγματικής, την αιτία για την οποία δεν εξοφλήθηκε (δεν παρουσιάστηκε ή αρνήθηκε την εξόφληση), τα έξοδα που κατέβαλε ο κομιστής και την υπογραφή του συμβολαιογράφου.

Μ' αυτό τον τρόπο το ιδιωτικό έγγραφο μετατρέπεται σε δημόσιο και με βάση αυτό ο δικαιούχος μπορεί να προκαλέσει την εκποίηση της κινητής ή ακίνητης περιουσίας όλων ή ενός από τους οφειλέτες και να εισπράξει τα χρήματά του.

Προεξόφληση συναλλαγματικής

Οι έμποροι, προκειμένου να αποκτήσουν κεφάλαια κίνησης, συγκεντρώνουν τις συναλλαγματικές των πελατών τους και τις δίνουν στην τράπεζα για προεξόφληση.

Η τράπεζα, αφού υπολογίσει τον τόκο για το χρονικό διάστημα από την προεξόφληση μέχρι τη λήξη της συναλλαγματικής και τα έξοδά της, καταβάλλει στο δικαιούχο το υπόλοιπο ποσό. Η προεξόφληση των συναλλαγματικών γίνεται με οπισθογράφηση στην τράπεζα. Π.χ. ο έμπορος Α πούλησε εμπορεύματα αξίας 200.000 δρχ. στον ΑΝΔΡΕΟΥ και έλαβε συναλλαγματική ονομαστικής αξίας 210.000 δρχ. λήξης μετά τρεις μήνες. Ο έμπορος, επειδή έχει ανάγκη χρημάτων, δίνει στην τράπεζα τη συναλλαγματική για προεξόφληση.

Η τράπεζα, αφού κρατήσει τον τόκο που αναλογεί μέχρι τη λήξη, την προμήθειά της, τα έξοδα και το χαρτόσημο, δίνει το υπόλοιπο πληρωτέο ποσό στον έμπορο Α. Εάν η συναλλαγματική λήξει, ο οφειλέτης υποχρεούται να την εξοφλήσει στην τράπεζα.

Εάν για οποιοδήποτε λόγο δεν πληρωθεί η συναλλαγματική, η τράπεζα θα ζητήσει να την εξοφλήσει ο τελευταίος οπισθογράφος, δηλαδή ο έμπορος που τη μεταβίβασε στην τράπεζα.

Ο έμπορος που ζητάει την προεξόφληση πρέπει να είναι πελάτης της τράπεζας, η οποία, ανάλογα με τις αρχές της, καθορίζει και το επιτόκιο προεξόφλησης.

3.6.3. Γραμμάτιο σε διαταγή

Είναι το έγγραφο εκείνο που περιέχει μία υπόσχεση ενός προσώπου που λέγεται εκδότης (οφειλέτης) να πληρώσει, σε ορισμένο τόπο και χρόνο, ένα συγκεκριμένο χρηματικό ποσό, σε διαταγή ενός άλλου προσώπου.

Πρόκειται για έγγραφο δηλωτικό μιας υπόσχεσης του οφειλέτη - εκδότη ότι θα πληρώσει συγκεκριμένο ποσό, σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, σε διαταγή του δικαιούχου-λήπτη.

Το γραμμάτιο σε διαταγή και η συναλλαγματική ρυθμίζονται από τον ίδιο νόμο 5325/1932. Τα τυπικά στοιχεία ενός γραμματίου σε διαταγή είναι:

1. Η ονομασία «γραμμάτιο σε διαταγή» στον τίτλο.
2. Η απλή και καθαρή υπόσχεση για την πληρωμή ορισμένου ποσού.
3. Η ημερομηνία λήξης του.
4. Η ημερομηνία πληρωμής του.
5. Το όνομα του λήπτη.
6. Η χρονολογία και ο τόπος έκδοσης.
7. Η υπογραφή του εκδότη (οφειλέτη).
8. Η χαρτοσήμανση.

Στις εμπορικές συναλλαγές τα «Γραμμάτια σε διαταγή» και οι «συναλλαγματικές» αναφέρονται συνήθως με το κοινό όνομα **εμπορικά γραμμάτια** ή **απλώς γραμμάτια**.

Η διαφορά μεταξύ «γραμματίου σε διαταγή» και «συναλλαγματικής» είναι τυπική.

Το γραμμάτιο εκδίδεται από τον οφειλέτη, ο οποίος υπόσχεται να πληρώσει στον πιστωτή ένα ποσό, ενώ η συναλλαγματική εκδίδεται από τον πιστωτή (εκδότη), ο οποίος δίνει εντολή στον οφειλέτη (αποδέκτη) να πληρώσει το ποσό που είναι γραμμένο στη συναλλαγματική.

Όπως είπαμε πιο πάνω, αν και δεν υπάρχει καμιά ουσιαστική νομική διαφορά μεταξύ του «γραμματίου σε διαταγή» και της συναλλαγματικής, εν τούτοις στην πράξη χρησιμοποιούνται κατά κανόνα οι συναλλαγματικές και σπανιότατα τα γραμμάτια, γιατί οι συναλλαγματικές έχουν δύο υπογραφές (εκδότη και αποδέκτη), πράγμα απαραίτητο για την προεξόφλησή τους από τις εμπορικές τράπεζες, δηλαδή την εξόφληση πριν από τη λήξη τους.

3.6.4. Επιταγή

Η επιταγή είναι έγγραφο, με το οποίο ένα πρόσωπο που λέγεται εκδότης και που έχει καταθέσει χρημάτων σε μία τράπεζα της δίνει εντολή («διατάσσει την τράπεζα») να πληρώσει, στον ίδιο ή σε άλλο πρόσωπο, ορισμένο χρηματικό ποσό, μόλις εμφανίσει το έγγραφο αυτό για πληρωμή.

Είναι φανερό ότι προϋπόθεση για τη (νόμιμη) έκδοση μιας επιταγής είναι η ύπαρξη λογαριασμού σε τράπεζα από εκείνον που την εκδίδει. Ο λογαριασμός αυτός αποτελεί το αντίκρουσμα (κάλυμμα) των επιταγών του καταθέτη.

Οι επιταγές κόβονται από μπλοκ (check book), που οι τράπεζες δίνουν στους πελάτες τους για τη διακίνηση των λογαριασμών τους (το καλούμενο «καρνέ» επιταγών).

Η επιταγή στην ουσία είναι υποκατάστατο του χρήματος.

Κανονικά η επιταγή είναι τίτλος «εν όψει», που πληρώνεται δηλαδή με την εμφάνισή της.

ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΚΩ (641)
ΑΚΤΗ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ 5 - 853 00 ΚΩΣ

Αριθ. 4230400 2
ΛΕΣ την 30/12/99

Πληρώστε με την επιταγή μου αυτή σε διαταγή:
ΕΜΟΙΣ ΔΥΟΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΚ Δο. #132.195#
το ποσό των Δραχμών
ΕΜΠΡΟΝ ΤΡΙΑΝΤΑ ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΤΩΝ
ΕΜΠΡΟΝ ΟΥΣΙΑΣ ΠΙΝΤΗ ΔΡΑΧΜΩΝ
με χρέωση του λογαριασμού μου αριθ.: 014 641 002002

007635
ΝΙΚΟΣ ΒΑΛΑΣΣΙΝΟΣ
ΒΙΘΑΙΟΘΡΑΚΕΙΟ
31 ΜΑΡΤΙΟΥ 2000 ΤΣΑΛΔΑΡΗ
ΤΗΛ. 20047 21043
Φ.Α.Σ. 21043
ΑΦΜ. 913700028 ΑΠΥ ΚΩΣ

Τελευταία όμως στη χώρα μας γίνεται ευρύτατη χρήση «μεταχρονολογημένων επιταγών», που σχεδόν αντικατέστησαν τη χρήση των συναλλαγματικών. Π.χ. γίνεται σήμερα μια αγορά και ο αγοραστής δίνει στον πωλητή επιταγή λήξης μετά από δύο μήνες.

Την ώρα που εκδίδει την επιταγή ο αγοραστής, ίσως και να μην έχει «αντίκρουσμα» στην τράπεζα. Υπολογίζει ότι μετά από δύο μήνες ο λογαριασμός του θα έχει υπόλοιπο.

Οι λόγοι για τους οποίους στρέφονται οι συναλλασσόμενοι (κυρίως έμποροι) στις μεταχρονολογημένες επιταγές είναι:

1. Η επιταγή δεν επιβαρύνεται με χαρτόσημο (επιβάλλεται χαρτόσημο μόνο στις προεξοφλήσεις επιταγών).
2. Η έκδοση επιταγής που είναι ακάλυπτη αποτελεί ιδιώνυμο αδίκημα και επομένως υπάρχει μεγαλύτερη ασφάλεια για τον πιστωτή.

Για να είναι έγκυρη μια επιταγή, σύμφωνα με το Ν 5960/1933, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το ΝΔ 1325/1972, Ν 644/77 και το Ν 1329/1983, πρέπει να περιέχει τα εξής στοιχεία:

- α) Την αναγραφή της λέξης «επιταγή» στο κείμενο του τίτλου.
- β) Απλή και καθαρή εντολή του εκδότη για πληρωμή ορισμένου ποσού (αριθμητικώς και ολογράφως).
- γ) Το όνομα και το επώνυμο του δικαιούχου.
- δ) Το όνομα του πληρωτή (μόνο πιστωτικό ίδρυμα στη χώρα μας).
- ε) Τον τόπο πληρωμής.
- στ) Τον τόπο και την ημερομηνία έκδοσης της επιταγής.
- ζ) Την υπογραφή του εκδότη.

Η υπογραφή του εκδότη πρέπει να είναι χειρόγραφη. Δεν επιτρέπεται αποτύπωση υπογραφής με σφραγίδα, εκτός βέβαια των συνταξιοδοτικών επιταγών των ταμείων.

Είδη επιταγών

Ανάλογα με τον εκδότη οι επιταγές διακρίνονται σε:

- α) **Ιδιωτικές.** Εκδίδονται από ιδιώτες καταθέτες, οι οποίοι τηρούν λογαριασμό σε μια τράπεζα και αντικαθιστούν την κυκλοφορία μετρητών.
- β) **Δημοσίου.** Εκδίδονται από το Δημόσιο, για την πληρωμή των συνταξιούχων του Δημοσίου.
- γ) **Τραπεζικές.** Εκδίδονται από τις τράπεζες κατόπιν εντολής των πελατών τους και δεν είναι απαραίτητο να τηρούν λογαριασμό στην εκδότρια τράπεζα.
- δ) **Ταχυδρομικές.** Εκδίδονται από τα ΕΛΤΑ, για τη μεταφορά χρημάτων από τόπο σε τόπο. Πρόκειται για ονομαστικές επιταγές.
- ε) **Ταξιδιωτικές επιταγές.** Σκοπός της ταξιδιωτικής επιταγής είναι κυρίως η μεταφορά με ασφάλεια χρημάτων από τόπο σε τόπο και η προστασία από τον κίνδυνο κλοπής της επιταγής.

Τα τυπικά χαρακτηριστικά της ταξιδιωτικής επιταγής είναι τα εξής:

1. Δεν αναγράφεται σ' αυτή ο τόπος και η χρονολογία έκδοσης ούτε ο τόπος πληρωμής.
2. Το ποσό είναι προκαθορισμένο (π.χ. \$10, 20, 50, 100).
3. Η νομιμοποίηση του δικαιούχου ελέγχεται με τη διπλή υπογραφή εκ μέρους του, δηλαδή υπογράφει μία φορά, όταν εκδίδεται και του παραδίδεται η επιταγή και άλλη μια φορά, όταν εξοφλείται, ώστε να είναι δυνατό να γίνει αντιπαραβολή των δύο υπογραφών και να αποφεύγονται οι πλαστογραφίες.

4. Ο πελάτης - δικαιούχος καταβάλλει ολόκληρη την αξία των επιταγών που παραλαμβάνει από την εκδότρια τράπεζα και μπορεί να τις εξαργυρώσει σε οποιοδήποτε κατάστημά της στο εσωτερικό ή το εξωτερικό.

στ) Δίγραμμη επιταγή είναι επιταγή με δύο παράλληλες διαγώνιες γραμμές στην μπροστινή όψη της. Η διαγράμμιση είναι ειδική, όταν σημειώνεται εντός των παράλληλων γραμμών το όνομα ορισμένης τράπεζας και γενική, όταν δε σημειώνεται το όνομα μιας τράπεζας.

Η δίγραμμη επιταγή έχει διαδοθεί πολύ στα οικονομικά ανεπτυγμένα και πολιτισμένα κράτη. Στη χώρα μας, τα τελευταία χρόνια, αυξάνεται η κυκλοφορία της και αποσκοπεί στον περιορισμό του κύκλου των προσώπων στα οποία μπορεί να πληρωθεί η επιταγή.

Μεταβίβαση επιταγής

Η επιταγή μεταβιβάζεται:

- α)** Με κοινή οπισθογράφηση, δηλαδή υπογράφει στο πίσω μέρος της επιταγής ο κομιστής, αναγράφει τον αριθμό δελτίου ταυτότητας και τον αριθμό τηλεφώνου του και
- β)** Με λευκή οπισθογράφηση, χωρίς να σημειώνεται το όνομα του κομιστή της επιταγής.

Επιώθηκε ότι η επιταγή σαν μέσο πληρωμής είναι πληρωτέα «εν όψει», δηλαδή με την εμφάνισή της, έστω και αν φέρει ως χρονολογία έκδοσης μεταγενέστερη ημερομηνία.

Η προθεσμία εμφάνισης της επιταγής για πληρωμή είναι οκτώ (8) ημέρες, αν έχει εκδοθεί και πρέπει να πληρωθεί στην Ελλάδα, είκοσι (20) μέρες, αν πρέπει να πληρωθεί σε άλλη χώρα της Ευρώπης και 70 μέρες, αν πρέπει να πληρωθεί σε άλλη Ήπειρο.

Οι παραπάνω προθεσμίες υπολογίζονται από την επομένη της χρονολογίας έκδοσής της. Μετά την πάροδο των προθεσμιών αυτών η επιταγή δεν είναι άκυρη. Εξακολουθεί να ισχύει ως μια απλή υπόσχεση και πρέπει να εξοφληθεί από τον οφειλέτη. Έχει όμως το δικαίωμα ο οφειλέτης, μετά την παρέλευση των προθεσμιών που αναφέραμε, να αποσύρει το αντίκρουσμα από την τράπεζα σε βάρος της οποίας εκδόθηκε η επιταγή.

Εάν εξακολουθεί να υπάρχει αντίκρουσμα, η τράπεζα μπορεί να εξοφλήσει την επιταγή, διαφορετικά ο κομιστής έχει το δικαίωμα να συντάξει διαμαρτυρικό. Το διαμαρτυρικό περιέχει τα ίδια στοιχεία που περιέχει και το διαμαρτυρικό των γραμματίων.

Χαρτοσήμανση και προεξόφληση επιταγών

Επειδή, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, έχει γενικευθεί η χρησιμοποίηση μεταχρονολογημένων επιταγών, το Κράτος αποφάσισε να επιτρέψει την προεξόφλησή τους, επιβάλλοντας τη χαρτοσήμανσή τους.

Έτσι με το Ν 1957/1991 δόθηκε η δυνατότητα στις τράπεζες να δέχονται επιταγές, που δεν είναι άμεσης πληρωμής (μεταχρονολογημένες) για είσπραξη, ενεχυρίαση και φύλαξη, οι οποίες καταγράφονται σε ειδικά πινάκια και στις οποίες επιβάλλεται τέλος χαρτοσήμου 2,5‰ στη συνολική τους αξία.

Ποινικές κυρώσεις για ακάλυπτες επιταγές

Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία:

1. Τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 3 μηνών έως 5 ετών και με χρηματική ποινή όποιος εκδίδει επιταγή που δεν μπορεί να πληρωθεί κατά το χρόνο της έκδοσης ή της πληρωμής της, διότι δεν υπάρχει στην Τράπεζα αντίκρυσμα.
2. Τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 1 έτους έως 5 ετών:
 - α) Ο υπαίτιος που επαναλαμβάνει το αδίκημα κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια.
 - β) Το άτομο που είναι ιδιαίτερα επικίνδυνο λόγω των καταστάσεων κάτω από τις οποίες έγινε η πράξη.
3. Η εκδίκαση της υπόθεσης γίνεται με απευθείας κλήση από το δικαστήριο, χωρίς δηλαδή να προηγηθεί προανάκριση.
4. Η τράπεζα σε βάρος της οποίας εκδόθηκε η επιταγή υποχρεώνεται να βεβαιώσει την έλλειψη αντικρύσματος στο πίσω μέρος της επιταγής ή σε ξεχωριστό χαρτί.

Η βεβαίωση αυτή είναι γνωστή και ως «**σφράγισμα επιταγής**».

Απώλεια επιταγής. Σε περίπτωση απώλειας μιας επιταγής ειδοποιείται το κεντρικό κατάστημα της τράπεζας, γίνεται ενημέρωση ολόκληρου του δικτύου των υποκαταστημάτων και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, ώστε να αποκλειστεί η δυνατότητα παράνομης είσπραξης.

Χορήγηση μπλοκ επιταγών. Η χορήγηση μπλοκ επιταγών σε νέους πελάτες γίνεται ύστερα από κατάρτιση σχετικής σύμβασης, αφού πρώτα ερευνηθεί η φερεγγυότητα των πελατών.

Σε πρόσωπα για τα οποία βεβαιώθηκαν τρεις (3) τουλάχιστον περιπτώσεις με έκδοση ακάλυπτων επιταγών δε χορηγείται πλέον μπλοκ επιταγών.

Κατά την πληρωμή μιας επιταγής ελέγχονται: η εγκυρότητα, οι τυχόν αλλοιώσεις, οι διορθώσεις και η ταυτοπροσωπία του κομιστή. Από την 1/1/95 είναι υποχρεωτική η αναγραφή, πάνω στο σώμα της επιταγής, του αριθμού του φορολογικού μητρώου ΑΦΜ του εκδότη, του οπισθογράφου και του κομιστή της επιταγής για είσπραξη, εφόσον μεταξύ τους υπάρχει έστω και ένας που να έχει την ιδιότητα του «επιτηδευματία» κατά τον ΚΒΣ.

3.6.5. Πιστωτικές κάρτες

Η πιστωτική κάρτα (credit card), με τη μορφή που έχει σήμερα, πρωτοεμφανίστηκε το 1950 στις Η.Π.Α. με εμπνευστή τον Αμερικανό επιχειρηματία Franc Mc

Namara, ο οποίος εξέδωσε την DINER'S CLUB με προορισμό να χρησιμοποιηθεί μόνο στα εστιατόρια.

Στην Ελλάδα η πρώτη πιστωτική κάρτα κυκλοφόρησε το 1959 και ήταν η DINER'S CLUB.

Το 1963 κυκλοφόρησε η Π.Κ. AMEXCO και το 1972 η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ) εκδίδει την πρώτη ελληνική πιστωτική κάρτα με την ονομασία «ΕΘΝΟΚΑΡΤΑ».

Την ενέργεια της ΕΤΕ μιμούνται και άλλες τράπεζες, όπως η Εμπορική Τράπεζα με την ΕΜΠΟΡΟΚΑΡΤΑ, η Ιονική Τράπεζα με την ΙΟΝΟΚΑΡΤΑ, η Τράπεζα Πίστεως με την CASH CARD. Αργότερα οι τράπεζες κάνουν συμβάσεις με διεθνείς πιστωτικούς οργανισμούς και εκδίδονται οι κάρτες MASTERCARD, EUROCARD, VISA, οι οποίες δίνουν τεράστια ώθηση στο θεσμό της πιστωτικής κάρτας στη χώρα μας, αφού καλύπτουν και ανάγκες των επιχειρηματιών και

καταναλωτών που ταξιδεύουν στο εξωτερικό.

Με μια πιστωτική κάρτα μπορείς να αγοράσεις ρούχα, τρόφιμα, να πληρώσεις το λογαριασμό στο ξενοδοχείο, ακόμη και να εξοφλήσεις με δόσεις την αξία ενός αυτοκινήτου.

Οι πιστωτικές κάρτες του μέλλοντος θα έχουν ενσωματωμένη τη φωτογραφία των κατόχων τους για μεγαλύτερη ασφάλεια, όπως επίσης θα διαδοθούν τα λεγόμενα ηλεκτρονικά πορτοφόλια για όσους θέλουν να αγοράζουν ψωμί ή γάλα κτλ. με κάρτα.

Η πιστωτική κάρτα είναι ένα μικρό ορθογώνιο (5x8cm) από πλαστική ύλη. Στην μπροστινή όψη είναι ανάγλυφα αποτυπωμένα:

- το όνομα της τράπεζας που την εκδίδει,
- το έμβλημά της,
- το ονοματεπώνυμο του κατόχου,
- ο αύξων αριθμός του κατόχου,
- ο αριθμός λογαριασμού,
- η ισχύς της πιστωτικής κάρτας (γεωγραφικά όρια),
- η λήξη της,
- άλλα στοιχεία ανάλογα με το είδος της πιστωτικής κάρτας.

Στην πίσω πλευρά της πιστωτικής κάρτας περιέχονται οδηγίες για τη χρήση της κάρτας. Σε κάποιο σημείο υπάρχει ειδικός χώρος, για να βάλει την υπογραφή του ο κάτοχος της πιστωτικής κάρτας.

Τα ανάγλυφα στοιχεία της κάρτας χρησιμεύουν για την ανατύπωσή της σε ειδικές χρεωστικές αποδείξεις που υπογράφει ο κάτοχος της κάρτας κατά την αγορά αγαθών με τη βοήθεια ειδικού μηχανήματος (πρέσας).

Κατηγορίες πιστωτικών καρτών

Οι πιστωτικές κάρτες διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες:

1. **Ανάλογα με τον εκδότη**
 - α) Σε πιστωτικές κάρτες τραπεζών, όπου εκδότης είναι η τράπεζα.
 - β) Σε πιστωτικές κάρτες επιχειρήσεων, όπου εκδότης είναι επιχειρήσεις (π.χ. ασφαλιστικές εταιρείες).
2. **Ανάλογα με τα γεωγραφικά όρια ισχύος**
 - α) Σε τοπικές ή εθνικές (Εθνοκάρτα, εμποροκάρτα κτλ.).
 - β) Σε διεθνείς (Mastercard, VISA κτλ.).
3. **Ανάλογα με το είδος των υπηρεσιών που παρέχουν**
 - α) Σε πιστωτικές κάρτες αγοράς αγαθών, όπου ο κάτοχος της κάρτας μπορεί να αγοράσει αγαθά μέχρι ένα ποσό, του οποίου το ύψος καθορίζει η τράπεζα.
 - β) Σε πιστωτικές κάρτες παροχής Υπηρεσιών. Ο κάτοχος μπορεί να πληρώσει με την κάρτα λογαριασμό σε γιατρούς, νοσηλευτικά ιδρύματα, διαγνωστικά κέντρα κτλ. για τις παρεχόμενες σ' αυτόν υπηρεσίες.

Στις πιστωτικές κάρτες, που χρησιμοποιούνται ως μέσο πληρωμής ή ανάληψη χρημάτων θα αναφερθούμε σε ιδιαίτερο κεφάλαιο.

Σήμερα έκανε την εμφάνισή της και μία «έξυπνη κάρτα», «το ηλεκτρονικό πορτοφόλι».

Ο χρήστης δηλαδή γεμίζει την κάρτα του με χρήματα από ειδικό μηχάνημα της τράπεζας και στη συνέχεια τη χρησιμοποιεί για αγορές σε καταστήματα, που διαθέτουν όμως ειδική συσκευή, η οποία διαβάζει την κάρτα αυτή και αφαιρεί το αντίστοιχο ποσό. Έτσι αποφεύγεται η παράνομη χρήση κλεμμένων καρτών.

Ήδη σε πολλές χώρες του κόσμου έχουν τεθεί σε λειτουργία συστήματα Ηλεκτρονικών πορτοφολιών.

Στην Ελλάδα οι «έξυπνες κάρτες» με τη μορφή ηλεκτρονικών πορτοφολιών εφαρμόζονται -σε πιλοτική μορφή- στις τράπεζες Εθνική και Εμπορική.

Ανακεφαλαίωση

Σε μια «οικονομία της αγοράς» αναπτύσσεται έντονος ανταγωνισμός «μεταξύ ατόμων του αυτού επαγγέλματος και προ παντός μεταξύ των εμπόρων του αυτού είδους».

Ο ανταγωνισμός όχι μόνο δεν αποθαρρύνεται, αλλά προστατεύεται τόσο από τους ελληνικούς νόμους, όσο και από τους κανόνες που έχει θεσπίσει κατά καιρούς η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Με τα μέτρα αυτά προστατεύεται ο θεμιτός ανταγωνισμός και τιμωρούνται εκείνοι που αποβλέπουν στην παραπλάνηση του κοινού και διεξάγουν αθέμιτο ανταγωνισμό.

Θεμιτός ανταγωνισμός καλείται ο ανταγωνισμός που γίνεται με θεμιτά μέσα, με μέσα δηλαδή που επιτρέπονται από το νόμο και τη γενική αντίληψη για την ορθή διεξαγωγή του εμπορίου.

Αθέμιτος ανταγωνισμός καλείται ο ανταγωνισμός που διεξάγεται με παράνομα και δόλια μέσα και χρησιμοποιεί μεθόδους με τις οποίες επιδιώκει την παραπλάνηση των καταναλωτών.

Αθέμιτο ανταγωνισμό αποτελούν οι πράξεις:

1. Η δόλια και ψευδής διαφήμιση.
2. Η νοθεία των εμπορευμάτων.
3. Η παραποίηση επωνυμίας ή ξένου σήματος.
4. Η μείωση της ποσότητας των εμπορευμάτων.
5. Η δυσφήμιση άλλων εμπόρων.
6. Η δημόσια αγγελία για εκποίηση εμπορευμάτων λόγω πτώχευσης ή κατεδάφισης και
7. Η κοινοποίηση επαγγελματικών μυστικών.

Η επιτυχία ενός ατόμου στο χώρο του εμπορίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πίστη, δηλαδή την εμπιστοσύνη που εμπνέει αυτό το πρόσωπο και δημιουργεί τη βεβαιότητα ότι θα είναι συνεπές στις υποχρεώσεις που πρόκειται να αναλάβει.

Η μεταβίβαση κινητών πραγμάτων από ένα πρόσωπο σε κάποιο άλλο, που στηρίζεται στην πίστη, καλείται πίστωση.

Πιστώσεις δίνουν οι χονδρέμποροι στους λιανοπωλητές, οι τράπεζες στους εμπόρους, βιομηχάνους, βιοτέχνες και επαγγελματίες αγρότες, κτηνοτρόφους, αλιείς κτλ.

Τα έγγραφα που αποδεικνύουν τόσο την απαίτηση του δανειστή έναντι του δανειζομένου, όσο και το ποσό της απαίτησης καλούνται πιστωτικοί τίτλοι ή πιστωτικά όργανα.

Οι κυριότεροι πιστωτικοί τίτλοι είναι η συναλλαγματική, η επιταγή, η πιστωτική κάρτα, η φορτωτική, το αποθετήριο, το ενεχυρόγραφο, η μετοχή, η ομολογία κτλ.

Από τους τίτλους αυτούς, οι συναλλαγματικές, οι επιταγές και τα γραμμάτια αποβλέπουν στην καταβολή χρημάτων και γι' αυτό καλούνται «χρηματογραφα».

Η σημασία των πιστωτικών τίτλων είναι τεράστια για την όλη οικονομική ανάπτυξη της χώρας, γιατί:

- 1^ο. Αποτελούν όργανα μεταφοράς χρημάτων από τόπο σε τόπο κατά τον ασφαλέστερο και ταχύτερο τρόπο.
- 2^ο. Αποτελούν όργανα πίστης.
- 3^ο. Αποτελούν όργανα πληρωμής, γιατί αντικαθιστούν το χρήμα.

Σήμερα το πλαστικό χρήμα αποτελεί την πιο μεγάλη εξέλιξη στις μορφές του μέσου για την απόκτηση αγαθών και την παροχή υπηρεσιών.

Οι πλαστικές κάρτες (πλαστικό χρήμα), τα τελευταία χρόνια, χρησιμοποιούνται ευρύτατα στις συναλλαγές.

Έχουν το πλεονέκτημα ότι είναι εύχρηστες και δίνουν τη δυνατότητα να πληρώνονται οι αγορές μέσα σε χρονικό διάστημα 30-45 ημερών.

Το βασικότερο όμως μειονέκτημα είναι ότι ο κάτοχος τους αγοράζει ευκολότερα αγαθά που δεν του είναι και τόσο απαραίτητα.

Ερωτήσεις

- Τι καλείται ανταγωνισμός;
- Ποια τα θετικά αποτελέσματα του ανταγωνισμού;
- Ποια τα αρνητικά αποτελέσματα του ανταγωνισμού;
- Ποιες είναι οι μορφές αγοράς;
- Ποιος ανταγωνισμός καλείται θεμιτός;
- Τι καλείται αθέμιτος ανταγωνισμός;
- Ποια μέσα χρησιμοποιούν οι έμποροι κατά τον αθέμιτο ανταγωνισμό;
- Τι καλείται πίστη και ποια τα στοιχεία της έννοιας της πίστης;
- Ποιος καλείται πιστολήπτης και ποιος πιστοδότης;
- Ποια φερεγγυότητα καλείται προσωπική και ποια εμπράγματη;
- Σε ποια πράγματα γίνεται υποθήκη και σε ποια ενέχυρο;
- Τι καλείται πίστωση και ποια τα χαρακτηριστικά στοιχεία της πίστωσης;
- Πώς διακρίνονται οι πιστώσεις ανάλογα με τον κλάδο της οικονομικής δραστηριότητας;
- Τι καλείται πιστωτικός τίτλος και ποια τα χαρακτηριστικά του στοιχεία;
- Ποιοι είναι οι κυριότεροι πιστωτικοί τίτλοι;
- Τι καλείται συναλλαγματική;
- Ποια τα βασικά στοιχεία της συναλλαγματικής;
- Ποιο το ποσοστό χαρτοσήμανσης της συναλλαγματικής;
- Πώς γίνεται η μεταβίβαση της συναλλαγματικής;
- Πώς συντάσσεται η διαμαρτύρηση της συναλλαγματικής και ποια στοιχεία περιέχει;
- Τι καλείται προεξόφληση συναλλαγματικής;
- Τι καλείται γραμμάτιο σε διαταγή;
- Ποιες οι διαφορές μεταξύ γραμματίου σε διαταγή και συναλλαγματικής;
- Τι καλείται επιταγή και ποια τα τυπικά της στοιχεία;
- Τι καλείται κάλυμμα ή αντίκρυσμα;
- Ποιες κατηγορίες επιταγών γνωρίζετε;
- Μέσα σε πόσο χρονικό διάστημα από την έκδοσή της πρέπει να εμφανιστεί η επιταγή στην τράπεζα για να πληρωθεί;
- Ποια επιταγή καλείται δίγραμμη;
- Ποια τα βασικά στοιχεία μιας πιστωτικής κάρτας;
- Ποιες οι βασικές κατηγορίες πιστωτικών καρτών (απλή αναφορά);
- Τι γνωρίζετε για το ηλεκτρονικό πορτοφόλι;

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ - ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΤΕΛΩΝΕΙΑ

- 4.1. Γενικά για τις μεταφορές και τις συγκοινωνίες
- 4.2. Σημασία των μεταφορικών μέσων
- 4.3. Μεταφορά εμπορευμάτων με διάφορα μεταφορικά μέσα
- 4.4. Αποθήκευση εμπορευμάτων
- 4.5. Λαθρεμπόριο
- 4.6. Σκοπός και σημασία των τελωνείων
- 4.7. Εκτελωνισμός και διασάφηση
- 4.8. Δικαιώματα υπερημερίας - αζήτητα εμπορεύματα

Τα κυριότερα μέσα, με τα οποία αναπτύχθηκε τόσο πολύ το εμπόριο τα τελευταία κυρίως χρόνια, είναι τα μέσα μεταφοράς και συγκοινωνίας. Με αυτά μεταφέρονται γρήγορα από τόπο σε τόπο οι άνθρωποι και τα εμπορεύματα, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται ο συναγωνισμός, ο οποίος συμβάλλει τόσο στον περιορισμό των ελλείψεων σε αγαθά, όσο και στη σταθεροποίηση των τιμών.

Σήμερα χάρη στα μέσα μεταφοράς και συγκοινωνίας γίνονται προσιτά στους πτωχούς ακόμη και τα πιο ακριβά εμπορεύματα, τα οποία παράγονται σε διαφορετικούς τόπους και γενικά εξυπηρετούνται οι ανάγκες της παραγωγής και της κατανάλωσης.

Τα μέσα μεταφοράς, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της πίστης στο εμπόριο, είναι η δύναμη εκείνη που συνέβαλε στη μείωση της τιμής όλων των προϊόντων, γιατί το κόστος μεταφοράς είναι τμήμα του παραγωγικού κόστους.

Οι μεταφορές και οι συγκοινωνίες είναι η αντανάκλαση του πολιτισμού, δηλαδή όσο σε μια χώρα είναι αναπτυγμένα τα μέσα μεταφοράς, τόσο ανεπτυγμένος είναι και ο πολιτισμός της.

Τα μεταφορικά μέσα κινούνται με βάση διεθνείς συμφωνίες και απολαμβάνουν μεγάλη ελευθερία κινήσεων σε διεθνές επίπεδο. Για την προτίμηση και επιλογή ενός μεταφορικού μέσου, εξετάζεται κυρίως το κόστος μεταφοράς, η ταχύτητα αλλά και η ασφάλεια που παρέχει στη διακίνηση προσώπων και πραγμάτων.

Τέλος, η ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων φέρνει σε επαφή τους λαούς, περιορίζει τις αντιθέσεις που αναπτύχθηκαν μεταξύ τους, βοηθά στη μεταφορά επιστημονικών και τεχνολογικών γνώσεων, καθώς και των πνευματικών και πολιτιστικών αγαθών.

Όλα αυτά συμβάλλουν στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο των χωρών.

4.1. Γενικά για τις μεταφορές και τις συγκοινωνίες

Μεταφορά είναι η διακίνηση προσώπων και πραγμάτων (υλικών αγαθών ή υπηρεσιών) από τόπο σε τόπο με τη χρησιμοποίηση ενός μέσου που λέγεται μεταφορικό μέσο και με την καταβολή ενός κομίστρου ή εισιτηρίου.

Τα στοιχεία της μεταφοράς είναι:

1. Η διακίνηση (μετακίνηση).
2. Η διακίνηση αφορά πρόσωπα και υλικά αγαθά ή υπηρεσίες, όπως είναι οι πληροφορίες και οι ειδήσεις.
3. Η διακίνηση γίνεται από ένα σημείο σε ένα άλλο, που βρίσκεται σε απόσταση από το προηγούμενο.
4. Η χρησιμοποίηση ενός τεχνολογικού μέσου που λέγεται μεταφορικό.
5. Η καταβολή ενός χρηματικού ποσού που για τα υλικά αγαθά καλείται κόμιστρο ή ναύλος και για τα πρόσωπα εισιτήριο.

Συγκοινωνία είναι η οργανωμένη μεταφορά που γίνεται με συγκεκριμένο σκοπό, με ορισμένα μέσα, με δεσμεύσεις ως προς τον τόπο, το χρόνο και την ποσότητα μεταφοράς και από ορισμένο φορέα.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η συγκοινωνία:

1. Είναι έννοια συγκεκριμένη, ενώ η μεταφορά είναι γενική έννοια.
2. Η συγκοινωνία προϋποθέτει οργάνωση για την επίτευξη των σκοπών της.
3. Η οργάνωση της συγκοινωνίας περιλαμβάνει:
 - α. Συγκεκριμένο σκοπό, π.χ. εξυπηρέτηση επιβατών, εξυπηρέτηση εμπόρων.
 - β. Δέσμευση ως προς το χρόνο, δηλαδή στη συγκοινωνία είναι ορισμένες οι ώρες των αναχωρήσεων και από διάφορα σημεία (σταθμοί τρένων, λεωφορείων, λιμάνια, αεροδρόμια).
 - γ. Δέσμευση ως προς τον τόπο, π.χ. Αθήνα - Τρίκαλα με λεωφορείο, Αθήνα - Λάρισα με τρένο, Αθήνα - Ηράκλειο με το πλοίο, Αθήνα - Αλεξανδρούπολη με αεροπλάνο.
 - δ. Δέσμευση ως προς τις ποσότητες μεταφοράς, π.χ. ορισμένος αριθμός επιβατών στο λεωφορείο, ορισμένο φορτίο στο φορτηγό κ.λπ.
 - ε. Δέσμευση ως προς τα κόμιστρα, τους ναύλους ή τα εισιτήρια, το ύψος των οποίων καθορίζεται με την παρέμβαση του κράτους και όχι αυθαίρετα.
 - στ. Συγκεκριμένο φορέα που πραγματοποιεί τις συγκοινωνίες, ο οποίος μπορεί να είναι το κράτος ή ιδιώτες, π.χ. ο Ο.Σ.Ε. είναι κρατικός φορέας, ενώ τα ΚΤΕΛ ιδιωτικός φορέας.

Για την εφαρμογή των παραπάνω ασκείται έλεγχος από αρμόδιες υπηρεσίες του Κράτους (Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών, Λιμενικό Σώμα, Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, Αστυνομία κ.λπ.).

4.2. Σημασία των μεταφορικών μέσων

Στις σύγχρονες μεταφορές προσώπων και πραγμάτων χρησιμοποιούνται όλα τα τελειοποιημένα μεταφορικά μέσα.

Η σημασία των μεταφορών είναι τεράστια, γιατί αποτελούν τη βάση της οικονομικής και της κοινωνικής ανάπτυξης μιας χώρας.

Συγκεκριμένα με τις μεταφορές:

1. Εξυπηρετούνται οι ανάγκες της αγοράς, δηλαδή οι ανάγκες της παραγωγής και της κατανάλωσης.
2. Προσφέρεται απασχόληση σε σημαντικό αριθμό προσώπων που παίζουν σημαντικό ρόλο στις μεταφορές, όπως σε οδηγούς, μηχανικούς, πιλότους, πλοίαρχους, ελεγκτές, φορτωτές, εισπράκτορες κ.λπ.
3. Ίδρύονται και λειτουργούν επιχειρήσεις για την υποβοήθηση των μεταφορών, όπως πρακτορεία, γραφεία μεταφορών, τουριστικά γραφεία κ.λπ.
4. Βελτιώνεται το τεχνολογικό επίπεδο της χώρας (τεχνικός πολιτισμός) με τη χρησιμοποίηση των πιο σύγχρονων μέσων μεταφοράς.
5. Διευρύνονται οι εμπορικές συναλλαγές τόσο στο εσωτερικό της χώρας (μεταξύ των περιφερειών) όσο και μεταξύ κρατών του εξωτερικού με το διεθνές εμπόριο και τις συναλλαγές.
6. Ενισχύονται και εκσυγχρονίζονται όλοι οι παραγωγικοί κλάδοι της οικονομίας με την εισαγωγή μηχανολογικών και τεχνολογικών εξοπλισμών από τις ανεπτυγμένες χώρες.
7. Αποφεύγονται τα μονοπώλια και ολιγοπώλια, αφού είναι δυνατή η εισαγωγή αγαθών, που αποτελούν το αντικείμενο δραστηριότητάς τους, από άλλες χώρες.
8. Διευκολύνεται η εγκατάσταση επιχειρήσεων σε απομακρυσμένες περιοχές με τον περιορισμό του κόστους μεταφοράς των προϊόντων.
9. Η τελειοποίηση των μέσων μεταφοράς και η αύξηση της ταχύτητάς τους έκαναν δυνατή την επέκταση της παραγωγής και κατανάλωσης σε ευαίσθητα και φθαρτά προϊόντα. Π.χ. με τα μέσα μεταφοράς που διαθέτουν ψύξη μεταφέρονται ευαίσθητα νωπά προϊόντα σε μακρινές αποστάσεις.
10. Εξομαλύνονται οι τιμές των προϊόντων με βάση την προσφορά και τη ζήτηση.

Διάκριση των μεταφορών

Οι μεταφορές ανάλογα με τη μορφή τους διακρίνονται σε:

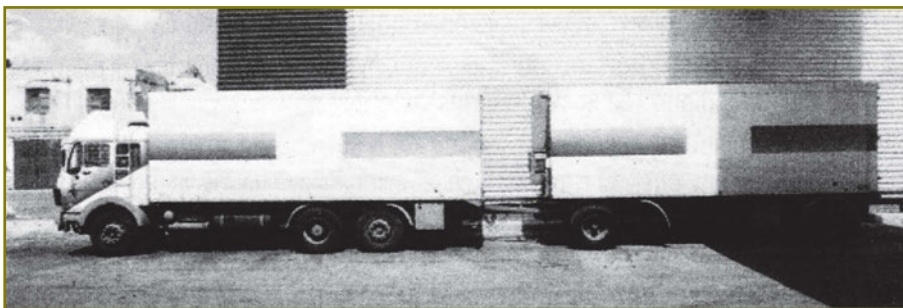
1. **Χερσαίες μεταφορές**, δηλαδή αυτές που γίνονται στην ξηρά και είναι:
 - α) Οι οδικές μεταφορές, που εκτελούνται με αυτοκίνητα.
 - β) Οι σιδηροδρομικές μεταφορές, που εκτελούνται με τρένα.

2. **Θαλάσσιες μεταφορές**, δηλαδή αυτές για τις οποίες χρησιμοποιούνται μέσα μεταφοράς που κινούνται στη θάλασσα. Τα μέσα αυτά μεταφοράς είναι οι βάρκες, τα ιστιοφόρα, οι μαούνες και τα πλοία κάθε είδους.
Οι θαλάσσιες μεταφορές υποδιαιρούνται σε:
 - Εσωτερικών θαλασσών, που εκτελούνται με ακτοπλοϊκά πλοία,
 - Κλειστών θαλασσών, όπως π.χ. η Μεσόγειος,
 - Ωκεάνιες, που εκτελούνται με ποντοπόρα πλοία.
3. **Μεταφορές εσωτερικής ναυσιπλοΐας**, δηλαδή μεταφορές που εκτελούνται σε λίμνες και ποτάμια. Στη χώρα μας οι ποτάμιες μεταφορές είναι ανύπαρκτες, ενώ οι μεταφορές σε λίμνες πολύ περιορισμένες.
4. **Εναέριες μεταφορές**, που εκτελούνται με ελικόπτερα και αεροπλάνα.
5. **Μεταφορές με αγωγούς** για τη μεταφορά υγρών και αερίων.

4.3. Μεταφορά εμπορευμάτων με διάφορα μεταφορικά μέσα

4.3.1. Μεταφορά με φορτηγά αυτοκίνητα

Τα φορτηγά αυτοκίνητα διακρίνονται σε ιδιωτικής χρήσης (ΙΧ), που χρησιμοποιούνται για τις μεταφορικές ανάγκες μιας επιχείρησης (ατομικής ή εταιρικής) και σε φορτηγά Δημόσιας Χρήσης (ΔΧ), που ανήκουν σε επαγγελματίες για την εξυπηρέτηση των αναγκών τρίτων προσώπων, με είσπραξη κομίστρου.

Μεταφορές με φορτηγά αυτοκίνητα Ιδιωτικής Χρήσης (ΙΧ)

Σύμφωνα με τον Κ.Β.Σ., κάθε επιτηδευματίας, που χρησιμοποιεί για τη μεταφορά αγαθών ιδιωτικής χρήσης φορτηγά ή μισθωμένα αυτοκίνητα δημόσιας χρήσης, πρέπει να εκδίδει δελτίο αποστολής για τα προϊόντα που μεταφέρει, το οποίο συνοδεύει τα αγαθά σ' όλη τη διαδρομή και παραδίδεται στον παραλήπτη.

Ειδικότερα, το δελτίο αποστολής εκδίδεται:

1. Σε κάθε περίπτωση χονδρικής πώλησης ή διακίνησης αγαθών για οποιονδήποτε σκοπό και προς οποιονδήποτε και εφόσον δεν εκδόθηκε συνενωμένο τιμολόγιο - δελτίο αποστολής.
2. Σε κάθε περίπτωση διακίνησης εμπορευμάτων από άτομο που δεν έχει την υποχρέωση να εκδώσει δελτίο αποστολής ή από άτομο που αρνείται την έκδοσή του.
3. Σε κάθε περίπτωση διακίνησης αγαθών μεταξύ εγκαταστάσεων του ίδιου του επιχειρηματία (π.χ. από ένα κατάστημα σε άλλο ή από μία αποθήκη σε ένα πρατήριο κ.λπ.).

Μεταφορές με φορτηγά αυτοκίνητα Δημόσιας Χρήσης (ΔΧ)

Τα φορτηγά αυτοκίνητα ΔΧ μεταφέρουν εμπορεύματα, τα οποία ανήκουν σε άλλους έναντι αμοιβής, η οποία ονομάζεται κόμιστρο.

Σύμφωνα με το ΚΒΣ, ο μεταφορέας είναι υποχρεωμένος για κάθε μεταφορά αγαθού και με βάση το δελτίο αποστολής ή το τιμολόγιο ή το ημερολόγιο μεταφοράς να εκδίδει **φορτωτική** σε τέσσερα (4) αντίτυπα και να ελέγχει τα δέματα και το βάρος των εμπορευμάτων που παραλαμβάνει.

ΤΙΜΗ ΦΟΡΤΗΣΗΣ Εκκίνηση ΔΟΥ	ΦΟΡΤΩΤΙΚΗ Άρθρο 16 Κ.Φ.Σ. ΜΕΤΑΦΟΡΕΑΣ 1. (ΣΥΝΔΕΥΤΙΚΟ ΑΓΑΘΩΝ)	ΤΙΜΗ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ Εκκίνηση ΔΟΥ
ΦΟΡΤΩΤΗΣ ή ΑΠΟΣΤΟΛΕΑΣ ΕΠΩΝΥΜΟ ΟΝΟΜΑ Α.Φ.Μ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ Δ/ΝΣΗ ΠΟΛΗΣ	ΠΕΡΙΛΗΠΤΗ ΕΠΩΝΥΜΟ ΟΝΟΜΑ Α.Φ.Μ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ Δ/ΝΣΗ ΠΟΛΗΣ	
ΑΡΙΘ. ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΟΝΟΜ/ΜΟ ΙΔΙΟΚΤ. Δ/ΝΣΗ ΙΔΙΟΚΤ. ΠΟΛΗΣ ΟΔΟΣ ΟΝΟΜ/ΜΟ ΟΔΗΓΟΥ Δ/ΝΣΗ ΟΔΗΓΟΥ ΠΟΛΗΣ ΟΔΟΣ		ΚΩΔΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΑΠΟΣ- ΤΟΛΗΣ ΠΡΟΦΟ- ΡΙΣΜΟΥ ΑΠΟΣ- ΤΟΛΕΑ ΠΑΡΑ- ΛΗΠΤΗ
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΚΩΔΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡ. ΤΙΜΟΛ. ή ΑΛΛ. Ε.Λ.Π. ΣΥΜΒΕΛ ΑΡΘΡΩΝ ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ ΔΕΜΑΤΩΝ Κ.Α.Π. ΕΙΔΟΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΧΗ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΕΑ		Β Α Ρ Ο Σ ΚΙΛΑ ΚΑΘΑΡΑ ΚΙΛΑ ΜΙΚΤΑ ΚΟΜΙΣΤΡΑ ΤΕΛΗ ΚΟΜΙΣΤΡΑ Δ. Φ/ΧΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΣΤΩΔΟ Φ.Π.Α. Γ. ΣΤΩΔΟ
ΟΛΟΓΡΑΦΩΣ ΔΡΑΧ. ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗ ΔΡΧ.		ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ Ο ΕΚΔΟΤΗΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΗΛΩΣΗ ΠΑΡΑΛΗΠΤΗ ΤΑ ΑΝΑΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΦΟΡΤΩΤΙΚΗΣ ΕΒΛΑΒΗ ΣΕ ΚΑΛΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ Αριθ. Ο ΠΑΡΑΛΗΠΤΗΣ		

Το 1° αντίτυπο συνοδεύει τα αγαθά, αποτελεί αποδεικτικό παράδοσής τους και μένει στο μεταφορέα.

Το 2° παραδίδεται στο φορτωτή.

Το 3° έχει την ένδειξη «Αποδεικτικό Δαπάνης» και δίνεται σε εκείνον που πληρώνει τα κόμιστρα και

Το 4° παραμένει στο στέλεχος.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 16 του ΠΔ 186/97 «περί κώδικα βιβλίων και στοιχείων» η φορτωτική περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

1. Το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία, το επάγγελμα και τη διεύθυνση του αποστολέα ή φορτωτή, καθώς και του παραλήπτη των αγαθών.
2. Τα πλήρη στοιχεία του εντολέα, αν η μεταφορά γίνεται απευθείας από τον αποστολέα στον παραλήπτη κατ' εντολή τρίτου ή κατ' εντολή μεταφορικού γραφείου.
3. Την ημερομηνία και τον τόπο έκδοσης της φορτωτικής, καθώς και την ημερομηνία έναρξης της μεταφοράς.
4. Τον τόπο προορισμού των αγαθών.
5. Το είδος και τον αριθμό των συνοδευτικών στοιχείων του αποστολέα, π.χ. τιμολόγιο, δελτίο αποστολής.
6. Τους αριθμούς των δεμάτων, το είδος κατά γενική κατηγορία (π.χ. υφάσματα τρόφιμα κ.λπ.) και την ποσότητα των μεταφερόμενων αγαθών.
7. Το κόμιστρο και τις άλλες επιβαρύνσεις της μεταφοράς.
8. Τον αριθμό κυκλοφορίας του αυτοκινήτου.

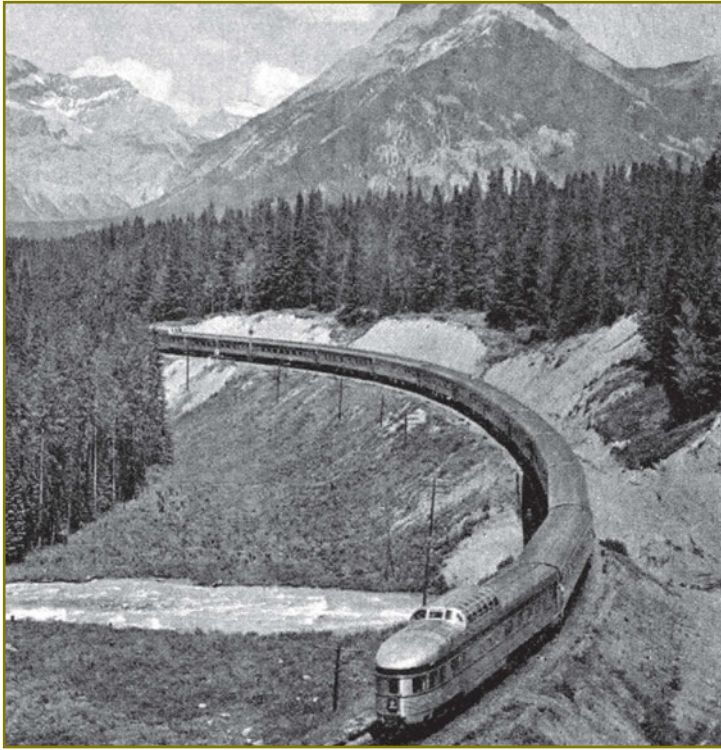
Ο μεταφορέας που πραγματοποιεί διεθνείς οδικές μεταφορές, σιδηροδρομικές ή θαλάσσιες, εκδίδει και τα στοιχεία που προβλέπονται από τις Διεθνείς συμβάσεις, στις οποίες έχει προσχωρήσει η χώρα μας.

Σημειώνεται ότι με βάση τον ΚΒΣ ο εκμεταλλευτής αυτοκινήτων ΔΧ τηρεί υποχρεωτικά βιβλία 2ης κατηγορίας (εσόδων-εξόδων).

4.3.2. Μεταφορά με σιδηροδρόμους

Το 1825 κυκλοφόρησε στην Αγγλία ο πρώτος ατμοκίνητος σιδηρόδρομος. Από τότε όλα σχεδόν τα κράτη κατασκεύασαν σιδηροδρομικά δίκτυα για τη διακίνηση ατόμων και εμπορευμάτων. Με τη σύνδεση πολλών εθνικών δικτύων δημιουργήθηκαν οι μεγάλες διεθνείς σιδηροδρομικές γραμμές.

Οι σημαντικές ανακατατάξεις στην παγκόσμια οικονομία και οι ενεργειακές ανάγκες οδήγησαν σε ριζική επανεκτίμηση του ρόλου των σιδηροδρόμων από την άποψη των μεταφορών.

Η επανεκτίμηση αυτή είναι υπέρ του σιδηροδρόμου και πιστεύεται σε ολόκληρο τον κόσμο ότι οι σιδηροδρομικές μεταφορές περνούν τη δεύτερη νεότητά τους.

Ένας σιδηροδρομικός συρμός μπορεί να μεταφέρει πολλαπλάσιους επιβάτες και εμπορεύματα από ό,τι το αυτοκίνητο ή το αεροπλάνο με πολύ λιγότερη δαπάνη μεταφοράς.

Σήμερα, με την ντιζελοκίνηση και ηλεκτροκίνηση των μηχανών, οι σιδηροδρομικές μεταφορές έγιναν πιο συχνές.

Οι σιδηρόδρομοι έχουν προσαρμοστεί στις σύγχρονες μεταφορικές ανάγκες με τη δημιουργία οχημάτων - ψυγείων για τη μεταφορά ευπαθών προϊόντων (φρούτα - κρέατα - οπωροκηπευτικά κ.ά.), καθώς και με τη δημιουργία ειδικών τύπων βαγονιών για τη μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων, οχημάτων, μηχανών κ.λπ.

Οι σιδηρόδρομοι στην Ελλάδα ανήκουν στο κράτος, το οποίο δημιούργησε τον ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΟΣΕ), με σκοπό την ενίσχυση των παραγωγικών κλάδων (γεωργία - κτηνοτροφία) των άγονων περιοχών κτλ. από τις οποίες διέρχεται ο σιδηρόδρομος και τη διατήρηση του κομίστρου σε χαμηλά επίπεδα.

Ως προς τα κόμιστρα ισχύουν οι εξής ρυθμίσεις:

1. Τα εμπορεύματα κατατάσσονται τιμολογιακά σε τρεις κλάσεις. Στην Α΄ κλάση ανήκουν τα υφάσματα, τα αρώματα κ.ά. Στη Β΄ κλάση ανήκουν το σιτάρι, το κρασί κ.λπ. και στη Γ΄ κλάση ανήκουν οι γαιάνθρακες, ο σίδηρος, τα τιμμένα κ.ά.
2. Τα τιμολόγια διακρίνονται σε **γενικά**, για μεταφορές κάτω από κανονικές συνθήκες και **ειδικά**, που προβλέπουν εκπτώσεις για ειδικούς λόγους.
3. Για τα τιμολόγια **κατ' αποκοπή** το κόμιστρο καθορίζεται από σταθμό σε σταθμό και χιλιομετρικά, για τα **αναλογικά**, το κόμιστρο ορίζεται ανάλογα με τη χιλιομετρική μονάδα για συγκεκριμένο βάρος (π.χ. τόσο κόμιστρο ανά τόνο για κάθε χιλιόμετρο).
4. Το τιμολόγιο μεταφοράς και το ύψος των κομίστρων εξαρτάται και από την αμαξοστοιχία που χρησιμοποιείται για τη μεταφορά, που μπορεί να είναι τακτική εμπορική ή ταχεία ή υπερταχεία επιβατική αμαξοστοιχία.

Η μεταφορά με τις επιβατικές αμαξοστοιχίες επιβαρύνει το κόμιστρο κατά πολύ (περίπου 30%). Με ειδικές διατάξεις ρυθμίζεται η μεταφορά ζώντων ζώων, καυσίμων, εμπορευμάτων με αδιαίρετο όγκο κ.λπ.

Η μεταφορά εμπορευμάτων με σιδηρόδρομο προϋποθέτει τη σύνταξη δύο εγγράφων: της δήλωσης αποστολής και της φορτωτικής.

1. Δήλωση αποστολής

Η δήλωση γίνεται σε ειδικό έντυπο που συμπληρώνεται από τον αποστολέα και περιέχει τα εξής στοιχεία:

- α) το ονοματεπώνυμό του ή την επωνυμία του,
- β) το όνομα του παραλήπτη,
- γ) το είδος και την ποσότητα των εμπορευμάτων,
- δ) τον τόπο προορισμού,
- ε) τους αριθμούς των δεμάτων,
- στ) τον τρόπο αποστολής (τακτική εμπορική, ταχεία επιβατική) και
- ζ) τα κόμιστρα, με τη σημείωση αν θα πληρωθούν από τον αποστολέα ή τον παραλήπτη.

2. Φορτωτική

Είναι επίσης έντυπη και περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

- α) τα στοιχεία του αποστολέα και του παραλήπτη,
- β) το είδος και το βάρος των εμπορευμάτων,
- γ) τους αριθμούς των δεμάτων,
- δ) την υπογραφή του σταθμάρχη με την ημερομηνία έκδοσης,
- ε) την ημερομηνία και ώρα άφιξης των εμπορευμάτων,
- στ) την ημερομηνία παραλαβής των εμπορευμάτων,
- ζ) την υπογραφή του παραλήπτη που βεβαιώνει ότι το εμπόρευμα παραδόθηκε κανονικά.

4.3.3. Μεταφορά εμπορευμάτων με πλοία

Η μεταφορά με πλοία πάντοτε ήταν η φθηνότερη και γι' αυτό το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου εμπορίου γίνονταν και γίνεται από τη θάλασσα. Πριν από την αεροπορική σύνδεση των Νησιών και των Ηπείρων, η μόνη δυνατή επικοινωνία ήταν η θαλάσσια.

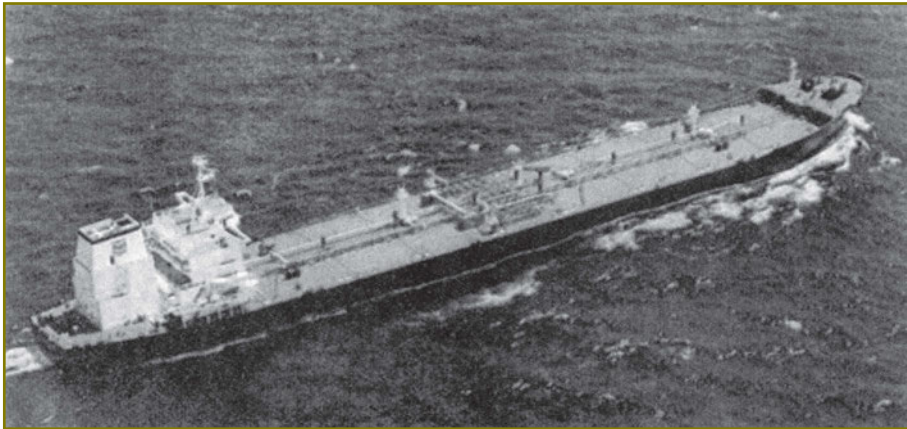
Η θαλάσσια μεταφορά ακολούθησε τις εξελίξεις και ωφελήθηκε σημαντικά από την ανάπτυξη και την πρόοδο της τεχνικής και των επιστημών.

Τα σύγχρονα πλοία χαρακτηρίζονται από τη μεταφορική τους ικανότητα, την αύξηση του όγκου της και την εξειδίκευση στις μεταφορές.

Τα πλοία διακρίνονται σε επιβατηγά και φορτηγά

Τα επιβατηγά διακρίνονται σε ακτοπλοϊκά και αφορούν τα πλοία που έχουν δρομολογηθεί από το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας σε ορισμένες γραμμές του εσωτερικού και σε ποντοπόρα που έχουν δρομολογηθεί για γραμμές του εξωτερικού.

Τα φορτηγά πλοία, με τα οποία διακινείται το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταφορών, διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες:

1. *Φορτηγά ξηρών φορτίων που περιλαμβάνουν:*
 - α) τα φορτηγά πλοία γραμμής,
 - β) τα ελεύθερα φορτηγά γενικών φορτίων,
 - γ) τα ελεύθερα φορτηγά ομοειδών φορτίων.

2. *Φορτηγά υγρών καυσίμων που περιλαμβάνουν:*

- α) τα δεξαμενόπλοια,
- β) τα υγραεριφόρα,
- γ) τα ρινοφόρα.

3. *Φορτηγά πλοία συνδυασμένων μεταφορών*

Στη σύμβαση μεταφοράς με πλοία, εκτός από τους κανόνες μεταφοράς που ισχύουν για τα αυτοκίνητα και το σιδηρόδρομο, υπάρχουν και άλλοι κανόνες και ορολογίες, που καλό είναι να γνωρίζουμε την έννοιά τους.

Ναυτικά έγγραφα ονομάζουμε τα έγγραφα εκείνα τα οποία είναι υποχρεωμένο να έχει κάθε πλοίο, σύμφωνα με τους νόμους του ελληνικού κράτους.

Τα έγγραφα αυτά είναι:

- το έγγραφο εθνικότητας του πλοίου,
- το ναυτολόγιο,
- το ημερολόγιο του πλοίου,
- η άδεια αναχώρησης,
- το δηλωτικό του φορτίου,
- οι φορτωτικές κ.ά.

Ναύλωση ονομάζουμε τη σύμβαση μεταφοράς εμπορευμάτων με πλοίο, το οποίο μπορεί να ναυλωθεί **εξολοκλήρου**, οπότε ο εφοπλιστής -ιδιοκτήτης του πλοίου- δε δικαιούται τη φόρτωση εμπορευμάτων άλλων προσώπων, είτε **μερικώς**, οπότε επιτρέπεται και η φόρτωση εμπορευμάτων τρίτων προσώπων.

Η ναύλωση διακρίνεται σε:

1. ναύλωση για κάθε ταξίδι,
2. ναύλωση κατά χρόνο ή χρονοναύλωση, που στην ουσία είναι ενοικίαση του πλοίου για ορισμένο χρόνο με το προσωπικό και τον εξοπλισμό του,
3. ναύλωση για μια σειρά ταξιδιών,
4. ναύλωση για όλη τη χωρητικότητα του πλοίου (ολική),
5. ναύλωση για μέρος της χωρητικότητας του πλοίου (μερική),
6. ναύλωση κατ' αποκοπή, δηλαδή με συγκεκριμένο ναύλο ανεξάρτητα από την ποσότητα του φορτίου,
7. ναύλωση για μεταφορά πραγμάτων που γίνεται στα πλοία τακτικών γραμμών,
8. ναύλωση εργολαβική, δηλαδή για μεταφορά ορισμένης ποσότητας φορτίων σε μια χρονική περίοδο έναντι προσυμφωνημένου ποσού.

Ναύλος ονομάζεται το ποσό των κομίστρων που λαμβάνει ο εφοπλιστής.

Η σύμβαση μεταφοράς αποδεικνύεται με ιδιαίτερο έγγραφο, το οποίο καλείται **Ναυλοσυμφωνητικό**.

Το ναυλοσυμφωνητικό περιλαμβάνει τους όρους της συμφωνίας της ναύλωσης με κάποιο συγκεκριμένο πλοίο.

Συγκεκριμένα περιλαμβάνει:

- α) τα στοιχεία του πλοίου (όνομα, εθνικότητα, χωρητικότητα),
- β) τα στοιχεία του πλοιάρχου,
- γ) τον τόπο, το χρόνο και τον τρόπο της φόρτωσης και εκφόρτωσης,
- δ) τον τόπο του προορισμού,
- ε) το είδος, την ποιότητα και την ποσότητα των εμπορευμάτων,
- στ) το ναύλο και τον τρόπο πληρωμής τους,
- ζ) την αποζημίωση (ρήτρα) που συμφωνήθηκε σε περίπτωση καθυστέρησης,
- η) τις ημέρες στάσει (σταλίες) και υπερστάσει (κοντροσταλίες).

Ημέρες στάσεις ή **Σταλίες** ονομάζονται οι ημέρες οι οποίες συμφωνούνται μεταξύ του πλοιάρχου και του αποστολέα για τη φόρτωση και την εκφόρτωση των εμπορευμάτων.

Εάν οι ημέρες στάσεις που έχουν οριστεί δεν επαρκούν και χρησιμοποιηθούν και άλλες, τότε οι επιπλέον ημέρες ονομάζονται ημέρες υπερστάσεις ή **«Κοντροσταλίες»**, για τις οποίες ο αποστολέας αποζημιώνει τον πλοίαρχο.

Εάν όμως η καθυστέρηση οφείλεται σε λόγους ανωτέρας βίας, π.χ. θαλασσοταραχή, ουδεμία αποζημίωση καταβάλλεται.

Εθνικότητα του πλοίου

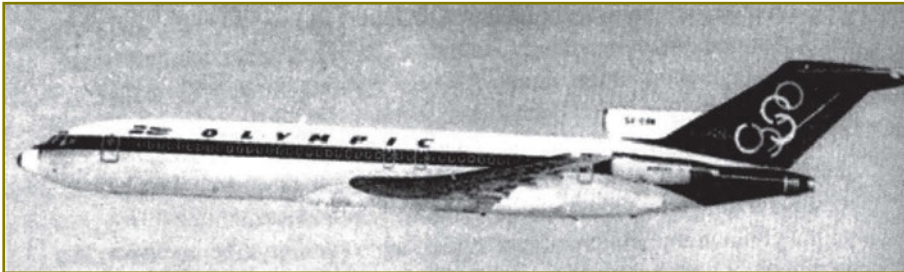
Κάθε πλοίο σαν εξωτερικό γνώρισμα έχει τη σημαία του κράτους στο οποίο ανήκει. Το κάθε πλοίο είναι υποχρεωμένο να έχει μαζί του και το **έγγραφο Εθνικότητας** που εκδίδεται από την αρμόδια αρχή.

Η αρχή αυτή, αφού ελέγξει τα σχετικά δικαιολογητικά που προβλέπονται από τη νομοθεσία που ισχύει και διαπιστώσει ότι έχουν τηρηθεί όλες οι σχετικές διατυπώσεις, εγγράφει το πλοίο σε ειδικό βιβλίο, το οποίο ονομάζεται «Νηολόγιο» και στη συνέχεια χορηγεί στον ιδιοκτήτη του το σχετικό έγγραφο του πλοίου σαν ελληνικό και το δικαίωμα να φέρει το πλοίο την ελληνική σημαία.

4.3.4. Μεταφορά με αεροπλάνο

Η αεροπορική συγκοινωνία, ιδίως μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις σε όλα τα ανεπτυγμένα κράτη.

Το αεροπλάνο εξαιτίας της μεγάλης ταχύτητας που αναπτύσσει και της ανεξαρτησίας του από τους φυσικούς όρους της επιφάνειας του εδάφους κατόρθωσε να μειώσει σε μεγάλο βαθμό (να εκμηδενίσει) τις αποστάσεις.

Με τα αεροπλάνα μεταφέρονται άνθρωποι και εμπορεύματα μικρού όγκου και βάρους αλλά μεγάλης αξίας (κοσμήματα, φάρμακα, πολύτιμοι λίθοι, δείγματα εμπορευμάτων, αλληλογραφία κ.λπ.).

Η μεταφορά των εμπορευμάτων είναι περιορισμένη, λόγω του υψηλού κόστους μεταφοράς, αν και τελευταία έχει επεκταθεί με τη χρησιμοποίηση ειδικών αεροπλάνων για μεταφορά φορτίων (cargo Aircrafts).

Η αποστολή των εμπορευμάτων γίνεται με την παράδοσή τους στον αερολιμένα και τη σύνταξη σχετικού δηλωτικού για την έκδοση φορτωτικής.

Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης, γιατί βρίσκεται μεταξύ τριών Ηπείρων και δύο θαλασσών, έχει γίνει σημαντικός κόμβος αεροπορικών συγκοινωνιών με σύγχρονα αεροδρόμια.

Με το αεροδρόμιο των Σπάτων, που βρίσκεται υπό κατασκευή, πιστεύεται ότι θα διευκολυνθεί η εναέρια συγκοινωνία της χώρας μας για τα επόμενα χρόνια.

Επειδή οι αεροπορικές μεταφορές έχουν μεγάλη σπουδαιότητα για μία χώρα, οι αεροπορικές επιχειρήσεις βρίσκονται υπό τον έλεγχο του κράτους. Τα τελευταία χρόνια όμως η ανάπτυξη των σπουδαιότατων αυτών μέσων συγκοινωνίας επέβαλε να ανατίθενται και σε ιδιωτικές επιχειρήσεις και στην ατομική πρωτοβουλία.

Όταν η ταχύτητα έχει πρωταρχική σημασία σε μια μεταφορά, οι αεροπορικές μεταφορές γίνονται, σε σύγκριση με τις άλλες, μοναδικό μέσο διακίνησης.

4.3.5. Μεταφορά με αγωγούς

Σημαντική θέση στη σύγχρονη οικονομική ζωή έχουν πάρει και οι μεταφορικοί αγωγοί.

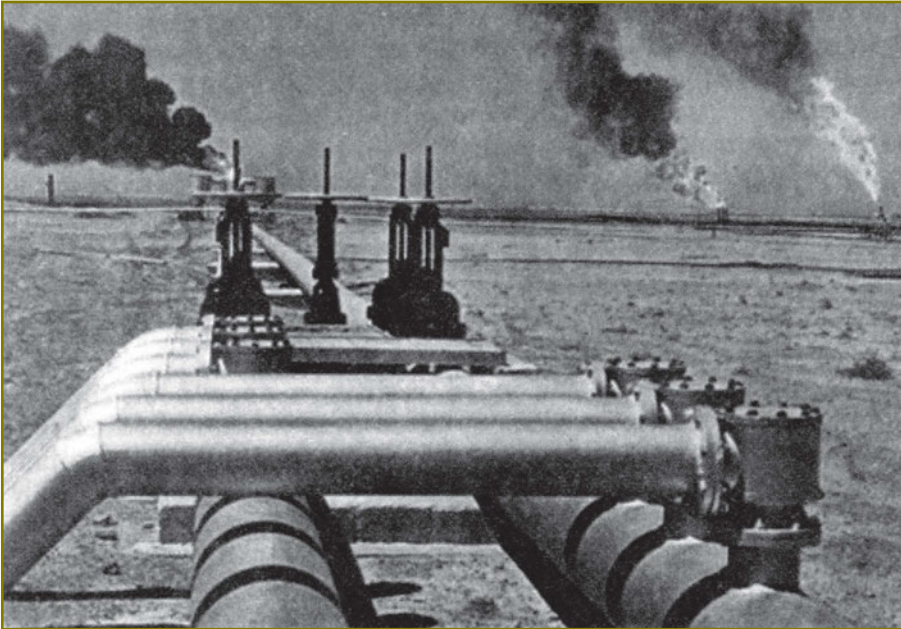
Πρόκειται για ειδικευμένα μεταφορικά μέσα και προσφέρονται για τη διοχέτευση υγρών και αερίων και ιδιαίτερα του πετρελαίου.

Μεγάλου μήκους μεταφορικοί αγωγοί είναι εγκατεστημένοι στην Αμερική και στα πετρελαιοπαραγωγικά κέντρα της Μέσης Ανατολής.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ανάπτυξη των μεταφορών μέσω αγωγών και στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στην Ανατολική Ευρώπη.

Η κατασκευή του αεραγωγού της πρώην Σοβιετικής Ένωσης έχει μήκος 4.451 km και μπορεί να μεταφέρει από τη Σιβηρία φυσικό αέριο στη Δυτική Ευρώπη. Με

τον αγωγό αυτό υπάρχει δυνατότητα να μεταφέρονται δισεκατομμύρια m^3 αέριο το χρόνο μέσα από 40 σταθμούς συμπίεσης. Αυτό φανερώνει τη μεγάλη σημασία του φυσικού αερίου ως πηγής ενέργειας, αλλά και την απεριόριστη δυνατότητα μεταφοράς του μέσω των αγωγών.

4.4. Αποθήκευση εμπορευμάτων

Μία από τις κυριότερες φροντίδες των εμπόρων είναι η πρόβλεψη των αναγκών της κατανάλωσης, η προμήθεια των κατάλληλων εμπορευμάτων και η διάθεσή τους στην κατανάλωση τον κατάλληλο χρόνο.

Σοβαρό εμπόδιο κατά τη διαδικασία διεξαγωγής των εργασιών τους αποτελεί και η φροντίδα για την αποθήκευση, διαφύλαξη και συντήρηση των εμπορευμάτων.

Από τη φροντίδα αυτή έχει απαλλαγεί ο έμπορος με το θεσμό των Γενικών Αποθηκών, οι οποίες έχουν διαμορφωθεί σε χώρους διαμετακόμισης εμπορευμάτων.

Οι Γενικές Αποθήκες είναι οργανισμοί που διαθέτουν αποθήκες στα σπουδαιότερα εμπορικά κέντρα, δέχονται για αποθήκευση παντός είδους εμπορεύματα, εκτός βέβαια από τα απαγορευμένα και τις εύφλεκτες ύλες, με **αμοιβή** και εκδίδουν για την αποθήκευση αυτή σχετικούς τίτλους.

Οι Γενικές Αποθήκες ιδρύονται και λειτουργούν ύστερα από άδεια του κράτους και έχουν ως σκοπό:

1. Την αποθήκευση, διαφύλαξη και συντήρηση των εμπορευμάτων.

2. Την έκδοση ειδικών εγγράφων που λέγονται τίτλοι Γενικών Αποθηκών και με βάση τους τίτλους αυτούς μπορούν τα εμπορεύματα να πωληθούν.
3. Την είσπραξη αμοιβής που λέγεται αποθήκευτρο.

Η σημασία και η σπουδαιότητα των Γενικών Αποθηκών είναι τεράστια για την ανάπτυξη του εμπορίου, διότι:

1. Ο έμπορος ή ο αντιπρόσωπος ή ο βιομήχανος δεν είναι υποχρεωμένος να κατασκευάσει ιδιόκτητες αποθήκες και να διαθέσει έτσι μεγάλα κεφάλαια για αποθήκευση των εμπορευμάτων του ή των πρώτων υλών κ.λπ. Έτσι τα αποθηκεύει στις γενικές αποθήκες με μικρή αμοιβή, που είναι ανάλογη με την ποσότητα των εμπορευμάτων και το χρόνο της αποθήκευσης.
2. Μπορεί να παίρνει τα εμπορεύματά του σε οποιαδήποτε ποσότητα και σε οποιοδήποτε χρόνο επιθυμεί.
3. Μπορεί με τους τίτλους που παίρνει ο αποθέτης των εμπορευμάτων και επειδή αυτά εισάγονται ύστερα από έλεγχο της ποιότητας και της ποσότητας να τα πουλήσει όλα ή μέρος αυτών ή να τα βάλει ενέχυρο με απλή οπισθογράφηση των τίτλων και έτσι να αποφύγει τα έξοδα παραλαβής και παράδοσης.
4. Με την ενεχυρίαση των εμπορευμάτων μπορεί ο αποθέτης, επειδή προβλέπει άνοδο των τιμών, να εξοικονομήσει χρήματα και να αγοράσει και άλλες ποσότητες εμπορευμάτων.

Τελευταία καθιερώθηκε και ο θεσμός των ελεύθερων αποθηκών που αποτελούν αποθηκευτικούς χώρους και στους οποίους ισχύουν οι ίδιες ρυθμίσεις που ισχύουν για τις ελεύθερες ζώνες. Δηλαδή τα εισερχόμενα εμπορεύματα δεν υπόκεινται σε επιβαρύνσεις.

4.4.1. Διατυπώσεις αποθήκευσης

Η αποθήκευση των εμπορευμάτων γίνεται ύστερα από υποβολή «Αίτησης Αποθήκευσης εμπορευμάτων» από τον -έμπορο αποθέτη- στις Γενικές αποθήκες. Στην αίτηση αναγράφονται: το είδος, η ποσότητα και η προέλευση των εμπορευμάτων, ο χρόνος της αποθήκευσης, ο τρόπος παραλαβής κ.λπ.

Στο πίσω μέρος της αίτησης αναγράφονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του εμπόρου και της αποθήκης, που οφείλει να γνωρίζει ο αποθέτης, και υπογράφει ότι έλαβε γνώση.

Με βάση την αίτηση αυτή εκδίδεται εντολή αποθήκευσης και καθορίζεται ο χώρος αποθήκευσης, καθώς και η ημέρα και ώρα προσκόμισής τους.

Κατά την παραλαβή ελέγχεται από τους υπαλλήλους των αποθηκών το είδος, η ποσότητα, ο αριθμός των δεμάτων, τεμαχίων κτλ. και βάσει των στοιχείων αυτών εκδίδονται τα δύο βασικά έγγραφα των γενικών αποθηκών που είναι το αποθετήριο και το ενεχυρόγραφο.

4.4.2. Τίτλοι αποθήκευσης

Αποθετήριο

Το αποθετήριο είναι τίτλοι (αξιόγραφο) με το οποίο βεβαιώνεται η παραλαβή του εμπορεύματος από τις Γενικές Αποθήκες και δίνεται η υπόσχεση για την απόδοσή τους σε κάθε νόμιμο κάτοχό τους. Στο μπροστινό μέρος αναγράφονται, εκτός από τον τίτλο των εγγράφων «αποθετήριο», τα στοιχεία του αποθέτη και όλα τα στοιχεία των εμπορευμάτων που αποθηκεύονται.

ΑΥΞ. ΑΡΙΘ.	ΣΕΙΡΑ	ΛΗΞΗ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΕΩΣ
ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΔΡΑ ΑΘΗΝΑ ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΑΠΟΘΕΤΗΡΙΟ		
Αποθηκεύθηκαν από κάτοικο επάγγελμα .. τα παρακάτω περιγραφόμενα εμπορεύματα εις διαταγήν κατοίκου επάγγελμα Ασφάλιση Εμπορευμάτων από φωτιά Τελωνειακή κατάσταση Αριθ. Τελ. Απ/σεως: ΑΠΟΘΗΚΗ όπου ΑΠΟΤΕΘΗΚΑΝ:		
ΕΙΔΟΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ		ΠΟΣΟΤΗΤΑ σε
Η Εταιρία δεν ευθύνεται: για την προέλευση, κατάσταση, ποιότητα και τεχνική συντήρηση των εμπορευμάτων, για κάθε από φυσικούς λόγους ή από τις ιδιότητες του πράγματος ή από την κακή του συσκευασία προερχόμενη απομείωση, αβάρια ή βλάβη, για ελλείψεις, ζημιές ή βλάβες οφειλόμενες σε ανώτερη βία, πυρκαϊά ή εμπρησμό, σεισμικές δονήσεις, εκρήξεις, πλημμύρες, καθώς και για ζημιές από τρωκτικά, σαράκια, έντομα ή άλλα παράσιτα, όπως ορίζεται στο άρθρο 25 του Ν.Δ. 3077/54.		
Αριθ. Αποθ.		Εν τη 19. . ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΠΟΘΗΚΕΣ

Στο πίσω μέρος αναγράφονται οι τμηματικές παραδόσεις των εμπορευμάτων και οι οπισθογραφήσεις.

ΟΠΙΣΘΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΕΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ

Παραδώσατε εις διαταγή του κ.

Εν τη

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΠΡΩΤΗΣ ΟΠΙΣΘΟΓΡΑΦΗΣΕΩΣ ΕΝΕΧΥΡΙΑΣΕΩΣ

Μεταβιβάζεται εις διαταγή του κ.

προς ασφάλεια δανείου Δρχ.

Αριθ. πληρωτέου την

εντόκως προς %

από

Εν τη

Ακριβές αντίγραφο

Εν αυθημερόν

Ο ΚΟΜΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΕΝΕΧΥΡΟΓΡΑΦΟΥ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΓΕΝΟΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΣΤΗ

Ενεχυρόγραφο

Το ενεχυρόγραφο είναι ο τίτλος εκείνος με τον οποίο ο αποθέτης μπορεί με οπισθογράφησή του να ενεχυριάσει τα εμπορεύματα που έχουν αποθηκευθεί και να δανειστεί χρήματα.

Το ενεχυρόγραφο περιέχει στο μπροστινό μέρος τα ίδια στοιχεία που περιέχει και το αποθετήριο, εκτός βέβαια από τον τίτλο, που γράφει «ενεχυρόγραφο».

ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΔΡΑ ΑΘΗΝΑ ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ ΕΝΕΧΥΡΟΓΡΑΦΟΝ	
Αποθηκεύθησαν από κάτοικο επάγγελμα .. τα παρακάτω περιγραφόμενα εμπορεύματα εις διαταγήν κατοίκου επάγγελμα Ασφάλιση Εμπορευμάτων από φωτιά Τελωνειακή κατάσταση: ... Αριθ. Τελ. Απ/σεως: ΑΠΟΘΗΚΗ ΟΠΟΥ ΑΠΟΤΕΘΗΚΑΝ:	
ΕΙΔΟΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ σε
Η Εταιρία δεν ευθύνεται: για την προέλευση, κατάσταση, ποιότητα και τεχνική συντήρηση των εμπορευμάτων, για κάθε από φυσικούς λόγους ή από τις ιδιότητες του πράγματος ή την κακή του συσκευασία, προερχόμενη απομείωση, αβάρια ή βλάβη για ελλείψεις, ζημίες ή βλάβες οφειλόμενες σε ανώτερη βία, πυρκαϊά ή εμπρησμό καθώς και για ζημίες προερχόμενες από τρωκτικά, σαράκια, έντομα ή άλλα παράσιτα, όπως ορίζεται στο άρθρο 25 του Ν.Δ. 3677/54.	
Εν τη 19 .. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΠΟΘΗΚΕΣ	
Αριθ. Αποθ.	

Στο πίσω μέρος υπάρχει χώρος για τις οπισθογραφήσεις ενεχυρίασης και την αναγραφή των στοιχείων του δανειστή.

ΟΠΙΣΘΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΙΚΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ

Παραδώσατε εις διαταγή του κ.

 Εν τη

ΟΠΙΣΘΟΓΡΑΦΗΣΕΙΣ ΕΝΕΧΥΡΙΑΣΕΩΣ (α)

Μεταβιβάζεται εις διαταγή του κ.

 προς ασφάλεια δανείου Δρχ.

 Αριθ. πληρωτέου τη
 εντόκως προς %
 από
 Εν τη

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΓΕΝΟΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΣΤΗ

.....

Το Ενεχυρόγραφο αποχωρίζεται από το Αποθετήριο μόνο μετά την υπογραφή της παρούσης πράξεως οπισθογραφήσεως και κρατείται από το δανειστή, το δε Αποθετήριο επιστρέφεται στον οφειλέτη. Σύμφωνα με το άρθρο 31 του Ν.Δ. 3077/54 είναι υποχρεωτική για τον κομιστή που έγινε με οπισθογράφιση του Ενεχυρογράφου η μεταγραφή αυτής στο επί τούτο τηρούμενο βιβλίο Μεταγραφών από την Εταιρία.

4.5. Λαθρεμπόριο

Λαθρεμπόριο είναι η εισαγωγή μέσα στα όρια του κράτους ή η εξαγωγή από αυτό, χωρίς άδεια της αρμόδιας τελωνειακής αρχής, εμπορευμάτων καθώς και κάθε απόπειρα για τέτοια εισαγωγή ή εξαγωγή.

Ακόμη πράξη λαθρεμπορίου χαρακτηρίζεται κάθε ενέργεια που έχει ως σκοπό να στερήσει το δημόσιο από την είσπραξη φόρων, τελών και γενικά δικαιωμάτων

από τα εισαγόμενα ή εξαγόμενα εμπορεύματα, ακόμη κι αν αυτά εισπράχθηκαν σε χρόνο και κατά τρόπο διαφορετικό από εκείνον που ορίζουν οι νόμοι.

Ειδικότερα ως λαθρεμπόριο χαρακτηρίζονται οι εξής ενέργειες:

1. Η διάθεση στην κατανάλωση εμπορευμάτων, από το εξωτερικό, χωρίς την άδεια της τελωνειακής αρχής και χωρίς την πληρωμή των φόρων και δασμών.
2. Η αντικατάσταση εμπορευμάτων, για τα οποία έχει δοθεί ατέλεια, με άλλα εμπορεύματα διαφορετικού είδους και ποιότητας.
3. Η εισαγωγή ή η εξαγωγή εμπορευμάτων, για τα οποία υπάρχει νόμος ή απόφαση δημόσιας αρχής που απαγορεύει την εισαγωγή ή την εξαγωγή τους.
4. Η αγορά, πώληση και κατοχή λαθραίων εμπορευμάτων.

Όσοι κάνουν λαθρεμπόριο και όσοι τους βοηθούν λέγονται **λαθρέμποροι** και τιμωρούνται με βαρύτερες ποινές φυλάκισης, τους επιβάλλονται πρόστιμα και τους στερούνται τα πολιτικά δικαιώματα.

Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά των λαθραίων εμπορευμάτων κατάσχονται υπέρ του Δημοσίου.

4.6. Σκοπός και σημασία των τελωνείων

Τα τελωνεία είναι δημόσιες υπηρεσίες, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο τον υποχρεωτικό έλεγχο των εμπορευμάτων που περνούν τα σύνορα της χώρας (εισάγονται ή εξάγονται) και την είσπραξη των φόρων και των δασμών που επιβάλλονται σ' αυτά. Ακόμη με τον όρο τελωνείο προσδιορίζεται και ο χώρος, ο οποίος χρησιμεύει για την αποθήκευση των εμπορευμάτων που προορίζονται για το εξωτερικό (ή για άλλους λόγους που επιβάλλουν αποθήκευση).

Τα τελωνεία βρίσκονται στις παραμεθόριες περιοχές και στις ακτές μιας χώρας, καθώς και στους σιδηροδρομικούς σταθμούς, τους αερολιμένες και στις βιομηχανικές περιοχές για την καλύτερη εξυπηρέτηση των φορολογουμένων και τη δίωξη των λαθρεμπόρων.

Κάθε κράτος με τις τελωνειακές του υπηρεσίες επιδιώκει:

1. *Να ρυθμίζει το είδος, την ποσότητα και την ποιότητα των προϊόντων που περνούν τα σύνορα του κράτους.*
2. *Να παίρνει προστατευτικά μέτρα που αφορούν την εγχώρια παραγωγή.*
3. *Να εισπράττει τους φόρους και τους δασμούς που επιβάλλονται στα εμπορεύματα που περνούν τα σύνορα.*

Η χρησιμότητα των τελωνείων είναι ταυτόσημη με τη σωστή λειτουργία του διεθνούς εμπορίου μιας χώρας, με την προστασία του καταναλωτικού κοινού, με

τον έλεγχο της ποιότητας των εισαγομένων και εξαγομένων εμπορευμάτων και με την απαγόρευση διακίνησης ορισμένων εμπορευμάτων.

Μέσω των τελωνείων επίσης καθορίζεται και ο όγκος των εισαγωγών και εξαγωγών και προσδιορίζονται έτσι οι όροι εμπορίου μιας χώρας.

Η μεγαλύτερη όμως σημασία των τελωνείων έγκειται στην αρμοδιότητά τους να εισπράττουν φόρους και δασμούς, που αποτελούν βασικό έσοδο της χώρας.

4.7. Εκτελωνισμοί και διασάφηση

Εκτελωνισμός εμπορευμάτων είναι οι διατυπώσεις και οι ενέργειες (διοικητικές διαδικασίες) που οφείλει να κάνει ο κάτοχός τους κατά την εξαγωγή ή εισαγωγή τους για προσδιορισμό και καταβολή των δασμών και φόρων.

Η διαδικασία του εκτελωνισμού αρχίζει με έγγραφη δήλωση που υποβάλλει στην αρμόδια υπηρεσία του τελωνείου ο έμπορος ή ο αντιπρόσωπός του, είτε είναι εισαγωγέας είτε εξαγωγέας εμπορευμάτων. Η δήλωση αυτή ονομάζεται **διασάφηση**.

Στη διασάφηση αναφέρεται το όνομα του κυρίου των εισαγομένων ή εξαγομένων εμπορευμάτων, καθώς και άλλα στοιχεία που χαρακτηρίζουν το εμπόρευμα, όπως το είδος του εμπορεύματος, το όνομα του μεταφορέα, τον κωδικό του εμπορεύματος, τον αριθμό των δεμάτων, την ποιότητα, το βάρος, την αξία κ.λπ. Τη διασάφηση συνοδεύουν το πιστοποιητικό προέλευσης του εμπορεύματος, το ζυγολόγιο, το τιμολόγιο κ.λπ.

Αυτή η διασάφηση που κατατίθεται στην τελωνειακή αρχή αποτελεί δημόσιο έγγραφο.

Η τελωνειακή αρχή προβαίνει στον εκτελωνισμό του εμπορεύματος με βάση τη διασάφηση, δηλαδή επαληθεύει αν πράγματι υπάρχουν τα εμπορεύματα που δηλώθηκαν, τα βεβαιώνει, εισπράττει τους φόρους και στη συνέχεια τα εκτελωνίζει.

Η διασάφηση, ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει, διακρίνεται σε:

- α) Διασάφηση εισαγωγής**, όταν πρόκειται για εισαγόμενα είδη.
- β) Διασάφηση εξαγωγής**, όταν πρόκειται για εμπορεύματα που εξαγονται.
- γ) Διασάφηση διαμετακόμισης** για εμπορεύματα που πρόκειται να κατευθυνθούν σε άλλο λιμάνι ή να επανεξαχθούν.
- δ) Διασάφηση μεταφοράς** για εμπορεύματα που πρόκειται να μεταφερθούν από κάποιον τόπο σε κάποιον άλλο.
- ε) Διασάφηση αποταμίευσης** για εμπορεύματα που πρόκειται να παραμείνουν στις αποθήκες του τελωνείου ή στις Γενικές Αποθήκες.

ΕΞ - ΕΛ

ΔΙΑΣΦΑΙΣΗ ΕΞΑΓΩΓΗΣ Παραστατικό	1. Αριθμός συμπ. φακέλου ΕΞ	3. Έξοδος	4. Α.Φ.Μ.	5. Τελωνείο	Κωδ.	
	2. Αριθ. κλάσεων (ειδών)	6. Αριθμός Καταχωρήσεως				
	7. Ημερομηνία Καταχωρήσεως					
	11. Παραλήπτης	8. Για τη Θεώρηση - Καταχώρηση				
	Υπογραφή: Πριν συμπληρώσετε το έντυπο αυτό διαβάστε προσεκτικά τις οδηγίες που υπάρχουν στην πίσω σελίδα του έντυπου Νο 3 με την ένδειξη «Για το ΜΗ.Κ.Υ.Ο.»					
	21. Έκτελεστικός	22. Αριθ. Πτυχίου	23. Χώρα Αποστολής	Κωδ.		
	31. Στοιχεία Μεταφοράς		24. Χώρα Καταγωγής	Κωδ.	25. Χώρα Προορισμού	Κωδ.
	36. Ταυτότητα Μεταφορ. Μέσου		37. Σημεία	38. Έθνικότητα	32. Προηγούμε. Τελων. Καθεστώς	Κωδ.
	39. Τρόπος Μεταφορής		Κωδ.	33. Είδος Έξοδου		
			34. Όρος παροχής (σχ. με ένδειξη 47)			Κωδ.
1	41. Σημεία και αριθμοί. Είδος και αρ. δεμάτων. Περιγραφή των εμπορευμάτων		43. Κωδ. Αριθ. Στατιστικής & Δασμ. Κλάσεως		44. Μικτό Βάρος	
	42. α/α Είδους				46. Κωδικός νομίματος της άδειας του τελωγίου	
					47. Άδεια τελωγίου	
51. Δασμολογική κλάση		53. Ποσ. σε συμπλ. μονάδ. μετρ.	54. Καθαρό βάρος σε χιλιόγρ.	55. Άδεια FOB (Στατιστικής) σε δρχ.		
2	41. Σημεία και αριθμοί. Είδος και αρ. δεμάτων. Περιγραφή των εμπορευμάτων		43. Κωδ. Αριθ. Στατιστικής & Δασμ. Κλάσεως		44. Μικτό Βάρος	
	42. α/α Είδους				46. Κωδικός νομίματος της άδειας του τελωγίου	
					47. Άδεια τελωγίου	
51. Δασμολογική κλάση		53. Ποσ. σε συμπλ. μονάδ. μετρ.	54. Καθαρό βάρος σε χιλιόγρ.	55. Άδεια FOB (Στατιστικής) σε δρχ.		
61. Θέση Ένταξου		82. Για την επαλήθευση όριζεται ο κ.				
71. Χώρος για τις πράξεις επαληθεύσεως			72. Συντηγμένα δικαιολογητικά:			
			1 Τημολόγιο Νο Ημερομ. 2 3			
Το έντυπο αυτό πρέπει να συμπληρώνεται με γραφική μέθοδο. 81. ΔΗΛΩΣΗ ΕΞΑΓΩΓΕΑΣ 'Ο υπογεγραμμένος δηλώνει ότι τα ανωτέρω στοιχεία είναι αληθή και άληθη και αιτούμαι την έγκριση των εμπορευμάτων. Έπίσης αιτούμαι την χορήγηση: α β γ Τόπος και Ημερομηνία Υπογραφή και Σφραγίδα						

4.8. Δικαιώματα υπερημερίας - αζήτητα εμπορεύματα

Για ένα ορισμένο μικρό διάστημα τα εισαγόμενα εμπορεύματα επιτρέπεται να παραμείνουν στις τελωνειακές αποθήκες. Μετά την παρέλευση του χρόνου αυτού τα εμπορεύματα που θα παραμείνουν στις αποθήκες επιβαρύνονται με δικαιώματα υπερημερίας υπέρ του Δημοσίου. Αυτό δεν γίνεται για αποταμιευτικούς σκοπούς, αλλά κυρίως για να αδειάζουν όσο το δυνατό γρηγορότερα οι αποθήκες των τελωνείων και να διευκολύνεται η τελωνειακή αρχή.

Αν περάσει αρκετό διάστημα (τρεις μήνες) και ο κύριος των εμπορευμάτων δεν καταθέσει διασάφηση εκτελωνισμού ή αίτηση αποταμίευσης ή διαμετακόμισης, αυτά κηρύσσονται αζήτητα.

Αζήτητα κηρύσσονται και τα εμπορεύματα που τελούν σε προσωρινή αποταμίευση και τα οποία ο αποταμιευτής δεν παραλαμβάνει μέσα στον οριζόμενο κάθε φορά χρόνο αποταμίευσης.

Μετά τη συμπλήρωση ορισμένων διατυπώσεων (σύνταξη πρωτοκόλλου, επαλήθευση αζήτητων κ.λπ.) τα αζήτητα εμπορεύματα εκποιούνται σε πλειοδοτική δημοπρασία μετά από σχετική προκήρυξη, στην οποία ορίζονται τα στοιχεία των εμπορευμάτων, ο τόπος και ο χρόνος της δημοπρασίας, καθώς και η τιμή εκκίνησης τους.

Εφόσον ο τελευταίος πλειοδότης δεν εξοφλήσει το ποσό στο οποίο έκλεισε ο πλειστηριασμός, δικαιούται ο κύριος των εμπορευμάτων που εκποιήθηκαν ως αζήτητα, να ζητήσει την παραλαβή των εμπορευμάτων προσκομίζοντας τους τίτλους κυριότητας και εξοφλώντας τις οφειλές τους.

Εμπορεύματα που δεν έγινε δυνατή η εκποίησή τους μετά από συνεχείς δημοπρασίες περιέρχονται στη δικαιοδοσία του δημοσίου για την παραπέρα διαχείρισή τους.

Ανακεφαλαίωση

Συγκοινωνία ονομάζεται το σύνολο των μέσων, με τα οποία μεταφέρονται από τόπο σε τόπο πρόσωπα, πράγματα και ειδήσεις.

Τα μέσα αυτά είναι τα διάφορα υποζύγια, τα αυτοκίνητα, οι σιδηρόδρομοι, τα πλοία, τα αεροπλάνα, οι αγωγοί, το τηλέφωνο, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, οι δορυφόροι και τελευταία οι πύραυλοι.

Η συγκοινωνία, ανάλογα με το δρόμο που ακολουθεί, διακρίνεται σε χερσαία, θαλάσσια και εναέρια.

Χερσαία συγκοινωνία ονομάζεται εκείνη που χρησιμοποιεί μέσα μεταφοράς που κινούνται μόνο στην ξηρά και αυτά είναι εκτός από τα ζώα (άλογα, καμήλες κ.λπ.), τα αυτοκίνητα και οι σιδηρόδρομοι.

Θαλάσσια συγκοινωνία ονομάζεται εκείνη η οποία χρησιμοποιεί μέσα μεταφοράς, τα οποία κινούνται στη θάλασσα. Τα μέσα αυτά είναι οι βάρκες, οι μαούνες, τα ιστιοφόρα, τα πλοία κάθε είδους και τα ποταμόπλοια.

Εναέρια συγκοινωνία ονομάζεται εκείνη η οποία χρησιμοποιεί μέσα μεταφοράς που κινούνται μόνο στον αέρα. Τα μέσα αυτά είναι τα αεροπλάνα, τα ελικόπτερα κ.λπ.

Για την προτίμηση και επιλογή μεταφορικού μέσου λαμβάνονται υπόψη τα παρακάτω κριτήρια: Η ταχύτητα, η ασφάλεια στη διακίνηση, η επάρκεια, η κανονικότητα (ρυθμός μεταφοράς), η δυνατότητα μαζικής μεταφοράς και το κόστος μεταφοράς (κόμιστρο για τις μεταφορές ξηράς, ναύλος για τις θαλάσσιες και εναέριες μεταφορές).

Η σημασία της συγκοινωνίας για μια χώρα είναι τεράστια. Δεν ενισχύει μόνο όλους τους παραγωγικούς κλάδους μιας χώρας, αλλά συντελεί στην κοινωνική πρόοδο και στην ανάπτυξη του πολιτισμού.

Στην εξυπηρέτηση και ανάπτυξη του εμπορίου δε συμβάλλουν μόνο τα μέσα μεταφοράς, αλλά και οι διευκολύνσεις που παρέχονται στους εμπόρους, για την αποθήκευση, τη συντήρηση και τη διαφύλαξη των προϊόντων τους. Τη φροντίδα αυτή έχουν αναλάβει οι Γενικές Αποθήκες που έχουν διαμορφωθεί σε χώρους διαμετακόμισης εμπορευμάτων.

Βεβαίως για την αποθήκευση των εμπορευμάτων οι αποθήκες εκδίδουν σχετικούς τίτλους και εισπράττουν ανάλογη αμοιβή, το αποθήκευτρο.

Ο έλεγχος των εισαγωγών και εξαγωγών, η επιβολή και είσπραξη των δασμών και των φόρων στα εμπορεύματα γίνεται από δημόσιες υπηρεσίες, τα Τελωνεία.

Με τις τελωνειακές υπηρεσίες το κράτος επιδιώκει:

- 1) Να ρυθμίζει τη λειτουργία του διεθνούς εμπορίου της (έλεγχος ποσότητας και ποιότητας των εισαγομένων και εξαγομένων εμπορευμάτων).
- 2) Να προστατεύει την εγχώρια παραγωγή και
- 3) Να εισπράττει τους φόρους και τους δασμούς που επιβάλλονται στα εμπορεύματα που περνούν νόμιμα τα σύνορα.

Για μικρό χρονικό διάστημα τα εισαγόμενα αγαθά μπορούν να παραμείνουν στις τελωνειακές αποθήκες.

Για μεγαλύτερη παραμονή επιβαρύνονται με δικαιώματα υπερημερίας υπέρ του Δημοσίου.

Αν περάσει μεγάλο διάστημα και τα εμπορεύματα δεν εκτελωνιστούν κηρύσσονται αζήτητα και μετά από τις απαραίτητες διατυπώσεις εκποιούνται σε πλειοδοτικό διαγωνισμό.

Σε περίπτωση που δε γίνει δυνατή η εκποίησή τους τα εμπορεύματα περιέρχονται στο δημόσιο.

Ερωτήσεις

- Ποια είναι η έννοια της μεταφοράς;
- Ποια είναι τα κυριότερα στοιχεία του ορισμού τους;
- Ποιος είναι ο ορισμός της συγκοινωνίας και τι περιλαμβάνει η οργάνωσή της;
- Ποια είναι η σημασία των μεταφορών;
- Πώς υποβοηθούν οι μεταφορές την αποφυγή της δημιουργίας μονοπωλίου και ολιγοπωλίου;
- Πώς διακρίνονται οι μεταφορές ανάλογα με τη μορφή τους;
- Ποιες είναι οι χερσαίες μεταφορές;
- Σε τι υποδιαιρούνται οι θαλάσσιες μεταφορές;
- Σε ποιες περιπτώσεις πρέπει να εκδίδεται δελτίο αποστολής;
- Τι επιβάλλει ο ΚΒΣ σε περίπτωση μεταφοράς αγαθών με αυτοκίνητα Δ.Χ.;
- Τι περιλαμβάνει η φορτωτική για μεταφορά με αυτοκίνητο;
- Τι βιβλία υποχρεούται να τηρεί σύμφωνα με τον ΚΒΣ ο εκμεταλλευτής αυτοκινήτου ΔΧ;
- Ποιες ρυθμίσεις γνωρίζετε ως προς τα κόμιστρα των σιδηροδρομικών μεταφορών;
- Ποια έγγραφα συντάσσονται στη σιδηροδρομική μεταφορά;
- Τι περιέχει η δήλωση μεταφοράς ή αποστολής;
- Τι περιλαμβάνει η φορτωτική για μεταφορά με σιδηρόδρομο;
- Τι ονομάζουμε ναυτικά έγγραφα και ποια είναι τα κυριότερα;
- Τι ονομάζουμε ναύλωση και σε τι διακρίνεται;
- Τι είναι και τι περιλαμβάνει το ναυλοσυμφωνητικό;
- Τι ονομάζουμε σταλίες και τι κοντροσταλίες;
- Ποια τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η αεροπορική συγκοινωνία;
- Τι γνωρίζετε για τις μεταφορές με αγωγούς;
- Τι είναι οι Γενικές Αποθήκες και ποιος ο σκοπός λειτουργίας τους;
- Για ποιους λόγους είναι τεράστια η συμβολή των αποθηκών στην ανάπτυξη του εμπορίου;
- Πώς γίνεται η αποθήκευση των εμπορευμάτων στις Γενικές Αποθήκες;
- Ποια είναι τα δυο βασικά έγγραφα των Γενικών Αποθηκών;

- Τι είναι το αποθετήριο και τι περιέχει;
- Τι είναι το ενεχυρόγραφο και τι περιέχει;
- Ποιες πράξεις χαρακτηρίζονται σαν λαθρεμπόριο;
- Τι ονομάζουμε τελωνεία και πού βρίσκονται;
- Τι επιδιώκει το Κράτος με τις τελωνειακές του υπηρεσίες;
- Τι είναι εκτελωνισμός και τι διασάφηση;
- Σε τι διακρίνεται η διασάφηση ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκει;
- Ποια εμπορεύματα θεωρούνται αζήτητα και ποια η τύχη των εμπορευμάτων αυτών;

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

5.1. Έννοια και διακρίσεις

5.2. Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων

5.3. Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ)

5.1. Έννοια και διακρίσεις

Ένα σύστημα, όπως το καπιταλιστικό, που η ύπαρξη και η οργάνωσή του στηρίζεται στο συντελεστή παραγωγής «κεφάλαιο» (capital → capitalism), δεν ήταν δυνατό να μην προβλέψει και τη δημιουργία ενός θεσμού, όπου συναντάται η προσφορά και η ζήτηση κεφαλαίου. Αυτός ο οικονομικός θεσμός δεν είναι άλλος από το Χρηματιστήριο. Έτσι:

Χρηματιστήριο καλείται η οργανωμένη αγορά όπου διεξάγονται αγοραπωλησίες εμπορευμάτων και κινητών αξιών.

Τα χρηματιστήρια διέπονται από συγκεκριμένους κανόνες λειτουργίας, διαθέτουν όργανα διοίκησης και εποπτείας και έχουν συγκεκριμένο τόπο εγκατάστασης.

Στην καθομιλουμένη, όταν λέμε «χρηματιστήριο», συνήθως εννοούμε όλα τα παραπάνω (εγκατάσταση, διοίκηση, αγορά) πλέον των προσώπων που διενεργούν τις συναλλαγές του χρηματιστηρίου.

Τα χρηματιστήρια είναι ιδιωτικοί (ανώνυμες εταιρείες) ή δημόσιοι οργανισμοί (Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου). Ωστόσο, η σημαντικότερη διάκριση των χρηματιστηρίων είναι αυτή που γίνεται ανάλογα με το αντικείμενο των εργασιών τους και διακρίνονται σε:

- Χρηματιστήρια Αξιών, όπου οι συναλλαγές αφορούν κινητές αξίες, όπως μετοχές, ομόλογα, συνάλλαγμα κτλ.
- Χρηματιστήρια Εμπορευμάτων, όπου οι συναλλαγές αφορούν εμπορεύματα, όπως αποικιακά, δημητριακά, μεταλλεύματα κτλ.

5.2. Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων

Αντικείμενο εργασιών του Χρηματιστηρίου Εμπορευμάτων (ΧΕ) είναι οι αγοραπωλησίες εμπορευμάτων, όπως ο καφές, το κακάο, η ζάχαρη, τα έλαια, το ρύζι, οι πατάτες, το βαμβάκι, η ξυλεία, ο χρυσός, το πετρέλαιο κτλ.

Στην εποχή μας, τα περισσότερα διεθνή ΧΕ έχουν εξειδικευθεί στις συναλλαγές μιας ή μερικών μόνο κατηγοριών προϊόντων.

Τα κυριότερα Διεθνή Χρηματιστήρια Εμπορευμάτων													
Εμπορεύματα	Ζυρίχη	Λίβερπουλ	Λονδίνο	Μπανγκόκ	Νέα Υόρκη	Ντουμπάι	Παρίσι	Ρότερνταμ	Σιγκαπούρη	Σίδνεϋ	Σικάγο	Τόκιο	Χονγκ Κονγκ
Αποικιακά			X		X								
Βαμβάκι		X			X								
Δημητριακά			X								X		
Έλαια			X		X			X			X		
Ελαστικό			X						X			X	
Μαλλί										X			
Μέταλλα	X		X		X		X						X
Ξυλεία											X		
Πατάτες			X										
Πετρέλαιο			X			X							
Ρύζι				X									

Στη χώρα μας υπάρχουν δύο χρηματιστήρια εμπορευμάτων. Ένα στον Πειραιά που ιδρύθηκε το 1924 κι ένα στη Θεσσαλονίκη που ιδρύθηκε το 1925. Μέλη των ελληνικών ΧΕ είναι:

- Οι έμποροι και οι βιομήχανοι, που είναι μέλη του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου (ΕΒΕ) της περιφέρειας του χρηματιστηρίου.
- Οι εμπορικές και βιομηχανικές εταιρείες, μέλη του ΕΒΕ της ίδιας περιφέρειας.
- Οι μεσίτες του ΧΕ, οι οποίοι μεσολαβούν μεταξύ αγοραστή και πωλητή για την πραγματοποίηση της αγοραπωλησίας.

Το Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων διοικείται από:

- Τη Γενική Συνέλευση των μελών του, που αποτελεί το ανώτατο διοικητικό όργανο του χρηματιστηρίου κι εκλέγει τέσσερα μέλη της Χρηματιστηριακής Επιτροπής και τον Πρόεδρό της.
- Τη Χρηματιστηριακή Επιτροπή, που αποτελείται από εννέα μέλη. Τα πέντε εκλέγονται από τη Γενική Συνέλευση και τα τέσσερα διορίζονται από το ΕΒΕ της περιφέρειας του χρηματιστηρίου.

Οι διαφορές που προκύπτουν μεταξύ των μελών του χρηματιστηρίου επιλύονται από τη 12μελή Γνωμοδοτική Επιτροπή, οι αποφάσεις της οποίας είναι συμβουλευτικές κι όχι υποχρεωτικές.

Σε περίπτωση μη επίλυσης των διαφορών από τη Γνωμοδοτική Επιτροπή, τα μέλη μπορούν να καταφύγουν στην Επιτροπή Διαιτησίας του Χρηματιστηρίου, οι αποφάσεις της οποίας είναι πλέον υποχρεωτικές.

Αν και διεθνώς τα ΧΕ γνωρίζουν ιδιαίτερη άνθιση, ωστόσο στην Ελλάδα ο θεσμός έχει απονήσει σε τέτοιο βαθμό, ώστε τα ελληνικά ΧΕ διέκοψαν τις συνεδριάσεις τους από έλλειψη συναλλασσομένων.

Το ΧΕ στη Θεσσαλονίκη δε λειτουργεί, ενώ αυτό του Πειραιά υπολειτουργεί. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως σε δύο λόγους:

- Στην προτίμηση που δείχνουν οι συναλλασσόμενοι στις γρήγορες και ιδιαίτερα κερδοφόρες συναλλαγές του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών.
- Στην πρόοδο των τηλεπικοινωνιών, που είχε ως συνέπεια τα μεγάλα διεθνή ΧΕ να προσελκύσουν το ενδιαφέρον.

5.3. Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ)

Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) ιδρύθηκε το 1876 και είχε ως αρχικό αντικείμενο διαπραγμάτευσης τις ομολογίες των Εθνικών Δανείων και τις μετοχές της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.

Το 1880 εξελέγη η πρώτη Διοικούσα Επιτροπή του Χρηματιστηρίου, ενώ μόλις το 1928 ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος, που καθόριζε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συναλλασσομένων μερών (Ν. 3632/1928).

Το 1989 ιδρύθηκε η Παράλληλη αγορά του ΧΑΑ (ΠΔ 1889/1989), το 1990 η Ανώνυμη Εταιρεία Αποθετηρίων Τίτλων (Ν. 1806/1988), ενώ το 1995 το ΧΑΑ μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρεία (Ν. 2324/1995).

Το ελληνικό κράτος αναγνωρίζοντας την αξία του ΧΑΑ και τη δυνατότητά του να συμβάλλει ενεργά στην επιδίωξη της χώρας για την είσοδό της στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) της Ευρώπης το 1995 ψήφισε τον Ν. 2324, με τον οποίο εκσυγχρόνισε το ΧΑΑ. Έτσι, σύμφωνα μ' αυτόν:

- Το ΧΑΑ μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρεία εποπτευόμενη από το κράτος, με σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία του.
- Η Τράπεζα ή η Ανώνυμη Χρηματιστηριακή Εταιρεία (ΑΧΕ), που αναλαμβάνει την εισαγωγή των μετοχών μιας εταιρείας στο ΧΑΑ, ορίστηκε ως υπεύθυνη για το περιεχόμενο του Ενημερωτικού Δελτίου (prospectus) προς το κοινό με σκοπό την προστασία των επενδυτών.
- Οι προς εισαγωγή στο ΧΑΑ εταιρείες υποχρεώθηκαν σε φορολογικό έλεγχο για τις χρήσεις που περιλαμβάνονται στο Ενημερωτικό Δελτίο, ώστε να αποφευχθεί η πιθανότητα ύπαρξης υποχρεώσεων που δεν αναγράφονται σ' αυτό.

- Καταργήθηκε ο ανώτατος αριθμός των ΑΧΕ και επιτράπηκε η εισαγωγή των μετοχών τους στο ΧΑΑ. Οι ΑΧΕ αποτελούν τους «μεσάζοντες» μεταξύ ΧΑΑ και κοινού. Έτσι, η αύξηση του αριθμού τους συνεπάγεται προσέλκυση όλο και μεγαλύτερου αριθμού επενδυτών.
- Οι ΑΧΕ υποχρεώθηκαν να γνωστοποιούν ορισμένα στοιχεία τους και να λαμβάνουν ορισμένα μέτρα για την προστασία των πελατών τους. Με το μέτρο αυτό επιδιώκεται η διαφάνεια και η ασφάλεια των συναλλαγών, στοιχεία απαραίτητα για την εύρυθμη λειτουργία ενός χρηματιστηρίου.

Αντικείμενο των συναλλαγών του ΧΑΑ είναι οι κινητές αξίες ή χρηματιστηριακές αξίες ή τίτλοι ή χρηματιστηριακά πράγματα. Ως χρηματιστηριακά πράγματα ορίζονται:

- Οι μετοχές και οι ομολογίες των ελληνικών και ξένων ανωνύμων εταιρειών.
- Τα ομόλογα κι οι ομολογίες των δανείων του Ελληνικού Δημοσίου, των ΝΠΔΔ, των ελληνικών Δήμων και των ξένων κρατών.
- Τα έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου και των ξένων κρατών.

Στο ΧΑΑ, σε αντίθεση με τα περισσότερα ξένα χρηματιστήρια, δε διαπραγματεύονται το συνάλλαγμα, τα χρυσά νομίσματα, ο χρυσός κι ο άργυρος σε ράβδους. Οι συναλλαγές αυτών έχουν ανατεθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος για λόγους προστασίας του εθνικού νομίσματος.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του ΧΑΑ είναι:

1. Αποτελεί ανώνυμη εταιρεία που εποπτεύεται από τη Διεύθυνση Εποπτείας Χρηματιστηρίων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.
2. Στα πλαίσιά του λειτουργούν δύο αγορές. Η κύρια αγορά, όπου διαπραγματεύονται κυρίως οι μετοχές μεγάλων ανωνύμων εταιρειών και η παράλληλη αγορά, όπου διαπραγματεύονται μετοχές ανωνύμων εταιρειών μικρότερου μεγέθους.
3. Η λειτουργία των αγορών του στηρίζεται στην ελεύθερη διαμόρφωση των τιμών των τίτλων, σύμφωνα με το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης.
4. Η μόνιμη διαιτησία, που λειτουργεί στα πλαίσια του ΧΑΑ, επιλύει διαφορές που προκύπτουν από τις συναλλαγές κι έτσι αποφεύγεται η προσφυγή στη δικαιοσύνη.
5. Η Ανώνυμη Εταιρεία Αποθετηρίων Τίτλων λειτουργεί ως θεματοφύλακας των τίτλων εξασφαλίζοντας έτσι τη γρήγορη εκκαθάριση και τη διαφάνεια των συναλλαγών.
6. Οι νόμοι που διέπουν το ΧΑΑ προβλέπουν αυστηρές προϋποθέσεις, ποινές και κυρώσεις για όλους τους παράγοντες της χρηματιστηριακής αγοράς (χρηματιστηριακές εταιρείες, χρηματιστές, αντικριστές, εισηγμένες εταιρείες).

Το εσωτερικό του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών

5.3.1. Σημασία των Χρηματιστηρίων Αξιών

Η σημασία των ΧΑ είναι πολύ μεγάλη για όλους τους παράγοντες της οικονομικής ζωής μιας χώρας:

- Για τις επιχειρήσεις, το ΧΑ αποτελεί ένα μέσο άντλησης κεφαλαίων με ιδιαίτερα χαμηλό κόστος. Τα κεφάλαια αυτά είναι αναγκαία σε μία επιχείρηση για την υλοποίηση των επενδυτικών της προγραμμάτων, τον εκσυγχρονισμό και την επέκτασή της.

Έτσι, η επιχείρηση αποφεύγει τον τραπεζικό δανεισμό, ο οποίος είναι ιδιαίτερα δαπανηρός. Έναντι των κεφαλαίων που αντλεί η επιχείρηση από το ΧΑ είναι υποχρεωμένη να καταβάλει ένα ετήσιο μέρισμα, εφόσον έχει κέρδη. Αντίθετα, έναντι ενός τραπεζικού δανείου, η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να καταβάλει σε τακτά χρονικά διαστήματα (τρίμηνο, εξάμηνο) ένα μέρος του δανείου και τους αντίστοιχους τόκους (τοκοχρεωλύσιο).

- Για το Κράτος, τους Δήμους και τα ΝΠΔΔ (Οργανισμοί Κοινής Ωφελείας), το ΧΑ αποτελεί ένα μέσο άντλησης των απαραίτητων κεφαλαίων για την πραγματοποίηση έργων υποδομής, που συμβάλλουν σημαντικά στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μιας χώρας.
- Για τους επενδυτές, δηλαδή το ευρύ αποταμιευτικό κοινό, το ΧΑ αποτελεί ένα μέσο πραγματοποίησης, ανάλογα με την τοποθέτηση των κεφαλαίων τους, μεγάλων κερδών ή ενός σταθερού εισοδήματος.
- Για την εθνική οικονομία, το ΧΑ - εφόσον λειτουργεί ομαλά - αποτελεί παράγοντα που ενισχύει την εμπιστοσύνη του κοινού σ' αυτήν. Η εμπιστοσύνη του κοινού στην οικονομία μιας χώρας αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα της οικονομικής σταθερότητας κι ανάπτυξης.

Βεβαίως, η αξία των ΧΑ δεν περιορίζεται μόνο στα παραπάνω, αλλά προχωρά και σε μία σειρά άλλους παράγοντες, όπως είναι η συμβολή στην αύξηση της απασχόλησης, η προσέλκυση κεφαλαίων από το εξωτερικό, η εισαγωγή αδρανών κεφαλαίων (αποταμιεύσεις) στην παραγωγή κτλ.

5.3.2. Προσφορά και ζήτηση τίτλων στα ΧΑ

Όπως αναφέρθηκε, η λειτουργία του ΧΑ στηρίζεται στην ελεύθερη διαμόρφωση των τιμών, σύμφωνα με το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης. Οι σημαντικότεροι παράγοντες που επηρεάζουν την προσφορά και τη ζήτηση τίτλων σ' ένα ΧΑ είναι:

- Η οργάνωση και λειτουργία του ΧΑ. Όσο καλύτερη είναι η οργάνωση και λειτουργία ενός ΧΑ, τόσο μεγαλύτερη η εμπιστοσύνη του κοινού σ' αυτό. Άρα, τόσο περισσότερες οι μετοχές που διαπραγματεύονται και τόσο περισσότερα τα κεφάλαια που επενδύονται σ' αυτό.
- Η πληροφόρηση του κοινού σχετικά με τις ευκαιρίες αξιοποίησης των κεφαλαίων που παρέχει το ΧΑ έναντι των εμπορικών τραπεζών.
- Η αύξηση του πραγματικού εισοδήματος των νοικοκυριών. Όσο περισσότερο αυξάνεται το πραγματικό εισόδημα, τόσο περισσότερο αυξάνεται η τάση (ροπή) για αποταμίευση, άρα τόσο περισσότερο αυξάνεται η τοποθέτηση των αποταμιεύσεων σε αποδοτικές μορφές επένδυσης.
- Η απόδοση των χρηματιστηριακών τίτλων έναντι των εμπορικών τραπεζών. Όσο μεγαλύτερη είναι η απόδοση των κεφαλαίων στο ΧΑ έναντι των εμπορικών τραπεζών (καταθέσεις), τόσο περισσότερα κεφάλαια επενδύονται σ' αυτό.

- Η φορολογία των χρηματιστηριακών τίτλων. Όσο μικρότερη είναι η φορολογία των χρηματιστηριακών τίτλων, τόσο περισσότερα κεφάλαια επενδύονται σ' ένα ΧΑ.
- Η κατάσταση της εθνικής οικονομίας. Όσο καλύτερη θεωρείται η κατάσταση της εθνικής οικονομίας από το κοινό, τόσο μεγαλύτερη είναι η κίνηση στο ΧΑ της χώρας.
Στη συγκεκριμένη περίπτωση, η κίνηση του ΧΑ μιας χώρας δεν επηρεάζεται μόνο από την κατάσταση της εθνικής οικονομίας, αλλά επηρεάζει κι αυτήν, δηλαδή το παραπάνω ισχύει κι αντίστροφα. Όσο μεγαλύτερη είναι η κίνηση στο ΧΑ μιας χώρας, τόσο μεγαλύτερη εμπιστοσύνη έχει το κοινό στην εθνική οικονομία της χώρας.
- Οι διάφορες διεθνείς οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, όπως η κίνηση στα μεγάλα διεθνή χρηματιστήρια, η αύξηση ή μείωση της τιμής του πετρελαίου, η ισοτιμία των ισχυρών νομισμάτων (π.χ. \$, €), η έναρξη ή λήξη ενός πολέμου κτλ.

5.3.3. Χρηματιστηριακές πράξεις

Οι κυριότερες χρηματιστηριακές πράξεις που διεξάγονται σ' ένα Χρηματιστήριο Αξιών είναι οι εξής:

- Συναλλαγές τοις μετρητοίς. Πρόκειται για συναλλαγές όπου έχουμε άμεση παράδοση των τίτλων και του χρήματος.
- Συναλλαγές με προθεσμία. Πρόκειται για συναλλαγές κατά τις οποίες η αγορά ή η πώληση των τίτλων γίνεται μετά την παρέλευση ενός ορισμένου χρονικού διαστήματος από τη σύναψη της συμφωνίας.
- Συναλλαγές με δώρο. Πρόκειται για συναλλαγές με προθεσμία, στις οποίες προβλέπεται ότι ένας από τους δύο συμβαλλόμενους καταβάλλει στον άλλο ένα ορισμένο χρηματικό ποσό («δώρο») κι αποκτά το δικαίωμα να εκτελέσει ή όχι τη συναλλαγή.
- Συναλλαγές Stellage. Πρόκειται για συναλλαγές με δώρο, στις οποίες όμως ο συμβαλλόμενος που καταβάλλει το stellage είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τη συναλλαγή.
- Συναλλαγές με διπλασιασμό. Πρόκειται για συναλλαγές με προθεσμία, στις οποίες προβλέπεται ότι ένας από τους δύο συμβαλλόμενους, με την πάροδο του συμφωνημένου χρονικού διαστήματος, έχει το δικαίωμα να πραγματοποιήσει τη συναλλαγή στη διπλάσια ποσότητα, δηλαδή να ζητήσει να αγοράσει ή να πουλήσει διπλάσια ποσότητα τίτλων από τη συμφωνημένη.
- Συναλλαγές με μεταφορά. Πρόκειται για συναλλαγές με προθεσμία, στις οποίες προβλέπεται ότι ένας από τους δύο συμβαλλόμενους, με την πάροδο του συμφωνημένου χρονικού διαστήματος, έχει το δικαίωμα να ζητήσει αναβολή της συναλλαγής για ορισμένο χρονικό διάστημα.

Με την ανάπτυξη της χρηματιστηριακής αγοράς δημιουργήθηκαν κι άλλοι τύποι συναλλαγών, όπως συναλλαγές προστασίας - αντιστάθμισης κινδύνου (hedging),

με δικαίωμα επιλογής (options) κτλ. Ωστόσο, σήμερα, ο ελληνικός νόμος αναγνωρίζει μόνο τις συναλλαγές τοις μετρητοίς και με προθεσμία, μετά από απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Ανάλογα με τον τρόπο σύναψης των συμβάσεων αγοραπωλησίας, οι χρηματιστηριακές συναλλαγές διακρίνονται σε:

- Χρηματιστηριακή σύμβαση εντός κύκλου. Πρόκειται για τη συνηθισμένη χρηματιστηριακή συναλλαγή, που διενεργείται στην καθορισμένη διάρκεια της συνεδρίασης του ΧΑΑ.

Οι εντολές αγοράς ή πώλησης τίτλων των πελατών δίνονται στα μέλη του χρηματιστηρίου την προηγούμενη ή την ίδια ημέρα της συνεδρίασης.

Η σύμβαση αγοραπωλησίας συνάπτεται με δήλωση προσφοράς από κάποιον χρηματιστή και δήλωση αποδοχής από κάποιον άλλο.

Παλαιότερα οι προσφορές και οι αποδοχές γίνονταν με εκφωνήσεις κι αντιφωνήσεις στο «κάγκελο» (στρογγυλό κιγκλίδωμα στο μέσο της αίθουσας). Σήμερα, η διασταύρωση της προσφοράς και της ζήτησης των τίτλων γίνεται ηλεκτρονικά.

- Χρηματιστηριακή σύμβαση εκτός κύκλου. Πρόκειται για συναλλαγή που γίνεται εκτός ΧΑΑ και κατόπιν γνωστοποιείται σ' αυτό.

Τέτοιου είδους συναλλαγή έχουν δικαίωμα να πραγματοποιούν μόνον οι ΑΧΕ με κεφάλαιο ορισμένου ύψους. Βεβαίως, πριν τη διενέργειά της, οι ΑΧΕ πρέπει να δηλώνουν στο ΧΑΑ τους τίτλους, για τους οποίους θα πραγματοποιήσουν σύμβαση εκτός κύκλου, ενώ μετά το τέλος της συναλλαγής πρέπει να δηλώσουν τα στοιχεία της.

Ακόμα, για να πραγματοποιηθεί μία τέτοια σύμβαση, πρέπει οι πελάτες της ΑΧΕ να δηλώσουν ρητά ότι επιθυμούν η αγοραπωλησία να γίνει εκτός κύκλου.

- Χρηματιστηριακή σύμβαση με *συμψηφιστική εγγραφή*. Πρόκειται για συναλλαγή με την οποία, συνήθως, μεταβιβάζονται «πακέτα» μετοχών μιας εταιρείας. Πραγματοποιείται κι αυτή εκτός κύκλου, ωστόσο διαφέρει από την προηγούμενη επειδή:

1. η τιμή των μετοχών καθορίζεται ελεύθερα μεταξύ αγοραστή και πωλητή
2. το πακέτο των μετοχών είναι ιδιαίτερα μεγάλο. Ο αγοραστής, με την αγορά, συγκεντρώνει ποσοστό μεγαλύτερο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας.

Αυτού του είδους η συναλλαγή προϋποθέτει προηγούμενη άδεια του Προέδρου του ΧΑΑ και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

5.3.4. Διοίκηση του ΧΑΑ

Η διοίκηση της ελληνικής χρηματιστηριακής αγοράς ασκείται από δύο όργανα:

1. Από το ΔΣ του ΧΑΑ, που εποπτεύει και διοικεί το ΧΑΑ. Σημαντικότερο μέλος του ΔΣ είναι ο Πρόεδρος, που έχει ιδιαίτερα αυξημένες αρμοδιότητες.

Για παράδειγμα, ο Πρόεδρος του ΧΑΑ έχει τη δυνατότητα να διακόψει τη διαπραγμάτευση μιας μετοχής, όταν σε μία συνεδρίαση παρατηρείται αδικαιολόγητα μεγάλη αυξομείωση της τιμής της.

2. Από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, που εποπτεύει και ρυθμίζει τη λειτουργία της χρηματιστηριακής αγοράς. Είναι εποπτεύον όργανο όχι μόνο του ΧΑΑ, αλλά κι όλων των παραγόντων αυτής της αγοράς. Οι κυριότερες αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι:
 - Εκδίδει πράξεις κανονιστικού περιεχομένου σχετικά με το ΧΑΑ, τις συναλλαγές, τις Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρείες, (ΑΧΕ), τα μέλη του ΧΑΑ κτλ.
 - Χορηγεί κι ανακαλεί άδειες ΑΧΕ, εταιρειών Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων και εταιρειών Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου.
 - Αποφασίζει για την εισαγωγή, αναστολή, διαγραφή των μετοχών των εταιρειών στο ΧΑΑ.

5.3.5. Τα μέλη του ΧΑΑ

Τα μέλη του ΧΑΑ διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα. Τακτικά μέλη είναι οι Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρείες και οι Χρηματιστές και έκτακτα οι Αντικριστές.

5.3.5.1. Ανώνυμη Χρηματιστηριακή Εταιρεία (ΑΧΕ)

Πρόκειται για ανώνυμη εταιρεία με αποκλειστικό σκοπό τη διεξαγωγή χρηματιστηριακών συναλλαγών.

Το ελάχιστο ύψος του μετοχικού της κεφαλαίου καθορίζεται με απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και καταβάλλεται ολοσχερώς σε μετρητά κατά τη σύστασή της. Οι μετοχές της είναι ονομαστικές και μπορούν να μεταβιβαστούν μόνο με άδεια της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Η ΑΧΕ για τις χρηματιστηριακές της συναλλαγές διορίζει χρηματιστηριακούς εκπροσώπους.

Χρηματιστηριακός εκπρόσωπος μπορεί να είναι μόνο χρηματιστής ή υποψήφιος χρηματιστής, που πέτυχε στις εξετάσεις που προβλέπονται για τους χρηματιστές.

Η ΑΧΕ μπορεί ακόμα να διορίζει και αντικριστές με την ίδια διαδικασία και τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν και για τους χρηματιστές.

5.3.5.2. Χρηματιστές

Χρηματιστής είναι το φυσικό πρόσωπο το οποίο διενεργεί χρηματιστηριακές συναλλαγές.

Ο χρηματιστής διορίζεται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, εφόσον έχει επιτύχει στις αντίστοιχες εξετάσεις που διενεργούνται απ' αυτήν.

Τα τυπικά προσόντα που πρέπει να διαθέτει ο υποψήφιος χρηματιστής είναι:

- Ηλικία τουλάχιστον 25 ετών.
- Πτυχίο ΑΕΙ ή ΤΕΙ.
- Να έχει εκπληρώσει τις στρατιωτικές του υποχρεώσεις ή να έχει απαλλαγεί νόμιμα απ' αυτές.
- Να μην έχει καταδικαστεί για αδικήματα που αποτελούν κώλυμα για το διορισμό του ως δημοσίου υπαλλήλου.

5.3.5.3. Αντικριστές

Αντικριστής είναι το φυσικό πρόσωπο που διενεργεί χρηματιστηριακές πράξεις για λογαριασμό κάποιου χρηματιστή ή ΑΧΕ. Ουσιαστικά είναι βοηθός αυτών και μπορεί να εκπροσωπεί μόνον ένα μέλος του ΧΑΑ.

Για να μπορεί ο αντικριστής να εκτελέσει τα καθήκοντά του, πρέπει να του παρασχεθεί απεριόριστη πληρεξουσιότητα από το χρηματιστή ή την ΑΧΕ. Αυτή η πληρεξουσιότητα παρέχεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο, το οποίο εγκρίνεται από τη ΔΣ του ΧΑΑ.

5.3.6. Παράλληλη αγορά του ΧΑΑ

Η παράλληλη αγορά ιδρύθηκε με το ΠΔ 1889/1989 και διέπεται από τις ίδιες διατάξεις που διέπεται και η κύρια αγορά.

Οι συνεδριάσεις της πραγματοποιούνται στο ίδιο μέρος και την ίδια ώρα με την κύρια αγορά, ενώ αντικείμενό της είναι επίσης η διαπραγμάτευση μετοχών ανωνύμων εταιρειών. Ωστόσο η διαφορά της σε σχέση με την κύρια αγορά είναι ότι σ' αυτήν εισάγονται οι μετοχές ανωνύμων εταιρειών μικρότερου μεγέθους απ' ό,τι στην κύρια αγορά του ΧΑΑ.

Έτσι, οι χρηματιστηριακές αξίες που διαπραγματεύονται στη μία αγορά, δε διαπραγματεύονται στην άλλη.

5.3.7. Αποθετήρια τίτλων

Με τους νόμους 1806/1988 και 1892/1990 ιδρύθηκε η Ανώνυμη Εταιρεία Αποθετηρίων Τίτλων (ΑΕΑΤ), με σκοπό την κατάθεση και φύλαξη των ονομαστικών μετοχών που διαπραγματεύονται στο ΧΑΑ.

Πριν από την εισαγωγή του θεσμού των Αποθετηρίων Τίτλων, στο σώμα κάθε μετοχής αναγραφόταν το όνομα του αγοραστή, με αποτέλεσμα να παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση στην παράδοση των τίτλων σ' αυτόν. Την καθυστέρηση αυτή εκμεταλλεύονταν ορισμένοι επενδυτές, για να διενεργούν συναλλαγές χωρίς την ύπαρξη των αντίστοιχων τίτλων, ενώ ταυτόχρονα παρουσιαζόταν και μεγάλη καθυστέρηση στις συναλλαγές του ΧΑΑ.

Με την εισαγωγή του θεσμού των Αποθετηρίων Τίτλων, ο αγοραστής παίρνει ένα Αποθετήριο έγγραφο, στο οποίο αναγράφονται οι μετοχές που αγόρασε και οι οποίες φυλάσσονται στην ΑΕΑΤ. Με βάση αυτό το Αποθετήριο, ο επενδυτής ασκεί όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από την αγορά των τίτλων (π.χ. μέρισμα, ψηφοφορία στη Γ.Σ., πώληση κτλ.).

Μ' αυτόν τον τρόπο όχι μόνον επιταχύνθηκε η διαδικασία των συναλλαγών στο ΧΑΑ, αλλά επιβλήθηκε και η απαιτούμενη διαφάνεια σ' αυτές.

5.3.8. Δελτίο Τιμών Αξιών του ΧΑΑ

Το ΧΑΑ εκδίδει στο τέλος κάθε εργάσιμης ημέρας ένα επίσημο Δελτίο Τιμών. Σ' αυτό αναγράφονται τα δεδομένα των συναλλαγών κάθε μετοχής, όπως αυτά διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια της ημέρας. Τα κυριότερα απ' αυτά τα δεδομένα κατά μετοχή είναι:

- Το όνομα της μετοχής κι ο αριθμός των μετοχών που διαπραγματεύονται στο ΧΑΑ.
- Η τιμή κλεισίματος, δηλαδή η τιμή της τελευταίας συναλλαγής της συνεδρίασης.
- Η ανώτερη και η κατώτερη τιμή της μετοχής κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.
- Ο όγκος των συναλλαγών σε τεμάχια, δηλαδή ο αριθμός των μετοχών που διαπραγματεύθηκαν κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.
- Η αξία των συναλλαγών της μετοχής σε εκατομμύρια δραχμές.
- Ο αριθμός των πράξεων, δηλαδή ο αριθμός των αγοραπωλησιών της συνεδρίασης.

Μαζί με τα παραπάνω δεδομένα, στο Δελτίο Τιμών περιλαμβάνονται και στατιστικές πληροφορίες για κάθε μετοχή, όπως ανώτερη και κατώτερη τιμή του έτους, ποσοστιαία μεταβολή ημέρας κτλ.

Στο επίσημο Δελτίο Τιμών του ΧΑΑ πρώτα αναγράφονται οι μετοχές της κύριας και μετά της παράλληλης αγοράς. Οι μετοχές της κύριας αγοράς ταξινομούνται κατά κατηγορία και κατά αλφαβητική σειρά (εντός της κατηγορίας), ενώ της παράλληλης μόνον κατά αλφαβητική σειρά.

Τέλος, το Δελτίο Τιμών του ΧΑΑ δημοσιεύεται σ' όλες τις ημερήσιες πολιτικές και οικονομικές εφημερίδες, εμπλουτισμένο, πολλές φορές, με πρόσθετες στατιστικές πληροφορίες για την καλύτερη ενημέρωση των αναγνωστών.

5.3.9. Εισαγωγή των μετοχών κι ομολογιών στο ΧΑΑ

Οι τυπικές προϋποθέσεις ή αλλιώς τα δικαιολογητικά που απαιτείται να υποβάλλει μία εταιρεία για την εισαγωγή των μετοχών της στο ΧΑΑ είναι:

1. Αίτηση του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας προς το ΧΑΑ, η οποία να συνοδεύεται από απόσπασμα του πρακτικού της Γενικής Συνέλευσης της εταιρείας με την οποία ελήφθη η απόφαση για την εισαγωγή των μετοχών στο χρηματιστήριο.
2. Το καταστατικό της εταιρείας με τις τυχόν τροποποιήσεις του.

3. Ονομαστική κατάσταση με τους κυριότερους μετόχους της.
4. Κατάσταση με τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της εταιρείας την τελευταία πενταετία. Αν πρόκειται για νεότερη εταιρεία τα έτη περιορίζονται ανάλογα.
5. Οικονομοτεχνική μελέτη για τη θέση της εταιρείας, το πρόγραμμα ανάπτυξής της και το αντικείμενο των εργασιών της.
6. Τους ισολογισμούς, τα αποτελέσματα χρήσης, τους πίνακες διανομής κερδών και τα προσαρτήματα των πέντε τελευταίων ετών. Αυτές οι οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας πρέπει να συνοδεύονται από τις εκθέσεις του ΔΣ της εταιρείας και τα πιστοποιητικά ελέγχου των Ορκωτών Ελεγκτών - Λογιστών. Αν πρόκειται για νεότερη εταιρεία τα πέντε έτη περιορίζονται σε τρία.
7. Έκθεση του Σώματος Ορκωτών Εκτιμητών για την πραγματική αξία των στοιχείων του Πάγιου Ενεργητικού της εταιρείας.
8. Κατάσταση που να εμφανίζει την εξέλιξη του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας από την ίδρυσή της μέχρι την ημέρα υποβολής της αίτησης.
9. Κατάσταση με τα διανεμηθέντα μερίσματα την τελευταία δεκαετία. Αν πρόκειται για νεότερη εταιρεία τα έτη περιορίζονται ανάλογα.
10. Πίνακες δαπανών προσωπικού.
11. Κατάσταση που να εμφανίζει αναλυτικά κατά ποσότητα κι αξία: i) την παραγωγή ii) τις πωλήσεις iii) τα αποθέματα iv) την ανάλωση πρώτων υλών v) την παραγωγική ικανότητα των εγκαταστάσεων και το βαθμό απασχόλησής τους κατά την τελευταία χρήση vi) τις εξαγωγές προϊόντων (αν υπάρχουν).
12. Αντίγραφο των εκθέσεων του φορολογικού ελέγχου των δύο προηγούμενων ετών πριν την τελευταία χρήση.

Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί η εταιρεία για την εισαγωγή της στο ΧΑΑ είναι:

1. Πρέπει να διαθέτει ένα ελάχιστο ύψος ιδίων κεφαλαίων (μετοχικό κεφάλαιο και αποθεματικά). Το ύψος των ιδίων κεφαλαίων καθορίζεται σε ευρώ (μετά την αντικατάσταση 1:1 του ECU) και περιοδικά αναπροσαρμόζεται. Έτσι επηρεάζεται τόσο από την περιοδική αναπροσαρμογή, όσο και από την ισοτιμία δρχ. - ευρώ (€). Σήμερα, το ελάχιστο ύψος ιδίων κεφαλαίων ανέρχεται σε 500 εκατομμύρια δραχμές.
2. Τα αποτελέσματα εκμετάλλευσης της τελευταίας πενταετίας και η περιουσιακή διάρθρωσή της πρέπει να είναι ικανοποιητικά. Αν πρόκειται για νεότερη εταιρεία τα έτη περιορίζονται ανάλογα.
3. Οι προς εισαγωγή μετοχές πρέπει να έχουν ευρεία διασπορά. Ως ευρεία θεωρείται η διασπορά, όταν το 60% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας διατίθεται, κατά τη δημόσια εγγραφή, τουλάχιστον σε 100 φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Τα

ονόματα αυτών των προσώπων γνωστοποιεί στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς η ανάδοχος - τράπεζα.

Η εισαγωγή των μετοχών μιας εταιρείας στο ΧΑΑ πραγματοποιείται με δημόσια εγγραφή. Τη δημόσια εγγραφή αναλαμβάνει μία τράπεζα ή ομάδα τραπεζών που καλούνται ανάδοχοι της έκδοσης (ανάδοχος - τράπεζα).

Η ανάδοχος - τράπεζα αναλαμβάνει την ευθύνη, αρκετό χρονικό διάστημα πριν την έναρξη της δημόσιας εγγραφής, να δημοσιεύσει ένα λεπτομερές ενημερωτικό δελτίο προς το κοινό (prospectus), το οποίο προηγουμένως έχει εγκριθεί από το ΔΣ του ΧΑΑ.

Ανακεφαλαίωση

Ένα σύστημα, όπως το καπιταλιστικό, που η ύπαρξη και η οργάνωσή του στηρίζεται στο συντελεστή παραγωγής «κεφάλαιο» (capital → capitalism), δεν ήταν δυνατό να μην προβλέψει και τη δημιουργία ενός θεσμού, όπου συναντάται η προσφορά και η ζήτηση κεφαλαίου. Αυτός ο οικονομικός θεσμός δεν είναι άλλος από το Χρηματιστήριο.

Χρηματιστήριο καλείται η οργανωμένη αγορά, όπου διεξάγονται αγοραπωλησίες εμπορευμάτων και κινητών αξιών. Στην καθομιλουμένη, όταν λέμε «χρηματιστήριο», συνήθως, εννοούμε όλα τα παραπάνω (εγκατάσταση, διοίκηση, αγορά) πλέον των προσώπων που διενεργούν τις συναλλαγές του χρηματιστηρίου.

Η σημαντικότερη διάκριση των χρηματιστηρίων είναι αυτή σε Χρηματιστήρια Αξιών, όπου οι συναλλαγές αφορούν κινητές αξίες και σε Χρηματιστήρια Εμπορευμάτων, όπου οι συναλλαγές αφορούν εμπορεύματα.

Στη χώρα μας υπάρχουν δύο χρηματιστήρια εμπορευμάτων. Ένα στον Πειραιά που ιδρύθηκε το 1924 κι ένα στη Θεσσαλονίκη που ιδρύθηκε το 1925. Αν και διεθνώς τα ΧΕ γνωρίζουν ιδιαίτερη άνθιση, ωστόσο στην Ελλάδα ο θεσμός έχει ατονήσει σε τέτοιο βαθμό, ώστε τα ελληνικά ΧΕ διέκοψαν τις συνεδριάσεις τους από έλλειψη συναλλασσομένων.

Η λειτουργία των Χρηματιστηρίων Αξιών στηρίζεται στην ελεύθερη διαμόρφωση των τιμών σύμφωνα με το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης.

Το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) ιδρύθηκε το 1876 και, σήμερα, αντικείμενο των συναλλαγών του είναι οι κινητές αξίες ή χρηματιστηριακές αξίες ή τίτλοι ή χρηματιστηριακά πράγματα. Στο ΧΑΑ, σε αντίθεση με τα περισσότερα ξένα χρηματιστήρια, δε διαπραγματεύονται το συνάλλαγμα, τα χρυσά νομίσματα, ο χρυσός κι ο άργυρος σε ράβδους.

Σ' ένα ΧΑ μπορούν να γίνουν πολλών ειδών χρηματιστηριακές πράξεις (π.χ. τοις μετρητοίς, με προθεσμία, με δώρο, stellage κτλ.). Ωστόσο, σήμερα, ο ελληνικός νόμος αναγνωρίζει μόνο τις συναλλαγές τοις μετρητοίς και με προθεσμία, μετά από απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Η διοίκηση της ελληνικής χρηματιστηριακής αγοράς ασκείται από δύο όργανα. Από το ΔΣ του ΧΑΑ, που εποπτεύει και διοικεί το ΧΑΑ και από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, που εποπτεύει και ρυθμίζει τη λειτουργία της χρηματιστηριακής αγοράς. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς είναι εποπτεύον όργανο όχι μόνο του ΧΑΑ, αλλά κι όλων των παραγόντων αυτής της αγοράς.

Τα μέλη του ΧΑΑ διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα. Τακτικά μέλη είναι οι Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρείες, οι Χρηματιστές και έκτακτα οι Αντικριστές.

Στο ΧΑΑ λειτουργούν δύο αγορές. Η κύρια και η παράλληλη αγορά. Οι συνεδριάσεις και των δύο αγορών πραγματοποιούνται στο ίδιο μέρος, την ίδια ώρα και με κοινό αντικείμενο, δηλαδή τη διαπραγμάτευση μετοχών ανωνύμων εταιρειών. Η διαφορά των δύο αγορών έγκειται στο γεγονός ότι στην παράλληλη αγορά διαπραγματεύονται μετοχές ανωνύμων εταιρειών μικρότερου μεγέθους απ' ό,τι στην κύρια αγορά του ΧΑΑ.

Στα πλαίσια του ΧΑΑ λειτουργεί και ο θεσμός του Αποθετηρίου Τίτλων. Σύμφωνα μ' αυτόν, ο αγοραστής παίρνει ένα Αποθετήριο έγγραφο, στο οποίο αναγράφονται οι μετοχές που αγόρασε και που φυλάσσονται στην ΑΕ Αποθετηρίων Τίτλων. Με βάση αυτό το Αποθετήριο ο επενδυτής ασκεί όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από την αγορά των τίτλων (π.χ. μέρισμα, ψηφοφορία στη Γ.Σ., πώληση κτλ.).

Τέλος, το ΧΑΑ εκδίδει στο τέλος κάθε εργάσιμης ημέρας ένα επίσημο Δελτίο Τιμών. Σ' αυτό αναγράφονται τα δεδομένα των συναλλαγών κάθε μετοχής, όπως αυτά διαμορφώθηκαν κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Ερωτήσεις

- Τι είναι το Χρηματιστήριο και ποια η κυριότερη διάκρισή του;
- Ποια είναι τα μέλη του Χρηματιστηρίου Εμπορευμάτων;
- Ποιες κινητές αξίες διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών;
- Ποια τα χαρακτηριστικά του ΧΑΑ και ποια η σημασία του;
- Από τι εξαρτάται η προσφορά και η ζήτηση τίτλων σ' ένα Χρηματιστήριο;
- Αναφέρετε επιγραμματικά τις χρηματιστηριακές πράξεις.
- Τι ονομάζεται χρηματιστηριακή σύμβαση με συμψηφιστική εγγραφή;
- Ποιο το σπουδαιότερο όργανο εποπτείας της χρηματιστηριακής αγοράς και ποιες οι αρμοδιότητές του;
- Ποια είναι τα μέλη του ΧΑΑ;
- Ποια η διαφορά μεταξύ Κύριας και Παράλληλης Αγοράς του ΧΑΑ;
- Τι είναι το Αποθετήριο Τίτλων;
- Τι εννοούμε με τον όρο ευρεία διασπορά των προς εισαγωγή μετοχών;
- Τι ονομάζεται ανάδοχος - τράπεζα;

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

- 6.1.** Έννοια, σημασία και διάκριση
- 6.2.** Οι Τράπεζες στην Ελλάδα
- 6.3.** Τραπεζικές εργασίες

6.1. Έννοια, σημασία και διάκριση

Τράπεζα καλείται ο οικονομικός οργανισμός, που λειτουργεί ως μεσάζων μεταξύ δανειστών και δανειζομένων. Οι δανειστές ζητούν να αξιοποιήσουν αποδοτικά τα κεφάλαιά τους, ενώ οι δανειζόμενοι αναζητούν κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους.

Οι σύγχρονες τράπεζες δραστηριοποιούνται σε πολλούς τομείς. Από τον έντοκο δανεισμό, τη διαμεσολάβηση σε εμπορικές πράξεις έναντι προμήθειας (π.χ. εκτελωνισμός, πιστωτικές κάρτες) μέχρι την εισαγωγή εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αξιών (ανάδοχος - τράπεζα).

Ωστόσο, η κυριότερη λειτουργία των τραπεζών, που αποτελεί και τη σημαντικότερη συμβολή τους στην οικονομική ζωή, εξακολουθεί να είναι ο έντοκος δανεισμός. Μέσω της λειτουργίας του έντοκου δανεισμού, οι εμπορικές τράπεζες λειτουργούν ως μέσο συγκέντρωσης κεφαλαίων και παραγωγικής αξιοποίησής τους, ως εξής:

- Συγκεντρώνουν μικρά κεφάλαια καταβάλλοντας μία αμοιβή στους κατόχους αυτών των κεφαλαίων, τον τόκο. Τα μικρά κεφάλαια, εξαιτίας του περιορισμένου μεγέθους τους, δεν μπορούν να αξιοποιηθούν παραγωγικά.
- Στη συνέχεια, τα συγκεντρωμένα πλέον κεφάλαια τα δανείζουν έναντι, επίσης, κάποιας αμοιβής, τον τόκο. Τα συγκεντρωμένα κεφάλαια, χάρη στο μεγάλο μέγεθός τους, μπορούν να αξιοποιηθούν παραγωγικά (π.χ. αγορά μηχανημάτων, κατασκευή εργοστασίων κτλ.).

Βεβαίως, η σημασία των εμπορικών τραπεζών δεν περιορίζεται μόνο στα παραπάνω. Οι τράπεζες συμβάλλουν στην αποταμίευση, στην ταχύτητα, ασφάλεια κι εκσυγχρονισμό των συναλλαγών, στην αύξηση της απασχόλησης κτλ.

Στην εποχή μας, οι τράπεζες, ανάλογα με το αντικείμενο εργασίας τους, διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

1. Στις εμπορικές τράπεζες με αντικείμενο εργασίας *το εμπόριο του χρήματος*. Οι εργασίες των εμπορικών τραπεζών διακρίνονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: i) στις καταθέσεις, ii) στις χορηγήσεις και iii) στις βοηθητικές εργασίες.
2. Στις εκδοτικές τράπεζες με αντικείμενο εργασίας *τη ρύθμιση του χρήματος*, όπως την έκδοση τραπεζογραμματίων (χαρτονομισμάτων), την αύξηση ή μείωση της ποσότητας του χρήματος, τον έλεγχο του συναλλάγματος, τον έλεγχο των εμπορικών τραπεζών κτλ.

Δηλαδή οι εκδοτικές τράπεζες, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή που έχουν, δεν είναι καθαυτό επιχειρήσεις. Σκοπός τους δεν είναι η πραγματοποίηση κερδών, αλλά η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του αντίστοιχου κράτους. Γι' αυτό σε κάθε χώρα υπάρχει συνήθως μία εκδοτική τράπεζα. Στη χώρα μας, αυτή είναι η Τράπεζα της Ελλάδος.

6.2. Οι Τράπεζες στην Ελλάδα

Η πρώτη τράπεζα στην Ελλάδα, η Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα, ιδρύθηκε στις 2 Φεβρουάριου του 1828, με διάταγμα του Κυβερνήτη Καποδίστρια. Ωστόσο οι γενικότερες πολιτικοοικονομικές συνθήκες της εποχής είχαν ως αποτέλεσμα η τράπεζα να χρεωκοπήσει δύο έτη μετά την ίδρυσή της.

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν πολλές εμπορικές τράπεζες και ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί.

Παρακάτω θ' αναφερθούμε περιληπτικά στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, στην Τράπεζα της Ελλάδος (κεντρική, εκδοτική) και στην πρώτη - κρατικού χαρακτήρα - εμπορική τράπεζα της χώρας, την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος. Ακόμα θα παραθέσουμε τις τράπεζες και τους πιστωτικούς οργανισμούς που λειτουργούν σήμερα (1999) στη χώρα, έτσι όπως αναφέρονται στην ιστοσελίδα της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (<http://www.hba.gr>).

6.2.1. Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (ΕΕΤ) ιδρύθηκε το 1928 και αποτελεί όργανο συμβουλευτικού χαρακτήρα. Δεν αποσκοπεί στην άσκηση εμπορικής και γενικότερα οικονομικής δραστηριότητας για τη δημιουργία κέρδους και δεν αποτελεί εργοδοτική οργάνωση, ούτε συνάπτει Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας. Ως σκοπό έχει:

1. την προαγωγή της τραπεζικής επιχειρήσεως στην Ελλάδα,
2. την παρέμβασή της σε θέματα που αφορούν τα μέλη της,
3. τη συμβολή της στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και
4. την προαγωγή του θεσμού της πίστωσης και των οικονομικών συναλλαγών.

6.2.2. Τράπεζα της Ελλάδος

Πρόκειται για την εκδοτική κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος. Ιδρύθηκε με το Ν. 3424/1927 κι άρχισε να λειτουργεί στις 14 Μαΐου 1928. Η ίδρυσή της προκλήθηκε από την Κοινωνία των Εθνών (τον τότε ΟΗΕ) για την επίλυση των προβλημάτων της χώρας.

Σήμερα, η Τράπεζα της Ελλάδος λειτουργεί με τη μορφή της ΑΕ. Οι μετοχές της κατέχονται από ιδιώτες και δημόσιους οργανισμούς και διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Κύριο καθήκον της, αρχικά, ήταν η άσκηση της νομισματικής πολιτικής της χώρας και η προστασία του εθνικού νομίσματος. Με την ένταξή της, από την 1.1.1999, στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) στα πλαίσια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης της Ευρώπης, το κύριο καθήκον της πλέον είναι η εφαρμογή στην Ελλάδα της νομισματικής πολιτικής που αποφασίζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ).

6.2.3. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ)

Στις 30 Μαρτίου 1841 ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος με πρώτο Διοικητή τον Γεώργιο Σταύρο. Η ιστορία της ΕΤΕ είναι στενά συνυφασμένη με την πολιτική και οικονομική ιστορία της νεότερης Ελλάδος.

Αρχικά το ελληνικό κράτος κατείχε περίπου το 30% του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας και η τράπεζα το εκδοτικό προνόμιο του ελληνικού κράτους. Χάρη στο εκδοτικό δικαίωμα και στις αλλεπάλληλες πολιτικοοικονομικές κρίσεις του περασμένου αιώνα στην Ελλάδα, η τράπεζα είχε εξελιχθεί στον τρίτο ισχυρό πολιτικό παράγοντα της χώρας μαζί με το βασιλιά και την κυβέρνηση. Τον Ιανουάριο του 1872 το ελληνικό κράτος εκποίησε και τις τελευταίες 75 μετοχές της τράπεζας. Ωστόσο η τράπεζα διατήρησε το εκδοτικό προνόμιο μέχρι το 1928, οπότε ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος κι έτσι η δύναμή της περιορίστηκε πλέον καθαρά στον οικονομικό τομέα.

Η ΕΤΕ σήμερα είναι η μεγαλύτερη ελληνική εμπορική τράπεζα κρατικού χαρακτήρα κατέχοντας μερίδιο αγοράς μεγαλύτερο του 30%. Ο Όμιλος της Εθνικής Τράπεζας απαρτίζεται από 52 επιχειρήσεις από τις οποίες η Τράπεζα ελέγχει 30 άμεσα και 22 έμμεσα. Μεταξύ των εταιρειών αυτών περιλαμβάνονται θυγατρικές τράπεζες του εξωτερικού, εξειδικευμένες τράπεζες και εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών του εσωτερικού, ασφάλειες καθώς και εταιρείες του βιομηχανικού και του εμπορικού κλάδου.

6.2.4. Άλλες Τράπεζες και Πιστωτικοί Οργανισμοί

1. ABN AMRO BANK	28. ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
2. ALPHA LEASING	29. ΔΩΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
3. ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ	30. ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ
4. AMERICAN EXPRESS	31. ΕΘΝΙΚΗ Α.Ε. Ανάληψης Επιχειρηματικών Απαιτήσεων (ΕΤΗΝΟFACT)
5. ANZ GRINDLAYS BANK	32. ΕΘΝΙΚΗ ΛΗΖΙΝΓΚ Α.Ε.
6. ARAB BANK LTD	33. ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
7. BANK OF AMERICA	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
8. BANK SADERAT IRAN	34. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ
9. BANQUE NATIONALE DE PARIS	35. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ
10. BARCLAYS BANK	36. ΕΜΠΟΡΙΚΗ FACTORING ΑΕ
11. BAYERISCHE VEREINSBANK	37. ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
12. CITIBANK	38. ΕΥΡΩΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
13. CITIBANK ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ	39. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
14. CREDIT COMMERCIAL DE FRANCE	40. ΙΟΝΙΚΗ ΛΗΖΙΝΓΚ Α.Ε.
15. CREDIT LYONNAIS GRECE S.A.	41. ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
16. ERGOLEASING	42. ΤΑΜΕΙΟ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ & ΔΑΝΕΙΩΝ
17. EUROBANK	43. ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟ
18. ING BANK	44. ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ
19. ISTITUTO BANCARIO SAN PAOLO DI TORINO	45. ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
20. MIDLAND BANK	46. ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
21. NATIONAL WESTMINSTER BANK	47. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
22. SCOTIABANK	48. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΡΗΤΗΣ
23. SOCIETE GENERALE	49. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ
24. THE CHASE MANHATTAN BANK	50. ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ
25. THE ROYAL BANK OF SCOTLAND	51. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
26. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	52. ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΙΟΥ
27. ΑΣΠΙΣ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	

6.3. Τραπεζικές εργασίες

Όπως αναφέρθηκε οι εργασίες των εμπορικών τραπεζών μπορούν να διακριθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: i) στις παθητικές εργασίες ή καταθέσεις, ii) στις ενεργητικές εργασίες ή χορηγήσεις και iii) στις βοηθητικές εργασίες.

6.3.1. Παθητικές τραπεζικές εργασίες ή καταθέσεις

Παθητικές λέγονται εκείνες οι εργασίες με τις οποίες οι τράπεζες λαμβάνουν χρήματα από φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Τα χρήματα αυτά οι τράπεζες χρησιμοποιούν για τη διενέργεια των πιστωτικών εργασιών τους. Οι παθητικές εργασίες είναι κυρίως οι διάφορες μορφές καταθέσεων. Οι εργασίες αυτές καλούνται παθητικές, επειδή εξαιτίας τους οι τράπεζες «οφείλουν» χρήματα στους πελάτες τους.

Οι τράπεζες απαγορεύεται να χρησιμοποιήσουν όλο το ποσό των καταθέσεων για τη διενέργεια των εργασιών τους. Είναι υποχρεωμένες ένα ποσοστό να το διατηρούν δεσμευμένο. Το ποσοστό αυτό ορίζεται κάθε φορά από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Τα κυριότερα είδη καταθέσεων είναι:

- 1. Καταθέσεις Ταμιευτηρίου.** Καλούνται έτσι, επειδή, ακόμα και με την κατάθεση ενός πολύ μικρού ποσού, η τράπεζα χορηγεί στον πελάτη της ένα «βιβλιάριο Ταμιευτηρίου», όπου καταχωρείται κάθε κατάθεση κι ανάληψη.
Στην εποχή μας, το επιτόκιο αυτών των καταθέσεων είναι πολύ χαμηλό (κάτω από 10%), ο τόκος τους υπολογίζεται κάθε εξάμηνο, ενώ κάτω από ένα ορισμένο ποσό κατάθεσης (π.χ. 50.000 δρχ.) η τράπεζα δεν πληρώνει τόκο.
Λαμβάνοντας υπόψη την ύπαρξη λογαριασμών με μεγάλη απόδοση, οι λογαριασμοί ταμιευτηρίου δεν προσφέρονται για κατάθεση σημαντικών ποσών, αλλά για καταθέσεις αποδοτές σε πρώτη ζήτηση.
- 2. Καταθέσεις Όψεως.** Οι καταθέσεις όψεως πραγματοποιούνται συνήθως από επιχειρήσεις, έχουν πολύ μικρότερο επιτόκιο από τις καταθέσεις ταμιευτηρίου και οι καταθέτες (επιχειρήσεις) λαμβάνουν από την τράπεζα βιβλιάριο επιταγών για τη διενέργεια των συναλλαγών τους.
- 3. Τρεχούμενος λογαριασμός κατάθεσης.** Πρόκειται για παραλλαγή του λογαριασμού κατάθεσης ταμιευτηρίου. Οι καταθέσεις αυτής της κατηγορίας πραγματοποιούνται μόνον από φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν την ιδιότητα του εμπόρου και η τράπεζα χορηγεί σ' αυτούς βιβλιάριο επιταγών για τη διενέργεια των συναλλαγών τους.
- 4. Καταθέσεις με προειδοποίηση.** Καλούνται έτσι, επειδή ο καταθέτης είναι υποχρεωμένος να ειδοποιήσει έγκαιρα την τράπεζα πριν την ανάληψη ενός ποσού από τον λογαριασμό του. Διαφορετικά, ο καταθέτης χάνει το δικαίωμα ανάληψης. Πρόκειται για υψηλές καταθέσεις που δεν μπορούν να είναι μικρότερες από ένα ορισμένο ποσό.
- 5. Προθεσμιακές καταθέσεις.** Καλούνται έτσι, επειδή η ανάληψη της κατάθεσης μπορεί να γίνει μόνο μετά την παρέλευση συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος (τρίμηνο, εξάμηνο, έτος). Το επιτόκιο αυτών των καταθέσεων είναι αρκετά υψηλό, ενώ ο καταθέτης παίρνει από την τράπεζα, έναντι της κατάθεσής του, μία απόδειξη που καλείται ομόλογο.

6. **Καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό.** Καλούνται έτσι, επειδή οι δικαιούχοι του λογαριασμού καταθέσεων είναι δύο ή περισσότερα πρόσωπα από κοινού. Η ανάληψη από το λογαριασμό, μετά από συμφωνία, μπορεί να απαιτεί την υπογραφή ενός ή μερικών ή όλων των δικαιούχων.
7. **Δεσμευμένες καταθέσεις.** Καλούνται έτσι, επειδή δεσμεύονται για ένα χρονικό διάστημα με τη βούληση του καταθέτη (εκούσια) ή με διάταξη νόμου (ακούσια).
8. **Καταθέσεις σε συνάλλαγμα.** Καλούνται έτσι, επειδή το ποσό της κατάθεσης είναι σε ξένο νόμισμα (συνάλλαγμα). Όλες οι παραπάνω καταθέσεις μπορούν να είναι σε συνάλλαγμα (π.χ. ταμειευτηρίου σε δολάρια, όψεως σε φράγκα, προθεσμιακές σε μάρκα κτλ.).
9. **Ειδικό λογαριασμοί καταθέσεων.** Πρόκειται για σχετικά νέους λογαριασμούς, ως αποτέλεσμα του έντονου ανταγωνισμού που έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια στον ελληνικό τραπεζικό χώρο.
Οι όροι και οι προϋποθέσεις αυτών των λογαριασμών καθορίζονται μετά από ειδική συμφωνία μεταξύ καταθέτη και τράπεζας κι εξαρτώνται από το ποσό της κατάθεσης, το οποίο, βεβαίως, πρέπει να είναι πολύ μεγάλο. Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσό της κατάθεσης, τόσο μεγαλύτερα είναι και τα προνόμια που απολαμβάνει ο καταθέτης, όπως πιστωτική κάρτα με δωρεάν συνδρομή το πρώτο εξάμηνο, βιβλιάριο επιταγών, εξόφληση λογαριασμών επιχειρήσεων κοινής ωφελείας χωρίς επιβάρυνση, ασφαλιστική κάλυψη κτλ.

6.3.2. Ενεργητικές τραπεζικές εργασίες ή χορηγήσεις

Ενεργητικές καλούνται εκείνες οι εργασίες με τις οποίες οι τράπεζες διοχετεύουν τα κεφάλαια, που αποκτούν από τις καταθέσεις, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα για παραγωγικούς ή άλλους σκοπούς. Οι ενεργητικές εργασίες είναι κυρίως οι διάφορες μορφές χορηγήσεων. Οι εργασίες αυτές καλούνται ενεργητικές επειδή χάρη σ' αυτές οι τράπεζες «απαιτούν» χρήματα από τους πελάτες τους.

Οι κυριότερες μορφές χορηγήσεων είναι:

1. **Η προεξόφληση αξιογράφων.** Ως αξιόγραφα θεωρούνται οι συναλλαγματικές, τα γραμμάτια σε διαταγή, τα ενεχυρόγραφα και γενικά κάθε έγγραφο, μέσω του οποίου ο κάτοχός τους απαιτεί ορισμένη αξία χρημάτων.
Προεξόφληση καλείται η πληρωμή των αξιογράφων πριν την ημερομηνία λήξης τους. Την προεξόφληση αξιογράφων χρησιμοποιούν συνήθως οι επιχειρήσεις, όταν έχουν ανάγκη από μετρητά.
Ο πελάτης μεταβιβάζει (οπισθογραφεί) στην τράπεζα το αξιόγραφο και εισπράττει την αξία του μειωμένη κατά το ποσό της προμήθειας της τράπεζας, των εξόδων είσπραξης του αξιογράφου και του τόκου που αντιστοιχεί μεταξύ της ημερομηνίας μεταβίβασης και της ημερομηνίας λήξης του. Αν το αξιόγραφο που προεξοφλήθηκε δεν εξοφληθεί κατά τη λήξη του, η τράπεζα επιστρέφει

αυτό στον πελάτη της κι απαιτεί την αξία του. Διαφορετικά, προβαίνει σε διαμαρτύρησή του.

- 2. Οι προκαταβολές έναντι φορτωτικών εγγράφων.** Ως φορτωτικά θεωρούνται τα έγγραφα που συνοδεύουν τη φορτωτική ενός εμπορεύματος, όπως είναι το τιμολόγιο πώλησης, το ασφαλιστήριο συμβόλαιο, το πιστοποιητικό προέλευσης προϊόντων κτλ. και γενικά όλα εκείνα τα έγγραφα που απαιτούνται από το νόμο ή από τη συμφωνία μεταξύ των συναλλασσομένων να συνοδεύουν τα εμπορεύματα.

Προκαταβολή έναντι φορτωτικών εγγράφων ονομάζεται η μεταβίβαση των φορτωτικών εγγράφων στην τράπεζα από τον πωλητή των εμπορευμάτων και η είσπραξη μέρους της αξίας τους, που συνήθως κυμαίνεται στο 60 - 80%. Αν τα φορτωτικά έγγραφα δεν εξοφληθούν, η τράπεζα επιστρέφει αυτά στον πωλητή - πελάτη της κι απαιτεί την αξία τους. Διαφορετικά, εκποιεί τα εμπορεύματα και για το υπόλοιπο ποσό στρέφεται κατά του πελάτη της.

Αν μεταξύ αγοραστή και πωλητή έχει συμφωνηθεί τα εμπορεύματα να εξοφληθούν με την αποδοχή συναλλαγματικών, αυτές περιέχονται στην κατοχή της τράπεζας, οπότε ισχύει ό,τι και στη μεταβίβαση των αξιογράφων.

- 3. Η τραπεζική ενέγγυος πίστωση.** Ενέγγυος καλείται η τραπεζική πίστωση που παρέχει μία τράπεζα, έναντι προμήθειας, με εγγύηση εμπορεύματα που συνοδεύονται από φορτωτικά έγγραφα.

Ο πελάτης - αγοραστής (εισαγωγέας) μιας τράπεζας ζητά απ' αυτήν να ανοίξει πίστωση, δηλαδή να πληρώσει, στον πωλητή την αξία των εμπορευμάτων, όταν αυτός παραδώσει τα φορτωτικά έγγραφα σ' αυτήν.

Επειδή η ενέγγυος πίστωση χρησιμοποιείται στις συναλλαγές με ξένες χώρες, μεταξύ τράπεζας, που παρέχει την ενέγγυο πίστωση, και πωλητή μεσολαβεί μία άλλη τράπεζα στη χώρα του πωλητή. Αυτή η τράπεζα ονομάζεται ανταποκρίτρια τράπεζα κι ενεργεί για λογαριασμό της τράπεζας του αγοραστή, δηλαδή δέχεται τα φορτωτικά έγγραφα από τον πωλητή και καταβάλλει σ' αυτόν το τίμημα της πώλησης.

Η ενέγγυος πίστωση εξασφαλίζει στον αγοραστή ότι θα παραλάβει τα εμπορεύματα που θα πληρώσει και στον πωλητή ότι θα πληρωθεί για εμπορεύματα που αποστέλλει στο εξωτερικό. Ωστόσο, η ενέγγυος πίστωση δεν παρέχει καμία εγγύηση σχετικά με την ποιότητα των εμπορευμάτων που φορτώθηκαν.

- 4. Τα Δάνεια.** Τα δάνεια είναι ποσά που χορηγούν οι τράπεζες στους πελάτες τους έναντι μιας αμοιβής, που ονομάζεται τόκος και διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- **Δάνεια με προσωπική ασφάλεια (καταναλωτικής πίστης).** Πρόκειται για τα λεγόμενα «καταναλωτικά δάνεια». Χορηγούνται από τις τράπεζες στους πελάτες τους με προσωπική ασφάλεια για καταναλωτικούς σκοπούς (π.χ. αγορά αυτοκινήτου, οικιακού εξοπλισμού, σπουδών, διακοπών κτλ.). Το ύψος των καταναλωτικών δανείων κυμαίνεται ανάλογα με το σκοπό τους

από 500.000 δρχ. έως 8 εκατ. δρχ. και η περίοδος εξόφλησης κυμαίνεται από 12-60 μήνες.

- **Δάνεια (πιστώσεις) σε ανοικτό αλληλόχρεο λογαριασμό.** Πρόκειται για βραχυπρόθεσμα δάνεια, που χορηγούνται συνήθως σε επιχειρήσεις και χρησιμεύουν για κεφάλαιο κίνησης, δηλαδή για τις τρέχουσες ανάγκες τους.

Η τράπεζα ορίζει ένα ανώτατο ποσό πίστωσης. Ο πελάτης μπορεί να κάνει ανάληψη όλου του ποσού, εφάπαξ ή τμηματικά, και να εξοφλήσει αυτό οποιαδήποτε στιγμή συνολικά ή τμηματικά. Το δάνειο αυξάνεται (μέχρι το ανώτατο όριο) με τις επιταγές που εκδίδει ο πελάτης και με τους τόκους του δανείου και μειώνεται με τις καταθέσεις σε μετρητά και τις συναλλαγματικές κι επιταγές που μεταβιβάζει ο πελάτης στην τράπεζα.

- **Ενυπόθηκα δάνεια.** Πρόκειται για μακροπρόθεσμα δάνεια, που χορηγούνται συνήθως σε επιχειρήσεις ή και σε ιδιώτες για την αγορά κατοικίας. Το δάνειο χορηγείται από την τράπεζα μετά από εγγραφή υποθήκης σε ακίνητα πράγματα (π.χ. κτίρια) του δανειζόμενου πελάτη κι εξοφλείται τμηματικά με τακτές τοκοχρεωλυτικές δόσεις, δηλαδή με καταβολή μέρους του κεφαλαίου του δανείου πλέον των αντίστοιχων τόκων.

Αν η καταβολή των τοκοχρεωλυτικών δόσεων καθυστερήσει για αρκετό καιρό, η τράπεζα εκπλειστηριάζει το υποθηκευμένο ακίνητο και για το υπόλοιπο ποσό στρέφεται κατά του πελάτη της.

- **Δάνεια με ενέχυρο κινητά πράγματα.** Πρόκειται για δάνεια που χορηγούνται από την τράπεζα με ενέχυρο: i) χρεόγραφα (μετοχές, ομολογίες, έντοκα γραμμάτια δημοσίου, συναλλαγματικές κτλ.) ii) εμπορεύματα που δεν υπόκεινται σε φθορά (π.χ. βιομηχανικά προϊόντα) iii) ενεχυρόγραφα των Γενικών Αποθηκών και iv) τιμαλή.

Αν το δάνειο δεν εξοφληθεί κατά τη λήξη του, τότε η τράπεζα προχωρά στην εκποίηση του αντίστοιχου κινητού πράγματος.

6.3.3. Βοηθητικές εργασίες

Οι τράπεζες εκτός από τις βασικές εργασίες τους, δηλαδή τις καταθέσεις και χορηγήσεις, εκτελούν κι άλλες εργασίες έναντι προμήθειας που ονομάζονται βοηθητικές. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι βοηθητικές εργασίες αποτελούν στην εποχή μας τη βασικότερη και σπουδαιότερη δραστηριότητα των τραπεζών.

Οι κυριότερες βοηθητικές εργασίες είναι:

1. **Η έκδοση εγγυητικών επιστολών.** Η εγγυητική επιστολή (Ε/Ε) είναι έγγραφο της τράπεζας που απευθύνεται σε τρίτο πρόσωπο.

Με την Ε/Ε, η τράπεζα εγγυάται ότι θα καταβάλει ένα ορισμένο ποσό ως αποζημίωση για την *εκπρόθεσμη εκτέλεση* ή *μη εκτέλεση* ή *κακή εκτέλεση* από τον

πελάτη της των υποχρεώσεών του, που απορρέουν από μία σύμβαση μεταξύ αυτού και του τρίτου προσώπου.

Για τη χορήγηση της E/E, η τράπεζα εισπράττει προμήθεια σε ποσοστό επί της αξίας της. Η χορήγηση της E/E γίνεται μόνο για συγκεκριμένη υποχρέωση (π.χ. εκτέλεση έργου, αγοραπωλησίας) και συγκεκριμένο λόγο (εκτέλεση, εμπρόθεσμη εκτέλεση, καλή εκτέλεση).

Μετά την εκπλήρωση της συμφωνηθείσας - μεταξύ του πελάτη της τράπεζας και του τρίτου προσώπου - υποχρέωσης ή την ημερομηνία λήξης της E/E, η υποχρέωση της τράπεζας παύει να ισχύει.

Αν ο πελάτης της τράπεζας δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, κατά τον τρόπο που εγγυήθηκε η τράπεζα, τότε η E/E καταπίπτει και η τράπεζα καταβάλλει στο τρίτο πρόσωπο το ποσό της εγγύησης. Στη συνέχεια η τράπεζα στρέφεται κατά του πελάτη της για την είσπραξη του ποσού της εγγύησης.

- 2. Η έκδοση επιταγών κι εντολών.** Οι τραπεζικές επιταγές κι εντολές αποτελούν το μέσο αποστολής χρημάτων τόσο στο εσωτερικό μιας χώρας, όσο και στο εξωτερικό. Απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοσή τους αποτελεί η κατάθεση του ποσού από τον πελάτη και η καταβολή προμήθειας στην τράπεζα.

Αν η μεταφορά των χρημάτων γίνει με έκδοση επιταγής, η επιταγή εκδίδεται σε διαταγή του πελάτη της τράπεζας ή του προσώπου που υποδεικνύει αυτός. Στη συνέχεια ο πελάτης παίρνει την επιταγή και την εισπράττει στον τόπο που επιθυμεί ή την παραδίδει στο πρόσωπο σε διαταγή του οποίου εκδόθηκε η επιταγή. Αν η μεταφορά των χρημάτων γίνει με έκδοση εντολής, το υποκατάστημα, όπου έγινε η κατάθεση των χρημάτων, ειδοποιεί (ταχυδρομικά, τηλεγραφικά, τηλεφωνικά) το υποκατάστημα όπου θα γίνει η ανάληψη των χρημάτων να πληρώσει το ποσό της κατάθεσης στο πρόσωπο που υποδεικνύει ο πελάτης της.

- 3. Η έκδοση πιστωτικών επιστολών.** Πιστωτική καλείται η επιστολή με την οποία η τράπεζα παρέχει τη δυνατότητα σ' ένα πελάτη της να εισπράττει χρηματικά ποσά από διάφορα υποκαταστήματά της μέχρι ένα ορισμένο ποσό. Η τράπεζα ειδοποιεί τα υποκαταστήματά της για την έκδοση της πιστωτικής επιστολής, ενώ η είσπραξη του ποσού από τον πελάτη μπορεί να γίνει εφ' άπαξ ή τμηματικά.

- 4. Η είσπραξη αξιών για λογαριασμό τρίτων.** Οι πελάτες της τράπεζας, συνήθως επιχειρήσεις, παραδίδουν σ' αυτήν τα αξιόγραφα που εκδόθηκαν σε διαταγή τους για να τα εισπράξει για λογαριασμό τους.

Τα αξιόγραφα αυτά είναι, συνήθως, επιταγές, συναλλαγματικές, γραμμάτια εισπρακτέα, φορτωτικές, μερισματαποδείξεις κτλ.

Η τράπεζα, αφού εισπράξει τους παραπάνω τίτλους, διαβιβάζει στον πελάτη της το καθαρό προϊόν της αξίας τους, δηλαδή την αξία τους μειωμένη κατά το ποσό της προμήθειάς της και των τυχόν εξόδων είσπραξης.

- 5. Η αγορά χρεογράφων για λογαριασμό τρίτων.** Οι τράπεζες συνήθως αναλαμβάνουν την αγορά διαφόρων χρεογράφων (μετοχές, ομολογίες κτλ.) από

το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών ή/και ξένα χρηματιστήρια για λογαριασμό των πελατών έναντι προμήθειας.

- 6. Η φύλαξη κινητών πραγμάτων.** Οι τράπεζες αναλαμβάνουν τη φύλαξη κινητών πραγμάτων και χρεογράφων για λογαριασμό των πελατών τους έναντι αμοιβής.
- 7. Η ενοικίαση τραπεζικών θυρίδων.** Οι τράπεζες ενοικιάζουν στους πελάτες τους τραπεζικές θυρίδες (χρηματοκιβώτια) έναντι ενοικίου. Οι θυρίδες βρίσκονται στο θησαυροφυλάκιο της τράπεζας, όπου φυλάσσονται με ευθύνη της. Για το άνοιγμα της θυρίδας απαιτούνται δύο κλειδιά, από τα οποία το ένα έχει ο πελάτης και το άλλο η τράπεζα.

Ο πελάτης έχει δικαίωμα να χρησιμοποιήσει τη θυρίδα για τη φύλαξη οποιουδήποτε αντικειμένου επιθυμεί. Η τράπεζα δεν έχει δικαίωμα να ελέγξει και ταυτόχρονα δεν έχει καμία ευθύνη για τα αντικείμενα που φυλάσσει ο πελάτης της στη θυρίδα του.

Εκτός από τα παραπάνω, οι τράπεζες διενεργούν επιπλέον ένα μεγάλο αριθμό άλλων εργασιών, όπως έκδοση πιστωτικών καρτών, αγοραπωλησία συναλλάγματος, θεματοφύλακες Αμοιβαίων Κεφαλαίων κτλ. Παρακάτω θα εξετάσουμε τα κυριότερα προϊόντα της χρηματοπιστωτικής αγοράς στα οποία η συμμετοχή των τραπεζών είναι ιδιαίτερα εμφανής.

6.3.4. Πιστωτικές και πλαστικές κάρτες

Οι πιστωτικές κάρτες εμφανίστηκαν στις αρχές του 20ού αιώνα, όταν μεγάλα καταστήματα, ξενοδοχεία κι εταιρείες πετρελαιοειδών χορηγούσαν πιστωτικές κάρτες στους μεγάλους πελάτες τους για να τους διευκολύνουν στις συναλλαγές τους. Η χρήση τους επεκτάθηκε τη δεκαετία του 1950, όταν άρχισαν να χορηγούνται και στις ευρύτερες λαϊκές μάζες.

Στην Ελλάδα, η πρώτη πιστωτική κάρτα εμφανίστηκε το 1972 από την Εθνική Τράπεζα, όταν εξέδωσε την «Εθνοκάρτα».

Οι πιστωτικές κάρτες εκδίδονται από τις τράπεζες, συνήθως, σε συνεργασία με κάποιον παγκόσμιο πιστωτικό οργανισμό (Mastercard, Visa κτλ.), ώστε η κάρτα να μπορεί να χρησιμοποιηθεί σ' όλον τον κόσμο. Έτσι, οι κάρτες φέρουν στο σώμα τους το διακριτικό τόσο της εκδότριας τράπεζας, όσο και του παγκόσμιου οργανισμού (π.χ. ΑΤΕ - Visa, Εθνοκάρτα - Mastercard κτλ.).

Ο κάτοχος της πιστωτικής κάρτας έχει το δικαίωμα να τη χρεώνει μέχρι ένα ορισμένο ποσό:

1. με αγορές και λογαριασμούς (π.χ. εστιατορίων, ξενοδοχείων) επιχειρήσεων, που έχουν συμβληθεί με την τράπεζα,
2. με αναλήψεις από οποιοδήποτε κατάστημα της τράπεζας.

Στη συνέχεια, η τράπεζα εξοφλεί αυτές τις αγορές και τους λογαριασμούς του κατόχου της κάρτας. Η τράπεζα γι' αυτήν τη διαμεσολάβησή της μεταξύ του κατόχου της κάρτας και των συμβεβλημένων επιχειρήσεων εισπράττει:

1. προμήθεια από τις συμβεβλημένες επιχειρήσεις, που κυμαίνεται σε ποσοστό επί της αξίας των αγορών και των λογαριασμών,
2. τόκο από τον κάτοχο της κάρτας, που υπολογίζεται σύμφωνα με το ετήσιο επιτόκιο δανεισμού.

Η τράπεζα κάθε μήνα αποστέλλει στον κάτοχο της κάρτας τη μηνιαία κίνηση του λογαριασμού, στην οποία αναγράφονται το υπόλοιπο του προηγούμενου μήνα και οι αγορές, οι καταβολές και οι τόκοι του μήνα.

Με βάση το σύνολο του λογαριασμού στο τέλος κάθε μήνα, η τράπεζα καθορίζει το ελάχιστο ποσό που είναι υποχρεωμένος να πληρώσει ο κάτοχος εντός ορισμένης προθεσμίας (μηνιαία καταβολή). Αν ο κάτοχος της κάρτας δεν εξοφλήσει τη μηνιαία καταβολή του, τότε το ποσό αυτής επιβαρύνεται με τόκους υπερημερίας (το ετήσιο επιτόκιο αυξημένο κατά 5 μονάδες).

Σε περίπτωση κλοπής ή απώλειας της κάρτας, ο κάτοχος της τράπεζας υποχρεώνεται να ειδοποιήσει αμέσως την τράπεζα. Μέχρι τη στιγμή που ο κάτοχος θα ειδοποιήσει την τράπεζα, ευθύνεται για το σύνολο του ποσού με το οποίο έχει χρεωθεί η πιστωτική του κάρτα.

Εκτός από την πιστωτική κάρτα υπάρχουν κι ορισμένες άλλες κατηγορίες καρτών, που ονομάζονται πλαστικές κάρτες (π.χ. ασφαλιστικές, οδικής βοήθειας κτλ.). Η σημαντικότερη απ' αυτές είναι η ταμειακή κάρτα (cash card).

Με την ταμειακή κάρτα, ο κάτοχός της έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιεί αναλήψεις, καταθέσεις και μεταφορά χρημάτων μέσω των Αυτόματων Ταμειακών Μηχανών (ATM) μιας τράπεζας, εφόσον, βέβαια, διαθέτει κάποιον λογαριασμό καταθέσεων. Αν ο κάτοχος της ταμειακής κάρτας διαθέτει και πιστωτική από την ίδια τράπεζα, τότε η ταμειακή κάρτα μπορεί να ενσωματωθεί στην πιστωτική.

6.3.5. Συνάλλαγμα

Ως συνάλλαγμα ορίζονται τα ξένα νομίσματα και οι τίτλοι (αξιόγραφα) σε ξένο νόμισμα, όπως οι επιταγές, οι συναλλαγματικές, τα ομόλογα, οι ομολογίες, τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων κτλ.

Το συνάλλαγμα είναι αντικείμενο αγοράς και πώλησης σε οργανωμένες αγορές σ' όλο τον κόσμο. Στην αγοραπωλησία συναλλάγματος μεσολαβούν μεταξύ αγοραστών και πωλητών τόσο οι κεντρικές κι εμπορικές τράπεζες, όσο και διάφοροι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που υπάρχουν στις διάφορες χώρες.

Οι αγορές συναλλάγματος διακρίνονται στην:

- **Τρέχουσα αγορά συναλλάγματος.** Σ' αυτήν πραγματοποιούνται οι τρέχουσες, δηλαδή οι άμεσες αγοραπωλησίες συναλλάγματος.

Μία επιχείρηση ή ένας πολίτης καταφεύγει σε μία τράπεζα και ζητά να αγοράσει ή να πωλήσει μία ποσότητα ξένου νομίσματος. Η αγοραπωλησία γίνεται άμεσα ή το πολύ σε μία ή δύο ημέρες. Έτσι, από την προσφορά και ζήτηση των νομισμάτων στην τρέχουσα αγορά συναλλάγματος διαμορφώνονται οι τρέχουσες

τιμές ή τιμές όψεως των νομισμάτων σε κάθε τράπεζα, που δημοσιεύονται καθημερινά στον ημερήσιο τύπο.

Για κάθε ξένο νόμισμα διακρίνουμε δύο τρέχουσες τιμές: την τιμή αγοράς και την τιμή πώλησης. Ως τιμή αγοράς ορίζεται η τιμή στην οποία η τράπεζα αγοράζει το ξένο νόμισμα από τους πελάτες της.

Έτσι, για παράδειγμα, αν η ΕΤΕ δίνει τιμή αγοράς του δολαρίου (\$) 303,691 δρχ, αυτό σημαίνει ότι για κάθε δολάριο που αγοράζει από τους πελάτες της πληρώνει σ' αυτούς 303,691 δρχ.

Ως τιμή πώλησης ορίζεται η τιμή στην οποία η τράπεζα πουλάει το ξένο νόμισμα στους πελάτες της.

Έτσι, για παράδειγμα, αν η ΕΤΕ δίνει τιμή πώλησης του δολαρίου (\$) 310,732 δρχ, αυτό σημαίνει ότι για κάθε δολάριο που πουλάει στους πελάτες της εισπράττει απ' αυτούς 310,732 δρχ.

Η διαφορά μεταξύ των δύο τιμών - δηλαδή περίπου οι 7 δρχ, για κάθε δολάριο στο παραπάνω παράδειγμα - αποτελεί το κέρδος της τράπεζας από την αγοραπωλησία συναλλάγματος.

- **Διατραπεζική αγορά συναλλάγματος.** Σ' αυτήν πραγματοποιούνται οι τρέχουσες αγοραπωλησίες συναλλάγματος μεταξύ των τραπεζών.

Στη διατραπεζική αγορά συναλλάγματος, οι τράπεζες καλύπτουν τις ελλείψεις που έχουν σε ορισμένα ξένα νομίσματα (π.χ. νομίσματα που ζητούν οι πελάτες τους και δεν έχουν) κι αξιοποιούν το πλεόνασμα που έχουν σε κάποια άλλα νομίσματα (π.χ. νομίσματα που τους πούλησαν οι πελάτες τους και δεν τα χρειάζονται). Έτσι, από την προσφορά και ζήτηση των νομισμάτων από τις διάφορες τράπεζες διαμορφώνονται οι τρέχουσες τιμές συναλλάγματος στη διατραπεζική αγορά.

Κατ' ανάλογο τρόπο με την τρέχουσα αγορά συναλλάγματος και στη διατραπεζική διακρίνουμε δύο τρέχουσες τιμές συναλλάγματος: την τιμή αγοράς και την τιμή πώλησης. Ωστόσο οι τιμές αυτές αφορούν τις συναλλαγές μεταξύ των τραπεζών κι όχι μεταξύ αυτών και των πελατών τους. Όμως, οι τρέχουσες τιμές στη διατραπεζική αγορά είναι ενδεικτικές για τις τιμές που θα επικρατήσουν την επόμενη ημέρα στην τρέχουσα αγορά. Ακόμη στη διατραπεζική αγορά, εκτός από την τιμή αγοράς και την τιμή πώλησης ενός νομίσματος, διακρίνουμε και την τιμή fixing. Αυτή είναι ο μέσος όρος των δύο τιμών.

Στην Ελλάδα, η διατραπεζική αγορά συναλλάγματος λειτουργεί σε καθημερινή βάση στην Τράπεζα της Ελλάδος από τις 13.00 - 14.00 και μετά για ορισμένο χρονικό διάστημα. Εκεί συγκεντρώνονται οι εκπρόσωποι των κυριότερων ελληνικών εμπορικών τραπεζών και διενεργούνται οι αγοραπωλησίες συναλλάγματος μεταξύ τους. Μία ελληνική τράπεζα όμως έχει τη δυνατότητα, κατά τη διάρκεια της ημέρας, να καταφύγει και στις διεθνείς διατραπεζικές αγορές (Λονδίνο, Ζυρίχη, Παρίσι, Νέα Υόρκη, Τόκιο κτλ.) και να καλύψει τις ανάγκες της ή να διαθέσει το πλεόνασμά της.

- **Προθεσμιακή αγορά συναλλάγματος.** Σ' αυτήν πραγματοποιούνται αγοραπωλησίες συναλλάγματος, που ολοκληρώνονται μετά από συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, συνήθως τρίμηνο, εξάμηνο και έτος. Δηλαδή η ποσότητα και η τιμή του συναλλάγματος *συμφωνούνται άμεσα*, αλλά η παράδοση και η πληρωμή γίνονται μετά την παρέλευση του συμφωνηθέντος χρονικού διαστήματος (προθεσμία). Στην προθεσμιακή αγορά καταφεύγουν τόσο οι επιχειρήσεις, όσο και οι πολίτες είτε για να προστατευθούν από τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις είτε για κερδοσκοπικούς λόγους.

Όπως και στην τρέχουσα αγορά, διακρίνουμε δύο τιμές για κάθε νόμισμα, την τιμή αγοράς και την τιμή πώλησης. Ωστόσο, στην προθεσμιακή αγορά, για κάθε νόμισμα διακρίνουμε τέσσερα ζεύγη τιμών (αγοράς και πώλησης), δηλαδή από ένα για τις ημερήσιες συναλλαγές (spot), τις τρίμηνες, τις εξάμηνες και τις δωδεκάμηνες.

Στην Ελλάδα η λειτουργία της προθεσμιακής αγοράς συναλλάγματος επιπράτηκε μόλις το 1992 με πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Στην Ελλάδα η συναλλαγματική αγορά (καταθέσεις, αναλήψεις, εισαγωγή κι εξαγωγή συναλλάγματος) απελευθερώθηκε πλήρως την 1.8.1997.

6.3.6. Έντοκα Γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου

Τα έντοκα γραμμάτια (ΕΓΔ) είναι τίτλοι βραχυχρόνιας διάρκειας που εκδίδονται από το Δημόσιο για να καλύπτει τις άμεσες ανάγκες του.

Η ονομαστική τους αξία είναι 100.000, 200.000, 500.000 και 1.000.000 δρχ. η διάρκεια τους τρίμηνη, εξάμηνη, δωδεκάμηνη κι εκδίδονται μία ή δύο φορές το μήνα.

Διατίθενται στο κοινό από την Τράπεζα της Ελλάδος, τις εμπορικές τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Χρηματιστήριο.

Η αμοιβή όλων των παραπάνω για τη μεσολάβησή τους είναι το πολύ 0,5% της αξίας των ΕΓΔ που διαθέτουν, ενώ ορισμένες φορές οι τράπεζες υποχρεώνονται από το κράτος να διατηρούν στο χαρτοφυλάκιό τους μία ορισμένη ποσότητα ΕΓΔ.

Η ιδιομορφία των ΕΓΔ είναι ότι ο τόκος τους είναι ενσωματωμένος στην ονομαστική τους αξία, δηλαδή η τιμή πώλησης ενός ΕΓΔ είναι η ονομαστική αξία του μειωμένη κατά τον τόκο κι αυξημένη κατά το φόρο των τόκων (ο φόρος των τόκων προεισπράττεται). Έτσι, αν ο επενδυτής εισπράξει το ΕΓΔ πριν τη λήξη του (αν το «σπάσει»), θα εισπράξει μικρότερη αξία από την ονομαστική.

Για παράδειγμα, ένα ΕΓΔ ονομαστικής αξίας 1.000.000 δρχ. (κεφάλαιο συν τόκοι) με επιτόκιο 10%, ετήσια διάρκεια, που οι τόκοι του φορολογούνται με 7,5%, πωλείται 915.909 δρχ. και στη λήξη του ο επενδυτής θα εισπράξει 1.000.000 δρχ.

Κεφάλαιο	:	1.000.000/1,10	=	909.091	δρχ.
Τόκοι	:	1.000.000 - 909.091	=	90.909	δρχ.
Φόρος τόκων	:	90.909 x 7,5%	=	6.818	δρχ.
Τιμή πώλησης	:	909.091 + 6.818	=	915.909	δρχ.

ΕΓΔ του ενός (1) εκατομμυρίου δραχμών

6.3.7. Συμφωνία επαναγοράς τίτλων (Repos)

Η συμφωνία επαναγοράς τίτλων, γνωστή ως Repos (Repurchase Agreement), συνάπτεται μεταξύ τράπεζας κι επενδυτή και στην πραγματικότητα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως δάνειο του επενδυτή στην τράπεζα.

Τα Repos προβλέπουν ταυτόχρονα δύο πράγματα:

1. την πώληση από την τράπεζα στον επενδυτή τίτλων σταθερού εισοδήματος (έντοκα γραμμάτια κι ομόλογα του Δημοσίου),
2. την υποχρέωση της τράπεζας να επαναγοράσει αυτούς τους τίτλους μετά από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Η διαφορά μεταξύ της αρχικής τιμής πώλησης των τίτλων στον επενδυτή και της υψηλότερης τιμής επαναγοράς από την τράπεζα είναι η απόδοση των Repos για τον επενδυτή. Δηλαδή στην πραγματικότητα η τράπεζα δανείζεται από τον επενδυτή ένα ορισμένο ποσό για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα και πληρώνει σ' αυτόν τόκο.

Τα Repos είναι μία βραχυπρόθεσμη μορφή επένδυσης (1 - 30 ημέρες ή λίγους μήνες) κι απευθύνονται σε κεφάλαια άνω των 10 εκατ. δραχμών.

Στην Ελλάδα εμφανίστηκαν για πρώτη φορά το 1990 και παρουσίασαν μεγάλη άνθιση την περίοδο 1991 έως τα μέσα του 1994 προσφέροντας ιδιαίτερα υψηλές αποδόσεις.

6.3.8. Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου

Τα ομόλογα είναι αξιόγραφα που εκδίδονται από το Ελληνικό Δημόσιο τόσο σε δραχμές, όσο και με ρήτρα ξένου νομίσματος, με σκοπό την κάλυψη των μακροπρόθεσμων δανειακών αναγκών του.

Τα ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

1. **Ομόλογα με κυμαινόμενο επιτόκιο σε δρχ.** Η ονομαστική τους αξία είναι 100.000, 200.000, 500.000, 1.000.000 και 10.000.000 δρχ. και η διάρκειά τους είναι τρία, πέντε και επτά έτη. Το επιτόκιο τους είναι κυμαινόμενο, δηλαδή κάθε έτος καθορίζεται νέο επιτόκιο, το οποίο προσαυξάνεται κατά ορισμένες ποσοστιαίες μονάδες, ανάλογα με τη διάρκεια του ομολόγου.

Για παράδειγμα, το πρώτο έτος έκδοσής τους το επιτόκιο μπορεί να είναι 10,8% για τα τριετή, 11,3% για τα πενταετή και 11,8% για τα επταετή. Το επόμενο έτος τα παραπάνω επιτόκια μπορεί να αυξηθούν κατά 0,5 μονάδες.

Τα ομόλογα πωλούνται στην ονομαστική τους αξία, ο κάτοχός τους εισπράττει τον αναλογούντα τόκο στο τέλος κάθε έτους - οπότε καταβάλλει και το φόρο των τόκων - και το κεφάλαιό του στο τέλος της περιόδου.

2. **Ομόλογα με σταθερό επιτόκιο σε δρχ.** Η ονομαστική τους αξία είναι 200.000, 500.000, 1.000.000, 5.000.000 και 50.000.000 δρχ. και η διάρκειά τους είναι τρία, πέντε, επτά, δέκα και δεκαπέντε έτη.

Το επιτόκιο τους είναι σταθερό, δηλαδή καθορίζεται πριν από την έκδοσή τους και παραμένει σταθερό σε όλη τη διάρκεια του ομολόγου. Στα υπόλοιπα, δε διαφέρουν από τα ομόλογα με κυμαινόμενο επιτόκιο.

3. **Ομόλογα χωρίς τοκομερίδιο σε δρχ. (zero coupons).** Πρόκειται για παραλλαγή των εντόκων γραμματίων του Δημοσίου.

Είναι ομόλογα με διάρκεια διετή ή και μεγαλύτερη, τα οποία παρουσιάζουν την ίδια ιδιομορφία μ' αυτήν των εντόκων γραμματίων του Δημοσίου, δηλαδή ο τόκος τους είναι ενσωματωμένος στην ονομαστική τους αξία. Η διαφορά τους με τα ΕΓΔ είναι ότι στα ομόλογα Zero Coupons ο φόρος των τόκων καταβάλλεται στη λήξη του ομολόγου.

4. **Κρατικά τιμαριθμοποιημένα ομόλογα σε δρχ.** Πρόκειται για παραλλαγή των ομολόγων με σταθερό και κυμαινόμενο επιτόκιο. Είναι ομόλογα πενταετούς και δεκαετούς διάρκειας με σταθερή ετήσια απόδοση 4% πάνω από τον πληθωρισμό. Ο σκοπός, όπως προκύπτει και από τον υπολογισμό του επιτοκίου, είναι η προστασία του επενδυτή από την άνοδο του πληθωρισμού και η διατήρηση μιας πραγματικής απόδοσης του ομολόγου (4%). Στα υπόλοιπα, δε διαφέρουν απ' αυτά τα ομόλογα (τοκομερίδια, είσπραξη τόκων και κεφαλαίου).

- 5. Ομόλογα με ρήτρα ξένου νομίσματος.** Πρόκειται για ομόλογα σταθερού ή κυμαινόμενου επιτοκίου σε ξένο νόμισμα (δολάριο ΗΠΑ, μάρκο Γερμανίας, λίρα Αγγλίας κτλ.).

Ο σκοπός τους είναι η προστασία του επενδυτή από τη διολίσθηση (σταδιακή υποτίμηση) της δραχμής έναντι των ξένων νομισμάτων. Ο επενδυτής αγοράζει τα ομόλογα με ρήτρα ξένου νομίσματος δίνοντας δραχμές και εισπράττει τόσο τους τόκους, όσο και το κεφάλαιο πάλι σε δραχμές. Ωστόσο, τα ποσά των τόκων και του κεφαλαίου υπολογίζονται σύμφωνα με την ισοτιμία δραχμής - ξένου νομίσματος που ισχύει κάθε φορά.

Η απόδοση του ομολόγων με ρήτρα ξένου νομίσματος δεν είναι εκ των προτέρων γνωστή. Εξαρτάται από το ρυθμό διολίσθησης (σταδιακή υποτίμηση) της δραχμής στο διάστημα μεταξύ της έκδοσης του ομολόγου και της λήξης του.

Για παράδειγμα, αν την ημέρα έκδοσης ενός ομολόγου σταθερού επιτοκίου 5% κι ονομαστικής αξίας 1.000.000 δρχ. με ρήτρα δολαρίου ΗΠΑ η επίσημη τιμή του δολαρίου ήταν 333,333 δρχ. και την ημέρα λήξης του ήταν 350 δρχ., τότε:

Κεφάλαιο σε \$:	1.000.000 / 333,333	=	3.000 \$
Τόκοι σε \$:	3.000 x 5%	=	150 \$
Τόκοι σε δρχ.	:	150 x 350	=	52.500 δρχ.
Κεφάλαιο σε δρχ.	:	3.000 x 350	=	1.050.000 δρχ.
Απόδοση σε δρχ.	:	52.500 + 50.000	=	102.500 δρχ.
Απόδοση σε %	:	102.500 / 1.000.000	=	10,25 %

Απόδοση ομολόγου (χωρίς φόρο τόκων) = Τόκοι + Διαφορά στο κεφάλαιο

6.3.9. Ομολογίες

Οι ομολογίες είναι αξιόγραφα που συνδέονται μ' ένα ομολογιακό δάνειο, το οποίο εκδίδεται από το Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ και τις μεγάλες ανώνυμες εταιρείες για την κάλυψη των μακροπρόθεσμων αναγκών τους.

Η διάρκεια των ομολογιακών δανείων είναι μεγάλη, από 10 μέχρι 20 έτη, το επιτόκιο τους σταθερό και η εξόφλησή τους γίνεται με βαθμιαία εξαγορά των ομολογιών (απόσβεση δανείου), δηλαδή με τη σταδιακή επιστροφή των χρημάτων στους ομολογιούχους.

Η απόσβεση του δανείου μπορεί να γίνει είτε με κλήρωση των ομολογιών που πρόκειται να αποσβεσθούν είτε με εξαγορά τους από το Χρηματιστήριο, εφόσον η τιμή τους είναι χαμηλότερη από την τιμή έκδοσής τους.

Στις ομολογίες είναι προσαρτημένα τα τοκομερίδια ή κουπόνια, που δίνουν το δικαίωμα στον κάτοχό τους να εισπράττει τον τόκο που αναλογεί στην ομολογία. Τα τοκομερίδια μπορούν να αποσπαστούν (κοπούν) από το σώμα της ομολογίας και να διαπραγματευθούν ανεξάρτητα απ' αυτήν. Το τοκομερίδιο αντιπροσωπεύει το δικαίωμα στον σταθερό ετήσιο τόκο και η ομολογία το δικαίωμα στο αρχικό κεφάλαιο.

Υπάρχουν πολλών ειδών ομολογιακά δάνεια, τα οποία χαρακτηρίζουν ανάλογα και τις αντίστοιχες ομολογίες. Τα κυριότερα απ' αυτά είναι:

- 1. Ομολογιακό δάνειο χωρίς εξασφάλιση.** Πρόκειται για τα πιο συνηθισμένα ομολογιακά δάνεια. Οι κάτοχοι ομολογιών χωρίς εξασφάλιση ανήκουν στην κατηγορία των γενικών δανειστών της επιχείρησης. Έτσι, σε περίπτωση χρεωκοπίας της εταιρείας, πρώτα θα εξοφληθούν οι ενυπόθηκοι δανειστές της και μετά αυτοί.
- 2. Ομολογιακό δάνειο με εμπράγματη ασφάλεια.** Η εξόφληση του ομολογιακού δανείου καλύπτεται από ενέχυρο στην κινητή ή υποθήκη στην ακίνητη περιουσία της εκδότριας εταιρείας. Έτσι, οι κάτοχοι ομολογιών με εμπράγματη εξασφάλιση προηγούνται των υπολοίπων δανειστών της επιχείρησης.
- 3. Ομολογιακό λαχειοφόρο δάνειο.** Πρόκειται για δάνειο που παρέχει τη δυνατότητα στους ομολογιούχους που εξοφλούνται να έχουν κάποιο πρόσθετο κέρδος (λαχείο).
- 4. Ομολογιακό δάνειο μετατρέψιμο σε μετοχές.** Το δάνειο αυτής της κατηγορίας δίνει τη δυνατότητα στον κάτοχο των ομολογιών να μετατρέψει αυτές, μετά από ορισμένο χρονικό διάστημα, σε μετοχές της εκδότριας ανώνυμης εταιρείας και να μετατραπεί από δανειστής σε μέτοχός της.
- 5. Ομολογιακό δάνειο με συμμετοχή στα κέρδη.** Πρόκειται για δάνειο, που μεταχειρίζεται διαφορετικά τις ομολογίες από τα αντίστοιχα τοκομερίδια. Οι ομολογίες εξοφλούνται, όταν καταστούν ληξιπρόθεσμες, ωστόσο ο τόκος των ομολογιών καταβάλλεται, μόνον όταν η επιχείρηση έχει κέρδη, με τρόπο που έχει προκαθοριστεί κατά την έκδοση του δανείου.

Όλα τα παραπάνω δάνεια μπορεί να εκδοθούν στο άρτιο, δηλαδή η τιμή έκδοσής τους να είναι η ίδια με την ονομαστική αξία τους ή υπό το άρτιο, δηλαδή η τιμή έκδοσής τους να είναι μικρότερη από την ονομαστική αξία τους. Το ίδιο βεβαίως ισχύει και για την εξόφλησή τους.

6.3.10. Χρηματοδοτική Μίσθωση

Χρηματοδοτική Μίσθωση (leasing) καλείται η σύμβαση μεταξύ μιας εταιρείας (συνήθως θυγατρική τράπεζας) κι ενός πελάτη της, σύμφωνα με την οποία η εταιρεία μισθώνει ένα πράγμα στον πελάτη της για επαγγελματική χρήση και για ορισμένο χρονικό διάστημα έναντι περιοδικής αμοιβής (μίσθωμα). Με τη λήξη της σύμβασης, ο πελάτης μπορεί:

- να ανανεώσει τη σύμβαση,
- να αγοράσει το πράγμα έναντι τιμήματος (συνήθως συμβολικού),
- να επιστρέψει το πράγμα στην εταιρεία.

Το μισθωμένο πράγμα μπορεί να είναι κινητό ή ακίνητο πάγιο στοιχείο (κτίρια, οικόπεδα, μηχανήματα, εξοπλισμός, αυτοκίνητα, φορτηγά, αεροπλάνα, πλοία κτλ.).

Η διάρκεια της σύμβασης δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία (3) έτη για τα κινητά, πέντε (5) έτη για τα αεροσκάφη και δέκα (10) έτη για τα ακίνητα.

Ο θεσμός της Χρηματοδοτικής Μίσθωσης καθιερώθηκε στην Ελλάδα το 1986 με τον Ν. 1665/1986 και τροποποιήθηκε με τους Ν. 1995/1991 και Ν. 2367/1995.

6.3.11. Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων

Πρακτορεία Επιχειρηματικών Απαιτήσεων (factoring) διενεργεί μία εταιρεία, όταν αγοράζει από τους πελάτες της τις απαιτήσεις που έχουν αυτοί έναντι τρίτων, από πωλήσεις προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών.

Η παραπάνω συναλλαγή είναι διεθνώς γνωστή ως Factoring (φάκτορινγκ), η εταιρεία είναι συνήθως τράπεζα ή θυγατρική τράπεζας και λέγεται factor, ενώ ο πελάτης - πωλητής factoree (εκχωρητής).

Η πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων εφαρμόζεται στις ΗΠΑ από τη δεκαετία του 1950 και στην Ελλάδα καθιερώθηκε το 1990 με το Ν. 1905/1990, ο οποίος τροποποιήθηκε με το Ν. 2367/1995.

6.3.12. Εταιρείες Επενδύσεων

Οι Εταιρείες Επενδύσεων εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στις ΗΠΑ και στη συνέχεια διαδόθηκαν και στις χώρες της Ευρώπης.

Στην Ελλάδα, ο θεσμός των Εταιρειών Επενδύσεων πρωτοεμφανίστηκε το 1972 και σήμερα διέπεται από το Ν. 1969/1991, όπως αυτός προσαρμόστηκε στην Οδηγία 85/611 της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το Ν. 2166/1993 και το ΠΔ 433/1993.

Οι Εταιρείες Επενδύσεων διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

1. Στις εταιρείες επενδύσεων Ανοικτού Τύπου ή αλλιώς Αμοιβαία Κεφάλαια (ΑΚ). Το κεφάλαιο αυτών των εταιρειών μεταβάλλεται κάθε φορά που ένας επενδυτής αγοράζει ή πουλά τη συμμετοχή του σ' αυτές (η συμμετοχή στο κεφάλαιο αυτών των εταιρειών καλείται μερίδιο). Γι' αυτόν το λόγο ονομάστηκαν «Ανοικτού Τύπου».
2. Στις εταιρείες επενδύσεων Κλειστού Τύπου ή αλλιώς Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου (ΕΕΧ). Το κεφάλαιο αυτών των εταιρειών δε μεταβάλλεται κάθε φορά που ένας επενδυτής αγοράζει ή πουλά τη συμμετοχή του σ' αυτές (η συμμετοχή στο κεφάλαιο αυτών των εταιρειών καλείται μετοχή). Γι' αυτόν το λόγο ονομάστηκαν «Κλειστού Τύπου».

Η περιουσία (το ενεργητικό) των Εταιρειών Επενδύσεων και των δύο τύπων επιτρέπεται να αποτελείται μόνον από:

- Κινητές αξίες εισηγμένες στην Κύρια και Παράλληλη Αγορά Χρηματιστηρίου Αξιών χώρας - μέλους της ΕΕ.
- Κινητές αξίες εισηγμένες στην Κύρια Αγορά Χρηματιστηρίου Αξιών τρίτων χωρών, εφόσον δεν υπερβαίνουν το 20% της αξίας του κεφαλαίου τους.

- Νεοεκδιδόμενες κινητές αξίες, με την προϋπόθεση ότι θα εισαχθούν σε χρηματιστηριακή αγορά χώρας - μέλους της ΕΕ εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος (έξι μήνες για τις ΕΕΧ και ένα έτος για τα ΑΚ).
- Τίτλους (μερίδια, μετοχές) άλλων Εταιρειών Επενδύσεων των χωρών - μελών της ΕΕ.
- Άλλες κινητές αξίες, εφόσον δεν υπερβαίνουν το 10% της αξίας του κεφαλαίου τους.
- Μετρητά και τραπεζικές καταθέσεις.

Επιπλέον, μόνον οι ΕΕΧ μπορούν να κατέχουν κινητά κι ακίνητα πράγματα για την εξυπηρέτηση των λειτουργικών αναγκών τους, εφόσον δεν υπερβαίνουν το 10% της αξίας του κεφαλαίου τους.

6.3.12.1. Αμοιβαία Κεφάλαια

Αμοιβαίο Κεφάλαιο (ΑΚ) είναι ένα σύνολο περιουσιακών στοιχείων από κινητές αξίες και μετρητά, που ανήκουν εξ αδιαίρετου σε μία ομάδα ατόμων (μεριδιούχοι), ανάλογα με τη συμμετοχή του καθενός. Σκοπός του ΑΚ είναι η επίτευξη της υψηλότερης δυνατής απόδοσης με την ανάληψη του χαμηλότερου δυνατού κινδύνου.

Το Αμοιβαίο Κεφάλαιο διαχειρίζεται η Ανώνυμη Εταιρεία Διαχειρίσεως Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ), ενώ υπεύθυνος για τη φύλαξη του ΑΚ είναι μία ελληνική τράπεζα, που ονομάζεται Θεματοφύλακας.

Η περιουσία του ΑΚ διαιρείται σε μερίδια ίσης αξίας ή κλάσματα μεριδίου. Αυτά ενσωματώνονται σε τίτλους, που είναι ονομαστικοί και διατίθενται στους μεριδιούχους.

Ο μεριδιούχος λαμβάνει τα μερίδιά του από τον Θεματοφύλακα, αφού προηγουμένως έχει καταβάλει σ' αυτόν την τιμή διάθεσης των μεριδίων του. Η τιμή διάθεσης του μεριδίου είναι η καθαρή αξία του αυξημένη με την προμήθεια διάθεσης της ΑΕΔΑΚ, που ανέρχεται σε 4 - 5% της καθαρής αξίας.

Η εξαγορά (εξόφληση) των μεριδίων είναι υποχρεωτική, εφόσον τη ζητήσει ο μεριδιούχος με γραπτή αίτησή του στην ΑΕΔΑΚ και πραγματοποιείται εντός πέντε ημερών από την ημέρα υποβολής της αίτησης εξαγοράς. Η τιμή εξαγοράς του μεριδίου είναι η καθαρή αξία του μειωμένη κατά την προμήθεια εξαγοράς της ΑΕΔΑΚ, που ανέρχεται σε 1% της καθαρής αξίας.

Η καθαρή αξία του ΑΚ και κατά συνέπεια η καθαρή αξία του μεριδίου υπολογίζεται καθημερινά από την ΑΕΔΑΚ κι εξαρτάται από την πορεία της τιμής των κινητών αξιών και μετρητών που συνθέτουν το ΑΚ (διάρθρωση χαρτοφυλακίου).

Τα ΑΚ, ανάλογα με τη διάρθρωση του χαρτοφυλακίου τους (ομόλογα, ΕΓΔ, μετοχές, καταθέσεις, Repos κτλ.), διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες: (1) Ομολογιακά (2) Μετοχικά (3) Διαχείρισης Διαθεσίμων (4) Μικτά (5) Ειδικού τύπου.

Καθεμία από τις παραπάνω κατηγορίες ΑΚ διακρίνεται σε τρεις υποκατηγορίες: (1) Εσωτερικού (2) Εξωτερικού (3) Διεθνή, ανάλογα με τη χρηματαγορά από την οποία προέρχονται οι κινητές αξίες του ΑΚ.

6.3.12.2. Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου

Εταιρεία Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου (ΕΕΧ) καλείται η Ανώνυμη Εταιρεία που έχει ως αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση χαρτοφυλακίου κινητών αξιών (δηλαδή την αγοραπωλησία μετοχών, ομολογιών, μεριδίων ΑΚ, εντόκων γραμματίων του Δημοσίου και γενικά χρηματιστηριακών πραγμάτων).

Το ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο της ΕΕΧ ανέρχεται σε 500 εκατ. δρχ. το οποίο μπορεί να αυξηθεί με απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, που εγκρίνει και τη σύσταση της εταιρείας.

Οι μετοχές της ΕΕΧ υποχρεωτικά εισάγονται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εντός έξι μηνών από τη σύστασή της, διαφορετικά ανακαλείται η άδεια λειτουργίας της.

Ανακεφαλαίωση

Τράπεζα καλείται ο οικονομικός οργανισμός, που λειτουργεί ως μεσάζων μεταξύ δανειστών και δανειζομένων. Οι δανειστές ζητούν να αξιοποιήσουν αποδοτικά τα κεφάλαιά τους, ενώ οι δανειζόμενοι αναζητούν κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους.

Οι σύγχρονες τράπεζες δραστηριοποιούνται σε πολλούς τομείς. Από τον έντοκο δανεισμό, τη διαμεσολάβηση σε εμπορικές πράξεις έναντι προμήθειας (π.χ. εκτελωνισμός, πιστωτικές κάρτες) μέχρι την εισαγωγή εταιρειών στο Χρηματιστήριο Αξιών (ανάδοχος - τράπεζα).

Ωστόσο, η κυριότερη λειτουργία των τραπεζών, που αποτελεί και τη σημαντικότερη συμβολή τους στην οικονομική ζωή, εξακολουθεί να είναι ο έντοκος δανεισμός. Μέσω της λειτουργίας του έντοκου δανεισμού, οι εμπορικές τράπεζες λειτουργούν ως μέσο συγκέντρωσης κεφαλαίων και παραγωγικής αξιοποίησής τους.

Στην εποχή μας, οι τράπεζες, ανάλογα με το αντικείμενο εργασίας τους, διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Στις εμπορικές τράπεζες, με αντικείμενο εργασίας το εμπόριο του χρήματος και στις εκδοτικές τράπεζες, με αντικείμενο εργασίας τη ρύθμιση του χρήματος.

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν πολλές εμπορικές τράπεζες και ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί, ενώ η κεντρική, εκδοτική τράπεζα της χώρας είναι η Τράπεζα Ελλάδος.

Οι εργασίες των εμπορικών τραπεζών μπορούν να διακριθούν σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: i) στις παθητικές εργασίες ή καταθέσεις, ii) στις ενεργητικές εργασίες ή χορηγήσεις και iii) στις βοηθητικές εργασίες.

Παθητικές λέγονται εκείνες οι εργασίες, με τις οποίες οι τράπεζες λαμβάνουν χρήματα από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία χρησιμοποιούν για τη διενέργεια των πιστωτικών εργασιών τους. Οι παθητικές εργασίες είναι κυρίως οι διάφορες μορφές καταθέσεων.

Τα κυριότερα είδη καταθέσεων είναι οι καταθέσεις ταμειευτηρίου, όψεως, ο τρεχούμενος λογαριασμός κατάθεσης, οι καταθέσεις με προειδοποίηση, οι προθεσμιακές καταθέσεις, οι καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό, οι δεσμευμένες καταθέσεις, οι καταθέσεις σε συνάλλαγμα και οι ειδικοί λογαριασμοί καταθέσεων.

Ενεργητικές καλούνται εκείνες οι εργασίες, με τις οποίες οι τράπεζες διοχετεύουν τα κεφάλαια, που αποκτούν από τις καταθέσεις, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα για παραγωγικούς ή άλλους σκοπούς. Οι ενεργητικές εργασίες είναι κυρίως οι διάφορες μορφές χορηγήσεων. Οι εργασίες αυτές καλούνται ενεργητικές, επειδή, χάρη σ' αυτές, οι τράπεζες «απαιτούν» χρήματα από τους πελάτες τους.

Οι κυριότερες μορφές χορηγήσεων είναι η προεξόφληση αξιογράφων, οι προκαταβολές έναντι φορτωτικών εγγράφων, η τραπεζική ενέγγυος πίστωση και οι διάφορες μορφές δανείων.

Οι τράπεζες εκτός από τις βασικές εργασίες τους, δηλαδή τις καταθέσεις και χορηγήσεις, εκτελούν κι άλλες εργασίες, έναντι προμήθειας, που ονομάζονται βοηθητικές. Οι βοηθητικές εργασίες αποτελούν στην εποχή μας τη βασικότερη και σπουδαιότερη δραστηριότητα των τραπεζών.

Οι κυριότερες βοηθητικές εργασίες είναι η έκδοση εγγυητικών επιστολών, η έκδοση επιταγών κι εντολών, η έκδοση πιστωτικών επιστολών, η είσπραξη αξιών για λογαριασμό τρίτων, η αγορά χρεογράφων για λογαριασμό τρίτων, η φύλαξη κινητών πραγμάτων και η ενοικίαση τραπεζικών θυρίδων.

Εκτός από τα παραπάνω, οι τράπεζες διενεργούν επιπλέον ένα μεγάλο αριθμό άλλων εργασιών, όπως έκδοση πιστωτικών καρτών, αγοραπωλησία συναλλάγματος, διάθεση εντόκων γραμματίων κι ομολόγων του Δημοσίου, θεματοφύλακες Αμοιβαίων Κεφαλαίων κτλ.

Ερωτήσεις

- Τι είναι τράπεζα και ποια η σημασία της στην οικονομία μιας χώρας;
- Ποια η κυριότερη διάκριση των τραπεζών;
- Ποια ήταν η πρώτη τράπεζα στην Ελλάδα χρονολογικά;
- Ποια η σημαντικότερη εμπορική τράπεζα στην Ελλάδα μέχρι σήμερα και γιατί;
- Γιατί οι καταθέσεις ονομάζονται παθητικές εργασίες και οι χορηγήσεις ενεργητικές;
- Αναφέρετε επιγραμματικά τις παθητικές κι ενεργητικές εργασίες των τραπεζών.
- Τι είναι τραπεζική ενέγγυος πίστωση και πού χρησιμεύει;
- Τι είναι ανοικτός αλληλόχρεος λογαριασμός;

- Τι είναι η εγγυητική επιστολή και ποια η χρησιμότητά της;
- Ποιο το κέρδος των τραπεζών από τις πιστωτικές κάρτες;
- Τι είναι συνάλλαγμα;
- Τι είναι τρέχουσα και τι διατραπεζική αγορά συναλλάγματος;
- Ποια η διαφορά μεταξύ τρέχουσας και προθεσμιακής αγοράς συναλλάγματος;
- Ποια η ιδιομορφία των εντόκων γραμματίων του Δημοσίου;
- Στην πραγματικότητα τι είναι *repos*;
- Τι κερδίζει ο επενδυτής στα ομόλογα με ρήτρα ξένου νομίσματος και τι στα κρατικά τιμαριθμοποιημένα ομόλογα;
- Τι είναι οι ομολογίες και τι αντιπροσωπεύουν;
- Τι σημαίνει ομολογίες με έκδοση στο άρτιο και τι με εξόφληση υπό το άρτιο;
- Τι είναι Αμοιβαίο Κεφάλαιο και ποιος ο Θεματοφύλακας;
- Αν επενδύσετε τα χρήματά σας σ' ένα ΑΚ, πόσο τοις εκατό πρέπει να είναι, τουλάχιστον, η αύξησή του για να σας συμφέρει;
- Τι είναι Εταιρεία Επενδύσεων και ποιες οι διακρίσεις της;

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

7.1. Ιστορική αναδρομή

7.2. Τα συστατικά του Ηλεκτρονικού Εμπορίου

7.3. Πεδία εφαρμογής του Ηλεκτρονικού Εμπορίου

7.4. Επιπτώσεις του Ηλεκτρονικού Εμπορίου

7.1. Ιστορική αναδρομή

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, μεγάλες εταιρείες, κυρίως του κλάδου των τραπεζών, εισήγαγαν σε αρκετές λειτουργίες τους διάφορα ηλεκτρονικά συστήματα (EFT), με σκοπό να περιορίσουν το διοικητικό και διαχειριστικό κόστος τους. Μ' αυτά τα συστήματα, οι τράπεζες διενεργούσαν μια πληθώρα συναλλαγών τόσο μεταξύ τους, όσο και μεταξύ αυτών και των επιχειρήσεων - πελατών τους.

Η διαδικασία αυτή ονομάστηκε Ηλεκτρονική Ανταλλαγή Δεδομένων (Electronic Data Interchange, EDI) και διενεργείται μέσω *ιδιωτικών δικτύων*, που ονομάζονται Δίκτυα Προστιθέμενης Αξίας (Value Added Networks, VANs).

Μ' αυτόν τον τρόπο, γεννήθηκε η έννοια του Ηλεκτρονικού Εμπορίου (e-commerce), για να αποδώσει τη διαδικασία διενέργειας εμπορικών συναλλαγών μεταξύ δύο ή περισσότερων μερών, μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών και κάποιου τύπου ιδιωτικού δικτύου.

Όμως, από απόψεως εμπορίου, το EDI δεν ικανοποιεί μια από τις βασικές προϋποθέσεις της διαδικασίας των πωλήσεων, *την ανεύρεση πελατών*. Όλοι οι χρήστες ενός συστήματος EDI είναι εκ των προτέρων γνωστοί, δηλαδή ο προμηθευτής γνωρίζει τον πελάτη του και ο πελάτης τον προμηθευτή του. Έτσι η χρησιμότητα του EDI περιορίζεται στον τομέα της επικοινωνίας της επιχείρησης με τις επιχειρήσεις - συνεργάτες της και στον τομέα των ενδοεπικοινωνιών (επικοινωνία μεταξύ των διαφόρων τμημάτων μιας εταιρείας ή μεταξύ θυγατρικών στο πλαίσιο ενός ομίλου εταιρειών). Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τα προβλήματα που παρουσιάζει (υψηλό κόστος, τυποποιημένα δεδομένα), είχε ως αποτέλεσμα, για είκοσι περίπου έτη, το EDI να χρησιμοποιείται από ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό μεγάλων επιχειρήσεων των ανεπτυγμένων δυτικών οικονομιών.

Δηλαδή μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990, λόγος για Ηλεκτρονικό Εμπόριο μπορούσε να γίνει μόνο στα πλαίσια των σχέσεων μεταξύ των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των μεγάλων επιχειρήσεων (διεπιχειρησιακό κι ενδοεπιχειρησιακό εμπόριο). Το κόστος ήταν ιδιαίτερα υψηλό και τα κυκλώματα του EDI «κλειστά». Έτσι, οι σχέσεις του τελικού καταναλωτή με την Επιχείρηση ή/και το Δημόσιο παρέμειναν ανεπηρέαστες.

Αυτός άλλωστε ήταν κι ο λόγος που τελικά επικράτησε ο όρος EDI, για να περιγράψει την παραπάνω διαδικασία ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων μεταξύ των επιχειρήσεων κι όχι ο όρος Ηλεκτρονικό Εμπόριο.

Στις αρχές του 1989, η παραπάνω πραγματικότητα έμελλε να αλλάξει. Έξι έτη μετά τη συμβολική ημερομηνία γέννησης του Διαδικτύου (Internet, 1/1/1983), το ιδιωτικό δίκτυο ηλεκτρονικού ταχυδρομείου MCI Mail συνδέθηκε με το Διαδίκτυο κι άνοιξε το δρόμο για την «υιοθέτησή» του από το παγκόσμιο εμπόριο. Το MCI ακολούθησαν και άλλα ιδιωτικά δίκτυα, όπως της CompuServe, της ATT (ATT Mail), της Sprint (Sprint Mail) κτλ. με συνέπεια, μέσα στην επόμενη πενταετία, η σύνδεση των αμερικανικών επιχειρήσεων με το Διαδίκτυο και η εμπορική αξιοποίησή του να πάρει μορφή «χιονοστιβάδας».

Το χαρακτηριστικό του Διαδικτύου, που επέδρασε καταλυτικά στο εμπόριο και εισήγαγε την έννοια του Ηλεκτρονικού Εμπορίου στις καθημερινές συναλλαγές, είναι η ελεύθερη πρόσβαση σ' αυτό. Το Διαδίκτυο είναι ένα δημόσιο δίκτυο (με την έννοια του ανοικτού στο κοινό), για την ακρίβεια ένα σύνολο τηλεπικοινωνιακών, δορυφορικών κ.ά. δικτύων, η πρόσβαση στο οποίο είναι ελεύθερη και ιδιαίτερα χαμηλού κόστους. Έτσι, η χρησιμοποίηση πλέον του δημόσιου Διαδικτύου από τις επιχειρήσεις για την επικοινωνία τους με τον τελικό καταναλωτή, όχι μόνο οδήγησε σε ραγδαία εξάπλωσή του, αλλά επέφερε και σημαντικές αλλαγές στη δομή και τη λειτουργία του παραδοσιακού εμπορίου.

Μια νέα πραγματικότητα ήταν πια γεγονός. Η αγορά ως συγκεκριμένος γεωγραφικός χώρος, όπου διεξαγόταν η εμπορική δραστηριότητα, δεν υπήρχε πια. Η έννοια της αγοράς είχε διευρυνθεί και ταυτίζεται με την κατά πολύ ευρύτερη έννοια του χώρου, οποιουδήποτε χώρου, φυσικού ή εικονικού. Έτσι, εκτός από την παραδοσιακή αγορά δημιουργήθηκε μία νέα αγορά, η Εικονική Αγορά του Διαδικτύου (virtual market) με τα δικά της χαρακτηριστικά:

- Όπως η παραδοσιακή αγορά είχε το δικό της εμπόριο, έτσι και η νέα αγορά δημιούργησε το δικό της, το Ηλεκτρονικό ή Διαδικτυακό Εμπόριο (e-commerce ή i-commerce).
- Όπως το παραδοσιακό εμπόριο είχε τη δική του επιχείρηση, έτσι και το νέο εμπόριο δημιούργησε τη δική του, την Εικονική ή Διαδικτυακή Εταιρεία (virtual firm ή i-firm).
- Όπως η παραδοσιακή επιχείρηση είχε το δικό της εσωτερικό δίκτυο επικοινωνιών για να συντονίζει τις δραστηριότητές της, έτσι και η νέα επιχείρηση δημιούργησε το δικό της ηλεκτρονικό δίκτυο, το Ενδοδίκτυο (Intranet).
- Όπως η παραδοσιακή επιχείρηση είχε το δικό της εξωτερικό δίκτυο επικοινωνιών για να έρχεται σε επαφή με τους συνεργάτες της, έτσι και η νέα επιχείρηση δημιούργησε το δικό της ηλεκτρονικό δίκτυο, το Εξωδίκτυο (Extranet).

Έτσι, σήμερα ως Ηλεκτρονικό Εμπόριο νοούνται οι εμπορικές συναλλαγές και η γενικότερη επιχειρηματική δραστηριότητα, που διενεργούνται μέσω τόσο ιδιωτικών δικτύων, όσο και του Διαδικτύου.

7.2. Τα συστατικά του Ηλεκτρονικού Εμπορίου

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε τις συναλλαγές, στις οποίες βρίσκεται και μπορεί να βρει εφαρμογή το Ηλεκτρονικό Εμπόριο (εμπλεκόμενοι εταίροι), τα προϊόντα που αποτελούν το αντικείμενό του (τύποι προϊόντων) και τέλος τους τρόπους με τους οποίους μία επιχείρηση μπορεί να το ενσωματώσει στα πλαίσια της επιχειρηματικής της δραστηριότητας (επιχειρηματικές διαδικασίες).

7.2.1. Εμπλεκόμενοι εταίροι

Οι κατηγορίες συναλλαγών, στις οποίες το Ηλεκτρονικό Εμπόριο βρίσκεται και μπορεί να βρει εφαρμογές, είναι:

1. **Στις συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων.** Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει την ηλεκτρονική διενέργεια συναλλαγών μεταξύ των επιχειρήσεων, όπως είναι οι παραγγελίες, οι αγορές, οι πωλήσεις, η τιμολόγηση, η ανταλλαγή οικονομικών πληροφοριών κτλ.

Σκοπός αυτής της κατηγορίας συναλλαγών είναι κυρίως η μείωση του κόστους με την απλοποίηση των διαδικασιών των επιχειρήσεων και της αύξησης του βαθμού αυτοματοποίησης της παραγωγικής διαδικασίας.

Αν και οι επιχειρήσεις μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους με τη χρήση είτε ιδιωτικών δικτύων είτε του Διαδικτύου, ωστόσο η ασφάλεια και η ταχύτητα που απαιτείται σ' αυτήν την κατηγορία συναλλαγών επιβάλλει την ύπαρξη ιδιωτικών δικτύων.

2. **Στις συναλλαγές των επιχειρήσεων με τους τελικούς καταναλωτές.** Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει την ηλεκτρονική διεκπεραίωση της διαδικασίας των πωλήσεων, δηλαδή τη διαφήμιση, την προώθηση, την πώληση προϊόντων και υπηρεσιών κι ακόμα, αν είναι δυνατό, και την «ηλεκτρονική» διανομή αυτών στους τελικούς καταναλωτές.

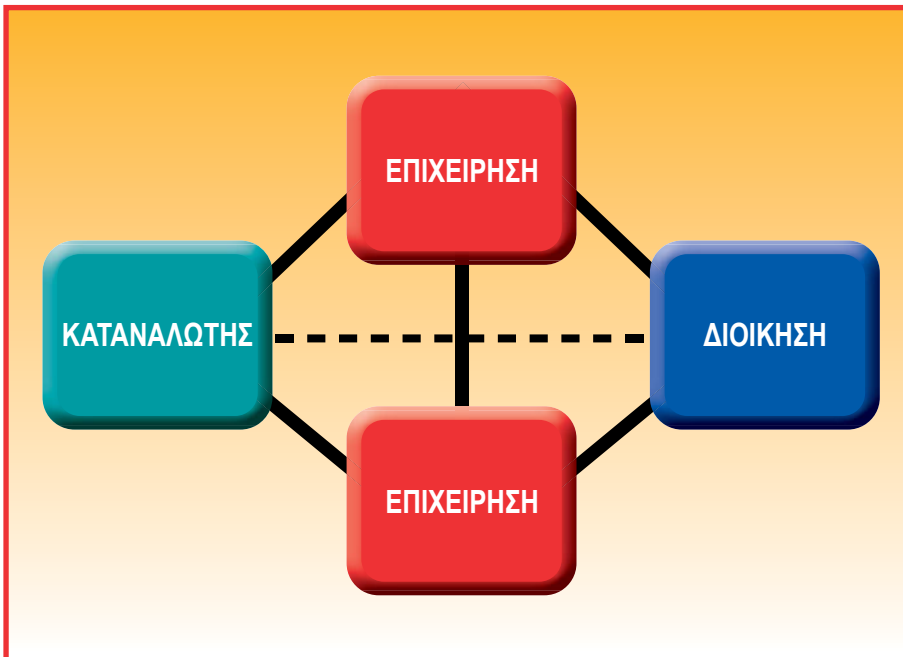
Η διενέργεια αυτής της κατηγορίας των συναλλαγών μπορεί να γίνει μέσω του Διαδικτύου ή/και ιδιωτικού δικτύου, στο οποίο έχει πρόσβαση ο τελικός καταναλωτής. Ωστόσο, αν ο τελικός καταναλωτής δεν είναι επιχείρηση, αλλά φυσικό πρόσωπο, η διεκπεραίωση αυτών των συναλλαγών γίνεται δυνατή μόνο μέσω του Διαδικτύου.

3. **Στις συναλλαγές του Δημόσιου Τομέα με τις επιχειρήσεις.** Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει την ηλεκτρονική ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ του κράτους (κεντρική διοίκηση και ευρύτερος δημόσιος τομέας) και των επιχειρήσεων.

Οι συναλλαγές αυτές αφορούν οτιδήποτε έχει σχέση με παροχή πληροφοριών και μεταφορά κεφαλαίων (εισπράξεις, πληρωμές) από και προς το κράτος από τις επιχειρήσεις, όπως δηλώσεις ΦΠΑ, διεκπεραίωση εξαγωγών - εισαγωγών, προκηρύξεις διαγωνισμών για δημόσιες προμήθειες, εξόφληση τιμολογίων των δημοσίων επιχειρήσεων κτλ.

4. **Στις συναλλαγές του Δημόσιου Τομέα με τους πολίτες.** Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει την ηλεκτρονική ανταλλαγή στοιχείων μέσω του Διαδικτύου μεταξύ του κράτους και των πολιτών.

Οι συναλλαγές αυτές αφορούν κυρίως φορολογικές υποχρεώσεις των πολιτών, αλλά και παροχή σ' αυτούς των απαραίτητων πληροφοριών και πιστοποιητικών ή βεβαιώσεων από το κράτος, όπως πιστοποιητικά γέννησης, φορολογικής ενημερότητας, εξόφληση τιμολογίων δημοσίων επιχειρήσεων κτλ.

«Οι σχέσεις στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο»

Πηγή: Περιοδικό Tech Business

7.2.2. Τύποι προϊόντων

Όλα τα προϊόντα κι οι υπηρεσίες μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο του Ηλεκτρονικού Εμπορίου. Ωστόσο το πεδίο εφαρμογής του δεν είναι το ίδιο για όλα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες.

Όσο περισσότερο αυξάνει ο βαθμός «ηλεκτρονικότητας» των προϊόντων κι υπηρεσιών, τόσο περισσότερο διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής του Ηλεκτρονικού Εμπορίου.

Ως βαθμό ηλεκτρονικότητας ορίζουμε την ικανότητα των προϊόντων κι υπηρεσιών να υπάρχουν και να διακινούνται μόνο μέσω ηλεκτρονικών δικτύων, δηλαδή τη δυνατότητά τους να ψηφιοποιούνται. Έτσι, μία βάση δεδομένων στο Διαδίκτυο που

παρέχει πληροφορίες π.χ. για το Χρηματιστήριο παρουσιάζει μέγιστο βαθμό ηλεκτρονικότητας, ενώ υλικά αγαθά, όπως π.χ. τα αυτοκίνητα, παρουσιάζουν μηδενικό βαθμό ηλεκτρονικότητας. Από αυτήν την άποψη, τα προϊόντα του Ηλεκτρονικού Εμπορίου μπορούν να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες:

1. Υλικά αγαθά κι υπηρεσίες. Χαρακτηριστικό αυτής της κατηγορίας προϊόντων είναι η ύπαρξή τους στον υλικό κόσμο, ενώ οι υπηρεσίες αυτής της κατηγορίας μεταβάλλουν τον υλικό κόσμο.

Παραδείγματα τέτοιου είδους προϊόντων είναι τα σπίτια, τα αυτοκίνητα, τα έπιπλα, τα τρόφιμα, τα ρούχα, τα βιβλία, τα CD, οι τηλεοράσεις, οι υπολογιστές κτλ. Ενώ παραδείγματα ανάλογων υπηρεσιών είναι οι ηλεκτρικές, υδραυλικές, κατασκευαστικές εργασίες κτλ.

Η διαφήμιση, η παραγγελία, η χρέωση και η παρακολούθηση αυτών των προϊόντων κι υπηρεσιών μπορεί να γίνεται μέσω ενός δικτύου (ιδιωτικού ή μη), ωστόσο η αποστολή τους γίνεται αναγκαστικά με φυσική παράδοση (π.χ. ταχυδρομικά, παραλαβή από αντιπρόσωπο, τεχνίτης που παρέχει την υπηρεσία κτλ.).

2. Άυλα αγαθά κι υπηρεσίες. Χαρακτηριστικό αυτής της κατηγορίας προϊόντων είναι η άυλη ύπαρξή τους, για την οποία όμως υπάρχει η δυνατότητα να ενσωματωθεί σε κάποιο υλικό μέσο διακίνησης (π.χ. CD, δισκέτα, κινηματογραφική ταινία, βιβλίο). Οι υπηρεσίες αυτής της κατηγορίας μεταβάλλουν τα παραπάνω άυλα αγαθά, είτε αυτά είναι ενσωματωμένα σε κάποιο φυσικό μέσο διακίνησης είτε όχι.

Παραδείγματα τέτοιου είδους προϊόντων είναι τα διάφορα προγράμματα λογισμικού, τα καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά έργα κτλ. Ενώ παραδείγματα ανάλογων υπηρεσιών είναι οι επισκευές κι αναβαθμίσεις των λογισμικών προγραμμάτων, η μεταφορά λογοτεχνικών έργων στον κινηματογράφο κτλ.

Εξαιτίας της ιδιαιτερότητάς τους, η αποστολή (διανομή) των άυλων αγαθών κι υπηρεσιών μπορεί να γίνει:

- είτε ηλεκτρονικά, μέσω δικτύου, δηλαδή το προϊόν να μην ενσωματωθεί σε υλικό μέσο διακίνησης,
- είτε με φυσική παράδοση, δηλαδή το προϊόν να ενσωματωθεί σε κάποιο υλικό μέσο διακίνησης και να παραδοθεί.

3. Άυλες υπηρεσίες δικτύου. Χαρακτηριστικό αυτής της κατηγορίας είναι ότι στον καταναλωτή δεν προσφέρεται κάποιο προϊόν, έστω άυλο, αλλά η δυνατότητα χρήσης του προϊόντος, δηλαδή μια άυλη υπηρεσία. Έτσι, η παροχή της υπηρεσίας γίνεται μόνον ηλεκτρονικά.

Παραδείγματα τέτοιου είδους υπηρεσιών είναι οι εξειδικευμένες βάσεις δεδομένων που επιτρέπουν την πρόσβαση μόνο σε συνδρομητές (π.χ. εγκυκλοπαίδειες, χρηματιστήριο), δικτυακά έντυπα μόνο για συνδρομητές, δυνατότητα κράτησης θέσεων και αγοράς εισιτηρίων σε μέσα μαζικής μεταφοράς, συναυλίες, θέατρα κτλ.

7.2.3. Επιχειρηματικές διαδικασίες

Η επικρατούσα αντίληψη ταυτίζει το Ηλεκτρονικό Εμπόριο με τις πωλήσεις στο Διαδίκτυο, δηλαδή θεωρεί ότι μία επιχείρηση που δραστηριοποιείται στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο χρησιμοποιεί μόνο το Διαδίκτυο και μόνο για να διενεργεί πωλήσεις. Ωστόσο δεν είναι έτσι. Ηλεκτρονικό Εμπόριο δεν ασκείται μόνο στο Διαδίκτυο και δεν σημαίνει απαραίτητα πωλήσεις.

Μία εταιρεία μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα δίκτυο (ιδιωτικό ή το Διαδίκτυο), στα πλαίσια της επιχειρηματικής της δραστηριότητας, με πολλούς τρόπους. *Από τη μέχρι στιγμής εμπειρία και βιβλιογραφία, οι δυνατές εμπορικές χρήσεις των δικτύων μπορούν να ταξινομηθούν σε πέντε κατηγορίες:*

1. Δίκτυο Πληροφοριών. Η επιχείρηση αποφασίζει να χρησιμοποιήσει το δίκτυο ως πηγή, αλλά και ως αποδέκτη πληροφοριών. Σκοπός αυτής της χρήσης είναι η επιχείρηση να βελτιώσει:

- την προώθηση των προϊόντων κι υπηρεσιών της στην αγορά (δράση μέσω π.χ. διαφήμισης, προσφορών κτλ.),
- την πληροφόρησή της σχετικά με τη θέση των προϊόντων κι υπηρεσιών της στην αγορά (π.χ. ερωτηματολογίων).

Παράδειγμα τέτοιου είδους χρήσης αποτελούν οι διαφημίσεις στο Διαδίκτυο ή ερωτηματολόγια του τύπου «πείτε μας τη γνώμη σας για τα προϊόντα μας».

2. Δίκτυο Επικοινωνιών. Το δίκτυο ενσωματώνεται στην τηλεπικοινωνιακή υποδομή της εταιρείας. Η επιχείρηση χρησιμοποιεί τις δυνατότητές του για την ενδοεπικοινωνία της, αλλά και για την επικοινωνία με τους συνεργάτες της και με άλλες οικονομικές μονάδες. Σκοπός αυτής της χρήσης είναι:

- ο καλύτερος συντονισμός της επιχειρηματικής δραστηριότητας (ως αποτέλεσμα της καλύτερης και χωρίς καθυστερήσεις επικοινωνίας),
- η μείωση του επικοινωνιακού κόστους (δευτερεύων στόχος).

Παράδειγμα τέτοιου είδους χρήσης αποτελούν οι τηλεδιασκέψεις, η αποστολή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, οι πίνακες ανακοινώσεων στο δίκτυο κτλ.

3. Δίκτυο Πωλήσεων. Το δίκτυο ενσωματώνεται στην πολιτική πωλήσεων της εταιρείας κι αποτελεί πηγή πωλήσεων, δηλαδή η επιχείρηση χρησιμοποιεί το δίκτυο για να λαμβάνει παραγγελίες και να διενεργεί πωλήσεις. Σκοπός αυτής της χρήσης είναι η διεύρυνση των εργασιών της επιχείρησης.

Παράδειγμα τέτοιου είδους χρήσης αποτελούν οι πωλήσεις μέσω του Διαδικτύου, ανεξάρτητα από τον τρόπο παράδοσης των προϊόντων και είσπραξης των απαιτήσεων.

4. Δίκτυο Διανομής. Το ηλεκτρονικό δίκτυο ενσωματώνεται στο δίκτυο διανομής των προϊόντων κι υπηρεσιών της εταιρείας. Σκοπός αυτής της χρήσης είναι:

- η μείωση του κόστους διάθεσης των προϊόντων κι υπηρεσιών της εταιρείας,
- ο περιορισμός του χρόνου εξυπηρέτησης των πελατών, που θα μεγιστοποιήσει το όφελός τους κι έτσι θα ανατροφοδοτήσει τις πωλήσεις της εταιρείας.

Βεβαίως, η χρήση αυτή είναι δυνατή μόνο για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες με υψηλό βαθμό ηλεκτρονικότητας.

Παράδειγμα τέτοιου είδους χρήσης αποτελεί η παράδοση μέσω του Διαδικτύου αγορασθέντος λογισμικού.

5. Δίκτυο Συναλλαγών. Το δίκτυο ενσωματώνεται στο σύστημα συναλλαγών της επιχείρησης. Όλες οι συναλλαγές (π.χ. έκδοση τιμολογίων, εισπράξεις, πληρωμές κτλ.) διενεργούνται μέσω του δικτύου. Σκοπός αυτής της χρήσης είναι:

- ο περιορισμός του διαχειριστικού και διοικητικού κόστους της επιχείρησης,
- η αύξηση της ταχύτητας διενέργειας των συναλλαγών.

Με τη χρήση αυτή ουσιαστικά ολοκληρώνεται η έννοια του Ηλεκτρονικού Εμπορίου. Παράδειγμα τέτοιου είδους χρήσης αποτελούν οι πωλήσεις στο Διαδίκτυο, όταν η είσπραξη της απαίτησης γίνεται με πιστωτική κάρτα.

7.3. Πεδία εφαρμογής του Ηλεκτρονικού Εμπορίου

Ανάλογα με τη χρήση ενός δικτύου, το Ηλεκτρονικό Εμπόριο μπορεί να εφαρμοστεί σ' ένα μεγάλο αριθμό επιχειρηματικών λειτουργιών που ενδεικτικά περιλαμβάνουν:

7.3.1 Ανταλλαγή πληροφοριών

Στην εποχή της πληροφορικής, η χρησιμοποίηση ενός δικτύου για τη λήψη, αλλά και την αποστολή πληροφοριών, αποτελεί μία σημαντική επιχειρηματική δραστηριότητα, ίσως σημαντικότερη κι από τη λειτουργία των πωλήσεων. Ωστόσο μέχρι σήμερα αυτή η χρήση έχει ταυτιστεί, από πολλές επιχειρήσεις, μόνο με τη διαφήμιση των προϊόντων κι υπηρεσιών τους στο Διαδίκτυο.

Κάποια διαφοροποίηση εμφανίζεται στην περίπτωση των ιδιωτικών δικτύων, όπου το δίκτυο χρησιμοποιείται για τη λήψη ζωτικής σημασίας πληροφοριών για την εταιρεία (π.χ. κατάσταση μιας αγοράς στην οποία πρόκειται να επεκταθεί η επιχείρηση).

Το πλεονέκτημα των ηλεκτρονικών δικτύων, που αποτέλεσε και τη σημαντικότερη αιτία ανάπτυξής τους, είναι ότι επιτρέπουν την αμφίδρομη επικοινωνία.

Οι τεχνικές αμφίδρομης επικοινωνίας που μπορεί να χρησιμοποιήσει η εταιρεία διακρίνονται σε δυο κατηγορίες:

1. Επιχείρηση προς πελάτες. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται όλες εκείνες οι τεχνικές πωλήσεων που επηρεάζουν (αυξάνουν, μειώνουν, εξασομικεύουν) τη ροή της πληροφορίας από την επιχείρηση προς τους πελάτες της, με σκοπό τη διατήρηση κι ενδυνάμωση της εξάρτησής τους από την εταιρεία και την ανεύρεση νέων πελατών. Οι πιο διαδεδομένες τεχνικές αυτής της κατηγορίας είναι:

- Παροχή πληροφοριών για θέματα που σχετίζονται με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της εταιρείας.
Για παράδειγμα μια εταιρεία πώλησης ελαιολάδου μπορεί να παρέχει, με τη βοήθεια ερωτοαπαντήσεων, πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο παρασκευής συγκεκριμένων φαγητών, όπου χρησιμοποιείται ελαιόλαδο ή σχετικά με την αξία του ελαιόλαδου για την ανθρώπινη διατροφή κι υγεία.
 - Εξατομίκευση των πωλήσεων (personalization).
Η εταιρεία δημιουργεί ειδικές κατατομές (προφίλ), για να συλλέξει σε μια βάση δεδομένων τις ιδιαίτερες προτιμήσεις του κάθε πελάτη της. Στη συνέχεια αυτές οι κατατομές χρησιμοποιούνται είτε για να περιορίσουν την ποσότητα των πληροφοριών, που παρέχει η ιστοσελίδα της εταιρείας (η σελίδα της εταιρείας στο Διαδίκτυο), στα πλαίσια των προτιμήσεων του συγκεκριμένου πελάτη (monster sites), είτε για να ειδοποιήσουν τον πελάτη (μέσω της ιστοσελίδας ή/και e-mail alerts) για νέα προϊόντα κι υπηρεσίες της εταιρείας που τον ενδιαφέρουν.
- 2. Πελάτες προς επιχείρηση.** Στην κατηγορία αυτή υπάγονται όλες εκείνες οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή πληροφοριών από τους πελάτες, με σκοπό τη βελτίωση και τη διαφοροποίηση των προϊόντων και των υπηρεσιών της εταιρείας. Οι πιο διαδεδομένες τεχνικές αυτής της κατηγορίας είναι:
- Συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των παραγόμενων προϊόντων ή παρεχόμενων υπηρεσιών.
Η διαδικασία αυτή ονομάζεται, γενικότερα, ανάδραση κι αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση των προϊόντων και των υπηρεσιών της εταιρείας. Ωστόσο, στην παραδοσιακή αγορά, πραγματοποιείται ελάχιστες φορές εξαιτίας του κόστους της και μόνον από μεγάλες εταιρείες, ενώ συνήθως δεν επιφέρει τα ανάλογα αποτελέσματα, επειδή ή το ερωτηματολόγιο δεν είναι σωστό ή η επιλογή του δείγματος είναι λανθασμένη. Στην Εικονική Αγορά παρόμοια προβλήματα δεν υπάρχουν. Ανέξοδα, μέσω μιας ειδικής ιστοσελίδας, η εταιρεία μπορεί να ζητήσει τη γνώμη, όχι μόνο των πελατών της, αλλά και των επισκεπτών της σχετικά με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της και αυτόματα να λάβει την απάντηση από ένα δείγμα, που αν μη τι άλλο, είναι δεδομένο ότι γνωρίζει την εταιρεία και τα προϊόντα της.
 - Εξατομίκευση των προϊόντων και των υπηρεσιών της εταιρείας.
Η εταιρεία παρέχει τη δυνατότητα στους πελάτες της να δημιουργούν τα «προσωπικά» τους προϊόντα και υπηρεσίες. Είτε η εταιρεία έχει τη δυνατότητα πραγματικής παραγωγής και πώλησης αυτών είτε όχι, οι πληροφορίες που συλλέγονται μ' αυτόν τον τρόπο οδηγούν σε προϊόντα και υπηρεσίες πλησιέστερες στις προτιμήσεις της αγοράς.
Για παράδειγμα, οι πελάτες καλούνται να δηλώσουν ποια υλικά θα χρησιμοποιούσαν για να φτιάξουν τη δική τους πίτσα, ποια συσκευασία και ποια ποσότητα προτιμούν για το χυμό ή το γάλα τους, ποια τα χαρακτηριστικά του ηλεκτρονικού υπολογιστή τους κτλ.

7.3.2. Υποστήριξη πελατών (Δίκτυο Επικοινωνιών)

Η υποστήριξη του πελάτη, ιδιαίτερα μετά την πώληση του προϊόντος ή της υπηρεσίας, θεωρείται μία από τις σημαντικότερες διαδικασίες της λειτουργίας των πωλήσεων για μία εταιρεία που θέλει να διατηρήσει και να επεκτείνει τη θέση της στην αγορά.

Έτσι, η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει ομάδες επαφών και συζητήσεων με τους πελάτες της μέσω του δικτύου, οι οποίοι μπορούν μ' αυτόν τον τρόπο να επικοινωνούν όχι μόνο με την εταιρεία, αλλά και μεταξύ τους. Τα θέματα των συζητήσεων, βεβαίως, θ' αφορούν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της εταιρείας για τα οποία οι πελάτες της θ' ανταλλάσσουν ιδέες, συμβουλές και θα θέτουν ερωτήσεις.

Παράδειγμα τέτοιας εφαρμογής αποτελεί το δίκτυο GEN της εταιρείας Siemens Nixdorf (<http://www.gen.net>)

7.3.3. Εικονικές ή Διαδικτυακές εταιρείες

Οι Εικονικές ή Διαδικτυακές εταιρείες οφείλουν τη δημιουργία τους στην εμπορική αξιοποίηση του Διαδικτύου.

Οι δύο όροι (εικονική και διαδικτυακή) χρησιμοποιούνται εναλλακτικά για να χαρακτηρίσουν την εταιρεία που δραστηριοποιείται στο Διαδίκτυο. Η διαφορά μεταξύ τους έγκειται στην ύπαρξη ή όχι της εταιρείας και στην παραδοσιακή αγορά.

Ο όρος Εικονική ή Ίδρατη Εταιρεία (virtual firm) χρησιμοποιείται για να τονίσει το είδος της αγοράς (εικονική), όπου η επιχείρηση δραστηριοποιείται. Έτσι παραπέμπει σε μια νέου τύπου εταιρεία, ανύπαρκτη στην πραγματική αγορά, η οποία αποκτά «σάρκα κι οστά» μόνο χάρη στην ύπαρξη της Εικονικής Αγοράς. Αυτού του είδους οι εταιρείες είναι υποχρεωμένες, για να υπάρχουν, να χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να διενεργούν πωλήσεις (Δίκτυο Πωλήσεων).

Παράδειγμα τέτοιου είδους εταιρείας αποτελεί μία από τις πρώτες εταιρείες του Διαδικτύου, που χάρη στην καλή της πορεία αποτέλεσε παράδειγμα για πολλές άλλες, η Amazon.com. Πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα εικονικά βιβλιοπωλεία, που υπάρχει μόνο στο Διαδίκτυο (<http://www.amazon.com>), ενώ μία παρόμοια ελληνική εταιρεία στο χώρο του βιβλίου είναι το Bookstore.gr (<http://www.bookstore.gr>).

Αντίθετα, ο όρος Διαδικτυακή Εταιρεία (Internet firm, i-firm) δίνει έμφαση στο μέσο άσκησης της εμπορικής δραστηριότητας (Διαδίκτυο). Έτσι, παραπέμπει σε μια νέα δυνατότητα που αποκτά η υπάρχουσα εταιρεία χάρη στην ύπαρξη του Διαδικτύου, δηλαδή στη δυνατότητα χρησιμοποίησής του Διαδικτύου στα πλαίσια της επιχειρηματικής της δραστηριότητας.

Παράδειγμα τέτοιου είδους εταιρείας αποτελούν οι ιστοσελίδες πολλών γνωστών εταιρειών. Ενδεικτικά από το χώρο του ελληνικού βιβλίου μπορούμε να αναφέρουμε

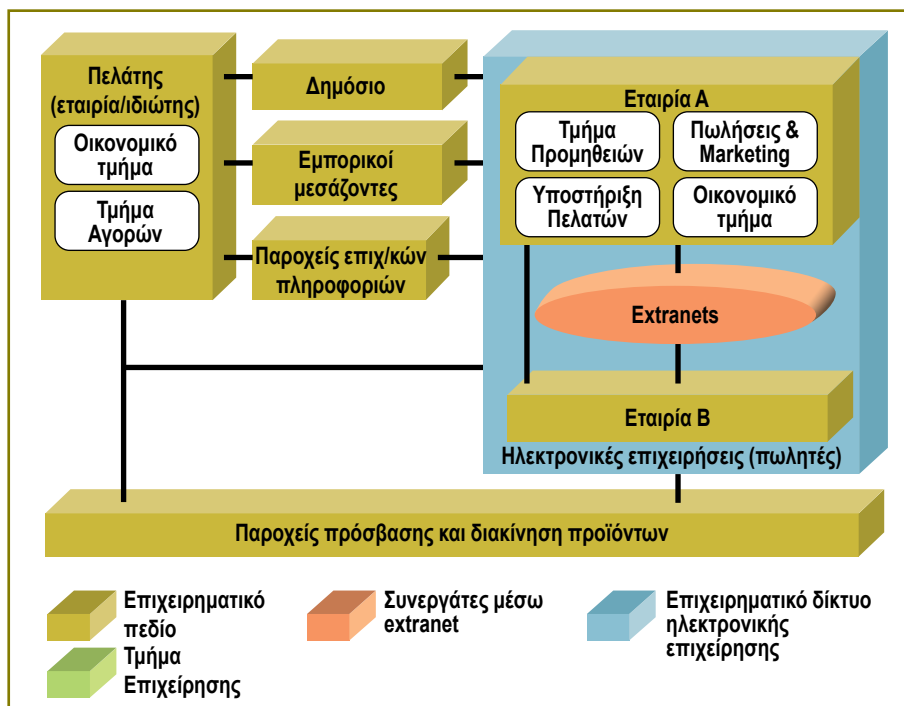
τις εκδόσεις Διόπτρα (<http://www.dioptra.gr>), Ελευθερουδάκη (<http://www.books.gr>), Καστανιώτη (<http://www.kastaniotis.com>), Λιβάνη (<http://www.livanis.gr>), Σάκκουλα (<http://www.sakkoulas.gr>) κτλ.

Αυτού του είδους οι εταιρείες, επειδή υπάρχουν και στην παραδοσιακή αγορά, δεν είναι υποχρεωμένες να χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να πραγματοποιούν πωλήσεις. Έτσι, οι περισσότερες εταιρείες χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο κυρίως για διαφημιστικούς λόγους (Δίκτυο Πληροφοριών).

Παράδειγμα τέτοιου είδους εταιρείας αποτελούν οι ιστοσελίδες πολλών ελληνικών εταιρειών. Ενδεικτικά, από το χώρο των επιστημονικών περιοδικών, μπορούμε να αναφέρουμε τα: Αρχαιολογία & Τέχνες (<http://www.arxaiologia.gr>), Γαϊόραμα (<http://www.georama.gr>), Δαυλός (<http://www.davlos.gr>), Πτήση & Διάστημα (<http://www.ptisi.gr>) κτλ.

Μία νέα τάση που παρατηρείται στις Εικονικές ή Διαδικτυακές εταιρείες είναι η δημιουργία Εικονικών Εμπορικών Κέντρων (virtual malls).

Πολλές υπάρχουσες επιχειρήσεις (κυρίως μικρομεσαίες), αλλά και εικονικές εταιρείες, με σκοπό τη μεγαλύτερη μείωση του κόστους δραστηριοποίησης στο Διαδίκτυο, συνεργάζονται και δημιουργούν μία ιστοσελίδα που λειτουργεί ως κόμβος παραπέμποντας σε κάθε μία από τις συνεργαζόμενες εταιρείες.

7.3.4. Ηλεκτρονική διανομή (Δίκτυο Διανομής)

Όταν η επιχείρηση αποφασίζει να χρησιμοποιήσει ένα δίκτυο για την ηλεκτρονική διανομή των προϊόντων κι υπηρεσιών της αυτό σημαίνει ότι:

Όπου είναι δυνατόν (π.χ. λογισμικό, εκδόσεις), τα προϊόντα και οι υπηρεσίες ψηφιοποιούνται και παρέχεται η δυνατότητα στους χρήστες να τα λαμβάνουν μέσω του δικτύου. Το ίδιο ισχύει και για τις ενημερώσεις και αναβαθμίσεις αυτών των προϊόντων (π.χ. φορολογική ενημέρωση σε κινητά φύλλα).

Οι συνοδευτικές και πρόσθετες υπηρεσίες - ακόμα και για προϊόντα και υπηρεσίες που είναι υλικές (π.χ. οδηγίες χρήσης ενός πλυντηρίου, κράτηση θέσεων σε μεταφορικά μέσα) - θεωρούνται ως κύρια άυλα προϊόντα, δηλαδή απαιτείται η παροχή τους μέσω του δικτύου.

Παράδειγμα τέτοιας εφαρμογής συναντούμε στις εταιρείες λογισμικού με κορυφαία, βεβαίως, τη Microsoft (<http://www.microsoft.com>).

7.3.5. Κοινές επιχειρηματικές διαδικασίες (Δίκτυο Πωλήσεων)

Η χρησιμοποίηση των δικτύων και ειδικά του Διαδικτύου στη λειτουργία των πωλήσεων επιτρέπει την ανάπτυξη κοινών επιχειρηματικών διαδικασιών. Αυτό σημαίνει ότι:

Κάποιες διαδικασίες (π.χ. πώληση, διαχείριση αποθεμάτων), οι οποίες είναι κοινές για μία ομάδα συνεργαζόμενων, συνήθως, επιχειρήσεων, αντί να εκτελούνται ανεξάρτητα από κάθε μία εταιρεία, μπορούν να εκτελούνται οργανωμένα για όλη την ομάδα από μία μόνο επιχείρηση.

Τέτοιου είδους εφαρμογές κάνουν συνήθως οι εικονικές εταιρείες του Διαδικτύου. Παράδειγμα αποτελούν το εικονικό βιβλιοπωλείο Amazon και η εικονική κάβα Virtual Vineguards (<http://www.virtualvin.com>). Οι παραγγελίες των πελατών τους προωθούνται αυτόματα στις εταιρείες - προμηθευτές τους, που αποστέλλουν το προϊόν στον πελάτη.

Αυτή η εφαρμογή Ηλεκτρονικού Εμπορίου είναι ιδιαίτερος διαδεδομένη στα ιδιωτικά δίκτυα και χρησιμοποιείται για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των αποθεμάτων.

Για παράδειγμα, η αλυσίδα υπεραγορών Tesco στη Βρετανία, με 540 καταστήματα σ' όλη τη χώρα, παρακολουθεί ηλεκτρονικά το απόθεμα προϊόντων των καταστημάτων της. Με τη μείωση του αποθέματος κάτω από το όριο ασφαλείας, δίνεται εντολή τροφοδότησης του αντίστοιχου καταστήματος ή παραγγελίας του από τον αντίστοιχο προμηθευτή.

7.3.6. Τραπεζικές εργασίες μέσω του δικτύου (Δίκτυο Συναλλαγών)

Οι τράπεζες, χάρη στον υψηλό βαθμό ηλεκτρονικότητας των προϊόντων κι υπηρεσιών τους, έχουν τη δυνατότητα να διενεργούν μεγάλο μέρος των λειτουργιών τους μέσω δικτύων.

Έτσι, μία τράπεζα μπορεί να παρέχει τη δυνατότητα στους πελάτες της να διενεργούν ένα μεγάλο αριθμό συναλλαγών τους ηλεκτρονικά. Τέτοιου είδους συναλλαγές είναι η χρεοπίστωση των λογαριασμών τους, η μεταφορά κεφαλαίων από λογαριασμό σε λογαριασμό, η υποβολή αιτήσεων για δάνεια ή πιστωτικές κάρτες κτλ.

Παράδειγμα τέτοιας εφαρμογής αποτελεί το δίκτυο της τράπεζας Πίστewς (<http://www.alpha.gr>), αλλά και τα δίκτυα άλλων ελληνικών και ξένων τραπεζών.

7.4. Επιπτώσεις του Ηλεκτρονικού Εμπορίου

Οι συνέπειες του Ηλεκτρονικού Εμπορίου μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις κύριες κατηγορίες. Συνέπειες:

- στους συναλλασσόμενους (ωφέλειες για τους πελάτες και προμηθευτές)
- στις επιχειρήσεις (νέες επιχειρηματικές κι οργανωσιακές μορφές)
- στους εργαζόμενους (επιπτώσεις στην εργασία και στην απασχόληση)
- στις συναλλαγές (φορολογία κι ασφάλεια των πληρωμών)

7.4.1. Ωφέλειες για τους πελάτες και προμηθευτές

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό των ηλεκτρονικών δικτύων είναι ότι η λειτουργία τους απαιτεί την ενεργό συνεργασία τουλάχιστο δύο μερών.

Βεβαίως, μία εταιρεία μπορεί μόνη της να λειτουργήσει ένα δίκτυο, αλλά μόνο ενδοεπιχειρησιακά. Ωστόσο αν η εμπορική χρήση των δικτύων περιοριζόταν μόνο στην ενδοεπιχειρησιακή αξιοποίησή τους, τότε, παρά τα όποια οφέλη της, δε θα γινόταν λόγος για Ηλεκτρονικό Εμπόριο, αλλά για Ηλεκτρονική Επικοινωνία.

Επειδή μία επιχείρηση αποφασίζει να συνεργαστεί με μία άλλη, μόνον όταν απ' αυτήν τη συνεργασία έχει όφελος, γι' αυτό στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο παρατηρούμε μία επιχειρηματική καινοτομία, όχι τόσο συχνή στο παραδοσιακό εμπόριο.

Όλα τα μέρη που συμμετέχουν στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο έχουν όφελος. Το κέρδος της μιας επιχείρησης δε σημαίνει ζημία για την άλλη, αλλά κέρδος (πaráλληλα κέρδη). Έτσι, στις περισσότερες περιπτώσεις, στο όφελος του προμηθευτή αντιστοιχεί κάποιο όφελος του πελάτη και αντίθετα.

Τα αμοιβαία οφέλη από το Ηλεκτρονικό Εμπόριο εντοπίζονται κυρίως σε πέντε τομείς:

- 1. Πρόσβαση σε μεγαλύτερη αγορά / Περισσότερες επιλογές.** Το Διαδικτυακό Εμπόριο παρέχει τη δυνατότητα σε μία επιχείρηση, ανεξάρτητα από το ύψος των διαθέσιμων κεφαλαίων της, να δραστηριοποιηθεί σ' όλο τον κόσμο χάρη στην παγκοσμιότητα της εικονικής αγοράς. Έτσι, της παρέχεται η δυνατότητα να βρει πελάτες και προμηθευτές ανεξάρτητα από τη γεωγραφική απόσταση μεταξύ αυτών και της εταιρείας.
Το γεγονός αυτό βεβαίως επιδρά και στους πελάτες - καταναλωτές. Οι επιλογές τους δεν περιορίζονται πλέον μόνο στα προϊόντα και τις υπηρεσίες των επιχειρήσεων, με τις οποίες μπορούν να έρθουν σε φυσική επαφή, αλλά επεκτείνονται σ' όλες τις επιχειρήσεις του Διαδικτύου.
- 2. Ποιότητα των υπηρεσιών.** Η ηλεκτρονική επικοινωνία επιτρέπει στις επιχειρήσεις - προμηθευτές να βελτιώσουν την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών τους, όχι μόνο με ελάχιστο κόστος, αλλά πολλές φορές μειώνοντας και το κόστος τους.
Για παράδειγμα, ο προμηθευτής κατευθύνοντας τη ροή της πληροφόρησης προς τους πελάτες του (π.χ. μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου) επιτυγχάνει συνεχή, καλύτερη, πιο ολοκληρωμένη και με πολύ μικρό κόστος ενημέρωση των πελατών των. Αποφεύγει πρώτον τη διαφήμιση και την πιθανότητα κάποιος από τους πελάτες του να μην έχει ενημερωθεί κι επιτυγχάνει το ίδιο υψηλό επίπεδο ενημέρωσης όλων.
Ενώ η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών γίνεται ιδιαίτερα εμφανής στην απλοποίηση της διαδικασίας των πωλήσεων, με άμεσο αποτέλεσμα τη μείωση του χρόνου αναμονής του πελάτη.
- 3. Νέες υπηρεσίες.** Χάρη στο Διαδικτυακό Εμπόριο μία επιχείρηση μπορεί να αναπτύξει εμπορική δραστηριότητα που σε πραγματικές συνθήκες θα ήταν είτε αδύνατη είτε οικονομικά ασύμφορη. Έτσι, ο προμηθευτής έχει τη δυνατότητα να παράσχει στον πελάτη υπηρεσίες, που στην παραδοσιακή αγορά θεωρούνται εξαιρετικές. Στην εικονική πραγματικότητα του κυβερνοχώρου (ο εικονικός χώρος του Διαδικτύου) μια εταιρεία μπορεί να λειτουργεί σε 24ωρη βάση, να διαθέτει ένα υπερβολικά μεγάλο απόθεμα προϊόντων, αλλά να μη διαθέτει ούτε έναν αποθηκευτικό χώρο κι ούτε έναν υπάλληλο για την προσέλκυση πελατών.
- 4. Περιορισμός ή εξάλειψη μεσαζόντων.** Η άμεση επικοινωνία μεταξύ προμηθευτή και πελάτη επιτυγχάνει την εξάλειψη των μη απαραίτητων μεσαζόντων (σμίκρυνση της προμηθευτικής αλυσίδας). Ενώ στην περίπτωση που τα προϊόντα κι οι υπηρεσίες της επιχείρησης έχουν υψηλό βαθμό ηλεκτρονικότητας, η εξάλειψη των μεσαζόντων είναι πλήρης. Τέτοια παραδείγματα έχουν αρχίσει να εμφανίζονται ήδη σε προϊόντα λογισμικού, εκδόσεων κτλ.
Το πλεονέκτημα για τους πελάτες από τη σμίκρυνση της προμηθευτικής αλυσίδας δεν εντοπίζεται τόσο στη μείωση της τιμής του προϊόντος, όσο στην άμεση κάλυψη των αναγκών τους.

- 5. Μείωση λειτουργικού κόστους / Μείωση τιμών.** Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα του Διαδικτυακού Εμπορίου είναι ότι, αν όχι όλες, πολλές διαδικασίες και τμήματα των δικτυακών εταιρειών είναι εικονικά. Δηλαδή εικονικές αποθήκες, εικονικό τμήμα πωλήσεων κτλ. άρα μηδενικό στοκ αποθεμάτων, μηδενικά «αζήτητα», μηδενικοί μισθοί πωλητών, μηδενικά έξοδα διαχείρισης και διάθεσης κτλ.

Ίσως το μόνο πραγματικό κόστος να είναι τα έξοδα αποστολής των εμπορευμάτων στους καταναλωτές, τα οποία όμως σε σχέση με τα υπόλοιπα έξοδα μιας επιχείρησης θεωρούνται μηδαμινά.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω (βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών με μείωση του κόστους και εξάλειψη των μεσαζόντων) έχει ως αποτέλεσμα την πραγματικά μεγάλη μείωση του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων. Η μείωση του λειτουργικού κόστους εξαιτίας του ανταγωνισμού οδηγεί και σε μείωση των τιμών πώλησης των προϊόντων κι υπηρεσιών της επιχείρησης.

7.4.2. Νέες επιχειρηματικές κι οργανωσιακές μορφές

Το Διαδικτυακό Εμπόριο επέφερε μία σημαντική αλλαγή στον κόσμο των επιχειρήσεων. Δημιούργησε μία νέου τύπου επιχείρηση, την Εικονική Εταιρεία. Πρόκειται για μία εταιρεία που δεν έχει καμία σχέση με τις γνωστές εταιρείες της παραδοσιακής αγοράς.

Η διαφορά της είναι τόσο μεγάλη, ώστε, σε πολλές περιπτώσεις, ακόμα και η έδρα της εταιρείας ανήκει κι αυτή στο Διαδίκτυο, δηλαδή έχει δηλωθεί ως διεύθυνση της έδρας της εταιρείας κάποια διεύθυνση του Διαδικτύου. Βεβαίως, σ' αυτές τις περιπτώσεις εμπίπτουν εταιρείες που το αντικείμενο των εργασιών τους, αν δεν ξεφεύγει, βρίσκεται στα όρια του νόμου.

Μία εικονική εταιρεία αποτελείται συνήθως από ένα γραφείο, αρκετούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές και μία ολιγάριθμη ομάδα. Η λειτουργία της επιχείρησης επιτυγχάνεται χάρη στην ύπαρξη κάποιων συμβάσεων (συμφωνητικών) που έχει κάνει με: τους προμηθευτές της, κάποιες τράπεζες για την είσπραξη των απαιτήσεων της και κάποια μεταφορική εταιρεία, σε περίπτωση που τα προϊόντα της είναι χαμηλού βαθμού ηλεκτρονικότητας.

Βεβαίως, αλλαγές υφίσταται και η παραδοσιακή εταιρεία στη δομή κι οργάνωσή της, όταν αποφασίζει να δραστηριοποιηθεί στο Διαδίκτυο. Ανάλογα με την εμπορική χρήση του Διαδικτύου που θα επιλέξει οι αλλαγές αφορούν:

- Τη διαδικασία προώθησης των προϊόντων κι υπηρεσιών της λειτουργίας των Πωλήσεων και τη διαδικασία λήψης των αποφάσεων της λειτουργίας της Διοίκησης, στην περίπτωση που το Διαδίκτυο χρησιμοποιηθεί ως χώρος πληροφοριών.
- Τις παραπάνω διαδικασίες κι επιπλέον το σύνολο της λειτουργίας της Διοίκησης

και της λειτουργίας της Παραγωγής και ιδιαίτερα τη διαχείριση αποθεμάτων στην περίπτωση που το Διαδίκτυο χρησιμοποιηθεί ως χώρος επικοινωνιών.

- Τις παραπάνω λειτουργίες κι επιπλέον το σύνολο της λειτουργίας των Πωλήσεων στην περίπτωση που το Διαδίκτυο χρησιμοποιηθεί ως χώρος πωλήσεων και ως χώρος διανομής.
- Όλες τις λειτουργίες και διαδικασίες της επιχείρησης, όταν το Διαδίκτυο χρησιμοποιείται ως χώρος συναλλαγών.

7.4.3. Επιπτώσεις στην εργασία και την απασχόληση

Η ικανότητα χρήσης Η/Υ, η γνώση νέων τεχνολογιών κι η επιθυμία χρησιμοποίησής τους είναι αυτά τα οποία απαιτεί μία επιχείρηση από τους υπαλλήλους και τα στελέχη της, όταν αποφασίζει να δραστηριοποιηθεί στο Ηλεκτρονικό Εμπόριο.

Στην περίπτωση που διαπιστωθεί έλλειψη ικανοτήτων και γνώσεων στα παραπάνω προχωρά στην αναγκαία επιμόρφωση του προσωπικού της. Ενώ σε περίπτωση έλλειψης διάθεσης για τη χρήση νέων τεχνολογιών ή επιμόρφωσης, προχωρά σε απομάκρυνση του εργαζομένου από την εργασία του.

Καλώς ή κακώς, τα παραπάνω δεν εφαρμόζονται μόνο στις επιχειρήσεις του Ηλεκτρονικού Εμπορίου. Η αύξηση της ταχύτητας και η μείωση του κόστους των συναλλαγών που επέρχονται με την εφαρμογή του Ηλεκτρονικού Εμπορίου «εξαναγκάζει» και τις υπόλοιπες επιχειρήσεις να αυτοματοποιήσουν την οργάνωση και λειτουργία τους για να ανταποκριθούν στο σύγχρονο ηλεκτρονικό περιβάλλον. Έτσι, εξαιτίας ή χάρη στην εξάπλωση του Διαδικτυακού Εμπορίου επήλθε μία σημαντική αλλαγή στις απαιτήσεις του σύγχρονου εργασιακού περιβάλλοντος.

Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών δεν αποτελεί πλέον προσόν για τον εργαζόμενο του 21ου αιώνα, αλλά προϋπόθεση εργασίας, όπως η γραφή κι η ανάγνωση ήταν προϋπόθεση εργασίας για τον 20ό αιώνα.

Ως χρήση Η/Υ δεν ορίζεται μόνον η ικανότητα του εργαζομένου να γράφει κείμενα, να διενεργεί πράξεις και να παρουσιάζει την εργασία του με τη χρήση Η/Υ, αλλά και:

- να διενεργεί έρευνες στο Διαδίκτυο, ώστε να βρίσκει τις πληροφορίες που απαιτούνται για την εργασία του,
- να χειρίζεται την ιδιαίτερη λογισμική εφαρμογή που απαιτείται για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας.

Η τελευταία προϋπόθεση, που δεν είναι δυνατό να ικανοποιηθεί απ' οποιοδήποτε σύστημα εκπαίδευσης, αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης απαίτησης της σύγχρονης εργασιακής ζωής, της δια βίου εκπαίδευσης.

Η δια βίου εκπαίδευση έχει ουσιαστική σημασία για την ικανότητα των εργαζομένων να προσαρμόζονται στις αλλαγές του εργασιακού περιβάλλοντος, οι οποίες ήδη είναι μεγάλες και προβλέπεται να γίνουν ακόμη μεγαλύτερες στα αμέσως επόμενα χρόνια.

Το Ηλεκτρονικό Εμπόριο θα συμβάλλει στις παραπάνω αλλαγές πρώτον με την απελευθέρωση ενός μεγάλου αριθμού εργαζομένων από την παραγωγική διαδικασία (ανεργία) και δεύτερον με την απεξάρτηση του εργαζομένου από το χώρο εργασίας μέσω της τηλε - εργασίας (εργασία εξ αποστάσεως).

7.4.4. Φορολογία κι ασφάλεια των πληρωμών

Βασική αρχή της οικονομικής πολιτικής των περισσότερων κρατών, ιδιαίτερα μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, είναι η έλλειψη οποιασδήποτε κρατικής επιχειρηματικής δραστηριότητας. Έτσι, στην εποχή μας, τα δημόσια έσοδα (αναγκαία για την ύπαρξη και δράση του κράτους) προέρχονται μόνον από μία κρατική δραστηριότητα, τη φορολογία. Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος της δημιουργίας πολύπλοκων φορολογικών συστημάτων και αποτελεσματικών διωκτικών φορολογικών αρχών.

Την παραπάνω διαμορφωμένη τάξη πραγμάτων απειλεί η ραγδαία εξάπλωση του ηλεκτρονικού εμπορίου, με δεδομένη τη δυσκολία ανίχνευσης και κατά συνέπεια φορολόγησης των διαδικτυακών συναλλαγών. Συγκεκριμένα:

1. Τα περισσότερα φορολογικά συστήματα βασίζονται στην πληροφόρηση που παρέχουν στις φορολογικές αρχές τρίτα πρόσωπα (αντιπρόσωποι, πράκτορες, χονδρέμποροι, διανομείς κτλ.), που παραδοσιακά διαμεσολαβούν μεταξύ των επιχειρήσεων και του τελικού καταναλωτή.

Η διαδικτυακή αγορά καταργεί τη διαμεσολάβηση αυτών των προσώπων φέρνοντας σε απευθείας επαφή τις επιχειρήσεις με τον τελικό καταναλωτή.

Αρκετά φορολογικά συστήματα χρησιμοποιούν σε μεγάλη έκταση και την πληροφόρηση που παρέχει ο αγοραστής του προϊόντος για τον προμηθευτή του. Αυτό δεν είναι δυνατό να απαιτηθεί από τους διαδικτυακούς πελάτες, καθώς κι αυτοί δε γνωρίζουν ποιος και πού είναι ο προμηθευτής τους.

2. Στις παραδοσιακές συναλλαγές, τα στοιχεία των συναλλαγών, είτε το επιθυμούν είτε όχι οι συμβαλλόμενοι, είναι στη διάθεση των φορολογικών αρχών με δεδομένο ότι ή δεν είναι δυνατό ή δε γίνεται κανενός είδους κρυπτογράφηση αυτών. Αντίθετα, στις ηλεκτρονικές συναλλαγές, η κρυπτογράφηση των στοιχείων τους είναι όχι μόνο δυνατή, αλλά και απαραίτητη για την προστασία των συναλλασσομένων, περιορίζοντας όμως έτσι την πρόσβαση ακόμα και στις φορολογικές αρχές.

Θεωρητικά οι φορολογικές αρχές μπορούν να «σπάσουν» κάποιους απ' αυτούς τους κωδικούς, όμως σε πρακτικό επίπεδο αυτό είναι αδύνατο. Στο αυριανό ηλεκτρονικό εμπόριο θα υπάρχουν δισεκατομμύρια κρυπτογραφημένων συναλλαγών, χρησιμοποιώντας δισεκατομμύρια κρυπτογραφικούς συνδυασμούς μέσα από δισεκατομμύρια εναλλακτικές ηλεκτρονικές οδούς.

3. Η διεθνής φορολογία βασίζεται στην έννοια της εγκατάστασης, δηλαδή η φορολόγηση των εταιρειών αποτελεί ευθύνη της χώρας στην οποία η επιχείρηση

έχει την έδρα της ή το φυσικό πρόσωπο την κατοικία του. Τα προβλήματα που εμφανίζονται σ' αυτήν την περίπτωση είναι δύο:

- Στο Διαδίκτυο, η έδρα της επιχείρησης μπορεί να ανήκει κι αυτή στον κυβερνοχώρο (ο εικονικός χώρος του Διαδικτύου), δηλαδή να είναι άγνωστη ή ως έδρα να έχει δηλωθεί κάποιος «φορολογικός παράδεισος» (χώρα με ελάχιστη ή καθόλου φορολογία).
- Το φαινόμενο της μετεγκατάστασης σε χώρες «φορολογικούς παράδεισους» ενός αυξανόμενου αριθμού υψηλόμισθων ανθρώπων, που ασκούν πνευματικά επαγγέλματα. Αυτοί οι άνθρωποι χάρη στην εξέλιξη της τηλε - εργασίας (εργασία εξ αποστάσεως) μπορούν να πραγματοποιούν την εργασία τους από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.

Αυτό το φαινόμενο έχει λάβει τέτοιες διαστάσεις στις ΗΠΑ, ώστε οι αρχές, στην προσπάθειά τους να το περιορίσουν, αρνούνται την είσοδο στη χώρα σε όσους πολίτες εγκαταλείπουν την αμερικανική υπηκοότητα για φορολογικούς λόγους.

Ταυτόχρονα με τα παραπάνω προβλήματα, τα κράτη έχουν να αντιμετωπίσουν και το δίλημμα αν πρέπει να επιδιώξουν ή όχι τη φορολόγηση των διαδικτυακών συναλλαγών. Το ερώτημα αυτό, εξαιτίας της παγκοσμιοότητας του Διαδικτύου, μπορεί να απαντηθεί απ' όλα τα κράτη ως σύνολο κι όχι μεμονωμένα.

Όμως η αμερικανική «εθνικότητα» των περισσότερων εικονικών εταιρειών - σε συνδυασμό με το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου των ΗΠΑ στο παραδοσιακό Διεθνές Εμπόριο - έχει ως αποτέλεσμα η αμερικανική κυβέρνηση να αρνείται μία παγκόσμια ρύθμιση που θα μείωνε τις αμερικανικές «ηλεκτρονικές εξαγωγές» και θα περιόριζε την εισροή συναλλάγματος στις ΗΠΑ.

Τέλος, ένα σημαντικό ζήτημα, το οποίο επηρεάζει άμεσα όχι μόνο τη φορολογία του Ηλεκτρονικού Εμπορίου, αλλά και τις προοπτικές εξάπλωσής του, είναι η ασφάλεια των συναλλαγών.

Μέχρι σήμερα, οι δυνατοί τρόποι πληρωμής για τις εξ αποστάσεως αγορές είναι τρεις: i) με αντικαταβολή ii) με τραπεζική επιταγή iii) με τη χρέωση της πιστωτικής κάρτας του πελάτη.

Ο πρώτος τρόπος, αν και απόλυτα ασφαλής για τον πελάτη, δεν προτιμάται από τις διαδικτυακές εταιρείες, επειδή ο πελάτης μπορεί να ακυρώσει την πώληση μετά την αποστολή του προϊόντος από την εταιρεία, ενώ η εταιρεία θα έχει επιβαρυνθεί με τα έξοδα αποστολής.

Ο δεύτερος τρόπος, εξίσου ασφαλής για τον πελάτη, αν και παρέχεται από τις εικονικές εταιρείες, δεν προτιμάται από τους πελάτες, επειδή συνεπάγεται τη φυσική παρουσία του πελάτη σε κάποια τράπεζα.

Έτσι, απομένει ο τρίτος τρόπος για τις διαδικτυακές συναλλαγές, ο οποίος όμως παρουσιάζει προβλήματα ασφάλειας, επειδή στις εξ αποστάσεως αγορές η χρέωση της πιστωτικής κάρτας γίνεται, *χωρίς την επίδειξή της*, μόνο με την αποστολή του αριθμού της.

Μέχρι σήμερα, το αδιάβλητο της διαδικτυακής συναλλαγής επιχειρήθηκε να λυθεί με την κρυπτογράφηση του αριθμού της πιστωτικής κάρτας, πριν την αποστολή του από τον πελάτη στον προμηθευτή (secure server). Ωστόσο αυτή η λύση, αν και εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό (όχι απόλυτα) τον αριθμό της πιστωτικής κάρτας κατά τη διαδρομή του, δεν εξασφαλίζει αυτόν στο τέλος της διαδρομής, από τη χρήση του αριθμού που μπορεί να κάνει ο προμηθευτής ή η συμβεβλημένη τράπεζα με τον προμηθευτή (ή κάποιος υπάλληλός τους).

Σήμερα αυτό το πρόβλημα της ασφάλειας επιχειρείται να λυθεί με τις λεγόμενες «έξυπνες» κάρτες ή αλλιώς τη δημιουργία «ηλεκτρονικού ή ψηφιακού» χρήματος. Στην ουσία αυτές οι κάρτες είναι σαν τις τηλεκάρτες του ΟΤΕ. Πρόκειται για ηλεκτρονικές κάρτες μιας χρήσης ή επαναφορτιζόμενες, τις οποίες ο καταναλωτής θ' αγοράζει από τις τράπεζες.

Έτσι, ο διαδικτυακός πελάτης, για να πραγματοποιήσει τις αγορές του, θα εισάγει την έξυπνη κάρτα σε κάποια περιφερειακή συσκευή του Η/Υ του και θα αποστέλλει στην εταιρεία τόσες μονάδες ηλεκτρονικού χρήματος, όσες η τιμή του προϊόντος. Η εταιρεία θα εξαργυρώνει το ηλεκτρονικό χρήμα από τις πωλήσεις της σε κάποια τράπεζα.

Όπως γίνεται κατανοητό, η λύση του ηλεκτρονικού χρήματος προϋποθέτει το συντονισμό τόσο των κρατών, όσο και των τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο. Έτσι, μέχρι σήμερα, αν και στον τομέα των έξυπνων καρτών έχουν ενεργοποιηθεί οι μεγαλύτεροι πιστωτικοί οργανισμοί κι έχει γίνει σημαντική πρόοδος από απόψεως τεχνολογίας, ωστόσο η πλειονότητα των διαδικτυακών συναλλαγών γίνεται με τη χρήση των πιστωτικών καρτών.

Πάντως, το ηλεκτρονικό χρήμα θεωρείται το χρήμα του άμεσου μέλλοντος στις διαδικτυακές συναλλαγές, οπότε η καθιέρωσή του θα σημάνει και τη δραματική αύξηση του Ηλεκτρονικού Εμπορίου.

Ανακεφαλαίωση

Σήμερα, ως Ηλεκτρονικό Εμπόριο νοούνται οι εμπορικές συναλλαγές και η γενικότερη επιχειρηματική δραστηριότητα που διενεργούνται μέσω τόσο ιδιωτικών δικτύων, όσο και του Διαδικτύου.

Οι κατηγορίες συναλλαγών στις οποίες το Ηλεκτρονικό Εμπόριο βρίσκει και μπορεί να βρει εφαρμογές είναι στις συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων, στις συναλλαγές των επιχειρήσεων με τους τελικούς καταναλωτές, στις συναλλαγές του Δημόσιου Τομέα με τις επιχειρήσεις και στις συναλλαγές του Δημόσιου Τομέα με τους πολίτες.

Όλα τα προϊόντα κι οι υπηρεσίες μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο του Ηλεκτρονικού Εμπορίου. Ωστόσο το πεδίο εφαρμογής του δεν είναι το ίδιο για όλα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες.

Όσο περισσότερο αυξάνει ο βαθμός «ηλεκτρονικότητας» των προϊόντων κι υπηρεσιών, τόσο περισσότερο διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής του Ηλεκτρονικού Εμπορίου. Από αυτήν την άποψη, τα προϊόντα του Ηλεκτρονικού Εμπορίου μπορούν να διακριθούν σε υλικά αγαθά κι υπηρεσίες, σε άυλα αγαθά κι υπηρεσίες και σε άυλες υπηρεσίες δικτύου.

Μία εταιρεία μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα δίκτυο (ιδιωτικό ή το Διαδίκτυο), στα πλαίσια της επιχειρηματικής της δραστηριότητας, με πολλούς τρόπους. Οι δυνατές εμπορικές χρήσεις των δικτύων μπορούν να ταξινομηθούν σε πέντε κατηγορίες: Δίκτυο Πληροφοριών, Δίκτυο Επικοινωνιών, Δίκτυο Πωλήσεων, Δίκτυο Διανομής, Δίκτυο Συναλλαγών.

Οι συνέπειες του Ηλεκτρονικού Εμπορίου μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις κύριες κατηγορίες. Συνέπειες στους συναλλασσόμενους (ωφέλειες για τους πελάτες και προμηθευτές), στις επιχειρήσεις (νέες επιχειρηματικές κι οργανωσιακές μορφές), στους εργαζόμενους (επιπτώσεις στην εργασία και στην απασχόληση) και στις συναλλαγές (φορολογία κι ασφάλεια των πληρωμών).

Ερωτήσεις

- Τι ονομάζεται EDI και τι Δίκτυο Προστιθέμενης Αξίας;
- Τι είναι Ηλεκτρονικό Εμπόριο;
- Σε ποιες συναλλαγές μπορεί να χρησιμοποιηθεί το Ηλεκτρονικό Εμπόριο;
- Τι ονομάζουμε βαθμό ηλεκτρονικότητας των προϊόντων κι υπηρεσιών;
- Πώς επηρεάζει ο βαθμός ηλεκτρονικότητας το Ηλεκτρονικό Εμπόριο;
- Με ποιους τρόπους μπορεί μία επιχείρηση να χρησιμοποιήσει ένα ηλεκτρονικό δίκτυο;
- Ποια η διαφορά μεταξύ εικονικής και διαδικτυακής εταιρείας;
- Τι ονομάζεται εικονικό εμπορικό κέντρο;
- Ποια τα οφέλη των καταναλωτών από το Διαδικτυακό Εμπόριο;
- Θέλετε να δημιουργήσετε μία εικονική εταιρεία, που να πουλά βιβλία. Τι χρειάζεστε;
- Γιατί η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών θεωρείται πλέον προϋπόθεση εργασίας κι όχι προσόν;
- Τι εννοούμε με τον όρο «χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή»;
- Γιατί είναι απαραίτητη, στην εποχή μας, η δια βίου εκπαίδευση;
- Ποια τα φορολογικά προβλήματα που γεννά το Διαδικτυακό Εμπόριο;
- Ποιο το πρόβλημα με τη χρήση της πιστωτικής κάρτας μέσω του Διαδικτύου;
- Τι ονομάζεται ηλεκτρονικό χρήμα;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξένη βιβλιογραφία

1. ANGEHRN A., «The ICDT Model: Towards a Taxonomy of Internet-related Business Strategies», *European Journal of information Systems*, 1996.
2. ANGEHRN A., «Designing Mature Internet Business Strategies: The ICDT Model», *European Management Journal*, Vol.15, August 1997.
3. ARMSTRONG A., HAGEL J., «The Real Value of On-Line Communities», *Harvard Business Review*, May-June 1996.
4. BURNELLIS B., «Internet's Phenomenal Growth is Mirrored in Startling Statistics», *Internet World* 6, November 1995.
5. DAVIDOV W.H., MALONE M.S., «The Virtual Corporation», Edward Burlingame Books, Harper Business 1992.
6. GORDON R., «Using the Internet as a Business Tool: An Overview of Current Opportunities», *Spectrum*, January 31, 1995.
7. HARRISON A., «Just - in - Time Manufacturing in Perspective», Prentice Hall 1992.
8. HOPLAND J.E., «Virtual Organization and Dynamic Business Structures», *Mehrwert Information* 1995.
9. McCARTHY V., «The Web: open for business», *Datamation*, December 1995.
10. PRESS L., «Commercialization of the Internet», *Communications of the ACM*, November 1994.
11. PRESS L., «Commercialization of the Internet», *Communications of the ACM*, November 1994.
12. Special Report, «Executive Edge: Using the Internet as a Strategic Business Tool», *Internet World*, January 1995.
13. VERITY J., «The Internet: How it will change the way you do business», *Business Week*, November 14, 1994.

Ελληνική βιβλιογραφία

14. ΔΙΚΑΙΑΚΟΣ Μ., «INTERNET: Ιστορία και Προβληματισμοί», ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ 18/7/1996.
15. ΔΟΥΚΙΔΗΣ Γ., «Ιδεατές Επιχειρήσεις», ΑΓΟΡΑ 1/97.
16. ΔΟΥΚΙΔΗΣ Γ., ΠΑΠΠΑΣ Ι., «Ηλεκτρονικό Εμπόριο και Ελληνικές Πρωτοβουλίες», Ειδική Έκδοση 6/1997.
17. ΕΥΘΥΜΟΓΛΟΥ Π., ΜΠΑΛΛΑ Α., «Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί και Αγορές», Αθήνα 1995.
18. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ Δ., «Χρήμα, Πίστη, Τράπεζες», Αθήνα 1995.

19. ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ ΣΤ., ΞΑΝΘΑΚΗΣ Μ., «Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου», Αθήνα 1990.
20. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ Γ. ΦΙΛΙΠΠΑΣ Π., «Παράγοντες που επηρεάζουν τις τιμές των μετοχών», Αθήνα 1990.
21. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ Γ., ΨΩΜΑΔΑΚΗΣ Γ., «Αμοιβαία Κεφάλαια», Αθήνα 1991.
22. ΚΙΟΧΟΣ Π., ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ., «Χρήμα - Πίστη - Τράπεζες», Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
23. ΜΑΛΛΑΚΟΣ Π., «Leasing (Χρηματοδοτική Μίσθωση)», ΕΤΕ, Αθήνα 1992.
24. ΣΦΑΚΙΑΝΟΣ Γ., ΣΦΑΚΙΑΝΟΣ Κ., «Τεχνική των Συναλλαγών», Αθήνα 1995.
25. ΧΟΛΕΒΑΣ Γ., «Τραπεζικές Εργασίες», Αθήνα 1995.

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

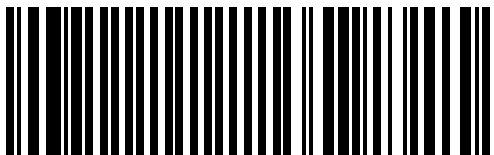
Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.

ITYE

"ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ & ΕΚΔΟΣΕΩΝ

(01) 000000 0 24 0480 6

Κωδικός βιβλίου: 0-24-0480

ISBN 978-960-06-4872-0